

Leiden.

De kamerzetel van Leiden komt open. De bekwame afgevaardigde voor dat district Prof. W. v. d. Vlugt, heeft wegens gezondheidsredenen zijn ont-

slag als lid der Tweede Kamer moeten nemen. We kunnen er in komen dat de liberale partij deze ontslagname zeer betreurt; Prof. v. d. Vlugt is een sieraad voor zijn partij, en zo dit voor iedere partij, die hem in haar gelederen telde, zijn.

Nu komt evenwel voor de onzen in Leiden een ernstige stembusstrijd aan. Leiden is steeds een wankel district; het vaardigde beurtelings een anti-revolutionair en een liberaal af. Het hangt in Leiden aan een kleinigheid. Hebt ge een zeer geschikt kandidaat, treft ge het ook sommige kringen in Leiden met dien kandidaat in 't gevele te komen, dan staan uw kansen goed.

Er schijnt sprake te zijn dat de onzen Dr. de Visser zullen candideeren; maar de kiesverenigingen hebben nog niet gesproken. Moge het hun gegeven zijn den rechten man te vinden en hem in de kamer te brengen, dan kon het straatrefrein van 1905 "Twee en vijftig, acht en veertig" veranderd worden in "Een en vijftig, negen en veertig". Dat zou een blijde verrassing zijn.

*Nieuws 2 2
3 Juni 1911*

Ons eerste nummer.

"Alweer een krant", hoor ik U al zeggen bij de verschijning van dit blad. Inderdaad — zoo is het. — Wij zullen hopen, dat het met deze nieuwe krant niet gaat als met hare voorgangsters die na korten of langeren tijd, verdwenen.

In gemeenten toch als Zoetermeer, Zegwaart en de dorpen in den omtrek bestaat werkelijk behoefte aan een neutraal plaatselijk blad, dat de ingezetenen op de hoogte houdt van alles, wat er in hun gemeente gebeurt en hen bovendien nog de gelegenheid geeft zich op bedaarde, gepaste wijze te uiten.

Het blad zal, zooals U uit het hoofd der krant kunt zien, tweemaal per week en wel 's Woensdags en 's Zaterdag's verschijnen en kost slechts 65 cent franco thuis, per drie maanden. Aan het adverteeren erin is behalve, dat de advertentieprijs laag is, nog het bijzonder voordeel verbonden, dat elke annonce gratis opgenomen wordt in nog 18 andere bladen, verspreid over een groot deel van Zuid- en Noord-Holland en heel Utrecht, waardoor een enorme publiciteit verkregen wordt.

Onze bedoeling is, het blad een maand lang 2 maal per week gratis te doen verschijnen. Men abonneert zich dus vanaf 1 Juli.

In den loop van de maand Juni zal af en toe een bon worden afgedrukt, waarop men slechts zijn naam en adres in te vul'en heeft en dien aan den uitgever toe te zenden of in den courantenbrenger af te geven.

Moge ons streven om aan Zoetermeer-Zegwaart en Omstreken een eigen courant te geven, met succes worden bekroond.

*Nederl. Oranje
10 Juni 1911*

— Wederom wordt van z. g. n. neutrale zijde eene poging gewaagd alhier een plaatselijk blad ingang te doen vinden, onder den naam van: "Het Nieuws voor Zoetermeer—Zegwaart" en omstreken. 't Wil tweemaal per week verschijnen. Redactie en administratie staan niet vermeld; doch als plaatselijk uitgever wordt genoemd J. W. van Hamersveld te Zoetermeer.

Advertenties worden tot zelfs in de provincie Utrecht gelezen en in wel 18 andere plaatselijke organen gezet.

Wel een bewijs, dat dit blad al zeer neutraal is ten opzichte van Zoetermeer—Zegwaart.

Nieuws 14 Juni 1911

Zoetermeer-Zegwaart. Wij lezen in „Nederland en Oranje“:

„Wederom wordt van zgn. neutrale zijde een poging gewaagd alhier een plaatselijk blad ingang te doen vinden, onder den naam van „Het Nieuws voor Zoetermeer-Zegwaart en omstreken“. 't Wil tweemaal per week verschijnen. Redactie en administratie staan niet vermeld, doch als plaatselijk uitgever wordt genoemd J. W. van Hamersveld, te Zoetermeer.

Advertenties worden tot zelfs in de provincie Utrecht gelezen en in wel 18 andere plaatselijke organen gezet. Wel een bewijs, dat dit blad al zeer neutraal is ten opzichte van Zoetermeer-Zegwaart.

De schrijver van dit stukje, waarvan wij bedoeling en strekking gaarne aan het oordeel van onze lezers onderwerpen, maakt er blijkbaar aanmerking op, dat op ons blad niet vermeld staat wie redactie en administratie voert. Wij vonden deze vermelding onnoedig; ware toch redacteur, administrateur en uitgever niet in één persoon vereenigd, dan zouden namen van redacteur en administrateur op het blad vermeld staan, daar wij er van houden met open vizier te strijden.

De schrijver van bovenvermeld stukje schijnt dit niet zoo natuurlijk te vinden; hij zelf toch onderteekend zijn stukje niet. Maar 't merkwaardigste van alles is echter, dat hij ons er aanmerking op maakt, dat redactie en administratie niet vermeld staan, terwijl op „Nederland en Oranje“ eveneens slechts staat wie de uitgever is en niet wie redactie en administratie voeren. Let er zelf maar op, lezers, als gij het blad soms in handen kunt krijgen en het de moeite waard acht. Zou die uitgever ook zelf redacteur en administrateur zijn?

Ons blad „wil“, volgens het stukje, tweemaal per week verschijnen, en zal het doen ook.

Wat de laatste alinea van het stukje aangaat, zouden wij gaarne eenige opheldering hebben; als een onzer lezers dat snapt, houden wij ons aanbevolen. Zou de schrijver het zelf wel begrijpen? Misschien wil hij wel te kennen geven, dat hij niet weet, wat neutraal is. Wij zouden hem in gemoede aanraden, voortaan begrijpelijker te schrijven en met open vizier te strijden.

Overigens danken wij „Nederland en Oranje“ wel voor de aankondiging van ons blad en voor de reclame, die zij ongevraagd voor ons maakt.

Ten slotte zouden wij haar willen verzoeken bij het overnemen van berichten uit ons blad, de bron te willen vermelden. Dat kan nooit kwaad!

N. O. 1 Juli 1911

— Ons bericht omtrent het pas verschene „Nieuws voor Z.-Z.“ moet volledigheidshalve nog worden aangevuld.

Vooreerst staat niet vermeld, waar het gedrukt wordt. Papier en druk zijn goed. Het blad heeft een kloek formaat. Tot nu toe zijn gratis nommers verspreid. De prijs is 65 cent per kwartaal en men teekent in bij den plaatselijken uitgever.

Voorloopig onthouden wij ons van critiek. Evenals ons vorige bericht is ook dit geheel „objectief“. Wij hopen, dat het voldoen zal aan hen, die een z.g.n. „neutraal“ blad begeeren.

De min vriendelijke bejegening, die we ondervonden naar aanleiding van ons vorig bericht, willen we gaarne een jeugdig journalist niet te dwaas aanrekenen. Dat uit onze woorden een en ander gehaald is, wat er niet in te lezen stond en ook niet was bedoeld, doet denken aan het woord van Tollegrand: „Geef mij drie regels schrift van iemand en ik breng hem aan de galg.“ Wij vertrouwen dat „Het Nieuws“ ook dit zal overnemen en daarbij tevens zal erkennen zich te hebben verschreven.

Nieuws 8 Juli 1911

Correspondentie.

Correspondent van „Nederland en Oranje“ te Zegwaart. — Onze plaatsruimte is te kostbaar voor verdere overname van berichten uit uw blad. Tevens maken wij u opmerkzaam op het woord van een bekend schrijver: „Werp uw masker af en ik zal met u strijden.“

Voor verdere op- en aanmerkingen stellen wij onze rubriek „Ingezonden stukken“ voor u open. Dan zullen wij u beantwoorden. Nu niet.

Red.

Leidschendam. — Gesneuveld. — De Courant voor Stompwijk, Leidschendam, Nieuw enz., uitgever P. N. P. Knijff, welk blad met 1 Februari was overgegaan aan de heer van den Herdoopt in „Uit den Omtrek“, is met 1 Juli j.l. voor goed opgeheven.

N. O. 14 Juli 1910

N. O. 31 Juli 1909

— „Het Nieuws van Z.-Z.” bevat eene korte correspondentie, gericht aan het adres van den correspondent van „Nederl. en Oranje”, waaruit blijkt, dat genoemd blad weigert, ons vorige bericht over te nemen en daarbij tevens ridderlijk te erkennen, zich in het onderschrift te hebben vergist.

Nu is eene vergissing niet zoo heel erg — maar bedenkelijker wordt het, wanneer dat niet wordt erkend, wat vriendelijk en beleefd hebben verzocht.

’t Doet ons leed, thans te moeten constateeren, dat bedoeld blad zijn ongemotiveerde, onbillijke, ondoordachte en onbewezen beschuldigingen blijft handhaven.

Dat eerst het blad niet, noch ook den plaatselijken uitgever — evenmin de onbekende berichtenschrijvers, die (en dat behoort tot de gebruikelijke persmanieren) natuurlijk niet onderteekenen.

Eerlijk gezegd, wij hadden gedacht, dat althans de plaatselijke uitgever, te hoog stond, voor een handelwijze zoo laag.

— Voor eenigen tijd verscheen alhier een z.g.n. neutraal weekblad „Uit den Omtrek”.

’t Schijnt echter niet veel levensvatbaarheid te hebben gehad. Althans het nu pas verschenen „Nieuws voor Z.-Z.”, eveneens een „neutraal” blad deelt mede, dat „Uit den Omtrek” opgeheven is. ’t Is voor „het Nieuws” te hopen, dat het wat langer stand houdt.

Nieuws 12 Juli 1911

Bleiswijk. — Ons laatste proefnummer. — Wij vestigen er de aandacht op van onze lezers hier, dat dit ons laatste proefnummer is.

Men heeft nu „Het Nieuws een maand lang op proef ontvangen; voldoende dus om over al of niet abonneeren te kunnen beslissen. Zij, die zich nog niet abonneerden en er prijs op stellen het blad geregeld te blijven ontvangen, gelieven dit ten spoedigste aan den uitgever te doen weten of aan den postbode op te geven.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om u nog even onder het oog te brengen, dat „Het Nieuws” het eenige blad is, dat volledige verslagen geeft van de Gemeenteraadszittingen alhier. Tevens bevat het blad van tijd tot tijd een rubriek voor de jeugd, waardoor de kinderen der abonné’s in de gelegenheid zijn hun krachten op eenvoudige raadsels, enz. te beproeven en daarmee prijsjes kunnen verdienen.

De abonnementsprijs is zóó laag gesteld, dat niemand het daarvoor behoeft te laten, terwijl men met adverteeren, tegen betrekkelijk lagen regelprijs, een enorme publiciteit bereikt, omdat de advertenties gratis opgenomen worden in nog 18 andere bladen, verspreid over een groot deel van Noord- en Zuid-Holland en heel Utrecht.

Wij vertrouwen dan ook, dat vele ingezetenen van Bleiswijk zullen medewerken om Zoetermeer-Zegwaard en omstreken een eigen plaatselijk orgaan te geven.
De Uitgever.

— Ledenvergadering der Oranje-Vereeniging. — Volgens het getuigenis van den vice-Voorzitter, den heer F. Bos zal deze vergadering, die den 28sten Juli van den jare 1909 gehouden werd, als „eenig” in hare soort worden geboekt in de analen der Oranje-Vereeniging, want hoewel er „veel praatjes werden verkocht”, misschien ook wel van de zijde van het bestuur, deden „harts-tocht en partijzucht op de voorhoofden der verschillende woordvoerders zweetdruppels parelen.”

De oorzaak hiervan was, naar alle waarschijnlijkheid, de aanwezigheid van enkele „Calvinistische bleekneuzen”, om met Hans te spreken, die onder de 116 aanwezigen werden opgemerkt.

Na opening der vergadering door den voorzitter, den heer L. J. Vriesman, waarbij met een enkel woord gedacht werd aan de blijde gebeurtenis ten Hove, werden de notulen der vorige vergadering door den waarnemenden secr. voorgelezen en goedgekeurd.

Aan het financieel verslag van den penningm. ontleenen we het volgende: De collecte voor de Julianafeestviering bedroeg f 373,415; uitgegeven werd voor

het schoolkinderfeest en armenbedeeling f 372,12. De collecte noodig voor den historischen optocht, had f 455,50 bedragen, terwijl het totaal der inkomsten was f 1940,745, dat der uitgaven f 1919,815 zoodat het boekjaar sloot met een batig saldo van 20,93.

Thans kwam aan de orde de verkiezing van 2 bestuursleden, wegens het overlijden van den heer K. de Vries en het vertrek van den heer J. W. P. Noordijk. Voor dat de kandidaten waren gesteld, merkte de voorzitter op, dat het gewenscht zou zijn, dat zij, die de meeste stemmen verwierven, zonder volstrektheid meerderheid als gekozen zouden worden beschouwd. De vergadering stemde hiermede in. Iets later stelde de heer Tanis voor, dat de gekozenen volstrektheid meerderheid moesten hebben. Ook hiermede stemde de vergadering in. Het bestuur wilde wat besloten was, gaarne intrekken. Daarop werd het van enkele zijden angevalen. Dit bracht het bestuur in het nauw. Ten slotte constateerde de heer Nieuwenhuijsen, dat eene vergissing had plaats gehad. Het bestuur had zich vergist — de heeren aan de groene tafel knikten — de leden hadden zich vergist, kortom allen hadden zich vergist.

Bij de eerste stemming werd gekozen Jac. Vos met 66 stemmen, A. P. Verhoef kreeg 19, G. J. Verwers 40, P. Lamens 15, S. Glijnis 27, C. Noordam 23, A. J. Noordam 6, H. Nieuwenhuijsen 11, A. G. Scheer 5.

Bij de tweede stemming zou het bestuur zich weer hebben vergist, althans een der heeren. n.l. de heer Vink, las een reglementsartikel verkeerd voor. Weer was het de heer Nieuwenhuijsen, die voor de 2e maal eene vergissing constateerde. Gekozen werd de heer G. J. Verwers met 82 stemmen, H. Nieuwenhuijsen verkreeg 9, S. Glijnis 2 stemmen en G. Noordam en v. Hamersvelt elk ééne stem.

Thans werd besproken de regeling van het feestprogramma, wat aanleiding gaf tot veel „discourserij”.

De heer Glijnis stelde voor: varkensgrijpen, dat wijselijk door het bestuur werd afgeketst.

Van den heer Lamens kwam het voorstel eene internationale harddraverij op korte baan, dat geen bijval vond en fel bestreden werd door den heer A. G. Scheer, die een wedloop te paard met hindernissen wilde.

Onder donderend applaus werd het voorstel van den heer H. Nieuwenhuijsen aangenomen, die aan volksspelen, waaraan een ieder kon deelnemen, de voorkeur schonk.

Andere voorstellen kwamen van den heer Glijnes, die een concours-hippique wilde en van den heer Noordam, die eene ringrijderij met tilbury, te paard of per fiets wenschte.

Besloten werd: ’s morgens een kinderfeest te organiseren: ’s middags zouden volksspelen worden gegeven en concours hippique of ringrijderij: en ’s avonds concert met bioscope-voorstelling.

Ten slotte werd nog het woord gevraagd door H. Nieuwenhuijsen en A. Brauckman, die eenen lans braken voor eene niet zoo eenzijdige samenstelling van het bestuur en werking der vereeniging. Aan het warm debat, dat volgde namen ook nog deel, A. G. Scheer en de bestuursleden Vriesman, De Vink en F. Bos, welke laatste de opposanten valschelijk beschuldigde van een nieuwe feestviering en een ander bestuur te willen hebben en die zich liet ontvallen nooit te kunnen of te willen samenwerken met hen, die eene andere overtuiging hadden dan hij.

Om kwart vóór twaalf werd deze vergadering gesloten. M. i. heeft het bestuur zich meermalen geopenbaard als niet eensgezind te zijn, daar alle eenheid ontbrak en het geen leiding gaf, maar zich veeleer liet leiden.

Ook liet de orde veel te wenschen over.
Z. A. B.

N. O. 7 Aug 1909

Ingezonden.

Buiten verantwoordelijkheid der redactie.

ZOETERMEER, 4 Augustus 1909.

Aan de Redactie v/h weekblad „Nederland en Oranje” te ’s Gravenzande.

Aangenaam zou het mij zijn, wanneer U nevensgaande verklaring met onderteekeningen in het eerstvolgend nummer van Uw weekblad wildet opnemen.

Hoogachtend,
K. DE VINK.

De ondergeteekenden, leden van de Oranje-Vereeniging „Zoetermeer-Zegwaard”, tegenwoordig geweest zijnde in de algemeene vergadering, gehouden op Woensdag den 28sten Juli 1909, verklaren, dat het verslag van die vergadering, opgenomen in „Nederland en Oranje” van den 31sten dier maand, geteekend A. B., in velerlei opzicht, inzonderheid het laatste gedeelte onjuist is en daarbij aan den heer F. S. G. Bos woorden in den mond zijn gelegd, die door hem niet gesproken zijn.

Dr. L. J. Vriesman.	A. Coster.
K. de Vink.	C. Kerstens.
B. Hoogeboezem.	L. Groeneweg.
C. Hekker.	F. v. d. Wees.
Q. Ruigrok.	A. van Reeuwijk.
G. W. Bodewes.	G. J. van Aalst.
J. van den Berg.	Jacob Opdam.
J. Tanis.	Jacobus Dorst.
G. F. Noordam.	W. A. van Reeuwijk.
G. J. C. v. Hamersvelt	Adr. Reuneker.
Petrus Opstal.	Jac. Lammens.
J. C. v. d. Schantz	J. W. de Vink.

Verder zijn er nog meer, die voeger kosteloos onderwijs genoten, doch die nu in de derde klasse van f 0.20 per maand zijn aangeslagen. Op deze beide laatste categorieën drukt het verhoogde schoolgeld veel zwaarder dan op de eerste klasse. Hierbij komt nog, dat door het handhaven van de oude grondslagen, degenen, die reeds in de eerste klasse behoorden, niet verhoogd zijn, zoodat de verhoging alléén drukt op den werkmans- en den middenstand.

Dat Uw berichtgever de beide laatste categorieën niet vermeld heeft, schrijf ik toe aan onbekendheid met den waren toestand, daar ik toch niet mag veronderstellen, dat iemand van zijnen beginselen dit opzettelijk zal verzwijgen, om daardoor een valsch licht te werpen op de beweging onder de voorstanders van het Openbaar Onderwijs.

Het laatste gedeelte van het bericht bevat eene besliste onwaarheid. Er is niet besloten pogingen in het werk te stellen, om weer op den ouden voet uit de gemeentekas onderwijs

voorzitter. De heeren hebben ieder een exemplaar van de statuten thuis gekregen; ze hebben deze dus kunnen bestudeeren. Wenscht iemand het woord hierover?

De heer Van Dorp. Dat een lid door den Raad zal worden aangewezen, kan nooit kwaad, vind ik.

De Voorzitter: Ik geloof zulks ook niet; men moet echter niet altijd doen wat niet kwaad is, doch men moet doen dingen die goed zijn.

De heer Van Dorp: Ik meen: de Vereeniging verzoekt het; baat het niet, het schaad ook niet.

De heer Duiniveld: Ik vind, het hoo meer bij het particulier thuis dan bij de gemeente.

De heer Van Dorp: Wat bedoelt u daarmee?

De heer Duiniveld: Dat het meer bij het particulier hoort, dan bij de gemeente.

De heer Van Dorp: O, zool!

De Voorzitter: Als de vereeniging overgaat tot het bouwen van woningen en ze vraagt geld, dan heeft het zin een lid aan te wijzen; aangenomen echter dat de vereeniging niet bouwt, of de gemeente geen geld geeft, dan heeft het geen zin. Geeft de gemeente geld, dan zou het zin hebben dat er een lid in het bestuur zitting had.

De heer Van der Sar: Kan de vereeniging niet goedkoop bij een bank geld krijgen dan bij het Rijk?

De Voorzitter: Neen, het Rijk geeft het geld goedkoop; dat is juist de reden, waarom de bouwvereeniging bij de gemeente aanklopt. Het Rijk geeft goedkoop geld de gemeente is als het ware de borg.

De heer Scheer: Ik vind het zitting hebben in die commissie, als lid van den raad, niet benijdenswaardig; als ik benoemd werd, zou ik bedanken

De heer Van der Sar: In 50 jaar moet rente en aflossing afloopen; ik zou zoo denken: he' zaakje moet goed gaan; ze kunnen het zelf wel alleen.

De Voorzitter: Ik zou thans in stemming willen brengen of de Raad een lid zal aanwijzen.

Alle leden verklaren zich hiertegen, terwijl de Voorzitter zich buiten stemming houdt.

Aan het bestuur zal van deze beslissing worden kennis gegeven. Hiermee is de agenda afgehandeld.

21 Mei 1910

— De voorstanders van het Openbaar Onderwijs hebben Dinsdagavond een vergadering gehouden.

Bij de nieuwe regeling der plaatselijke belasting is voor enkelen ook het schoolgeld verhoogd. Het bedroeg 25 cent, 50 cent en f 1 per maand, en nu zijn enkele uit de klasse van 50 cent naar die van f 1 overgebracht.

Nog altijd is het dus minder dan bij het bijzonder onderwijs, dat f 1.23 per maand vraagt.

De voorstanders van het Openbaar Onderwijs zullen pogingen in 't werk stellen, om weer op den ouden voet uit de gemeentekas hun kinderen onderwijs te doen geven.

te doen geven. Daarvan is zelfs geen sprake geweest, noch op de voorvergadering, door enkele voorstanders gehouden, noch op de Algem. Verg. van Dinsdag 17 Mei l.l. Ik durf zelfs wel beweren, dat die gedachte bij niemand opgekomen is. De waarheid is, dat er eene Commissie is gevormd, die trachten zal onder de voorstanders van het O. O. een fonds bijeen te brengen, ten einde daaruit de ouders die er behoefte aan hebben, te steunen in het betalen van het schoolgeld. Eene instelling dus in denzelfden geest als het Suppletie-fonds voor de Bijz. School alhier.

Uw berichtgever zou goed doen, zich eerst behoorlijk op de hoogte te stellen van de zaken, alvorens zich tot schrijven te zetten, en onjuiste berichten door middel van Uw blad te verspreiden.

U dankzeggend voor de verleende gastvrijheid, met verschuldigde gevoelens:

Uw dw.
G. J. VERWERS.
HOOFD DER O. L. S.

N. O 12 Aug 1910

— Een 15-tal ingezetenen vergaderden ten huize van E. Ooms, hotel „De Jonge Prins” te Zegwaard, om de plannen te bespreken tot het oprichten van een vereeniging tot het bouwen van werkmanswoningen voor een billijken huurprijs, waaraan alhier groote behoefte is.

N. O 3 Sept 1910

ZOETERMEER-ZEGWAART. Er zijn hier voorloopige besprekingen gehouden om te komen tot oprichting van een Bouwvereeniging, ten doel hebbende het bouwen van goedkope en doelmatige arbeiderswoningen. Reeds moet men geslaagd zijn in het vinden van een geschikt terrein.

Raad Zegwaard
1 Nov 1911

Thans is aan de orde beschikking op verzoek van de vereeniging „Volkswoningbouw” alhier, om door den raad een lid aan te wijzen om zitting te nemen in het bestuur.

Ook tot den Raad van Zegwaard is een dergelijk verzoek gericht. In de vorige vergadering is besloten de beslissing aan te houden tot een volgende vergadering.

Meem 6 Sept 1911

Zoetermeer-Zegwaard. Bij besluit van heeren Gedeputeerde Staten dezer provincie is aan den heer G. J. Verwers, hoofd der O. L. school dezer gemeenten, vergunning verleend om nevens zijne betrekking waar te nemen de functie van secretaris der vereeniging „Volkswoningbouw” alhier.

Zoetermeer-Zegwaard. Naar wij vernemen zal het 50-jarig bestaan van de Christelijke school van Zoetermeer-Zegwaard op Woensdag 27 September a.s. feestelijk worden herdacht.

N. O 16 Sept 1911

— Aan den heer G. J. Verwers, hoofd der O. S. is door Gedeputeerde Staten vergunning verleend, om waar te nemen de betrekking van secretaris van de vereeniging „Volkswoningbouw”.

N. O 20 Mev 1910

Ingezonden

Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.

Zoetermeer-Zegwaard, 23 Mei 1910.

Mijnheer de Redacteur!

In „Nederland en Oranje” van 21 dezer komt een bericht voor, dat en door onvolledigheid en door eene onjuiste voorstelling een geheel verkeerd denkbeeld geeft van hetgeen alhier onder de voorstanders van het Openbaar Onderwijs gaande is. Ik gevoel mij genoopt hierop het ware licht te doen vallen. Hiertoe diene het volgende:

De plaatselijke belasting is voor 1910 aanmerkelijk verhoogd. Nu was door de meerderheid van het College van B. en W. voorgesteld de grondslagen, waarop het bedrag van het schoolgeld voor de Openb. School berust, in eenigszins evenredige mate te verhoogen, zoodat de Ouders van schoolgaande kinderen hetzelfde zouden blijven betalen, wat zij tot nu toe betaald hadden. Dit voorstel is echter door den Raad verworpen, en de oude grondslagen zijn gehandhaafd, zoodat enkelen, gelijk Uw berichtgever mededeelt, van de tweede in de eerste klasse zijn overgegaan, en dus van f 0.50, thans f 1.— per maand moeten betalen. Maar wat Uw berichtgever niet vermeldt, is, dat er ook eenigen zijn, die van de derde in de tweede klasse zijn gekomen, en dus nu in plaats van f 0.20 per maand en per kind, f 0.50 te betalen hebben, alzoo eene verhoging van 150 pCt.

No. 13 18 Sept 1911

Nieuws 30 Sept '11

*Nieuws 21 Oct 1911
Raad Zegwaart
13 Oct 1911*

— Door de vereeniging „Volkswoningbouw“, die thans koninklijk is erkend kunnen de werkzaamheden nu met kracht worden voortgezet. Er moet reeds grond zijn aangekocht aan den Voorweg en aan den Molenweg.

Zevenhuizen. — Ons laatste proefnummer. — Wij vestigen er nog even de aandacht op van onze lezers alhier, dat dit ons laatste proefnummer is. Men heeft nu „Het Nieuws“ een maand lang ter lezing ontvangen; voldoende om over al of niet abonneeren te beslissen. Zij die zich nog niet abonneerden en er prijs op stellen „Het Nieuws“ geregeld te blijven ontvangen, gelieven dit ten spoedigste op te geven.

Voorlezing wordt gedaan van een verzoek aan den Raad dezer gemeente van het bestuur van de vereeniging „Volkswoningbouw“, waarbij verzoekt wordt een lid te willen benoemen om in dat bestuur zitting te nemen. Aan den Raad van Zegwaart is een dergelijk verzoek gericht. De Voorzitter heeft aan ieder raadslid een exemplaar van de statuten toegezonden, waaruit de heeren kunnen zien dat aan den Raad de bevoegdheid is gegeven een lid in het bestuur der vereeniging te benoemen. De Raad dient dus in de eerste plaats uit te maken of hij van deze bevoegdheid zal gebruik maken. Burg. en Weths. stellen echter voor de be-

— De commissie, die door het Schoolbestuur is aangezocht om ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan der Chr. School een avondfeest voor de oud-leerlingen te organiseeren bestaat uit de heeren: (alphabetisch) P. de Bruin, W. Chardon, I. Heemskerk, C. de Kater, H. Nieuwenhuisen en A. G. Scheer.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om u nog even onder het oog te brengen, dat „Het Nieuws“ als plaatselijk blad u op de hoogte houdt van alle gebeurtenissen in uwe gemeente en u bovendien nog de gelegenheid geeft om u door middel van „ingezonden stukken“ te uiten.

slissing op het verzoek uit te stellen tot de volgende vergadering.

Nieuws 20 Sept 1911

De heer De Groot kan zich met dit voorstel wel vereenigen.

Zegwaart. Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan der Chr. school alhier op 27 Sept. a.s., zal voor de oud-leerlingen der school een avondfeest georganiseerd worden. De commissie, die met de uitvoering daarvan belast is, bestaat uit de heeren W. Chardon, C. de Kater en H. Nieuwenhuisen, alhier, en P. de Bruin, Heemskerk, en G. Scheer, te Zoetermeer.

Voor geregelde opname van volledige gemeenteraadsverslagen, burgerlijken stand (om de 14 dagen) en predikbeurten zal gezorgd worden, terwijl af en toe een rubriek voor de jeugd zal worden opgenomen, waardoor de kinderen der abonne's in de gelegenheid zullen zijn hun krachten op eenvoudige raadsels enz. te beproeven en daarmee prijsjes te verdienen.

De heer Scheer zou het gewenscht vinden dat de beide gemeenten eenzelfde besluit namen; daarvoor was z.i. misschien wel gewenscht een gecombineerde vergadering van de raden der beide gemeenten.

Zoetermeer-Zegwaart. Het voor-

De abonnementsprijs (65 cent per kwartaal franco thuis) is zóó laag gesteld, dat iemand het daarvoor behoeft te laten, terwijl men met adverteeren tegen betrekkelijk tegen regelprijs een enorme publiciteit bereikt, omdat elke advertentie gratis opgenomen wordt in nog 18 andere bladen, verspreid over een groot deel van Zuid-Holland, Noord-Holland en heel Utrecht.

Nadat nog enkele inlichtingen gevraagd en door den Voorzitter beantwoord waren, werd de beslissing op het verzoek aangehouden tot de volgende vergadering.

Nieuws 27 Sept 1911

No. 20 Oct 1911

Zegwaart. De aanvraag om toegangskaarten voor de oud-leerlingen-samenkomst der Chr. School op Woensdag avond 27 Sept. is zoo groot geweest, dat er niet aan was te voldoen

Wij vertrouwen dan ook, dat „Het Nieuws“ evenals voor de andere gemeenten, waar het uitgegeven wordt, ook voor Zevenhuizen, het plaatselijk orgaan zal worden.

De vereeniging voor „Volkswoningbouw“ heeft verzoekt dat de raad een lid aanwijze om zitting te nemen in het Bestuur. Besloten wordt (evenals op de raadsvergadering van Zegwaart) om dit punt nog eens aan te houden.

Er zijn 300 toegangsbewijzen uitgereikt — en nog 249 aanvragen moesten geweigerd worden wegens plaatsgebrek.

De Uitgever.

De heer Scheer zou voor die zaak een gecombineerde vergadering wenschen van de beide gemeenteraden.

Het bestuur der school heeft daarom in overleg met de regelings-commissie besloten, voor dit 249, op Donderdag avond 28 Sept. een tweede samenkomst te organiseeren.

*Nieuws 11 Oct '11
Raad Zegwaart 4 Oct*

Nieuws 23 Oct 1911

Nieuws 30 Sept '11

Zegwaart, 27 Sept. Bij de heden gehouden afslag van het huis no. 96 aan de Dorpsstraat alhier is het perceel, in bod staande op f 3050, afgemijnd op f 200 en werd kooper de heer J. C. Vos, alhier, voor f 3250.

Mededeeling wordt gedaan van een schrijven van Ged. Staten, waarbij zij berichten, dat de alhier gevestigde vereeniging Volkswoningbouw, door H. M. de Koningin is toegelaten als vereeniging, uitsluitend werkzaam in het belang van verbetering der volkshuisvesting.

Zegwaart. In de Woensdag alhier gehouden vergadering van den gemeenteraad is ter tafel gebracht een verzoek van de Vereeniging „Volkswoningbouw“, om een voorschot, door de gemeente aan te vragen, tot een bedrag van f 7082. Bij het verzoek was gevoegd een memorie van toelichting en een teekening van een blok van vier huizen, te bouwen aan den Mollenweg.

Nieuws 7 Oct 1911

Zoetermeer-Zegwaart. De in ons vorig nummer bedoelde „kiekjes“, waarvan het verslag van het 50-jarig bestaan der chr. school melding maakte, zijn uitstekend geslaagd.

Nog is ingekomen een verzoek aan den Raad dezer gemeente, om een lid te willen benoemen om zitting te nemen in het be-

Het verzoek zal in handen gesteld worden van de Gezondheidscommissie om daarover rapport uit te brengen, terwijl ook B. en W. in de volgende raadsvergadering, die in Januari zal worden gehouden, hun advies omtrent het verzoek zullen uitbrengen. In die vergadering kan dan door den Raad eene beschikking worden genomen. Het uitvoerige raadsverslag zal in ons volgende nummer worden opgenomen.

stuur van de vereeniging „Volkswoningbouw“. Besloten wordt dit verzoek in de volgende vergadering te behandelen. De vergadering wordt hierna gesloten.

14 Oct 1911 No 9 @

Nieuws 11 Mei 1912

De groep van het schoolbestuur, personeel, vaandel-comité en regelings-commissie is slechts voor belanghebbenden zichtbaar en verkrijgbaar.

— Bij het 50-jarig jubileum der Chr. School zijn een paar kiekjes genomen, die uitstekend geslaagd zijn.

Zegwaart. Op 18 Mei a.s. zal door den architect A. J. Hekker Cz. te 's-Gravenhage, worden aanbesteed: het bouwen van 4 woningen aan den Molenweg alhier voor de N. V. Bouwvereeniging Zegwaart-Zoetermeer, gevestigd te Zegwaart. Belanghebbenden verwijzen wij naar de desbetreffende advertentie in dit blad.

De photo van het interieur der school is zichtbaar en verkrijgbaar bij den heer P. van Herwijnen te Zegwaart, die bestellingen opneemt.

Een daarvan (het interieur der school) is te bezichtigen bij den heer P. van Herwijnen, die ook bestellingen opneemt. Deze photo is voor het publiek verkrijgbaar.

Vooraf de personen op het podium (schoolbestuur, hoofd der school, burgemeester en schoolopziener) zijn zeer scherp getroffen.

De andere (Bestuur, personeel, Vaandel-comité en regelingscommissie) is uit den aard der zaak alleen voor de belangstellenden.

Nieuws
4 Nov 1911

Eerste Blad.

PLAATSELIJKE BERICHTEN.

Verslag van de feestviering bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan der Chr. School te Zegwaard.

I. De voorbereiding.

't Was reeds eenigen tijd bekend, dat het 50-jarig bestaan der Chr. school te Zegwaard feestelijk zou worden herdacht. Ook in „Het Nieuws” was een en andermaal een berichtje opgenomen, waaruit bleek, dat men bezig was voorbereidende maatregelen te nemen.

Hoewel de eigenlijke datum op 14 Aug. viel, was de herdenkingsdag met het oog op de vacantie, uitgesteld tot 27 September.

In bestuursvergadering was in hoofdzaak het plan vastgesteld: Woensdag 27 Sept.: 's morgens officiële ontvangst, 's middags Kinderfeest en 's avonds samenkomst met oud-leerlingen. Later werd daar nog aan toegevoegd om Dinsdagavond 26 Sept. een spreker te doen optreden.

Naast het bestuur stonden 2 commissiën. De eerste commissie bestond uit de dames: C. H. van Beek, C. Bos G^d., A. Bos J^d., D. Bos G^d., C^d. de Kater, E. Visser, C. H. Bos P^d en N. v. d. Wolk, en de heeren: M. Bos J^d., G. P. de Bruin, C. de Kater en A. G. Scheer, allen kleinkinderen van oprichters der school. Deze commissie had zich ten doel gesteld aan de school een blijvend aandenken te schenken en zoo mogelijk ook nog een bedrag in geld aan te bieden.

De andere commissie, bestaande uit de dames D. Bos G^d. en E. Visser, en de heeren: H. Nieuwenhuysen, C. de Kater, A. G. Scheer W. Chardon en I. Heemskerk, was door het schoolbestuur verzocht de regeling der oud-leerlingen-samenkomst voor te bereiden.

Door het bestuur was aan het onderwijzend personeel verzocht om de school te versieren, waarom dan ook reeds Dinsdag vacantie gegeven werd.

II. De eerste feestavond

De kerkvoogden hadden voor dit doel bereidwillig het kerkgebouw der Nederl. Herv. kerk afgestaan, omdat voor de Schoolveren., ouders en belangstellenden zou optreden de weleerw. heer ds. De Hartog, van 's Gravenhage.

Nadat gezongen was Psalm 77 : 7 en 8 door de schare, die schier het geheele kerkgebouw vulde, bepaalde de spreker na gebed zijn aandachtig gehoor bij de beteekenis van de „kleine dingen” voor God en Zijn Koninkrijk in eene schoone met gloed uitgesproken rede, naar aanleiding van de woorden uit Hoséa 4 : 10: Want wie veracht den dag der kleine dingen.

Hij schetste uitvoerig Israëls toestand uit die dagen en wees op de groote beteekenis van „kleine dingen”, dit alles toepassende op de geschiedenis der Chr. school van Zegwaard.

Als tusschenzang werd aangeheven Psalm 1 : 1, terwijl eene collecte gehouden werd voor de Chr. school, welke ruim f 35 opbracht.

Nadat de spreker in dankzegging was voorgegaan en de slotzang gezongen, was deze eerste samenkomst afgelopen en ging ieder gesterkt huiswaarts

Ds. Bootsma deelde aan het einde nog mede, dat voor de oud-leerlingen-samenkomst ruim 300 toegangskaarten waren verspreid, doch dat de aanvraag verre de plaatsruimte overtroffen had, waarom het bestuur besloten had, in overleg met de regelingscommissie, nog een tweede oud-leerlingen-samenkomst te organiseren op Dinsdagavond voor de 240 teleurgestelden.

III. Woensdag morgen.

Reeds lang vóór 10 uur waren nieuwsgierigen aanwezig om het versierde schoollokaal in oogenschouw te nemen. Aan den ingang was een eerepoort aangebracht van groen en bloemen. Daarboven prijkten de wapens van Zegwaard en Zoetermeer. Boven dat alles zag men een zeer fraai wapen van Nederland, rondom omgeven met vlaggedoek. Boven de deur zag men twee transparanten, vermeldende de jaartallen 1861—1911. Voor in de gang waren groote planten gezet.

De lokalen zelf waren geheel ontruimd en de tusschenschotten verwijderd, zoodat een zaaltje verkregen was, waar 350 stoelen behoorlijk konden worden geplaatst.

In 't middelste lokaal was het podium aangebracht, waarboven de portretten van H. M. de Koningin, wijlen den heer A. van Beek, oprichter, en den heer J. Ket, hoofd der school. Ook was daar opgehangen een zeer schoone in lijst gevatte glasschilderplaat, als herinnering aan het 50-jarig bestaan der school, vervaardigd door den heer C. H. de Kater.

Op het podium zelve zag men behalve orgel en piano, het zeer schoone vaandel, namens de oud-leerlingen ten geschenke gegeven aan de school, door het bovengenoemd comité van kleinkinderen der oprichters.

Het vaandel zelve is een prachtig kunststuk geplaatst op een driehoek.

De gouden letters komen sterk sprekend uit op den rooden achtergrond. Het opschrift „School met den Bijbel Zoetermeer-Zegwaard. Oppericht 1861”, waartusschen een opengeslagen Bijbel, geeft duidelijk genoeg het doel en streven der Schoolvereeniging aan.

Vender waren er op het podium en de tafel prachtige bloemstukken aangebracht. In 't midden aan de zoldering hingen bloembakken en in de kozijnen zag men bloempotten en vazen, afgewisseld met groen. 't Spreekt haast van zelf, dat slingers en lampions evenmin ontbraken.

Eindelijk was de wand ook nog versierd met een 8-tal schoolborden, ditmaal speciaal beteekend in sierlijken lettervorm met verschillende opschriften, als: „Wij zullen het niet verbergen, voor het navolgende geslacht de loffelijkheden des Heeren (Psalm 9), Eben-Haëzer, Sursum Corda, Soli Deo Gloria, De Tijd vliegt snel, Gebruikt hem wel — benevens de teekeningen van het oude en nieuwe schoolgebouw, waartusschen een symbolieke voorstelling van het doel eener Chr. school.

Wij konden daaruit zien wat een zwart bord en een stuk krijt in een bekwamen hand vernag.

Op het podium waren, nadat langzamerhand vele stoelen waren bezet, gezeten de leden van het schoolbestuur, n.l. de heeren ds. I. J. Bootsma, voorzitter; J. Scheer, secretaris; P. van Beek, penningmeester; H. van Alphen en E. H. Chardon, benevens de heeren J. Postma, schoolopziener, en C. L. J. Bos, burgemeester.

Even na 10 uur opende de voorzitter en liet zingen Ps. 95 : 1 en 2, dezelfde verzen die in 1861 bij de inwijding waren gezongen, ging voor in gebed, waarna hij alle aanwezigen welkom heette en een openingswoord sprak, dat in hoofdzaak de geschiedenis der school bevatte. Hij sprak verder over de oprichters, de heeren Van Beek, Visser, De Kater, Bos en anderen. Wij hoorden van hun pogen, hun wenschen en streven, maar ook van hun moeite en de tegenwerking, totdat het hun eindelijk mocht gelukken een school te openen met 26 leerlingen.

Ook de hoofden der school werden niet vergeten. Ze zijn allen heengegaan, zoowel de oprichters als de hoofdonderwijzers: Schelling (reeds vóór hij in functie kon treden), Pastoors, Stroes, Breebaart en Ket, doch hunne werken blijven, en thans aanschouwen wij ook de vruchten van hun arbeid.

Ook de voornaamste gebeurtenissen werden in het geheugen teruggeroepen. 't Was een schoon en pakkend openingswoord, waar met stille aandacht naar geluisterd werd.

Nu ontving de vaandelcommissie gelegenheid het vaandel aan te bieden. Dit geschiedde bij monde van mej. E. Visser, die een zeer schoone, passende rede hield.

De voorzitter was de tolk van de vergadering, toen hij voor dat schoone geschenk dankte en allen opriep steeds getrouw aan dit vaandel te blijven.

Behalve het vaandel was door het comité ook nog een bedrag van f 300 bijeengebracht en aan den penningmeester der school overhandigd.

Achtereenvolgens werden nu vele goede woorden gesproken en wenschen geuit door den heer schoolopziener, den burgemeester, het hoofd der school (die mede namens het personeel een schoolklok ten geschenke aanbod) en den heer P. Ket, zoon van wijlen den heer J. Ket, die meer dan een kwarteeuw hoofd der school was. Ook de afgevaardigden van verschillende corporaties, alsmede onderwijzend personeel verkregen gelegenheid een woord te spreken, nadat de voorzitter meegedeeld had, dat van den inspecteur, den districts-schoolopziener en het hoofdbestuur van Christelijk-nationaal Schoolonderwijs, alsmede van vele oud-onderwijzers bericht van verhindering was ingekomen.

Van deze gelegenheid werd gebruik gemaakt door den heer Ten Kate, thans hoofd te Maassluis, alsmede door de afgevaardigden van de scholen van Zevenhuizen en Moercapele, en de vertegenwoordiger van de afdeling „Gouda” van de Vereeniging voor Chr. Onderwijzers, van den kerkeraad der Nederl. Herv. en die der Geref. kerk, van de beide jongelingsverenigingen, het Locaal-Comité der Unie en Patrimonium.

Deze tweede samenkomst werd met dankgebed gesloten door ds. F. Meyster.

IV. Woensdagmiddag.

Was 's morgens voor het eindigen de fotograaf Van Leeuwen bezig geweest om een kiekje te nemen van het interieur der school, na afloop poseerden om „gekiekt” te worden de leden van het schoolbestuur, het personeel der school, het vaandel-comité en de regelings-commissie.

Daarna vereenigden zich ruim een dertigtal personen aan tafel om het 2e ontbijt te gebruiken. Ook hier was een bekwame en gediensige hand bezig geweest om het sierlijke met het smakelijke te vereenigen.

Om 2 uur werden de kinderen toegelaten en na behoorlijk te zijn geplaatst, mochten

ook ouders binnenkomen. 't Liep zoo vol, dat velen in de gang een staanplaats moesten nemen.

Ds. F. C. Meyster opende dit samenzijn met gebed, waarna hij in schoone en voor de kinderen zeer begrijpelijke toespraak hield over de beteekenis van de uitdrukking „School met den Bijbel”.

Vervolgens sprak de heer H. Nieuwenhuysen, eerste onderwijzer, over den strijd voor de christelijke school en schetste in 't bijzonder de beteekenis van het volkspetitionnement in 1878.

Als laatste spreker trad op de heer D. Riezebos, hoofd der school, die de beteekenis van het vaandel voor de kinderen toelichtte.

Ook de kinderen lieten zich niet onbetuigd. Een jongen dróg een wensch voor de School voor, twee meisjes hadden een voordracht en een zestal jongens hielden een samenspraak. Dit alles werd tot aller genoegen niet onverdienstelijk ten gehoor gebracht.

Onderwijl waren de kinderen tot viermaal getraceerd en werden ter afwisseling een drietal feestliederen gezongen, speciaal voor deze gelegenheid vervaardigd.

Ook deze feestviering liep zeer gunstig af en zal in veler hart een onuitwischbaren indruk nalaten.

V. Woensdagavond.

Klokslag 7 uur werd deze oud-leerlingen-samenkomst geopend door ds. IJ. Bootsma met gebed, waarna hij het presidium overdroeg aan den heer H. Nieuwenhuysen, voorzitter der regelingscommissie.

De zaal was met ruim 300 menschen gevuld en zoowel aan de deur als binnen was door de goede zorg der commissie voor uitstekende contróle en handhaving der rust gezorgd.

De voorzitter sprak nu een kort en krachtig openingswoord, daarin wijzende op de beteekenis van dit 50-jarig jubileum en de jongeren oproepende in de voetsporen der ouderen te wandelen — opdat het vaandel met eere aan hen kan worden overgegeven.

Nadat „Da Costa's Volkslied” was aangeheven, werd met daverend apolous en het staande aanheffen van 2 coupletten van het Wilhelmus de goedkeuring der vergadering verkregen voor het volgende telegram:

„Het bestuur van de School met den Bijbel te Zegwaart, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan dier school met de oud-leerlingen feestelijke vergadering bijeen, bidt Uwe Majesteit des Heeren zegen toe.”

Dadelijk werd dit telegram naar Hare Majesteit de Koningin verzonden.

Het verdere gedeelte van den avond werd doorgebracht met zang, toespraken en voordrachten.

De heer A. Brauckman hield eene lezing over het onderwijs in de 17e eeuw, die, wat vorm en inhoud betrof, zeer goed in den smaak viel.

't Gemengde Zangkoor, onder leiding van den heer D. Riezebos, liet zich tot viermaal hooren.

Van een viertal solo's mochten wij genieten, waaronder één met begeleiding van piano en viool; een drietal voordrachten werden zeer verdienstelijk ten gehoor gebracht, terwijl een viertal toespraken de noodige afwisseling brachten.

Daarvoor zorgden ook een 8-tal feestliederen, waarvan de aanwezigen ieder een exemplaar ontvingen.

Ook werden allen onthaald op limonade, bruidsuikers en taartjes. Ook hier bleek het, dat de regelingscommissie met zorg dezen avond had voorbereid.

Alles liep volkomen naar wensch en er heerschte een prettige, gezellige, soms geestdriftige stemming.

Om elf uur werd dit feestelijk samenzijn met een slotwoord en dankgebed door den voorzitter gesloten.

VI. Donderdagavond.

Wederom waren ruim 7 uur meer dan 300 menschen in de versierde school aanwezig.

De Regelingscommissie had zeker geen gemakkelijke taak gehad om binnen nog geen 24 uur een nieuwe feestavond te organiseeren die noodzakelijk was geworden, doordat er voor den eersten avond ruim 200 plaatsen te weinig waren. Wel had de regelingscommissie gerekend op grooten toeloop — doch niet zoo, dat er 2 avonden aan gewijd zouden moeten worden.

Echter, de commissie heeft getoond, wat bij krachtig aanpakken en goed organiseeren in korten tijd bereikbaar is.

Zoo veel mogelijk zou gezorgd worden, dat deze tweede avond niet minder mocht heeten dan de eerste — en dat is meesterlijk gelukt.

Ook dien avond is er zeer veel gevraagd van de krachten des voorzitters, waarvan toch op zulk een avond in hoofdzaak het welslagen afhangt.

Nadat Ds. Bootsma met gebed had geopend las hij het volgende ingekomen antwoord voor op het verzonden telegram:

„Hare Majesteit draagt mij op U hoogdierzelfver dank te betuigen voor zegenbede

Adjutant van dienst,

SCHIMMELPENNINCK.

Met geestdrift werd staande het Wilhelmus gezongen.

De voorzitter der regelingscommissie nam nu weer verder de leiding op zich.

In hoofdzaak was het verloop als dat van Woensdagavond, hoewel in 't geheel niet hetzelfde programma werd afgewerkt.

Weer verieende het gemengde koor welwillend medewerking en hoorden we solo's en voordrachten.

De heer Riezebos sprak over het psalmgezang te vroeger tijd. De Voorzitter hield een redevoering over „De strijd om de school”, feestliederen werden gezongen en de ververschingen onbraken dien avond ook niet.

Oud-leerlingen en bestuursleden spraken hartelijke woorden, waardoor de vergadering in vroolijke en opgewekte stemming geraakte, een en ander afgewisseld met toepasselijke beantwoording van den voorzitter, welke antwoorden somwijlen, volgens het getuigenis der aanwezigen van „vernuft” getuigden.

Een der bestuursleden feliciteerde den Voorzitter met den zoo gunstigen afloop der feestavonden, waarmede de vergadering geestdriftig instemde.

Het waren goede, gezellige en aangename uren, die werden doorgebracht.

Ongeveer half 12 sloot de Voorzitter deze laatste samenkomst met een kort opwekkend slotwoord en dankgebed.

VII. Slot.

„De Heere heeft ons ruimte gemaakt.” „Gode alleen de eere!” „Dies loven wij Zijnen Naam.”

Dat was de grondtoon van deze feestvreugde.

Voorwaar, hier was geen menschenwerk, maar des Heeren hand!

't Vijftig-jarig jubileum der Chr. school zal lang in gedachtenis blijven.

Groei, bloei de school met den Bijbel en drage zij rijke vruchten voor dit en voor het toekomstige leven.

De Verslaggever.

N. O. 7 Oct 1911

— Het 50-jarig bestaan der Chr. school is alhier zeer feestelijk herdacht. De verschillende samenkomsten (5 in getal) slaagden allen zeer wel. Plaatsruimte verbiedt ons over dit jubileum uitvoerig te schrijven. Leerlingen werden onthaald, oud-leerlingen gezellig saamgebracht, vele goede woorden van oude en nieuwe vrienden gehoord en bij dat alles mocht aan Gode de eere gegeven worden.

Amius 14 Oct 11

Mijnheer de Redacteur!

Met veel genoegen heb ik gelezen uw uitvoerig verslag van de feestviering bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van onze christelijke school. Heed mij genoegen dit keurige verslag te lezen, zoodat ik als het ware het feest meemaakte, wat ik tot mijn spijt niet heb kunnen doen.

Een kleine opheldering in uw verslag zou ik echter nog gaarne hebben. Op den eersten feestavond zou Ds. De Hartog uit den Haag gesproken hebben naar aanleiding van de woorden uit Hoséa 4 : 10: „Want wie veracht den dag der kleine dingen.”

Ik lees altijd graag een gedeelte vóór en ná den opgegeven tekst, om te kunnen zien in welk verband de tekst geschreven is. Zoo sloeg ik ook op Hoséa 4, vers 10, en ik moet u zeggen, dat ik schrok. Ik las daar een tekst, die u liever niet woordelijk in uw blad zoudt afdrukken; ik geloof niet dat Ds. De Hartog daarover zou preken, vooral niet voor kinderen. Ik vermoed dan ook, dat de opgegeven tekst in uw blad juist is, doch dat de plaats waar hij te vinden is, verkeerd is opgegeven. Ik heb geheel Hoséa nog eens doorgelezen, doch heb hem niet kunnen vinden.

Ik weet dat hij in de Schrift voorkomt; zoudt U eens willen zoeken waar hij staat?

Bij voorbaat dankend,

C.

Zoetermeer-Zegwaart, 11 October 1911.

We zullen aan het verzoek van C. voldoen en hem in het volgend nummer den uitslag van ons onderzoek meedeelen. Red.

N. O. 18 Nov 1911
Raad Loekembaer

Op het verzoek van het Bestuur der vereeniging „Volkswoningbouw”, om een lid van den Raad aan te wijzen als bestuurslid dier vereeniging werd afwijzend beschikt.

Door den heer J. v. d. Sar werd voorgesteld de vergaderingen met gebed te openen.

Daar dit voorstel niet volgens art. B van het reglement van orde schriftelijk bij den voorzitter is ingediend, kan het niet behandeld worden.

Ook in de raadsvergadering van Zegwaart werd afwijzend beschikt op het verzoek van de vereeniging „Volkswoningbouw”.

North Orange
7 Oct 1911

ZOETERMEER—ZEGWAART.

Correspondentie. Met het volgend nummer te beginnen zullen behalve de plaatselijke berichten in deze rubriek van tijd tot tijd enkele stukjes omtrent Zoetermeer en Zegwaart, zoowel op het gebied van de politiek, als op

maatschappelijk terrein betrekking hebbende, op pagina 1, onder het redactioneel gedeelte worden afgedrukt.

Er zijn zooveel zaken, die *niet* kunnen behandeld worden onder „plaatselijk nieuws“. Voor beschouwingen en critiek is daarin geen plaats.

„Plaatselijk nieuws“ blijve niet anders, dan een vermelding van feiten en gebeurtenissen, waarvoor slechts de correspondent aansprakelijk is.

Uit den aard der zaak moet een correspondent slechts objectief de feiten vermelden — tot op zekere hoogte zij hij „neutraal“.

Toch zijn er vaak punten waarover wel eens het licht onzer beginselen mag schijnen.

Welnu — ook Z.—Z. — zal voortaan het voorrecht ontvangen, wat 't Westland reeds jaren had.

't Behoort immers ook tot het Kiesdistrict „Loosduinen“?

— De gehouden unie-collecte voor

A. O. 14 Oct 1911

§ § Het Kiesdistrict Loosduinen.

Reeds een zestal jaren vinden wij boven aan den kop van ons blad vermeld, de eigenaardige toevoeging: „Orgaan voor de Antirevolutionaire Kiesverenigingen in het District Loosduinen“.

Voorzeker een lange onder-titel.

Het district Loosduinen, sedert 1888 van Delft gescheiden, omvat de gemeenten: Loosduinen, 's Gravenzande, Maassluis, Maasland, De Lier, Naaldwijk, Schipluiden, Monster, Wateringen, Rijswijk, Voorburg, Stompwijk, Nootdorp, Zoetermeer—Zegwaart en Benthuisen.

Een eigenaardige en gansch zeer vreemde combinatie!

Edoch — zoó en niet anders is nu eenmaal de samenstelling van ons district.

Van gemeenschappelijke belangen is schier geen sprake.

Eigenlijk hebben we 't Westland — en dan nog een aanhangsel Westwaarts van den Haag, dat als een wig tusschen de districten den Haag, Leiden, Bodegraven, Gouda en Delft is ingedrongen.

In ons Orgaan was dan ook het Westland immer aan 't woord.

De rubriek „plaatselijk nieuws“ gaf elden iets van Stompwijk, Benthuisen of Nootdorp — en wat het „leidend“ gedeelte van ons blad aangaat ook jaar — bij artikelen van algemeenen aard, de grootste ruimte ingenomen door belangen van het Westland.

Dat nu mag zoo niet blijven.

Voor al, waar in den laatsten tijd ons blad juist en vooral in het Oostelijk deel van ons district zooveel concurrentie ondervindt.

Een enkele maal zullen dan ook op deze plaats in ons Orgaan, de tot nu toe zoo stiefmoederlijk behandelde gemeenten, zich komen uitspreken.

***

§ § Unie-collecte Benthuisen.

Ook dit jaar werd te Benthuisen weder de Unie-collecte gehouden voor een school met den Bijbel, welke daar nog niet is.

De opbrengst was f 64.16⁵.

Er valt daling en stijging te constataren. De opbrengst der Augustus-collecte voor het fonds voor schoolstichting bedroeg van 1904 tot 1911 achtereenvolgens: f 50.00⁵, f 53.54, f 63.22, f 40.—, f 65.70⁵, f 84.15, f 78.19 en f 64.16⁵.

Toch mag geconstateerd dat de Uniemannen daar met hunne collecte niet zoo zeer zijn gedaald, dat er vreeze zou kunnen bestaan, de zaak te staken.

Trouwens — dat mag ook niet.

Daarvoor is de zaak te ernstig.

„Volhouden!“ al is er zelfs in de verre toekomst nog geen sprake van het fonds te kunnen gebruiken voor de stichting eener Christelijke School.

Benthuisen nog zonder school met den Bijbel — hoe is dat mogelijk?

Dat is niet in de lijn van Ds. Ledeboer.

Dat is volkomen in strijd van de orthodoxe richting die te B. gelukkig nog overwegend is.

Een neutrale school op een alleszins godsdienstige plaats. Wie kan dat rijmen? Er zijn van die kleine vossen, die den wijngaard bederven.

Maar dat neemt niet weg, dat Christen-ouders toch nooit hunne kinderen kunnen overgeven aan een school, waar alles mag geleerd, doch de Christus der Schriften wordt geweerd.

Laat er dan eens een opwaken zijn en een ernstiger streven ook op dat stuk der opvoeding in gehoorzaamheid aan Gods gebod te handelen.

Neutraal onderwijs — het keert zich in het einde tegen God.

En *dat* wil men immers te B. niet?

***

A. O. 21 Oct 1911

§ § EEN JUBILEUM.

Een menschenkind jubileert als hij jarig is, of 25 jaar eenzelfde ambt heeft bekleed, of.... maar waar zouden wij eindigen als wij alle jubilea opsomden.

Ze zijn tegenwoordig aan de orde van den dag.

Zelfs, hoorden wij onlangs van een jubileum, feestelijk in de familie herdacht, omdat.... men 5 jaren in 't bezit was geweest van een trouwen hond.

Maar ook een school kan jubileeren. Dat mocht Zoetermeer—Zegwaart onlangs ondervinden.

Nog hooren wij de naklanken van de vijf feestelijke samenkomsten bij gelegenheid van het 50jarig bestaan der Christelijke School.

Ook onze correspondent voor Z.-Z. gaf eenige mededeelingen en een kort (was 't niet wat *al* te kort?) verslag van dit jubileum.

En als redactie zouden wij al zeer slecht onze roeping verstaan als wij niet op dit *eenige* feit in de historie van Z.-Z. opzettelijk de aandacht vestigden.

Hoe is de arbeid der oprichters gezegend.

Mannen als A. van Beek, C. de Kater en A. Visser mogen door het nageslacht niet worden vergeten.

En evenmin zij, die in dezen wijngaard arbeidden.

Ieder herinnert zich een Breebaart, een Straes en een Ket.

Klein 't begin. In 1861 slechts 26 leerlingen. Groot de zegen, bij fellen tegenstand vaak.

En de vruchten?

Die liggen altijd zoo maar niet voor ieders oog uitgestald.

Toch — een geheel geslacht is alhier opgevoed en onderwezen naar den Woorde Gods.

En dat Z.-Z. zedelijk en geestelijk nog is, wát het is, kan zeker ook op rekening geschreven worden van het Chr. Onderwijs.

Dat Chr. Onderwijs heeft op de bevolking een bepaald stempel gezet.

Wat en hoe 't zou zijn, zonder deze arbeid van een halve eeuw, is niet te zeggen, doch zeker is, dat er een anderen geest zou heerschen. Immers toch Gods Woord keert nooit ledig weder.

Laater dan gebed gevonden worden, opdat ook dit werk niet tegen Z.-Z. zal moeten getuigen.

En putte men alle te zamen uit de genietingen van dit 50-jarig jubileum nieuwe kracht om voort te gaan.

Tot zegen van heel de gemeente!

***

§ § PRO PATRIA.

Een naam, lezer!

Van een vereeniging!

Niet van een „Kiesvereeniging“, of van een vereeniging met het een of ander „nationaal“ doel — maar van een gymnastiek-club te Zoetermeer — Zegwaart.

Een passende naam voor een gepaste zaak.

Want wel geldt voor de belijders de betuiging van den Apostel, dat de lichamelijke oefening tot weinig nut is — doch men vergete daarbij tweemaal niet.

Vooreerst, dat Paulus hier vooral op 't oog heeft de overdrijving uit die dagen, toen men in allerlei spel („sport“ zouden wij thans zeggen) opging, er alle heil in zocht. De vinger wordt hier ter waarschuwing opgeheven tegen eenzijdige overdrijving en misbruik van lichamelijke oefening.

En vervolgens vergete men niet, dat de Schrift ons leert, dat ons lichaam een tempel is des Heiligen Geestes en dat mitsdien voeding, opvoeding, verzorging, vorming en onderhoud van ons lichaam niet alleen geoorloofd, doch zelfs geboden mag heeten.

De gymnastiek als zoodanig is dan ook onder ons principieel niet geoordeeld.

Dezer dagen verzond het bestuur van „Pro Patria“ een circulaire om finantieele steun.

Toch zullen onze geestverwanten aan dat verzoek niet kunnen voldoen, noch ook hunne zonen vrijheid kunnen geven, lid van deze club te worden.

Want deze zaak is onder ons wel niet principieel, maar practisch geoordeeld.

Niet om Bestuur of leiders.

Maar om de omgeving waarin onze jongens komen als ze zich aansluiten.

Want, „Pro Patria“ geeft zijn oefeningen in een herberg.

En wie went zijn zoon gaarne jong reeds in een herberg te komen?

Niet alleen bidden, maar ook waken moeten wij voor het zedelijk heil onzer zonen. Men zij dus voorzichtig.

***

§ § Het Groene Kruis.

Alom uit den lande richt men afdeelingen op van de vereeniging „Het Groene Kruis“.

Het mag algemeen bekend heeten, welk doel die vereeniging zich stelt en op welke wijze de afdeelingen werkzaam zijn bij ernstige of minder ernstige ziektegevallen.

Hoe vaak komt het niet voor, dat er hulpmiddelen bij de verpleging noodig zijn, die niet in ieder gezin worden gevonden, 't zij omdat ze daarvoor te duur zijn of te onhandig en lastig zijn te bewaren.

In Zoetermeer-Zegwaart heeft men reeds een reeks van jaren de gezegende werking der afdeeling kunnen gadeslaan. Geen wonder dus ook dat het ledental steeds stijgende is en thans reeds circa 300 bedraagt.

Hier is reeds flinke uitbreiding gegeven aan de werkzaamheden der *eigenlijke afdeeling*, die niet alleen hulp komt verleen, met verbandmiddelen, ledikanten, ligstoelen enz. enz., maar ook de *wijkverpleging* ter hand nemen.

Dat dit noodig is, blijkt wel hieruit dat de wijkzuster in het afgelopen jaar niet minder dan 3875 bezoeken moest afleggen om hulp te verleen.

Bovendien is een onderafdeeling gesticht voor *tuberculose-bestrijding*, waarvan we reeds de gezegende werking mochten aanschouwen.

Ook ging in de vorige winter van de afdeeling een cursus uit voor eerste hulp bij ongelukken.

Het deed ons dan ook goed te vernemen dat thans in het naburige Benthuizen, waar men zoo ver van den dokter verwijderd is, de eerste stappen zijn gedaan, om tot stichting van een „Groene Kruis-afdeeling“ te geraken.

Burgemeester en Raad namen het initiatief.

Flink zoo!

Maar laat het geen zaak worden of blijven van B. en W.

't Is een zaak van particuliere initiatief.

Ook geen partijzaak.

Maar van algemeen belang.

Dat dan nu ook weldra de afdeeling gesticht worde.

Laat in deze kleine gemeente, waar het aantal leden uit den aard der zaak niet groot kan worden, ieder toetreden.

Dan kan er iets tot stand komen.

En vooral de meergegoeden mogen zich niet onbetuigd laten in het bepalen van het bedrag hunner contributie.

Mogen wij spoedig vernemen, dat

de jonge afdeeling haar werk is begonnen met minstens 75 leden.

Of liever met 100!

Er zijn zooveel volwassen jonge menschen, die in den regel in alles zich rekenen te behooren tot het huisgezin, vooral als 't geld kost.

Laten ze nu in deze nuttige en noodige zaak eens zelfstandig als leden der afdeeling zich aansluiten.

Dan is het getal van 100 zeker wel te bereiken.

Dat kan gemakkelijk.

En daarom — het moet!

St. O. 10 Febr. 1912

§ § Het Gebed in den Raad.

Onlangs werd in den gemeenteraad van Zoetermeer door het pas gekozen anti-rev. raadslid voorgesteld het reglement van orde ('t welk nota bene meer dan een halve eeuw oud is) aldus te wijzigen, dat voortaan de raadsvergaderingen met *gebed* zouden kunnen geopend worden.

Dat was zeer zeker een ingrijpend voorstel — aangezien het vooruit niet met juistheid viel te becijferen, hoe de uitslag wezen zou.

De gedane poging (de correspondent voor het plaatselijk nieuws berichtte het reeds) is echter met succes bekroond.

Daaruit ziet men weer, hoe verkeerd het is, zonder een poging te wagen, vooruit te zeggen: „wij krijgen er dit of dat toch niet door“.

Hier mag zeker wel een eere-salut gebracht worden aan ons jongste raadslid, dat hij den moed had, reeds dadelijk op zoodanige wijze voor zijn beginsel en voor de eere Gods uit te komen.

Natuurlijk is zijn voorstel bestreden.

Zelfs geestverwanten raadden hem af, zulk een voorstel te doen.

Men bazelt dan wat over het opdringen van een gebed aan dezulken, die er geen waarde aan hechten.

Dit moest onder ons alzoo niet zijn.

Waarom wordt algemeen het gebed nagelaten?

Vroeger begon de vergadering der Algemeene Staten zelfs met het inroepen van 's Heeren hulpe.

Maar — dat werd langzamerhand afgeschaft.

En waarom?

Omdat de naam Gods liefst overal moest worden verzwegen — overal en ten allen tijde onder de menschen moet worden weggedaan.

Men zie naar Frankrijk — wat de consequentie van zulk drijven is.

Men late zich toch vooral op dat punt niet van de wijs brengen, ook niet door schijnbaar „vrome“ argumenten.

't Gaat er niet om — of er in den

raad leden zijn, die afkeerig zijn van het gebed.

Ook zelfs niet of de persoon die het gebed uitspreekt dat in oprechtheid doet.

Daarvoor is hij zelf verantwoordelijk. Maar daarnaar hebben wij in de eerste plaats niet te vragen.

Maar hierom gaat het, dat de naam des Heeren, weer op het publieke erf zal worden „opgeheven“ en daarmede bewust of onbewust, willig of onwillig beleden wordt, dat Hij is de Koning der Koningen en alle gezag van Hem afdalende is en alle Overheid regeert bij Zijne Gratie.

Prikkel deze uitslag te Z. — ook anderen, om waar het nog niet geschiedt, ook elders het gebed weer in den raad in te voeren.

***

St. O. 12 Nov. 1911

Numm 15 Nov 1911
Raad Zegwaart
7 Nov 1911

Alsnu is aan de orde beschikking op het verzoek van de vereeniging „Volkswoningbouw” alhier, om door den raad een lid aan te wijzen om zitting te nemen in het bestuur. Ook tot den raad van Zoetermeer is een dergelijk verzoek gericht. In de vorige vergadering is besloten de beslissing aan te houden tot deze vergadering.

De Voorzitter: De heeren zullen nu wel in staat zijn een beslissing te nemen; allen hebben een exemplaar van de statuten toegezonden gekregen en hebben zich dus daarvan op de hoogte kunnen stellen.

De heer Karens: Mijnheer de voorzitter, wanneer er door de vereeniging hier woningen gebouwd worden, dan zullen die goedkooper worden verhaard; komen die dan niet in concurrentie met de woningen van andere huiseigenaren?

De heer Noordam: Mijnheer de voorzitter. Mag ik hierop even antwoorden? De heer Karens vergist zich in deze; de vereeniging kan nooit goedkooper bouwen dan een particulier, de vereeniging moet in alle opzichten aan de eischen van de Woningwet voldoen; doch de bedoeling der vereeniging is om flinker en gerieflijker woningen te bouwen dan de thans bestaande. Maar bovendien, het bouwen van flinke woningen die uit hygiënisch oogpunt aan strenge eischen voldoen, is een algemeen, een gemeentebelang, en dat mag niet worden opgeofferd aan het belang van een enkelen particulier. Waar nog bijkomt dat de eigenaar van een krot, dat waarschijnlijk toch binnen eenigen tijd zal worden afgekeurd, nu in overleg kan treden met de vereeniging, die dan de noodige verbeteringen kan aanbrenge. En eigenaren, die van den opbrengst van hun huizen moeten leven, ken ik hier niet.

D heer Fijan: Ja, ja, Rodenburg.

De heer Duiniveld: Mijnheer de voorzitter. Er zijn hier nog genoeg huizen die best opgeruimd konden worden; aan den Zegwaartschen weg staan er, die haast niet te verbeteren zijn en die beter konden verdwijnen.

De Voorzitter: Ik kan den heer Karer mededeelen, dat ook ik niet verwacht dat de vereeniging goedkooper huizen zal bouwen dan een particulier; was dit het geval, dan zou ik er dadelijk vóór zijn; een doelmatig, tevens goedkoop huis, verlangt iedereen.

Thans moet echter uitgemaakt worden: zal de raad van zijn bevoegdheid gebruik maken en een lid in het bestuur aanwijzen of zal men dit niet doen.

De heer Noordam: Mijnheer de voorzitter. Ik zou nog even willen doen opmerken, dat de raad zich nu nog tot niets bindt; wanneer later een aanvraag van de vereeniging inkomt om geld, welk geld de gemeente dan weer van het Rijk krijgt, dan is de Raad nog geheel vrij in zijne beslissing. Het aanwijzen van een lid door den Raad zou door het bestuur beschouwd worden als een betuiging van sympathie met het doel van de vereeniging. De vereeniging heeft uitsluitend ten doel de bevordering van de volkshuisvesting binnen deze gemeente; geen enkel lid van de vereeniging heeft er eenig persoonlijk belang bij; het bestuur doet al het werk, en dat is niet weinig, gratis

De heer Vollebregt. Mijnheer de voorzitter. Wat heeft Zoetermeer van middag besloten?

De Voorzitter: Zoetermeer heeft besloten geen lid aan te wijzen. Ik zal nu allereerst in stemming brengen: „Zal de raad een lid aanwijzen?”

Tegen stemmen de heeren Veldhuijzen, Fijan, Karens en Duiniveld.

Vóór de heeren Vollebregt en Noordam.

Besloten is alzoo dat het gemeentebestuur geen lid zal aanwijzen.

Niemand meer het woord verlangende, wordt de vergadering gesloten.

Numm 2 Dec 1911

Mijnheer de Redacteur!

Het is naar aanleiding der plannen van de vereeniging „Volkswoningbouw”, dat ik beleefd eenig ruimte in Uw blad verzoek.

Zijn mijn inlichtingen juist, dan zal de Vereeniging aan den Raad der gemeente Zegwaart een aanvraag richten, om voor haar de noodige gelden bij het Rijk aan te vragen, teneinde aan den Molenweg een blok van 4 woningen te bouwen, op den grond van mej. wed. Vollebregt, door de Vereeniging voortwaardelijk voor het bekende doel aangekocht.

Verder vernam ik, dat het plan was om daar woningen te bouwen, die ongeveer f 2.25 huur per week zouden moeten opbrengen.

Zoo aanvankelijk dacht ik bij me zelf, die woningen zijn toch te duur, en was ik werkelijk nieuwsgierig welke motieven de Vereeniging bewogen hadden, om dit voorstel te doen.

Ter bevoeder plaatse ging ik dus op informatie uit, en na algeheele inzage der betreffende plannen en teekeningen, kan ik gerust verklaren dat het voorstel van de Vereeniging inderdaad alle aanbeveling verdient. Wanneer de Vereeniging hare plannen kan uitvoeren, wordt voor 't genoemde bedrag uitstekend ingerichte woning beschikbaar, tevens voldoende aan zeer strenge eischen der hygiëne, drinkwater, enz. En nu weet ik zeer wel, dat niet ieder werkman een huis, dat f 2.25 huur moet opbrengen, kan bewonen, maar zeker is, dat er heel wat zijn die het wel kunnen en zeer gaarne die huur betalen, wanneer zij maar een goede woning kunnen krijgen. Door opschuiving, wordt dan toch bereikt, dat er voor hen, die niet dien huurprijs kunnen betalen, betere woningen beschikbaar komen. Niet dat de bedoeling is, om een andere huizen te bouwen dan de hierbedoelde, integendeel, wanneer de Vereeniging maar dan noodigen steun vindt bij de inwoners dezer gemeenten, en de gemeenteraden, dan zal zij gaarne ook in andere deelen der gemeenten, in de behoefte aan goede woningen voorzien, en komt voor de buitenwegen met een eenvoudiger type van woningen, die natuurlijk ook minder huur behoeven op te brengen.

Maar zeer juist acht ik het gezien van de Vereeniging, om aan den Molenweg een flink type van woning te willen bouwen; in de eerste plaats is er behoefte aan zulke woningen, en men blijft ook meer in overeenstemming met de daar reeds gebouwde huizen. Een ieder zal het zeker toejuichen wanneer de woningen, aan den weg van het station naar onze dorpen, in flinken stijl gehouden worden.

Ik hoop dan ook van harte, dat wanneer de aanvraag der Vereeniging, in den Raad van Zegwaart behandeld zal worden, de leden van dien Raad zullen beseffen, dat het alle aanbeveling verdient, de Vereeniging, die een uitnemend doel beoogt, te steunen, te willen inzien dat verbetering der woningtoestanden wel degelijk een gemeentebelang is, en het de Vereeniging mogelijk te maken geleidelijk te beantwoorden aan haar doel: door verbetering der woningtoestanden wat meer geluk en licht te brengen in de levens der minderbedeelde.

Zegwaart, 30 Nov. 1911. F.

Numm 20 Maand
1912
21

Zoetermeer-Zegwaart. — De vereeniging Volkswoningbouw alhier zal a.s. Donderdagavond 7 uur ten huize van den heer H. J. de Mol te Zoetermeer, een algem. vergadering houden.

- De agenda vermeldt:
1. Statutenwijziging.
  2. Bouwplannen
  3. Voorziening geldmiddelen.
  4. Rondvraag.

Waar het h'er een gewichtige aangelegenheid betreft, nl. statutenwijziging, noodig geworden door het afwijzend beschikken van den Raad der gemeente Zegwaart op het verzoek van Volkswoningbouw, om aanvraag van subsidie bij het Rijk, verzoekt het bestuur den leden dringend ter vergadering te komen. — In een der volgende nummers hopen wij de plannen der vereeniging te kunnen mededeelen en verwachten wij wel, dat onze lezers zich dan meer dan tot nog toe het geval is, voor de vereeniging zullen gaan interesseeren

St. B. 30 Maand 1912

— Naar wij vernemen heeft de Bouwvereeniging, nu de gemeenten geweigerd hebben risico te dragen voor de uitkeering der Rijkssubsidie, zich gevormd tot een Naamlooze Vennootschap en zullen de bouwplannen toch kunnen doorgaan.

St. B. 10 Dec 1912

— De plannen van de Vereeniging tot Volkshuisvesting alhier zal toch met hare bouwplannen kunnen doorgaan ondanks de niet medewerking van den Gemeenteraad. Althans heden 18 Mei zal de aanbesteding plaats hebben van 4 woningen aan den Stationsweg. Wij vernamen ook nog dat nu reeds veel meer huurders een aanvraag deden, dan er woningen gezet worden.

Als de vereeniging voorspoedig is in het verkrijgen van grond, zullen ook weldra eenige woningen van wat eenvoudiger bouw en mindere huurwaarde (z. g. n. arbeidswoningen) aan den Zegwaartschen weg verrijzen.

Numm 22 Dec 1912

Zegwaart. De uitslag der aanbesteding van het bouwen van vier woningen aan den Molenweg alhier voor de N. V. Bouwvereeniging Zegwaart-Zoetermeer, jl. Zaterdag door den architect A. J. Hekker Cz. te Gravenhage gehouden, is als volgt:

- L. Lengkeek, Zoetermeer, f6924; B. van der Burg Fz., Pijnacker, f6700; E. J. Salters, Zegwaart, f6600.50; Gebrs. Van Tilburg, Nootdorp, f6570; W. van Os, Zegwaart, f6469; Wed. J. Bouman aldaar, f6449

De begroting was f6507. Het werk is gegund aan de wed. J. Bouman. De woningen moeten worden opgeleverd 15 September 1912.

Eerste Blad.

PLAATSELIJKE BERICHTEN.

Zoetermeer. — Installatie nieuwe Burgemeester. — Woensdag 3 April des morgens om half elf hield de raad onzer gemeente een openbare vergadering, welke door alle leden werd bijgewoond.

Na opening van de vergadering door den oudsten Wethouder, den heer N. Boonekamp worden de notulen van de vorige vergadering gelezen en goedgekeurd.

Voorlezing wordt gedaan van een schrijven van den Commissaris der Koningin, houdende toezending van een extract uit het Kon. besluit, waarbij benoemd is tot burgemeester dezer gemeente de heer F. S. G. Bos, benevens afschrift van het proces-verbaal waaruit blijkt dat de benoemde in handen van den commissaris de vereischte eeden heeft afgelegd.

Hierna wordt gelezen een schrijven van den heer C. L. J. Bos, waarbij deze afstand doet van de betrekking van gemeente-secretaris, en zulks wegens de benoeming van zijn zoon tot burgemeester dezer gemeente.

De Voorzitter stelt voor den heer Bos cervol ontslag als secretaris te verleenen, waartegen wel geen bezwaar zal bestaan in een 46-jarige ambtsvervulling.

Met algemeene stemmen aangenomen.

Daarop stelt de Voorzitter voor direct over te gaan tot de benoeming van een secretaris en doet bij voorlezing van de door B. en W. opgemaakte aanbeveling, waarop zijn geplaatst de heeren F. S. G. Bos, burgemeester en F. Masseink, gemeente-aanvanger.

De heer Van der Sar: Mijnheer de voorzitter. Ik wou gaarne een vraag doen. Hebben B. en W. geen fout begaan in deze aanleggenheid? Was het niet geweest in het belang der gemeente om sollicitanten op te roepen en daaruit een keuze te doen. Is het wel de weg? De gelegenheid tot solliciteren had opengesteld moeten worden. Ik heb niets tegen de voorgedragen, doch de keuze is nu klein.

De Voorzitter: Ja, het zal wel de goede weg zijn, want het gebeurt meer zoo.

De afgetreden burgemeester-secretaris heeft hierop eenige nadere inlichtingen. Nergens is voorgeschreven dat er een oproeping van sollicitanten moet plaats hebben. B. en W. zijn in deze dus geheel vrij. Bovendien wordt geen voordracht ingediend, doch een aanbeveling; een soort van opdringen kan het dus niet heeten. De Raad is vrij in zijn keuze.

Van den eerstaanbevolene kunnen we geen aannemen dat hij voldoende op de hoogte is van de gemeente-administratie en de andere aanbevolene heeft als gemeente-ontvanger toch ook een idee van administratie. En wanneer nu een geschikte kracht in de gemeente te vinden is, dan eischt het gemeentebelang die niet elders te gaan zoeken.

De heer Scheer: Er bestaat wel reden voor de vraag van den heer Van der Sar, ze is niet onbillijk, doch hij zal nu toch wel erkennen dat B. en W. goed gehandeld hebben.

De heer Duiniveld: Is het een gemeentebelang de beide betrekkingen in een hand te vereenigen? Op den nieuwen burgemeester heb ik niets af te wijzen. Vader en zoon mogen geen burgemeester en secretaris zijn, waarom nu beide betrekkingen in ééne hand?

De heer Boonekamp: Het salaris is anders niet voldoende om van te leven.

Nadat de heer L. J. Bos nog enkele inlichtingen had verstrekt, vindt de voorzitter de zaak voldoende toegelicht en wenscht hij tot stemming over te gaan.

De heer Duiniveld: Dus het gemeentebelang eischt het in ééne hand?

De heer Bos: Ja, te Zegwaart is het dat ook al dertig jaar zoo.

Bij de hierop volgende stemming worden 5 stemmen uitgebracht op den heer F. S. G. Bos, terwijl 1 biljet in blanco was ingeleverd, zoodat tot secretaris is benoemd de heer Bos, burgemeester. De in functie treding kan nog niet bepaald worden, daar hierop eerst de Koninklijke goedkeuring moet worden verkregen.

De Voorzitter noodigt daarop de heeren de Groot en van der Sar uit, den burgemeester, die zich in het gemeentehuis bevindt, de raadzaal binnen te leiden.

Nadat deze ter vergadering verschenen is, spreekt de Voorzitter hem als volgt toe:

„Edel Achtbare Heer Burgemeester! Even als ik de eer en het voorrecht had Uw Vader op de laatste gemeenteraadsvergadering, die hij als burgemeester leidde, toe te spreken, evenzoo wensch ik U, mede namens mijn medeleden, een kort woord te zeggen, in deze onze eerste bijeenkomst.

Op de eerste plaats dan wensch ik U nogmaals geluk met de hooge en eervolle onderscheiding, die U is te beurt gevallen.

Heeft Uw benoeming tot burgemeester ons

niet geheel verrast, — er waren toch omstandigheden, die dit eenigszins deden verwachten, — nu ze een feit is, kunnen we en mogen we die keuze niet anders dan een zeer gelukkige noemen.

Hier gewonnen en geboren, zooals men dat zegt, en onder ons opgegroeid, zijt Gij meer dan iemand anders dat zou geweest zijn, bekend met de menschen, hun levensomstandigheden, hun onderlinge verhouding, hun denken en doen, — voor een burgemeester, die geroepen is de belangen van gemeente en gemeentenaren voor te staan, zeker van groote waarde.

Reeds vroeg werd U ingeleid in de gemeentehuishouding, en wel door een Vader, die zelf burgemeester, dat ambt streng en ernstig opvatte, en daarbij was, wat zeker voor U een bijzonder groot voorrecht mag genoemd worden, een voorbeeld van werkzaamheid en toewijding.

Dat alles geeft ons, meen ik, het recht te mogen verwachten, dat U op den weg, door Uw hooggeachten Vader gewezen en steeds bewandeld, zult blijven voortgaan.

Dan zullen onze besprekingen, waarbij verschil soms van gevoelen, nooit onderlinge waardeering buiten sloot, steeds gericht blijven op wat ons hier samenbrengt: het waarachtig belang onzer gemeente.

Dan zal Zoetermeer niet alleen blijven, een gemeente waar Recht en Orde worden hooggehouden, maar, zal zij onder Gods zegen nu de lasten en zorgen zijn gelegd op nog zoo jonge en krachtige schouders, een toekomst te gemoet gaan van verhoogden groei en bloei.

Moge U dan nog een lange reeks van jaren gegeven zijn om te werken voor de gemeente, die ons allen lief en dierbaar is, en moge die arbeid haar ten zegen strekken.

Dan zal zeker aan den Zoon niet worden onthouden, wat aan den Vader zoo gaarne geschonken werd:

Achting, Steun en Vertrouwen.”

Hierop antwoordt de nieuwe burgemeester:

„Mijne Heeren!

Nu het oogenblik is aangebroken waarop het voorzitterschap Uwer vergadering door mij zal worden aanvaard, past 't mij mijn oprechten dank te betuigen aan H. M. de Koningin, aan Wie ik mijne benoeming tot Burgemeester dezer gemeente te danken heb, aan Zijne Excellentie den Heer Minister van Binnenlandsche Zaken, die mij heeft willen voordragen, en inzonderheid aan Zijne Excellentie den Heer Commissaris der Koningin voor zijne krachtige medewerking.

Aan U, mijnheer Boonekamp, mijn besten dank voor de tot mij gesproken hartelijke woorden.

U, mijne Heeren, mijn dank voor de daarmee betoonde instemming.

Voor mijne benoeming tot Secretaris dezer gemeente ben ik U zeer erkentelijk.

Mijn ernstig streven zal zijn te trachten de voetstappen van mijn vader te drukken.

Ik heb daarvoor echter behalve Gods hulp ook Uwen steun noodig.

Beleefd verzoek ik U, gelijke medewerking, als U mijn vader zoovele jaren hebt verleend, ook mij niet te willen onthouden.

Is dat het geval dan ga ik met vertrouwen de toekomst tegemoet en hoop ik, dat wanneer voor mij de tijd van „g a a n” zal zijn gekomen, men zal kunnen zeggen, we hebben aan den „derden Burgemeester Bos”, een goed Burgemeester gehad; hij heeft zooveel in zijn vermogen was meegewerkt om den bloei der zoo gunstig bekend staande gemeente Zoetermeer te bevorderen.

Ik heb gezegd!”

Naar aanleiding van de door den heer Boonekamp aan den nieuwen titularis gedane mededeeling van zijne benoeming tot secretaris, zegt de heer Scheer ongeveer het volgende:

„Mijnheer de Burgemeester!

Gij zult alzoo ook als Secretaris de opvolger van Uw Vader zijn, wat deze zeker hoogst aangenaam zal wezen; laat Uw streven zijn om diens voetstappen te drukken en de belangen der gemeente naar Uw vermogen te behartigen, dan kunt ge U verzekerd houden dat 's Raads steun U niet zal ontbreken.

Moge het U gegeven zijn een reeks van jaren de U toevertrouwde betrekkingen te bekleeden en daarin veel genoegen te beleven.”

Met welke woorden de aanwezigen zich blijkbaar gaarne vereenigden.

De afgetreden Secretaris daarna het woord verlangde zegt:

„Mijne Heeren!

Door het mij zoo straks door U toegestane cervol ontslag als Secretaris dezer gemeente, is de band die tusschen de gemeente en mij, bijna een halve eeuw heeft bestaan, losgemaakt.

Ik zal U wel niet behoeven zeggen, dat de daarvan het gevolg zijnde scheiding, zooals daareven door den heer Scheer terecht werd opgemerkt, een belangrijk evenement in mijn leven is en evenmin, dat de oorzaak daarvan, namelijk de opvolging door mijn zoon, mij hoogst aangenaam is.

Een woord van dank aan allen die daartoe hunne medewerking hebben willen verleen-

Nieuw 20 Jan 1912

nen, moet mij van het hart.

Tevens past mij éene hartelijke dankbetuiging aan de Wethouders en Leden van den raad, voor het vertrouwen en de vriendschappelijke bejegening die ik ook als Secretaris, in zoo groot mate mocht ondervinden.

Mag mijn zoon en opvolger in gelijke mate Uw steun en Uwe medewerking ten deel vallen dan zal de gemeente onder Hoogeren Zegen, onder zijn bestuur in bloei en welvaart kunnen toenemen en vooruitgaan.

In de hoop dat die wensch tot vervulling zal komen, en met de bede dat het U en de Uwen moge welgaan, neem ik van U afscheid, en blijf ik mij in Uwe voortdurende vriendschap aanbevelen."

Nadat de heer Boonekamp den voorzittershamer en den ambtsketen aan den nieuwen burgemeester had overgereikt, sluit deze de openbare vergadering.

Nieuw 24 Jan 1912

Zegwaart. Woensdag 10 Jan. j.l. des morgens te elf ure hield de Raad eene openbare vergadering, waarin afwezig waren de heeren Steenwijk en Karens.

Na lezing en goedkeuring der notulen van de vorige vergadering werd mededeeling gedaan van de volgende ingekomen stukken:

a. brief van Ged. Staten waarbij goedgekeurd werd teruggezonden het suppletioirkohier van den hoofdelijken omslag voor 1911;

b. proces-verbaal van kasopneming dd 5 Jan. j.l. waaruit bleek dat op dien dag in kas was een bedrag van f 2391.62;

c. brief van den Commissaris der Koningin waarbij gevoegd was een afschrift van het Kon. besluit, waarbij de heer C. L. J. Bos met ingang van 18 Jan. 1912 is herbenoemd tot Burgemeester dezer gemeente.

De Voorzitter zegt dat hij slechts na rijp beraad, met het oog op zijn leeftijd, deze benoeming heeft aangenomen. De autoriteiten in den Haag schenen er-op gesteld, de gemeente en hare belangen zijn mij lief geworden. 18 Januari a.s. zal ik het ambt 30 jaar hebben bekleed, weldra zal het 50 jaar zijn dat ik de gemeente als secretaris heb gediend. Met ingang van 21 Januari 1863 tot die betrekking benoemd, had ik vóór dien, de werkzaamheden reeds op mij genomen. Toen was Zegwaart nagenoeg niet bekend; werd er over gesproken, dan was het, het arme Zegwaart zuchtende onder een schuldenlast. Het was moeilijk bereikbaar, de verkeerswegen waren erbarmelijk. Thans is het éene gemeente die boven de 2000 zielen is gekomen, met een nijvere, welvarende bevolking, die over een flinke draagkracht beschikt. Wellicht kan ik nog nut stichten; onder de tegenwoordige omstandigheden kon ik geen vrijheid vinden, voor de benoeming te bedanken. Ik hoop dat God mij kracht en gezondheid moge schenken om nog eenigen tijd in het belang dezer gemeente te kunnen werkzaam zijn en dat ik daarvoor als tot hiertoe zal mogen rekenen op den steun van den Raad en van de Wethouders.

De heer Veldhuizen: Ik wensch den Burgemeester geluk met zijne herbenoeming en hoop dat hij nog geruimen tijd onze gaderingen zal mogen leiden.
Alle leden stemmen met dezen wens

Als belangrijkste punt op de agenda komt thans aan de orde: Beschikking op het adres van de Vereeniging „Volkswoningbouw”.
De Voorzitter leest het adres met daarbij behoorende memorie van toelichting nog eens voor, waaruit blijkt dat het de bedoeling van de vereeniging is aan den Mo-

lenweg te bouwen vier flinke woningen en deze te verhuren tegen f 2.30 per week. Zij verzoekt den Raad hiervoor bij het Rijk aan te vragen een voorschot van f 7082, terwijl de vereeniging zelf f 1000 in den bouw zal bijdragen. De bedoeling is dit voorschot in 50 jaar af te lossen. Bij ontbinding van de vereeniging vervallen alle eigendommen aan de gemeente.

De Gezondheidscommissie, wier advies is ingewonnen adviseert het verzoek in te willigen. Zij moet echter opmerken dat het niet aangaat een bezoldigden secretaris aan te stellen, wiens salaris op de woningen zou drukken met 25 cent per week.

Hierna wordt voorgelezen het door Burg. en Weth. uitgebrachte advies aan den Raad, daarin wordt er op gewezen dat niet worden gebouwd bepaalde arbeiders-woningen, doch een beter type, geschikt voor spoorwegbeambten, beambten van fabrieken enz. Voor gewone arbeiders is de grond daar te duur. de vereeniging wil jaarlijks 1 % van de slijtingskosten bestemmen voor onderhoud en herstel, wat B. en W. te weinig vinden; zij meenen ook dat éene berekening van 50 weken huur per jaar te hoog is, daar de huizen niet altijd doorlopend zullen worden verhuurd, terwijl zij ook meegaan met de meening van de Gezondheidscommissie dat de bezoldiging van den secretaris te zwaar drukt.

De verschillende bezwaren resumeerende, komen B. en W. tot het advies aan den Raad om het verzoek af te wijzen, tenzij de vereeniging een grooter aandeel in het kapitaal neemt en alzoo de risico voor de gemeente geringer wordt.

De Voorzitter voegt hieraan nog toe dat B. en W. het verzoek beoordeeld hebben uit het oogpunt van het gemeente-belang wordt het aandeelen-kapitaal belangrijk verhoogd, dan zijn zij bereid met een ander advies bij den Raad te komen.

De heer Noordam: Mijnheer de Voorzitter, gaarne wil ik even bespreken het advies van de Gezondheidscommissie en dat van B. en W. De Gezondheidscommissie maakt aanmerkingen op het salaris van den secretaris, doch ik wil er even op wijzen dat het secretariaat veel bemoeiingen eischt; het neemt veel tijd in beslag, zoodat niemand van de bestuursleden zich daarvoor kan beschikbaar stellen. Komen er nu meer huizen, dan wordt het bedrag voor elke woning lager; nu drukt het salaris op vier woningen, dan wordt het verdeeld over 8,10 of meer woningen. Aangaande het advies van B. en W. wil ik even opmerken dat zij in deze een verkeerd standpunt innemen; de woningen worden niet gebouwd ten gerieve van het personeel van de Staatspoor of van „Nutricia”, doch bewoners van het dorp hebben huuraanvragen ingediend. Ik vrees niet dat de huizen veel leeg zullen staan; bij de kostenberekening is er op gerekend dat van de 5 woningen er jaarlijks 1 gedurende 2 maanden leeg zal staan. U spreekt van meer kapitaal; welk bedrag zouden B. en W. dan eischen?

De Voorzitter: Wanneer „Nutricia” eens flink aandeelen nam, dan was van dien kant minder gauw concurrentie te vreezen. In het college van B. en W. is het cijfer van f 2500 genoemd in plaats van f 1000; dan is de risico van de gemeente belangrijk lager; de rechte steun van het publiek is er nog niet.

De heer Noordam: Blijkt er voldoende steun van het publiek aan den Zegwaartschen Weg, dan zal ook daar gebouwd worden; de bewoners van het dorp hebben van voldoende steun doen blijken.

Thans zou ik echter een principieele beslissing van den Raad willen uitlokken; is hij bereid mee te werken, dan kunnen we direct opschieten; wil hij niet, dan kunnen we verder alle moeite sparen en kan de vereeniging overwegen of zij op andere wijze haar doel kan trachten te bereiken. Wat aangaat de risico voor de gemeente, deze is gering; elk jaar wordt de risico minder. Bij den aanvang van deze vergadering heeft de Voorzitter er nog op gewezen dat de gemeente in de laatste vijftig jaar steeds is vooruitgegaan; we mogen verwachten dat deze lijn nog zal worden vervolgd, dat de gemeente zich zal blijven uitbreiden en er den eersten tijd zeer zeker behoefte zal zijn aan goede woningen.

De Voorzitter: Het advies van B. en W. strekt alléén om de gemeente te vrijwaren voor eventueele schade, niet om de vereeniging den kop in te drukken.

Wanneer niemand meer over deze kwestie het woord verlangd, zal ik in stemming brengen de vraag of de Raad zich vereenigt met het advies van B. en W.

De heer Noordam: Mijnheer de Voorzitter, liever had ik dat U in stemming bracht het verzoek van „Volkswoningbouw”.

De Voorzitter: Ook goed, dit komt op hetzelfde neer.

In stemming gebracht wordt het verzoek afgewezen met 3 tegen 2 stemmen. Tegen stemden de heeren Veldhuizen, Fijan en Jac. Duiniveld; vóór de heeren Noordam en Vollebregt.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

St. O. 2 Maart 1912

— Op een nader vast te stellen datum in Maart, zal er een gecombineerde vergadering van de anti-rev. kiesvereeniging Nederland en Oranje en Patrimonium gehouden worden, waarop de heer H. Nieuwenhuizen, lid van Nederland en Oranje en buitengewoon lid van Patrimonium een lezing zal houden over „de Tariefwet-Kolkman”.

We hopen zeer, dat alle leden present zijn en ieder gebruik zal maken van het recht van introductie voor geestverwanten.

St. O. 30 Maart 1912

— Maandagmorgen 25 Maart, is de nieuwe Burgemeester van Zoetermeer, de Edelachtb. heer F. C. C. Bos, beëdigd.

Nieuws Bulletin
1912

Benthuizen. — Een halve eeuw Raads lid. — Maandag 18 Maart a.s. zal het 50 jaar geleden zijn, dat de heer L. Paul, wethouder dezer gemeente, tot Raadslid gekozen werd. Onafgebroken is de heer Paul gedurende die 50 jaar lid van den Raad dezer gemeente geweest.

Nieuws Bulletin
1912

Benthuizen. — Jubileum L. Paul. — Vergadering van den Gemeenteraad op Maandag 18 Maart 1912, des v.oorm. 10 uur. Tegenwoordig zijn al de leden met den voorzitter.

De burgemeester-voorzitter opent de vergadering met gebed.

Daarna worden de notulen der laatstgehouden vergadering van den 11den Maart 1912 gelezen en goedgekeurd.

Vervolgens wordt door den voorzitter medegedeeld dat deze vergadering in hoofdzaak is belegd om instemming te betuigen met het gouden jubileum als lid van den Raad dezer Gemeente, van den heer L. Paul.

Spreeker wenscht den jubilaris gebuk met het groote voorrecht hem geschonken om de gemeente vijftig jaren zijns levens te mogen dienen, herinnert er aan wat door den heer Paul gedurende dien tijd in die functie is verricht en wenscht hem toe dat het hem gegeven moge worden nog vele jaren in het bestuur der gemeente werkzaam te zijn, ten slotte den pubelaris aanmammende met deze weldaden niet in zichzelf te eindigen doch Gode den lof en den dank daarvoor toe te brengen, opdat het op dezen dag in waarheid moge zijn: „Soli deo Gloria.”

Vervolgens biedt de voorzitter namens de

ingezetenen als blijk van waardeering voor de aan de gemeente bewezen diensten en ter herinnering aan dezen onvergetelijken dag, den jubilaris een geschenk aan, bestaande in een zilveren monument met gouden lauwerkrans en het wapen van de Gemeente Benthuizen met het opschrift: 1862—18 Maart—1912, rustende op een marmeren voetstuk met inscriptieplaat waarop gegraveerd:

„Huldeblijk aan L. Paul, ter herinnering aan zijn 50-jarig jubileum als raadslid, aangeboden door de ingezetenen van Benthuizen.”

De leden van den Raad sluiten zich bij het door den voorzitter gesprokene aan, waarna de heer L. Paul zijn hartelijken dank betuigt voor de goede woorden tot hem gesproken en voor het fraaie geschenk hem aangeboden en dat door hem dankbaar wordt aanvaard.

Niets meer te verhandelen zijnde en niemand meer het woord verlangende, sluit de voorzitter de vergadering met dankgebed.

§§ Van een Wethouder.

Benthuizen vierde verleden week feest.

De correspondent deed daaromtrent reeds verslag.

Ook, als redactie willen wij niet achterblijven.

De heer L. Paul mocht gedurende een halve eeuw onafgebroken lid van den gemeenteraad zijn, waaronder verscheidene jaren Wethouder.

Op 25-jarigen leeftijd aanvaardde hij in 1862 zijn amt.

Was de gemeente Benthuizen in vroegeren tijd, ongeveer 1840, vergroot het de Benthorn, dat destijds 16 inwoners telde — later in 1860 — dus juist 2 jaren voor het optreden van den heer Paul kwam daar de Hoogezaten bij.

Deze vergroting gaf natuurlijk, in bijzonder ook aan den Raad meer arbeid en meer verantwoordelijkheid. Sinds breidde de gemeente in ziental uit.

Op velerlei terrein kwam meer leven vooruitgang.

En in dat alles heeft de heer L. Paul een zeer groot werkzaam deel gehad.

Verwisseling van Burgemeesters maakte het voor de vroede Vaders ook niet altijd gemakkelijk.

Thans is de gemeente op velerlei gebied met den tijd meegegaan en heeft zich aangepast aan nieuwere, andere toestanden. En wat ook verdween, en wie ook heenging, door Gods goedheid mocht de heer L. Paul blijven meeleven, ja een deel van Benthuizens historie meemaken in meer dan gewonen zin.

Geen wonder, dat de gemeente dankbaar erkennende, de gave in hem geschonken, hem hulde bracht.

Moge hij nog, zij het op hoogen leeftijd, onder 's Heeren zegen, jaren arbeiden tot bloei der gemeente. ***

No 6 Oct 1902

— Voor 2 jaar geleden werd alhier opgericht de „Vereeniging voor Volkswoningbouw.”

Thans is de naam gewijzigd en vinden we in de Startscourant de akte van oprichting met Koninklijke bewilliging van de „Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen.”

Ondanks de aanvankelijke teleurstelling en tegenwerking, de „Bouwvereen,” aangedaan, gingen de werkzaamheden krachtig voort, en is het aan bovengenoemde Maatschappij gelukt reeds na 2 jaar een 4-tal woningen te kunnen verhuren.

Nieuws Bulletin
1912

Weikom Burgemeester!

Het heeft H. M. de Koningin behaagd u te benoemen tot burgemeester dezer gemeente als opvolger van uw vader.

Wij hopen, en ook wij vertrouwen, dat deze keuze voor onze gemeente eene gelukkige geweest is. Het is voor u een te waardeeren blijk van vertrouwen; het kan voor ons zijn een gelukkige beslissing. En het zal voor ons een gelukkige beslissing zijn, wanneer gij van uw voorganger overneemt, althans tracht na te volgen de goede hoedanigheden, en deze zijn vele, en gij er u op toelegt het vertrouwen en de achting waardig te zijn van uw ingezetenen.

Met vaste, misschien wel wat strenge hand, heeft uw voorganger het bestuur der gemeente geleid, het is geleid met eerlijke bedoelingen, het leidde naar het waarachtig belang van de gemeente en van hare ingezetenen.

Richt uw blik ook daarheen; met vol vertrouwen treden we u tegemoet, ge zijt ons geen vreemde, we zijn overtuigd van uw goede bedoelingen, we weten dat we kunnen rekenen op uwe hulpvaardigheid, op uwe bereidwilligheid om mee te werken, waar uwe medewerking tot bereiking van het goede wordt ingeroepen.

We beginnen met u de hand der vriendschap te reiken. We zijn overtuigd van de goede gezindheid van den Raad, die u tot secretaris benoemde, van de hoopvolle verwachting der ingezetenen.

Wat er ook gebeure, op welk gebied en door welk persoon, laten we eerst zoeken naar de goede bedoelingen, die er aan ten grondslag kunnen liggen, gelijk we in den mensch te allen tijde behooren te zoeken naar de goede hoedanigheden, en die naar den voorgrond moeten schuiven. Bij gepaste voorzichtigheid moet wantrouwen gemede worden.

Tegenstand kan niet steeds uitblijven, alles zal en kan niet steeds voor den wind gaan; laat u daardoor echter niet ontmoedigen; tegenstand sterkt en is in vele gevallen te verkiezen boven slaafsche volgzzaamheid.

Eerlijke tegenstand wenschen we u ook toe; we hopen echter dat, mocht strijd noodig zijn, deze steeds met eerlijke wapenen zal worden gevoerd; dat ge te doen zult hebben met menschen, die werkelijk ook het goede beoogen. Doch bovenal wenschen wij u toe vele jaren van gezegenden arbeid in het belang van onze gemeente en van hare ingezetenen en ook in uw eigen belang, opdat u, na verloop van jaren, zult kunnen getuigen: Mijn vader was een goed burgemeester, die de gemeente heeft vooruit gebracht; ik heb de overtuiging dat onder mijn leiding de gemeente zich ook steeds in een vooruitgaande lijn heeft bewogen!

Z., 3 April 1912. T.

No 10 Jun 1913

— Woensdagavond vergaderde de anti-rev. Kiesvereeniging „Nederland en Oranje” alhier. Na lezing der notulen werden enkele ingekomen stukken behandeld, waarna het punt „Kiezerslijsten” aan de orde werd gesteld en enkele middelen besproken tot uitbreiding van de kiezerslijsten.

Vervolgens sprak de heer H. Nieuwenhuizen over: „De Kerstening der Openbare School”. Hierop volgde een levendige discussie, waarna door de vergadering werd uitgesproken dat er meer zulke onderwerpen van practischen aard, op zoo eenvoudige wijze mochten worden behandeld.

№ 030 Mei 1912

Voorlezing van het Koninklijk Besluit, waarbij aan Burgemeester C. L. J. Bos eervol ontslag is verleend als burgemeester van Zoetermeer, met mededeeling dat hij nog secretaris der gemeente wenschte te blijven, waardoor hij bedanken moet als Raadslid en er dus als zoodanig een vacature is gekomen.

Ten slotte nam Burgemeester Bos, die 18 jaren deze functie bekleed heeft in hartelijke bewoordingen afscheid van de leden van den Raad, waarbij hij een beknopt overzicht gaf, van de vooruitgang, ook op financieel gebied der gemeente. De oudste Wethouder, de heer N. Boonekamp, sprak namens den Raad een woord van dank en afscheid.

№ 030 Mei 1912

Nieuws 31 Aug 1912

Zegwaart. Bij akte op 29 Augustus jl., ten overstaan van notaris Van Hamersvelt, te Zoetermeer, verleden, is opgericht de Naamlooze Vennootschap „Maatschappij Zegwaart-Zoetermeer tot exploitatie van onroerende goederen”, gevestigd alhier. Zij heeft ten doel: de stichting, verbouwing, aankoop en verkoop van huizen en andere onroerende goederen, de verhuring en verdere exploitatie daarvan. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt f 25,000, verdeeld in 100 aandelen, elk van f 250, waarop bij de oprichting 10 % is gestort.

Administrateur is de heer G. J. Verwers, alhier. Binnenkort hopen we in de gelegenheid te zijn uitvoeriger op deze onderneming terug te komen. Voorloopig deelen wij mede, dat reeds eenigen tijd geleden door de Maatschappij een aanvang is gemaakt met den bouw van vier woningen aan den Molenweg en dat deze thans bijna gereed zijn.

Wie er meer van weten wil of aandeelhouder wil worden, kan zich daarvoor aanmelden bij den administrateur of bij de commissarissen, die gaarne bereid zullen zijn inlichtingen te verschaffen.

Nieuws 23 Sept 1912

Zegwaart. De akte van oprichting der N. V. „Maatschappij Zegwaart-Zoetermeer tot exploitatie van onroerende goederen”, gevestigd alhier, is in haar geheel met de Koninklijke bewilliging geplaatst in het bijvoegsel tot de Ned. Staatscourant van 24 September 1912, no. 223.

De aankondiging ingevolge art. 38 W. v. K. is geplaatst in het Nieuws van heden.

Nieuws 27 Sept 1913

Zoetermeer-Zegwaart. De afdeeling Zoetermeer-Zegwaart van „Patrimonium” zal op a.s. Dinsdag 30 September des avonds half acht een ledenvergadering houden.

Agenda
Opening.
Notulen.
Ingekomen stukken.
Inleiding te geven door den heer H. Nieuwenhuyzen. Onderwerp: Art. 1 van het Gemeenteprogram, „de Zondagsrust.”
Rondvraag.
Sluiting.

§ § De Presidentshamer.

De Voorzittershamer van Zoetermeers Raad is uit de hand van den Edelachtbaren heer Cornelis Leonardus Jacobus Bos, overgegaan in de hand van zijn zoon, den Edelachtbaren heer Frederic Sophie Guillaume Bos.

De bladen vermeldden ons reeds de koninklijke besluiten van ontslag van den vader en benoeming tot burgemeester van Zoetermeer van den zoon.

Zij berichten ons beëdiging en installatie van den laatste, aftreden en afscheid van den eerste.

Zij deelden ons mede de gebruikelijke plechtigheden, waarmede een en ander gepaard ging en ten laatste de vreugde der schooljeugd en het geschenk hunnerzijds aan den nieuwen burgemeester.

Een presidentshamer van ebbenhout, prachtig met zilver gemonteerd.

Een presidentshamer voor 'teerst bij de laatste Raadsvergadering gehanteerd.

En nu dat alles achter den rug ligt, spreken ook wij ons redactioneel woord.

Daar spreekt symboliek uit zoo'n hamer.

De vorige burgemeester had er zóó een niet — maar toch wist hij zijn hamer te hanteeren. Hij was voorzitter van den Raad in zeer gunstigen zin.

Heel de gemeente, ook wij die in beginsel tegenover hem stonden, zag hem met leedwezen den hamer neer leggen.

Hij stuurde in goede richting.

Vooruitgang op velerlei gebied mocht hij zien, mede als de vruchten van zijn werkzaam leven.

Rust, vrede en orde heerschten er tijdens zijn burgemeesterschap.

Zoetermeer is hem dank verschuldigd.

En het heeft dit ook getoond.

En nu is er een mooiere hamer!

Zal het profetie zijn van verderen bloei!

Moge het zoo wezen!

Ook de nieuwe burgemeester is niet anti-revolutionnair.

Dat is niet zoo heel erg — mits hij maar niet anti-antirevolutionnair zij.

En die verwachting hebben wij niet van hem, maar veeleer deze gedachte, dat alle kleinzielig partijbelang hem vreemd zij en alleen het gemeentebelang hem steeds voor ogen sta.

Een groot voordeel is zeker reeds, dat hij de gemeente en hare bevolking ken in meer dan oppervlakigen zin.

Wij heeten hem dan ook welkom, als plaatselijk drager van het gezag.

Steune een ieder hem in zijn arbeid! Onze wethouders, raadsleden en gemeentenaren.

En moge hij zelf in waarheid steun en hulpe zoeken bij den grooten Sou-

verein, wiens Naam ook bij de aanvaarding van zijn gewichtvol ambt, door hem op de lippen is genomen.

Blijke het dan in de toekomst, dat deze mooie, nieuwe hamer in goede handen is overgegaan.

№ 011 Jun 1913

Aan onze Lezers.

Langen tijd heeft „Nederland en Oranje” het zonder redacteur moeten doen. Hoe dat kwam blijve in de vergetelheid begraven. Dat het zoo was, werd ieder wel zoo langzamerhand duidelijk, die ons blad met eenige aandacht las. Op verzoek van den Uitgever had ondergeteekende wel nu reeds drie en een half jaar geregeld zich willen belasten met het schrijven der hoofdartikelen; verder echter ging zijne bevoegdheid niet en noch minder zijne verantwoordelijkheid. In tegenspraak met allerlei gerucht willen we dat nogmaals hier herhalen: tot nu toe zijn we nimmer redacteur van dit blad geweest; tot nu toe berustte alle verantwoordelijkheid alleen bij den Uitgever.

Bij den aanvang van 1913 is er voorloopig eene andere regeling getroffen. Immers zoo verder gaan kon niet. De lezerskring van „Nederland en Oranje” breidde staag uit en klom nu reeds tot ruim 750. Berichten en ingezonden stukken kwamen en komen nog van allerlei kant in steeds toenemend aantal in. Maar ook allerlei klachten bleven niet uit, van hen, die door wat ingezonden en dikwerf met te weinig reserve geplaatst werd, persoonlijk zich getroffen of gekrenkt achtten. Wij persoonlijk stemden meermalen de billijkheid dier klachten in. Maar den Uitgever ontbrak het even veel malen aan tijd en gelegenheid de noodige schifting toe te passen.

Op zijn verzoek nemen we thans voorloopig de redactie van dit blad op ons en daarmede de verantwoordelijkheid voor wat geplaatst wordt. Dat die verantwoordelijkheid zekere grenzen heeft, verstaat ieder. En dat wij zelf, vooral den eersten tijd, moeten afgaan op de betrouwbaarheid van onze correspondentenberichten, is eveneens duidelijk.

Enkele regelen echter kunnen we reeds vooraf vast stellen.

Het is ons stellig voornemen nimmer iets op te nemen, hetzij als bericht, hetzij als ingezonden stuk, dat maar eenigszins *persoonlijk* van aard is, tegen wat *persoon* ook gericht is, tenzij de schrijver met zijne vollen naam onderteekent. Ook zelfs dan nog behouden we ons de vrijheid van opneming ten volle voor.

Omgekeerd waar het *zaken* geldt, willen we aan allerlei inzender en berichtgever zoo ruim mogelijk gastvrijheid schenken, zooals dat aan en in een antirevolutionnair weekblad past.

En dat laatste zegt genoeg van welke beginselen ons blad blijft uitgaan.

Stelle God het ons district ten zegen.
A. H. VAN MINNEN.

Ar. O. 10 Jan 1913

BENTHUIZEN. De Chr. Zangvereniging „Onderlinge Zanglust”, heeft met het oog op een binnen kort te geven uitvoering het gebouw der Ned. Herv. Kerk aangevraagd. Het college van kerkvoogden en notabelen heeft echter afwijzend op dit verzoek beschikt. Er is in Benthuzen geen ander geschikt lokaal voor dat doel disponibel.

L
G
Ber
Ca
VO
B
—
—
—

Op verzoek van den inzender inzender bevestigen wij bij deze zijn verklaring, dat hij niet de schrijver van het bewuste stukje is. Dat het in 't algemeen aanbeveling verdient om onderteekening met vollen naam te verlangen, onderschrijven wij gaarne, maar wij gaan niet zoo ver, om, gelijk de inzender schijnt te willen, ongeteekende stukken te weigeren. Niet ieders positie en vooral niet in een kleine gemeente als B., is onafhankelijk genoeg, om hun onderteekening met eigen naam van ingezonden stukken, waarin hij op- of aanmerkingen op plaatselijke toestanden maakt, te veroorloven. En zou dan zoo iemand niet met zijn grieven voor den dag mogen komen en zich uitspreken in het plaatselijk blad? Dat „men” een verkeerde voor den inzender houdt, zooals ook nu het geval schijnt te zijn, is een gevaar, maar is dit niet de schuld van „men”, die altijd in de eerste plaats den naam van den inzender tracht te weten en eerst dan den inhoud kan beoordeelen? Red.

Dat schenk u God op uw hooge levensjaren, u en ons allen.”

Hierop antwoordde de jubilaris ongeveer als volgt:

„Geachte heer Veldhuizen!

Ik dank u ten zeerste voor de hartelijke woorden tot mij gesproken en u heeren Raadsleden voor de instemming met die toespraak betuigd. Indien men gedurende een lang tijdverloop eene betrekking heeft vervuld, is het uit den aard der zaak een groote voldoening, met lof te hooren spreken over de wijze waarop de vervulling heeft plaats gevonden.

Ben ik niet te veel te kort geschoten, dan dank ik dit ook hieraan, dat God mij eene goede gezondheid en de noodige werkkraft gaf, zelfs zóó, dat ik slechts ééne vergadering van de vele die in de laatste vijftig jaren werden gehouden, heb moeten verzuimen.

Het mij zoo even, namens den Raad aangeboden album, waarvoor ik u allen harte dank zeg, verlevendigt door de daarin voorkomende fotografien, die het „voorheen” en „thans” der gemeente Zegwaart aanschouwelijk voorstellen, mijne herinnering aan zooveel wat in één halve eeuw veranderd — en ik mag zeggen — verbeterd is.

Ik wil niet in herhaling treden van hetgeen ik ten vorigen jare bij mijne herbenoening tot burgemeester omtrent het verledene heb meegedeeld; alleen wensch ik te constateeren dat de bevolking der gemeente in 1863 bedroeg 1342 zielen, thans p.m. 2000, eene vooruitgang alzoó van circa 50 %; de hoofdelijke omslag beliep over 1862 f 4225 of f 3.15, die over 1912 f 3600 of f 1.80 per inwoner.

Voor het armwezen werd over 1862 betaald f 2126, thans slechts f 400; voor onderhoud van straten en wegen werden destijds geene uitgaven gedaan, over 1912 is daarvoor betaald p.m. f 2250.

Mij dunkt, deze cijfers kunnen ten bewijze strekken, dat de gemeente belangrijk in bloei en welvaart is vooruitgegaan en het verheugt mij in hooge mate, dat ik daartoe heb kunnen en mogen meewerken.

Mag ik mij in eene goede gezondheid blijven verheugen en behouden de mij geschonken groote werkkraft, die ook blijkens de in 1904 ontvangen Ridderorde door de Regering werd erkend, dan hoop ik nog eenigen tijd onder hooger zegen, in het belang van de mij dierbare gemeente werkzaam te zijn.

Zooals terecht door u, mijnheer Veldhuizen, is gezegd, vond ik vooral in de laatste jaren veel doornen op mijn levenspad; God geve dat ik voortaan daarop ook eenige rozen moge aantreffen.

Ten slotte, mijne heeren, verzoek ik U mij te blijven schenken het vertrouwen en den steun, dien ik sedert vijftig jaren van de wethouders en raadsleden mocht ondervinden, opdat wij met vereende krachten kunnen blijven bevorderen de belangen der gemeente en van hare ingezetenen. — Ik heb gezegd.”

De heer Noordam hierop aan het woord komende, sprak den jubilaris ongeveer toe als volgt:

„Mijnheer de Burgemeester!

Zal ik, na de woorden door onzen eersten wethouder gesproken, wellicht wel eens in een herhaling van het door hem gezegde vervallen, daarin zal ik, als tweede spreker, gelaten moeten berusten. Toch heb ik nog enkele woorden te zeggen, daar mij namens een groep mede-ingezetenen dezer gemeente, wier namen u op de hierbij gaande kaartjes zult vinden, opgedragen is u deze mand bloemen te overhandigen. Bij hun felicitaties met uw jubileum als secretaris veroorloven zij zich u dit klein bewijs hunner erkentelijkheid en waardeering aan te bieden.

25 Jan 1913 Nieuw

ZOETERMEER-ZEGWAART. Dinsdag herdacht de heer C. L. J. Bos den dag, waarop hij voor 50 jaren secretaris der gemeente Zegwaart werd, waarvan hij nu reeds ruim 30 jaren burgemeester ook is.

Op velerlei wijze is er in die halve eeuw vooruitgang geweest. Het heeft den jubilaris niet aan bewijzen van belangstelling ontbroken.

Nieuw 29 Jan 1913

Zegwaart. In ons vorig nummer beloofden wij onzen lezers een uitvoerig verslag van de Raadszitting van Dinsdag 21 Jan. j.l. Om niet in herhalingen te vervallen, meenen wij te kunnen volstaan met het weergeven van de toespraken, die gehouden zijn naar aanleiding van het 50-jarig jubileum van den heer C. L. J. Bos, als secretaris dezer gemeente. De oudste wethouder, de heer C. J. Veldhuizen, sprak den jubilaris toe als volgt:

„Geachte Burgemeester!

Het is beden een dag voor U van groote betekenis, een dag waarop gij moogt gedenken een vijftig-jarige vervulling van de betrekking van secretaris der gemeente Zegwaart.

Wij, als leden van den Raad, feliciteeren u met deze 50-jarige herinnering. Wij spreken hierbij ook onzen dank uit voor de vele werkzaamheden, die U in het belang van Zegwaart en tot het welzijn van de ingezetenen hebt verricht.

Wanneer wij in onze gedachten een 50, 40, 30 jaren teruggaan en we vergelijken Zegwaart van toen met wat Zegwaart nu geworden is, dan kunnen we toch een grooten bloei van de gemeente aanschouwen.

De Raad heeft gemeend dezen gedenkwaardigen dag niet geheel onopgemerkt te laten voorbijgaan, doch U een klein bewijs van dankbaarheid, tevens een herinnering te moeten aanbieden en wel in den vorm van een album, waarin een opdracht van de leden van den Raad met een aantal fotografien van verschillende gedeelten der gemeente van thans en van vroeger.

Geachte jubilaris, wij wenschen U van harte toe, dat u van God moge geschonken worden gezondheid, lust en kracht om nog met denzelfden ijver, dezelve vijft en nauwgezetheid voor de gemeente Zegwaart werkzaam te zijn tot verderen bloei van de gemeente. Wij wenschen u toe dat de zegen Gods rijkelijk wone in uw huisgezin. In de laatste tijden hebt u in uw huisgezin. In de laatste tijden hebt u zware beproevingen in uw gezin ondervonden; ik hoop dat het moge zijn voor u en ons allen, dat wij hierin mogen zien, geen blijvende plaats te mogen bezitten, doch een doorgaande reis naar de eeuwigheid, en dat bij u en bij ons, als de dood nadert, wij dan bereid mogen zijn om zonder verschrikking hem tegemoet te komen.

Nieuw 12 Jan 1913

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U een plaatsje voor onderstaande regeten in Uw veelgelezen blad „Het Nieuws.”

Op het verzoek van de Christelijke Zangvereniging „Onderlinge Zanglust” ahier, om het gebruik van de Ned. Herv. Kerk tot het geven eener uitvoering, is thans wederom voor de zooveelste maal door het College van Kerkvoogden en Notabelen afwijzend beschikt.

Waarom dit nu weer is geschied, is mij niet recht duidelijk. Zou ik genoemde heeren, die tegenstemden, door middel van Uw blad de vraag mogen stellen. Waarom wordt het gebouw voor de Kerstfeestviering afgestaan, waar toch ook Christelijke liederen worden gezongen? Waarom wordt het gegeven om er een lezing voor het Groene Kruis in te houden? en andere samenkomsten, en waarom niet voor eene Christelijke Zangvereniging?

Ziedaar vragen, die mij duister zijn en waarvan ik gaarne het antwoord zou weten, al was het dan ook door middel van Uw blad.

Was er in deze gemeente een lokaal te verkrijgen, dat er dienstig voor was, dan zou ik er niet eens voor zijn, de kerk te vragen.

Maar mijns inziens, M. de Red.: Is eene Christelijke Zangvereniging als deze, niet zedelijk verplicht nu en dan eens een uitvoering te geven ten gerieve van haar begunstigers, die zoo velen in getal zijn? Zij toch willen ook wel eens wat hooren.

En als dan de pogingen om een gebouw te krijgen, telkens mislukken, zou dan de moed van velen niet zakken?

Het komt mij voor, dat de Zangvereniging hierdoor zeer wordt gedrukt.

U, Mijnheer de Redacteur, dankend voor de mij verleende plaatsruimte, teeken ik mij,

Een lid van de Christelijke Zangvereniging „Onderlinge Zanglust” te Benthuzen. Benthuzen, Januari 1913.

Nieuw 15 Jan 1913

De copie wordt niet teruggegeven.

Geachte Redactie.

In Uw blad van Zaterdag j.l. 11 Januari No. 3, komt een ingezonden stukje voor, onderteekend met: „Een lid van de Chr. Zangvereniging „Onderlinge Zanglust te Benthuzen.”

't Is mijn doel niet langs dezen weg op den inhoud er van in te gaan. Er is echter iets anders.

Als directeur van bovengenoemde vereniging ben ik natuurlijk zeer nauw met deze zaak betrokken en nu doet zich het eigenaardig verschijnsel voor, dat, zoowel leden der zangvereniging te B. als ook andere personen mij aanzien voor den schrijver van bovenbedoeld stukje.

Ik stel er prijs op, geachte redactie, publiek te verklaren, dat ik de schrijver er van niet ben en ook niet weet wie het gedaan heeft. Trouwens, dat interesseert mij heelemaal niet.

U, als redactie, die den naam van den schrijver natuurlijk weet, wil zeker mijne verklaring wel als zijnde de waarheid, bevestigen.

Zoodra ik roeping mocht gaan gevoelen over het besluit tot weigering van het kerkgebouw te gaan schrijven, doe ik dat met volle onderteekening.

't Is altijd jammer dat ongeteekende stukken opgenomen worden. Daarin schuilt niets geen voordeel, maar enkel groot zedelijk nadeel.

Met beleefde groeten en dank voor de plaatsing,

Uw dw..

H. NIEUWENHUIZEN,
Direct. v. d. Zangver. O. Z.

Zegwaart, Molenweg 239a.

Vijftig jaren! Wel gelukkig is de mensch, wien het is gegeven zich een halve eeuw aan zijn taak te mogen wijden; inzonderheid moet dit het geval zijn met u, den stoeren, onvermoeiden werker, omdat uw leven inderdaad den arbeid is toegewijd.

Het is, hooggeachte jubilaris, ik erken het gaarne, uiterst moeilijk om het steeds een ieder naar den zin te maken en in dit verband mag ik er ook wel even op wijzen, dat niet ieder altijd even ingenomen is met uw optreden; wat mij zelf betreft, meermalen verschilde ik, in en buiten de Raadszaal, met u van gevoelen; evenwel, uit den grond van mijn hart, breng ik een eeresalut aan den ijveren werker, die de hem toevertrouwde belangen op uitnemende wijze, op een wijze on-eindig veel beter dan ik het hier vermag weer te geven, gedurende al die jaren heeft behartigd. En wees er zeker van dat het mij nooit ontbroken heeft aan eerbied voor uw jaren, aan waardeering van uw groote kennis en ervaring.

Nog frisch en krachtig staat gij daar, trots uw 73 jaren, vol liefde en ambitie voor uw werkzaamheden, als een beschamend voorbeeld voor ons jongeren. Daarom, om dit te kunnen getuigen, was de mij opgedragen taak mij zoo aangenaam.

Vijftig jaren! Veel is in die jaren u over 't hoofd gegaan, veel lief en leed, veel goeds, want zeer veel wat ge u ongetwijfeld eenmaal als ideaal voorstelde, hebt ge verwezenlijkt mogen zien en daarom moeten toch wel dankbare gevoelens in u omgaan bij een terugblik op den afgelegden weg. Ook veel leed, dit brengt het leven mee, waarvoor slechts weinigen gespaard blijven! Maar moge God geven, dat gij in de jaren, die u geschonken worden, immer met dezelfde lust en opgewektheid uw ambt zult mogen blijven waarnemen, moge Hij geven dat na een optrekken der donkere wolken, de zon van het geluk uwen weg beschijne!

Jubilaris! In enkele woorden gaf ik hier mijn gevoelens weer, naar ik hoop ook in den geest van hen voor wie ik mede hier spreek. Veel, zeer veel wat ten volle vermeldenswaard is, heb ik laten rusten; ik zou werkelijk niet weten waar te beginnen of waar te eindigen, wilde ik ook maar het voornaamste opsommen, door u in al die jaren in het belang der gemeente verricht. Sta mij toe dit verder te laten rusten, doch wees er zeker van dat uw werken en streven in breeden kring hoog gewaardeerd wordt.

Met de uwen van harte gelukgewenscht met uw zeldzaam jubileum."

Waarop de jubilaris ongeveer 't volgende sprak:

„Geachte Heer Noordam.

Ik dank u voor de waardeerende woorden door u geuit bij de aanbieding der schoone bloemenhulde, mij door ingezetenen gebracht op het oogenblik dat ik het voorrecht heb gedurende 50 jaren als secretaris der gemeente Zegwaart werkzaam te zijn geweest.

Ten zeerste waardeer ik die hulde en ben ik daarvoor erkentelijk, hoezeer overtuigd dat ik het — zooals door U is gezegd — niet een ieder naar den zin heb kunnen maken, wat dan ook, met behoud van eigen zelfstandigheid, wel onbereikbaar mag worden geacht.

Dat ook wij persoonlijk meermalen verschilden van gevoelen omtrent de beste wijze waarop de belangen der gemeente en van hare ingezetenen konden worden behartigd, is te minder vreemd, doordien een verschil in leeftijd van ongeveer 40 jaren van grooten invloed is op de wijze, waarop de zaken worden gezien en beoordeeld.

Ik beschouw u, mijnheer Noordam, als den vertegenwoordiger eener jongere generatie, die, beziel met de beste bedoelingen, de gemeente wil vooruitbrengen en gaarna wil ik daartoe blijven meewerken; doch gedachtig aan het spreekwoord: „De gestadige jager vangt het wild”, ben ik bevreesd voor overhaasting.

Hartelijk hoop ik dat de door u geuite wenschen vervuld mogen worden en dat ik van God gezondheid, opgewektheid en kracht

moge ontvangen, om nog eenigen tijd met vrucht werkzaam te zijn aan de belangen, die ons beiden zeer ter harte gaan.

Ten slotte verzoek ik u, hen, die aan de bloemenhulde deelnamen en wier gevoelens door u werden uitgedrukt, mijn hartelijken dank daarvoor te willen overbrengen."

Mees 31 Jan 1914

INGEZONDEN STUKKEN.

*Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.
De copie wordt niet teruggegeven.*

Mijnheer de Redacteur.

Gaarne zag ondergeteekende het volgende in „Het Nieuws” opgenomen.

De afdeling Zegwaart-Zoetermeer van het Nederl. Werkliedenverbond „Patrimonium”, heeft het initiatief genomen om ook hier handteekeningen te verkrijgen voor het Volkspetitionnement voor „Plaatselijke Keuze”.

Het bestuur van bovengenoemde afdeling is, in overleg met het bestuur van „Nederland en Oranje” alhier, er in geslaagd een Voorloopig Comité voor dat doel te vormen.

Dat Voorloopig Comité is als volgt samengesteld: H. Nieuwenhuijsen (voorz.), E. H. Chardon, (2e voorz.), G. P. Roos, (secretaris), J. de Rijk, (penningmeester), en J. Scheer, (plaatsvervangend lid).

Om echter voor deze zaak zoo algemeen mogelijke deelname te verkrijgen, heeft dit Voorl. Comité zich gewend tot de besturen van alhier bestaande vereenigingen, welke krachtens doel en statuten geacht kunnen worden de zedelijke of stoffelijke verheffing van hare leden in 't bijzonder, of van de ingezetenen in 't algemeen te beoogen.

Nu is het mogelijk, dat sommige vereenigingen, welke meenen daartoe gerekend te kunnen worden, en waarvan de besturen niet uitgenoodigd zijn, toch gaarne zouden meewerken.

Het Voorloopig Comité zou in dat geval gaarne ingelicht worden.

Niemand beschouwe zich als opzettelijk te zijn buitengesloten. Het doel is voorts, om op een nader te bepalen dag, in het Spaarbankgebouw een vergadering te beleggen met al de bestuursleden (of vertegenwoordigers) van de vereenigingen, welke adhaesie betuigden en medewerking toezegden.

Op deze vergadering zal dan allereerst moeten plaats hebben de vervanging van het Voorloopig Comité door een Algemeen Comité.

Voorts kan dan onder leiding van dit algemeen comité, de zaak practisch een aanvang nemen.

Met dank voor de plaatsing.

Hoogachtend, Uw dw.,
H. NIEUWENHUIJSEN,
Voorz. v.h. Voorl. Comité voor
Plaatselijke Keuze.

Zegwaart, 23 Jan. 1914.

Mees 20 Febr
X 1914

27

Geachte Redactie!

Langs dezen weg zij het mij vergund publiek te maken, dat de zaak van „Plaatselijke Keuze” alhier goeden voortgang heeft. Het voorloopig comité, bestaande uit de heeren (alphabetisch): A. v. Breeschoten, E. H. Chardon, I. Heemskerck, M. Karens, R. ten Kate, H. Nieuwenhuijsen, C. Noordam, G. P. Roos, J. de Rijk, A. D. van Rijs, J. Scheer, A. v. d. Spek en J. Tanis.

Tot Uitvoerend Comité (Moderamen) werden gekozen de heeren: H. Nieuwenhuijsen, voorzitter; G. P. Roos, secretaris, en J. Tanis, penningmeester.

Dit Comité werkt geheel op eigen verantwoordelijkheid, los van plaatselijke organisatiën.

Daar vóór 15 Maart de handteekeningen verzameld moeten zijn, zal het Comité binnenkort wel met zijn arbeid beginnen.

Met dank voor de plaatsing,

Hoogachtend,

Uw dw.,
H. NIEUWENHUIJSEN
Zegwaart, 27 Febr. '14.

Mees 7 Maart 1914

Geachte Redactie!

Met dank voor de door U geplante verbetering van voorgaand stukje, verzoeken wij nogmaals voor eenige regels plaatsing.

Het gebeurt ons dezer dagen nogal eens, dat er gevraagd wordt, van wie(n) dat geschriftje tegen plaatselijke keuze, onlangs hier verspreid, uitgaat.

Mogen wij daar dit op antwoorden: „Het Comité tegen onmatige drankbestrijding” (zoo als de onderteekening luidt) is opgericht in laatst van 1913, door den Bond van Likeurstokers en den Bond van Distillateurs, terwijl de Bond van Vergunninghouders als lid toetrad en geld voor deze tegen-actie beschikbaar stelde.

Trouwens het niet geteekend zijn van dit bijzet bewijst reeds voor wie even nadenkt, genoeg 't is hier niet de plaats verder op bedoeld blaadje in te gaan.

't Is een verzameling van onjuistheden en verkeerde voorstellingen — iets wat heel gemakkelijk kan, bij ongeteekend schrijven.

Eigenaardig is echter, dat alleen buitenlandse R.-Kath. geestelijken in dit pamflet voorkomen. Had men ook voor ons volk meer in Nederland bekende mannen als Dr. Arriëns, Mercier en Van Rossum, of het hoofdbestuur van Sobriëtas, eens laten spreken, dan zou er wel een ander geluid vernomen zijn.

Voor wie op de hoogte van den toestand is, is het dan ook volstrekt nog niet absoluut zeker, dat onze R.-Kath. medeburgers, het petitionnement niet kunnen teekenen. Wijziging van het gegeven advies, is thans nog niet geheel uitgesloten.

Mochten er soms heeren of dames in de gemeenten zijn, die ons van dienst willen zijn bij het rondgaan met de intekenlijsten, dan houden wij ons gaarne voor opgave van namen aanbevolen.

Met dank voor de plaatsing en beleefde groeten,

Uw dw.,
H. NIEUWENHUIJSEN.
Zegwaart, 6 Maart '14.

Meis 20 Maart 1914

Zegwaart. Morgen (Donderdag) avond kwart over zeven hoopt in het „Vredespalais“ alhier voor het comité voor „Plaatselijke Keuze“ op te treden de WelEerw. Heer Ds. B. C. Koolhaas, Ned. Herv. Predikant te Zuidland, om een rede te houden in het belang dezer actie. Vrouwen en mannen hebben toegang, het doel dezer actie, waaromtrent nog veel verschil van meening schijnt te bestaan, zal daar worden uiteengezet, zoodat het alle aanbeveling verdient, dat zowel voor- als tegenstanders dezer beweging, de vergadering bijwonen.

Meis 20 Maart 1914

Geachte Redactie!

Vergun ondergeteekende voor het volgende, plaatsing in „Het Nieuws.“

In den loop der volgende week zullen de lijsten voor de handteekeningen voor „Plaatselijke keuze“, in de beide gemeenten circuleeren. Mogen wij langs dezen weg verzoeken, dat de propagandisten zooveel mogelijk worden gesteund?

Laat ieder, die overtuigd is, vlug zijn naam geven, — dat spaart zooveel tijd

Ook degenen die wellicht onvolmaaktheden in deze actie meenen te zien, kunnen toch hun naam geven, als ze slechts letten op het groote doel, n.l. bestrijding van het drankgevaar, van

de drankziekte, van de drankzucht, van het alcoholisme.

Laat ieder, die nog nader wil ingelicht worden, kort en zakelijk zijn — opdat het werk spoedig kan afloopen.

En men late zich nu niet van de wijs brengen door de bakerpraatjes, als zou iedere handteekening oorzaak zijn, dat hier in onze gemeente nu in eens niemand meer een „potje bier“ zou mogen drinken — of ook dat deze of gene uit zijn brood zou worden gestooten. Allemaal dwaasheden, die met het stelsel van „Plaatselijke keuze“ niets hebben uit te staan.

In het volgend nummer van dit blad zullen wij trachten een verslag te plaatsen van de rede van Ds. Koolhaas, alhier uitgesproken, en daarbij gelegenheid hebben, enkele der z.g.n. bezwaren onder de oogen te zien.

Onze Roomsche-Katholieke medeburgers kunnen niet teekenen — en 't is goed, wanneer dan ook niet één hunner zijn naam geeft — met het oog op de te maken statistiek.

Over de redenen zelf van hunne onthouding valt in dit blad niet te spreken. Mochten onze propagandisten niet weten of iemand Roomsche-Katholiek is, dan is een eenvoudige mededeeling voldoende. 't Is onze bedoeling niet, om hier of daar een R.-K. ont teekenen over te halen.

Met beleefden dank voor de plaatsing,
Hoogachtend,

Uw dw.,

H. NIEUWENHUYSEN.

Zegwaart, 27 Maart '14.

Meis 4 April 1914

Zoetermeer. Zegwaart. — Plaatselijke Keuze. — Verslag van de vergadering, gehouden op Donderdag 26 Maart, in het Spaarbankgebouw.

Door het comité voor „Pl. Keuze“ daartoe uitgenoodigd, trad voor een goed bezette zaal op: ds. B. C. Koolhaas, Nederd. Herv. predikant van Zuidland, om alhier het pleidooi voor de actie der „Pl. K.“ te voeren.

Meis 4 April 1914

Nadat de voorzitter, de heer H. Nieuwenhuijsen, de vergadering had geopend en zowel spreker als hoorders het welkom had toegeroepen, verkreeg ds. K. het woord.

Deze zette in een met talent en gloed van overtuiging uitgesproken rede het goed recht der actie voor „Pl. Keuze“ uiteen, nadat hij eerst een en ander had medegedeeld over het alcoholisme en de treurige gevolgen daarvan voor het persoonlijk, doch ook voor het gezins- en gemeenschapsleven. Ook deelde hij iets mede over den strijd reeds een halve eeuw daartegen gevoerd.

Het radicale geneesmiddel zou wel zijn „Sleit Schiedam“, doch daarvoor was ons volk nog niet rijp, daarvoor zou voorloopig wel geen behoorlijke meerderheid zijn te krijgen. Vandaar een tusschenstation in „Pl. Keuze.“

Vervolgens gaf spreker een overzicht van de gunstige werking van dit stelsel in landen, waar het was ingevoerd en weerlegde hij daarbij tevens de argumenten tegen Pl. Keuze zooals die voorkomen in een geschriftje, ook hier in de beide gemeenten verspreid, om deze actie afbreuk te doen.

Spreker gaf daarna een uiteenzetting van het stelsel en betoogde hoe door Pl. Keuze het drankgebruik moest afnemen en waar vooral de aandacht op moet vallen, hoe de verleiding juist voor de zwakken, tegenwoordig zoo groot, zou verminderen.

Het stelsel van Volksstemming bij Pl. Keuze was niet nieuw, doch reeds toegepast in de grensgemeente bij het al of niet gangbaar doen zijn van buitenlandsche munten. Ook is het zooals 't voorstel luidt, niet in strijd met de grondwet, zooals door rechtsgeleerden als

mr. Aalberse (R. Kath.) en mr. J. H. Rutgers is aangetoond.

Dat ook de vrouw mee stemmen zal, leidt nog niet tot vrouwenkiesrecht, want 't geldt hier niet een stemming over regeeringszaken in Staatsrechtelijken zin, doch een uitspraak over een zaak die rechtstreeks met het leven der vrouw in betrekking staat.

Eindelijk werden verschillende bezwaren door spreker weerlegd.

1. Pl. Keuze randt de vrijheid aan. Dit argument is van weinig beteekenis. Wie daarom tegen Pl. K. is, moest tegen alle wetten zijn, aangezien alle wetten de persoonlijke vrijheid aanranden. Bovendien hebben wij in de vrijheid, om overal gelegenheid te hebben zich te bedrinken, een vrijheid van een vreemd karakter, die wij heel best kunnen weeten.

Er zal geen gelegenheid zijn voor een beoorlijk logement. Ook dit is niet waar, gemeenten zullen en moeten er blijven doch er zullen meer en meer worden fatsoenlijke koffiehuisen, voor het publiek verkeer.

Herbergiers e. a. zullen uit hun brood worden gestooten. Ook al in strijd met de waarheid, want volgens het verzoek aan de regeering te doen, zullen schadevergoedingen gegeven worden.

4. Men krijgt een verplaatsing van de herberg naar de huisgezinnen. Ook hier is de logica zoek, want vooreerst valt dit buiten het publieke leven, doch ook zal het in het gezin niet zoo'n vaart loopen met drinken, als eerst moet worden besteld of gehaald en dan nog wel onder de gunstige tegenwerking van huisgenooten.

5. Men zal naar andere plaatsen gaan om te drinken. Maar dat doen alleen de echte dronkaards, anderen zullen er geen reis voor maken, doch als de verleiding uit eigen omgeving is verdwenen, zullen heel wat drinkers zonder moeite zich onthouden.

6. De geheime (clandestine) verkoop zal toenemen. Ook dit is in strijd met de feiten. Want als van boven af het stelsel op het voll werd gelegd, zou het tegenwerking en ontduiking vinden, doch als het bij stemming wordt uitgemaakt, wordt het gedragen door de volksovertuiging en zal er ook veel nauwkeuriger worden toegezien.

7. Er zullen andere bedwelmende genotmiddelen voor in de plaats komen (b.v. opium). De ervaring heeft geleerd, dat juist in landen waar het meest alcohol gebruikt wordt, ook de meeste opium wordt ingevoerd.

8. Wij verliezen te veel inkomsten door vermindering van drankaccijns. Maar vooreerst werkt het stelsel langzaam — dus eerst na verloop van jaren zou de schatkist deze inkomsten derven — doch men bedenke dat de uitgave voor politie, gevangeniswezen, justitie e. a. veel minder zou worden. Op den duur worden wij er finantieel beter van.

Nog verschillende andere bezwaren werden genoemd en weerlegd. Ook de voordeelen genoemd en een en ander met cijfers toegelicht en aangetoond.

Van de gelegenheid tot het stellen van vragen werd nogal gebruik gemaakt en door den spreker werden deze welwillend beantwoord, waardoor hij nog eens gelegenheid had een en ander te verduidelijken.

Spreker waarschuwde er ook voor, dat er geen partijzaak van gemaakt moest worden. In het Centraal Comité waren dan ook alle richtingen vertegenwoordigd, zelfs de Katholieken, die zich echter later op aanschrijven van Zijne Eminentie den Bisschop van Haarlem hadden moeten terugtrekken.

In een slotwoord wekte hij op om de lijsten te teekenen.

De Voorzitter dankte spreker en hoorders en voegde er nog een krachtig en opwekkend woord aan toe, waarna hij de vergadering sloot.

Meis 8 April 1914

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Geachte Redactie!

Mag het volgende in Uw blad worden opgenomen? Bij voorbaat onzen dank.

De lijsten voor handteekeningen voor het volkspetitionnement hebben door de gemeenten gecirculeerd.

Voor hen, die mochten zijn overgeslagen, niet thuis waren, of om andere redenen niet in de gelegenheid zijn geweest hun naam te geven, bestaat daarvoor nog de gelegenheid van Donderdag a. s. tot en met den 2en Paaschdag ten huize van een der moderamenleden G. P. Roos, J. Tanis of ondergeteekende.

Met bel. gr.,

Ud dw.,

H. NIEUWENHUYSEN

Zegwaart, 7 April '14.

Meis 2 Mei 1914

Zoetermeer—Zegwaart. Het aantal ingezamelde handteekeningen voor Plaatselijke keuze bedraagt voor Zoetermeer 146, en voor Zegwaart 287, samen 433.

N. O. 4 juli 1914

Aan onze Lezers!

Zoo bereikt U dan ons blad voor het eerst in zijn vergrooten vorm. We hebben zijne vergrooing langen tijd overwogen en zijn er niet dan na rijp beraad toe overgegaan. Vanzelf toch gevoelen we, dat ook het uiterlijk van een blad redactie en uitgever bijzondere verplichtingen oplegt. Van een blad in klein formaat zijn meestal de verwachtingen klein; van een dat zich groter gaat voordoen, worden de verwachtingen grooter. En de toekomst zal moeten leeren, of we met Gods hulp en onder Zijn zegen eenigszins daaraan zullen kunnen voldoen.

Steeds meer willen we er ons op toeleggen ons blad te maken en te doen zijn niet alleen een blad voor ons Westlandsche volk, maar ook van ons Westlandsche volk. Misschien hadden we dit woord Westlandsche volk maar niet moeten gebruiken, nu ook buiten het eigenlijke Westland het getal belangstellenden toeneemt en van Zegwaart tot aan Maassluis we onze abonneés hebben. Indien ons dan ook de noodige gegevens verstrekt worden, zullen we volgaarne ook aan de plaatselijke belangen van wat niet eigenlijk Westland is onze aandacht wijden en daarvoor ruimte beschikbaar houden.

Met de uitdrukking van ons volk bedoelen we dit. Reeds geruimen tijd hebben tal van vrienden ons blad als een soort brievenbus beschouwd. En uit verschillende plaatsen corresponderde men met elkander en stortte zijn hart uit over allerlei plaatselijke belangen en toestanden. Soms moest door den Redacteur in die brieven wel eens wat geschraapt, dikwerf eene gedachte wat juister of wat zachter uitgedrukt, een enkelen keer trok de betrokken brieven-schrijver dan wel eens een scheef gezicht, niettemin nam de ambitie in brieven-schrijverij eer toe dan af. En we blijven daarop prijs stellen. Laten we ons daarbij echter nogmaals den regel herinneren, dat al wat persoonlijk is moet gemedend, en dat zaken en toestanden in broederlijken geest en uit antirevolutionair beginsel moeten besproken worden. Ook voor de altoos overvloedige ingezondenstukken geldt dit, al is daarbij natuurlijk meerdere vrijheid toe te staan, mits al wat personen zelfs maar in de verte raakt, met den naam van den inzender worde ondertekend. We dringen er daarbij nogmaals op aan, al wat men inzendt, *tijdig* te zenden aan het adres van den Redacteur en steeds het papier maar aan *éene zijde* te beschrijven. Wat niet geplaatst kon worden, kan binnen éene maand bij den Redacteur worden teruggehaald of zal na vergoeding van portkosten worden teruggezonden. We geven al onzen lezers gelegenheid in ons blad met elkander van gedachten te wisselen. En zoo noodig de waarheid te zeggen. Maar het bovenstaande nog eens anders uitgedrukt: Broeders! als ge het nodig vindt, vliegt elkander

gerust in de haren, maar komt elkaar nooit aan den schedel. Verwarde haren zijn met kam en borstel gemakkelijk weer goed te krijgen; een verwonde schedel echter zou heelkundige verzorging eischen. En daartegen heeft de redactie te waken.

't Licht in ons plan langzamerhand de rubrieken van ons blad uit te breiden. Niet alleen, dat voortaan getracht zal worden meer geregeld het Buitenslandsch nieuws te vermelden, maar ook aan het Binnenlandsch, dat is Buitenslandsch zal een bredere plaats worden gegeven, terwijl thans ook het Kerknieuwsstaat opgegeven te worden.

Tevens is de Uitgever van plan van tijd tot tijd voor onze jeugdige lezers een prijsvraag of een prijsraadsel te plaatsen, terwijl hij voor hen altoos eene belooning beschikbaar stelt, wanneer zij hem nieuwe abonneés aanbrengen. Eene nadere regeling van dat alles zal hij later zelf wel berichten.

Dat voor dit alles eene kleine prijsverhoging van slechts tien cent per

kwartaal is, zal u wijsen, en wij hopen, voor niemand onzer lezers een bezwaar zijn.

Ook rekent de Uitgever vast op nog meerdere advertenties. Juist de advertenties moeten de onkosten goed maken.

Zoo ga ons blad zijn weg vervolgen. Moge ook in dit ruimer kleed voor ons Christelijk volk de Heere het ten rijken zegen stellen.

DE REDACTEUR EN UITGEVER.

§ § Ontrouw!

Zoo is dan Woensdag jl. bij de Gemeenteraadsverkiezing het onrecht bestendig te Zegwaart.

De raadsverkiezing bracht den heer A. J. Noordam (lib.) op het kussen.

(Zie plaatselijke berichten.)
Een zetel met eere bezet door een R.-Kath. werd, na het vertrek van den heer J. Duiniveld, door de vrijzinnigen vermeersterd. Nog steeds zijn de R.-Kath. in onzen raad, na dien tijd slechts door één man vertegenwoordigd.

R.-Kath. en Antirev. zouden Woensdag samen in bond trachten dit onrecht te herstellen — doch 't mocht niet lukken.

En de oorzaak?

Die is hierin gelegen, dat de antirev. kiezers (of althans zij die zich met dien naam sieren) ontrouw zijn geweest.

Wel waren er schaduwzijden voor onze mannen — al was het alleen maar, dat de R.-Kath. niet gelukkig waren geweest met de keuze van hunnen candidaat — doch dat praat de ontrouw der onzen nooit goed.

Wordt de coalitie hier niet hechter, dan verliezen wij steeds meer terrein.

Sluite men toch de oogen niet voor het feit, dat de vrijzinnigheid hier steeds vooruitgaat.

Daarom is coalitie eisch van het oogenblik!

C.

N. O. 16 juli 1914

* * Aan 't werk.

We hebben allen met vreugde ons vergroot weekblad begroet — en ieder bij ons orgaan betrokken, heeft nu een zwaardere taak te vervullen: redacteur, medewerkers, correspondenten, uitgever, zetter, corrector, drukker en zelfs de lezer — ieder naar zijn aard.

En de agenten? Die eveneens.

Zij zullen advertenties geven.

Zij zullen lezers zoeken — als het moet kweken.

Zij zullen zich daarbij toch niet beschaamd laten maken door hun toekomstige concurrenten, de kinderen, waarvan de uitgever de vorige week sprak.

Maar, zegt ge misschien, ik kan geen abonneés meer vinden.

En zoo! Zijt ge er zoo vast van overtuigd, dat allen, die Ned. en Or. moeten lezen, het ook werkelijk doen?

Behalve de kleine man, voor wien Standaard, Rotterdammer, N. Haagsche Crt. te duur en te geleerd is, zijn er nog wel anderen, die geroepen zijn, ons blad te lezen. Weet ge wie?

Ieder, die op eenigerlei wijze geroepen is leiding onder ons volk te geven, dient daarbij toch zeker allereerst ook op de hoogte te zijn van het leven zijner omgeving, zoowel politiek als sociaal.

Niet 't minst ook onze Antirevolutionaire gemeenteraadsleden.

Wij kennen nog zulke edelachtbaren, die wel gekozen zijn, door een actie medegevoerd in N. en O. — doch die zeker weigeren het leven hunner eigen gemeente mede te leven en liever zich vergenoegen met een lokaal blad, dat

niet vrij is van „vrijzinnige smetten“.

Daarom, agenten, aan 't werk!

Er ligt nog een ruim veld braak.

Ook hierin gedaan, wat uw hand vindt om te doen.

§ §

N. O. 29 juli 1914

— In de vorige week had alhier de „eerste-steenlegging“ plaats van de Chr. School.

Ds. E. v. d. Horst, Herv predikant alhier en eere-voorz. der schoolvereen. opende deze plechtigheid, waarbij veel publiek tegenwoordig was, met gebed en een gedeeltje uit den Bijbel, waarna hij een toespraak hield over de noodzakelijkheid van chr. onderwijs. Vervolgens werd de eerste steen gelegd door Piet van der Horst, jongste zootje van Z. Eerw., waarmede de verzamelde menigte Ps. 72: 12 zong en Ds. v. d. H. met dankzegging eindigde.

N. O. 18 Juli 1914

** De Toekomst

Naar aanleiding van ons stukje „Ontrouw“ in nummer 443 van ons blad over de verkiezing te Zegwaart, maakt men de opmerking, dat „getrouwheid“ toch geen succes zou hebben gehad, aangezien de candidaat der R.-Kath. er toch niet zou gekomen zijn.

Hiertegen meenen wij het volgende te kunnen stellen:

Vooreerst, waar haalt ge de absolute zekerheid vandaan, dat de liberale candidaat *wel*, de coalitie-man *niet* gekozen zou zijn? Bestaat er dan niet meer zoo iets, wat men wel eens stembusverrassingen noemt?

Vervolgens voerden wij geen actie om het succes, doch om het recht.

Ook bij niet-verkiezing kon het stemcijfer zoo hoog mogelijk zijn opgevoerd. De vrijzinnigen hebben dat uitstekend verstaan, toen zij in hun strooibijet aan Zegwaart's kiezers toeriepen: Zorg niet alleen dat onze candidaat gekozen wordt, — doch ook gekozen wordt met het *hoogst mogelijk aantal stemmen*.

De vrijzinnigen hebben nu een reden te meer om te beweren, dat zij numeriek de sterkste partij zijn en dus *recht hebben op 3 zetels*.

Onze kiezers hadden moeten zorgen door „getrouw“ te zijn, dat de vrijzinnigen nooit dat argument hadden kunnen gebruiken.

De „ontrouw“ der rechtsche kiezers, heeft niet slechts bij deze verkiezing schade berokkend, doch heeft voor de toekomst nog ver strekkende nadeelige gevolgen.

„Wie wijs is, merkt die dingen,
En geeft verstandig acht“.

§ §

N. O. 1 Aug 1914

BENTHUIZEN. Rectificatie. In o bericht over de eerste steenlegging Chr. School alhier, staat abusievelijk jongste zoon, dit moet zijn oudste zoon. Eveneens is in het bericht over de de grindverpachting een drukfout te vinden n.l. f 6-98 per M³ moet zijn f 0.98 per M³.

N. O. 1 Aug 1914

— In de eerste week van Augustus zal hier de hoefijzerspeld te koop worden aangeboden. Het „hoefijzerverbond“ stelt zich ten doel een Vacantie-herstellingsoord te stichten te Nunspeet op de Veluwe en organiseert overal de „hoefijzerweek“ Ook hier heeft zich een damescomité gevormd om deze collecte te houden.

N. O. 28 Juli 1914

** Van Beteekenis.

Zoo heeft dan eindelijk het belangrijke feit plaats gehad.

Een „eerste steenlegging“.

Van een Christelijke School.

Te Benthuisen.

„Het is een wonder in onze oogen“.

„Wij zien het, maar doorgronden 't niet“.

Wat heeft dat een moeite gekost, eer 't zoover kwam.

Wat een vóór-historie is daaraan verbonden.

Wat is daar gestreden en gebeden.

Maar — ook — wat een tegenwerking.

Wat een laksheid!

't Had jaren eerder kunnen en moeten gebeuren.

Voor al pijnlijk was juist de tegenwerking van „vrome“ zijde.

Doch nu komt de keuze, de strijd. En waar strijd is — daar is ook leven.

Voor al den laatsten tijd is er met kracht aan gearbeid, met vastheid doorgezet. Wij noemen geen namen — doch voldoende bekend is in den omtrek, wie daar de stuwkracht, de drijfkracht was.

De „drijver“ zeggen de vijanden!

En nu — een hoofd en onderwijzeres is benoemd — en de eerste steen reeds gelegd.

Ga er ook voor de toekomst kracht van deze heuglijke gebeurtenis uit.

Tot glorie Gods. § §

Nuus 15 Aug 1914

Benthuisen, 10 Aug. Wegens omstandigheden verband houdende met den oorlog, is het metselwerk aan de in aanbouw zijnde Chr. school alhier gestaakt.

N. O. 15 Aug 1914

— Dinsdag werd in de Geref. kerk 's morgens en 's avonds een bidstond gehouden, in verband met der tijden nood. Ds. R. Sybrandy, pastor loci, bepaalde 's morgens zijn gehoor bij 1 Petr. 7 en 's avonds bij Ps. 46: 12. Beide keeren was er een flinke opkomst der gemeente.

N. O. 22 Aug 1914

— Evenals in de Geref. Kerk is ook in Herv. Kerk een bidstond gehouden met het oog op den ernst der tijden, waarbij de pastor loci ds. IJ Bootsma zijn aandachtig gehoor bepaalde bij Ps. 29

— Als gevolg van den oorlog heeft men thans ook moeten ophouden met den bouwen der Chr. School. 't Is echter nog niet vast, dat niet op tijd zal kunnen worden geopend.

N. O. 1 Aug 1914

** Daar heb je 't al.

In het z. g. n. neutrale „Nieuws voor Zoetermeer en Omstreken“, berekent een politicus, in verband met de laatst gehouden Raadverkiezing te Zegwaart het volgende:

Thuisblijvers 37, waar 4 „wilden“ 4 R. K., 9 lib. en 20 Anti-rev.

Grappig gevonden.

Men zou zoo zeggen, hoe weet die schrijver dat?

Men moet toch maar „politiek-tijngevoelig“ zijn, omdat zoo netjes uit te cijferen — of liever: men moet maar durven.

Maar nu de conclusie.

Uitgebracht waren lib. stemmen 134 er zijn 9 thuisblijvers dus 143 liberalen. Uitgebracht waren 105 coalitie stemmen, 24 thuisblijvers en 4 „wilden“, maakt hoogstens 133 coalitie mannen.

Ergo: liberale partij niet alleen de sterkte doch zelfs nog sterker dan R. Kath. met Anti-rev. samen.

Is het zóó te verwonderen, dat de reeren geen 3 doch in de toekomst 4 zetels opeischen.

Wat wij voorspelden komt uit.

Toch is er één factor, die vergeten wordt en wel deze dat hij een gemeenteraadverkiezing nooit de partijen zuiveren uitkomen, daar er zooveel afhangt van de kandidaten.

Men rekent met zeer vele persoonlijke zaken. En bij deze verkiezing was dit in hooge mate het geval.

Heusch er is niet een andere betere rekening te maken. § §

N. O. 8 Aug 1914

** Rectificatie.

In onze driestar „Daar heb je 't al“ in nummer 447 van ons blad kwamen behalve eenige kleinere fouten ook deze voor:

Regel 6, „waar“ moet zijn „waarvan“.
Regel 37 staat „niet“ moet zijn „wel“.

§ §

N. O. 8 Aug 1914

** „Unie“. „Hoefijzer“. „Vacantie-Buiten“.

Overeenkomst en verschil spreekt U toe, uit bovenstaande trio.

Overeenkomst: want, zowel „Unie“ als „Hoefijzer“ en „Vacantie-Buiten“, beoogen geluk en zegen te brengen — voor onze kinderen. De „Unie“ met zijn jaarlijksche collecte voor suppletie van schoolgaande kinderen, wier ouders niet voldoende zelf het schoolgeld op onze scholen met den Bijbel kunnen bekostigen. De geestelijke belangen onzer kinderen van on- en minvermogens, worden dus door de „Unie“ behartigd.

Het Hoefijzerverbond daarentegen beoogt het lichamelijk geluk van tuberculose kinderen van on- en minvermogens van alle godsdienstige gezindten, door het bouwen van een kinder-herstellingsoord.

Reeds de „Hoefijzer“ symboliseert dat geluk, aangezien een hoefijzer in vroegeren tijd in de masten der schepen werd bevestigd, waarbij men dan geloofde aan een voorspoedige reis en behouden aankomst.

En eindelijk zendt „Vacantie-Buiten“ zwakke en herstellende kinderen uit, in Christelijke gezinnen, vooral in gezonde luchtstreken van ons Vaderland.

Hiermede is meteen het verschil aangegeven. „Vacantie-Buiten“ en „Unie“ christelijk, „Hoefijzerverbond“ neutraal.

Nu wil het geval, dat in dezen tijd voor alle drie gaven worden gevraagd. Door „Unie en „Hoefijzer“ zelfs op vele plaatsen in dezelfde week.

Wat moet onze houding zijn?

Behoeft het betoog, dat door onze lezers voor de „Unie“ het eerst en het meest wordt geofferd.

't Is een oude bekende.

Wie veel heeft te missen offere voor „Vacantie-Buiten“, vooral waar ook in deze streken hier en daar kinderen zijn ondergebracht, terwijl als regel geldt, dat de onzen voor het „Hoefijzerverbond“ het laatst geven.

Niet, omdat de „Hoefijzertjes“ zoo kostbaar zijn — doch omdat, hoe goed op zichzelf het doel ook zij, Christenen nooit geen vrede kunnen hebben met neutrale inrichtingen, in 't bijzonder niet wanneer het geldt inrichtingen, waar kinderen ook uit Christen-gezinnen, weken of maanden moeten vertoeven tot herstel, in een neutrale d. i. godsdienstlooze omgeving.

Waarbij nog komt, dat er ook bestaat een Chr. vereen. voor kinderen vacantiëkolonies. Wie weet, wat die vereen. nog doet, om ons binnen niet al te langen tijd te verrassen met „herstellingsoord-plannen“.

Nu echter geruchten gaan, dat het „Hoefijzerverbond“ zich gewend heeft tot het hoofdbestuur van het Roode Kruis, met de mededeeling, dat ditmaal de opbrengst der Hoefijzerspeldjes ten voordeele zal komen van het Roode Kruis, dat sommen gelds behoefte om in ons land overal hospitaalgelegenheden in te richten, voor in den strijd gewonde militairen — is er voor ditmaal geen overwegend bezwaar tegen, wanneer plaatselijk ook werkelijk voor dat doel wordt gecollecteerd, onze gaven af te staan.

Hier is een noodstand.

Hier geen partijschap — doch eensgezind de handen ineengeslagen.

§ §

Nieuws 14 Aug 1914

Geachte Redactie!

Gaarne voor onderstaand een plaatsje in „Het Nieuws.“ Bij voorbaat dank.

AAN HEEREN PATROONS EN WERKGEVERS IN DE GEMEENTEN ZEGWAART EN ZOETERMEER!

Namens de afdeling „Zegwaart-Zoetermeer“ van het Nederlandsch Werkliedenverbond „Patrimonium“ nemen ondergeteekenden de vrijheid, U een drietal verzoeken te doen, waarbij het zeker overbodig mag heeten, eenige toelichting te geven:

1o. Indien van uw personeel één of meer thans onder de wapenen zijn, die tevens kostwinners van gezinnen zijn, zoolang dat eenigszins mogelijk is, aan hen het volle arbeidsloon uit te keeren.

2o. De betrekking voor die militie- of landweerplichtigen open te houden, opdat na terugkeer voor hen ordelijk geregelde arbeid is te vinden en dus, indien uw bedrijf het eischt, thans slechts tijdelijke werkkrachten aan te stellen.

3o. Niet dan in de uiterste noodzakelijkheid uw personeel te ontslaan, of althans vermindering van arbeid in uw bedrijf niet ten laste te doen komen van één, doch gelijkelijk te verdeelen over al uw ondergeschikten.

De overtuiging, dat onze mannen niet voor hun plezier, ook niet alleen in hun eigen belang, doch voor ons allen, en dus ook voor uw belang, huis en haard hebben verlaten, geeft ons vrijmoedigheid deze verzoeken tot u te richten, in de hoop, dat ze door u in zeer ernstige overweging zullen worden genomen.

Namens de afdeling bovengenoemd,
H. NIEUWENHUIJZEN, Voorzitter,
J. DE RIJK, Secretaris.

Zegwaart, 10 Augustus 1914.

N. O. 14 Aug 1914

** Schending der Neutraliteit.

Schrik niet lezer!

Noch Duitschland, noch Engeland, nog eenige andere Mogendheid heeft zich schuldig gemaakt aan neutraliteitsschennis met betrekking tot ons landje.

Wie dan schuldig mag staan aan overtreding van het neutraliteitsgebod?

Wel . . . een krant!

Ja heusch, een z.g.n. „neutrale“ krant. Oordeel zelf:

Omtrent de opening der Chr. school te Benthuisen, vermeldt „Het Nieuws

van Zoetermeer—Zegwaart en Omstreken“ nadat verslag van die plechtigheid is gedaan, het volgende:

„Zeer te betreuren is het dat de „leiders van de Gereformeerde Gemeente hunne medewerking niet „betoonen ter zake van het chr. „onderwijs en hiermede bewijzen, „dat zij hunne roeping op dit terrein niet verstaan.“

Tot zoover „Het Nieuws.“

Als dit nu geen partij kiezen is voor het chr. onderwijs, als dit nu geen schending der neutraliteit is, dan zouden wij wel eens willen weten wat het dan is.

En wat nu gebeurt vóór, kan op anderen tijd geschieden tegen het Chr. Onderwijs

Dat zoiets in „ingezonden“ stukken geschiedt, is begrijpelijk.

N. O. 15 Aug 1914

Geachte Redactie!

Ondergeteekenden verzoeken bij dezen plaatsing van bijgaand „ingezonden stuk“ in uw blad. Bij voorbaat onzen dank.

Aan Heeren Patroons en Werkgevers in de gemeenten Zegwaart en Zoetermeer!

Namens de afdeling Zegwaart—Zoetermeer“ van het Nederlandsch werkliedenverbond „Patrimonium“ nemen ondergeteekenden de vrijheid u een drietal verzoeken te doen waarbij het zeker overbodig mag heeten eenige toelichting te geven.

1o. Indien van uw personeel één of meer thans onder de wapenen zijn die tevens kostwinners van gezinnen zijn, zoolang het eenigszins mogelijk is, aan hen het volle arbeidsloon uit te keeren.

2o. De betrekking voor de militie- of landweerplichtigen open te houden, opdat, na terugkeer voor hen dadelijk geregelde arbeid is te vinden en dus, indien uw bedrijf het eischt, thans slechts tijdelijke werkkrachten aan te stellen.

3o. Niet, dan in de uiterste noodzakelijkheid, uw personeel te ontslaan, of althans vermindering van arbeid in uw bedrijf, niet ten laste te doen komen van één, doch gelijkelijk te verdeelen over al uw ondergeschikten.

De overtuiging, dat onze mannen niet voor hun plezier, ook niet alleen in hun eigen belang, doch in ons aller, dus ook in Uw belang huis en haard hebben verlaten, geeft ons vrijmoedigheid deze verzoeken tot U te richten, in de hoop, dat ze door U in zeer ernstige overweging zullen worden genomen.

Namens de Afd. bovengenoemd
H. NIEUWENHUIZEN, Voorz.
J. DE RIJK, Secretaris.

Zegwaart, 13 Aug. '14.

Het geschiedde in „het Nieuws“ wel eens, maar dan ook tegen het chr. onderwijs.

Doch — dat gaat altijd „buiten verantwoordelijkheid der Redactie.“

Met bovenstaand citaat was dit echter niet het geval. Men vindt het onder de gewone nieuwsberichten en van geen bijzondere onderteekening of niet-redactioneel teken voorzien.

Dit is nu de neutraliteit der neutraliteit!

Men wake in onze kringen dan ook voor z.g.n. neutrale bladen. Men weet toch waar dit op uitloopt.

Intusschen — ditmaal onzen dank voor de propaganda voor het chr. onderwijs gevoerd.

't Is echter heusch niet aan de propaganda van die zijde te danken, dat de school te B. op 't oogenblik dat we dit schrijven van 45 tot 80 leerlingen is geklommen.

§ §

N. O. K. 1914

N. O. K. 1914

N. O. K. 1914

Oranjeverenigingen. Ieder weet, wat met zulke verenigingen wordt bedoeld, ook al dragen ze niet overal denzelfden naam.

Hier is het: „Oranje-Vereen.“, elders „Wilhelmina-Vereen.“ en weer elders gebruikt men nog weer andere namen.

Doch de zaak is dezelfde.

Het doel is overal gelijk.

Kort uitgedrukt: Het organiseeren van volksfeesten bij gelegenheid van verjaardagen van ons Koninklijk Huis of bij groote nationale gedenkdagen.

Ook in dezen tijd worden besturen van zulke verenigingen geroepen, zich te verdiepen in de vraag of en zoo ja, hoe er feest zal worden gevierd met 31 Aug. a.s.

Reeds kon men in de dagbladen lezen dat verschillende besturen hadden besloten ditmaal geen feest te vieren met het oog op den ernstigen toestand.

Ook wij zouden gaarne adviseeren, dat thans dergelijke feesten niet werden gevierd.

Vooreerst ontbreken de noodige krachten door de mobilisatie. Vervolgens is de stemming van ons volk thans niet tot feestvieren geneigd — veeleer passen *biddagen* en ook *dankdagen*, omdat ons land en volk nog niet rechtstreeks in oorlogsgevaar verkeert.

Doch er is nog iets anders.

„Zuinigheid“ moet thans aller leus zijn. Er zijn in ons land al heel wat kapitalen verloren gegaan. De financiële en economische toestand laat zich zeer ernstig aanzien.

Overal richt men dan ook steuncomité's op, overal werkt men voor het Roode Kruis, of zorgt men voor militairen.

Zouden wij nu de Oranjeverenigingen in ieder district niet mogen verzoeken het uitgezuinigde bedrag, door niet-feestvieren, te storten in de kas van steucomité's of Roode Kruis afdeling.

Daar is het goed belegd.

Dat zou ook volkomen in overeenstemming zijn met de wenschen en het schitterend voorbeeld van H.M. onze Koningin.

Op die wijze vieren wij het schoonst haar jaardag.

En een ieder onder ons gebruike zijn invloed, opdat het in die richting worde gestuurd.

§ §

Men gevoelt zich weer afhankelijk, men denkt weer aan God, men roept weer tot Hem.

In zulk een tijd is er plaats en in gang voor Christelijke bladen.

Ook voor ons blad.

Men smede ook hier het ijzer, terwijl het heet is.

Daarom een iegelijk gedaan, wat zijn hand vindt om te doen.

§ §

** Onze Pers en de orisis.

Wij bedoelen niet een overzicht te geven van al wat in de Christelijke pers over de crisis wordt geschreven.

Dit zou thuis hooren onder de rubriek „Uit de Pers“.

Neen, wij bedoelen iets geheel anders. De ontwikkeling, de denkwijze en ook de stemming van een volk in zijn geheel, zoowel als van de personen afzonderlijk, hangt zeer veel af van, staat in nauw verband met den geest der couranten, welke men leest.

Vandaar de schadelijke invloed der „Vrijzinnige“, de nog kwader invloed van de dusgenaamde „Neutrale“ en de gezegende invloed der Christelijke pers.

Helaas wordt dit opvoedend element van de pers teveel uit het oog verloren, want nog al te vaak vindt men in Christelijke kringen Vrijzinnige en Neutrale bladen.

En nu weten wij zeer wel, dat aan onze pers gebreken kleven; wij weten ook dat ons volk in een neutraal „dubbeltjes-dagblad“ veel meer ontvangt in aantal pagina's, feuilletons, voor de jeugd, raadseleprijzen, geïllustreerde Zondagsbladen, enz., enz. dan in onze eigen pers.

Een misstand — die anders moet worden en die in de laatste jaren ook al zeer veranderd is.

Doch, wie overtuigd is van de waarheid en zegenrijken invloed der Christelijke beginselen, leest onze Christelijke pers, ook al krijgt hij wat minder.

Juist in deze bange dagen van angstige spanning, kan onze pers zoo heerlijk werken, zoo tot kalmte en berusting, tot waakzaamheid, gebed en ootmoed stemmen.

Dat doet de andere pers niet. Die spreekt slechts van financiële en economische schade, van stilstand van handel en malaise in den arbeid, van menselijke plannen en berekeningen der krijgskundigen en diplomaten — doch zwijgt van God Almachtig, die de oorlogen doet ophouden, de pijlen verbreekt en de spiezen in stukken slaat. Van God, den Getrouwe, die Zijn volk staande houdt in duren tijd en hongersnood.

Onze pers houdt de rechte stemming er in.

Onze pers leert ons ook dezen strijd bezien als bestuurd en bestierd door God, den Heere der Heirscharen, als

een vervulling der profetieën en drijft dan ook uit tot de rechte gebedsstemming en sterkt het geloof en geloofsvertrouwen.

Daarom ijvere ieder in zijn kring, om onze pers ingang te doen vinden.

Ook dit ons blad.

Nu juist is de tijd daarvoor rijp. Er heerscht een algemeene godsdienstzin, dank zij den toestand en de vele bidstonden.

** Dr. Ledeboer en het Christelijk Onderwijs.

Zoo staat dan eindelijk de Chr. school te Benthuizen te worden geopend.

Onder des Heeren zegen is, onder veel moeite, tegenspoed en tegenwerking ten slotte ook hier toch „de Meisje in den kap“ gekomen.

Dit tegenwerking kwam en komt ook veel van menschen, die gaarne in de voetsporen van wijlen ds. Ledeboer wandelen.

Doch — helaas, 't moet gezegd, op 't punt van Chr. onderwijs staan vele Ledeboerianen niet op 't standpunt van hun geestelijken vader.

Hoor slechts wat deze schrijft over de openbare school.

Wij slaan daartoe op het werk van zijn hand, get. „De Spiegel dezes tijds“ blz. 14 en vervolgens.

Na eerst 't algemeen den treurigen toestand te hebben vastgesteld, gaat ds. Ledeboer den ellendigen staat der scholen beschrijven.

Ernstig vermaant hij de kinderen toch niet naar de neutrale school te zenden. Hoor maar:

„Hoe kunt gij, die met de gemeente voor uw kinderen gebeden hebt, dat de Heere ze met den Heiligen Geest altijd zoude willen regeeren, opdat ze christelijk en godzalig opgevoed worden en in den Heere Jezus wassen en toenemen, als den eenigen Leeraar der gerechtigheid en Koning Zijner Kerke, hoe kunt gij het verantwoord, ze op scholen te zenden, waar de Gereformeerde leer niet geleerd, de Bijbel geweerd, wereldsche schoolboeken gebruikt, de eierzucht aangeprikkeld, de meesters en onderwijzers niet verbonden zijn aan het onderteekenen van bovengemelde artikelen des Christelijken geloofs, van onder het op- en toezicht der Kerken gerukt, waar Roomschen en Gereformeerden te zamen vereenigd zijn, in kerken afgescheiden, in scholen vereenigd. Ja, een leer geleerd moet worden, welke noch aanstootelijk is voor den Jood, noch voor eenige andere tegen onze Gereformeerde leer, strijdende genootschappen en vereenigingen“.

Tot zoover het citaat.

Ons dunkt, 't kan toch niet duidelijker. „Onkunde doet dolen“ is ook van toepassing op de vele Ledeboerianen, die meenen tegen het Chr. Onderwijs te moeten zijn.

Dat nu dit woord in Benthuizen vooral ook eens worde gelezen.

Laten de mannen, die voorgaan, dit nu eens op grootschaal verspreiden; er propaganda mede maken.

De uitgever zendt gaarne exemplaren van dit blad aan hen, die er om schrijven.

Een krachtige actie worde voor deze zaak gevoerd en onder Gods Zegen met succes bekroond.

§ §

r. a. 24 Oct 1914

** Hoofdelijke Omslag.

Zoo is dan in Zoetermeers Raad een feit van beteekenis gebeurd, Z. heeft nu met ingang 1 Jan. 1915 ook „Hoofdelijken Omslag“ te heffen.

Z. heeft kapitaal op 't Grootboek. 't Was tot dusver een van die weinige plaatsjes, waarin men van H. O. niets wist.

Doch helaas. Ook dit Eldorado is uit ons goede Holland verdwenen.

Wel is het nog niet veel, voor een gemeente, wier belastbaar inkomen geschat wordt op f 150.000.

Maar f 1500 omslag; slechts 1 pCt. Doch dit kleine begin zal wel groeien. Is eenmaal de deur er voor geopend, dan zal het percentage wel stijgen.

Nu verdiepen wij ons niet in de vraag, of geen andere uitweg mogelijk geweest was — door afschrijvingen van 't grootboek, of door opcenten op de personeele belasting.

Evenmin stellen wij ons partij in het geding of door vermeerdering van inkomsten op andere posten, of bezuiniging op de uitgaven, deze heffing van H. O. niet noodig zou zijn geweest.

Toch meenen wij een zacht woord van critiek niet in de pen te mogen houden.

Ons bezwaar gaat voornamelijk tegen de verordening, tegen de wijze, waarop het belastbaar inkomen wordt gevonden.

Vooreerst dan is het percentage voor allen gelijk genomen, terwijl de Gemeentewet zulks niet eischt.

Let men er nu op, dat in den Raad van Zegwaart reeds sprake is geweest, om de bestaande (verouderde?) verordening te gaan wijzigen, o.m. door heffing van *proportionele* belasting, dan maakt het toch al een zonderlingen indruk, dat men in Zoetermeer er nu niet dadelijk mede begon, doch de oude verordening Zegwaart althans op dat punt overnam. Waarbij dan nog dient opgemerkt, dat de anti-rev. raadsleden niet schijnen te weten dat in het *gemeenteprogram*, voor hun candidaatstelling aanvaard, uitdrukkelijk die proportionele heffing wordt gemaakt.

Een tweede bezwaar achten wij de aftrek van f 400 als onbelastbaar. Wel is Zoetermeer daarin Zegwaart een schrede vooruit (f 350) doch o.i. had het thans iets verder moeten gaan.

Niemand toch zal met ernst durven beweren, dat een gezin zonder kinderen niet meer dan f 400 per jaar noodig heeft.

Nog niet f 7.70 per week en dat bij de tegenwoordige hooge huishuur en duren tijd, f 450 zou de uiterste grens geweest zijn.

En dan tenslotte de aftrek voor kinderen f 25 voor een kind, als niet betaalbaar aftrekken, d.w.z. dat evenals f 400 de som is noodig voor huisgezin zonder kinderen, zoo is ook f 25 noodig voor onderhoud van een kind. Dit bedrag is ook weer veel te laag gesteld.

Niet alleen dat het leven dit zelve uitwijst — doch ook zijn er in andere wetten sporen te vinden van eene hoogere taxatie voor onderhoud van kinderen.

§ §

Ar. 26 Jun 1915

ZEGWAART—ZOETERMEER. Door de Vrijzinnige Kiesvereen. is voor de tweede maal het Bestuursvoorstel, om het Besluit te handhaven bij de a.s. raadsverkiezing, verworpen. Thans is men er ook in geslaagd een 2e candidaat te stellen, en wel naast den heer Jac. Vos (aftr.) liberaal, den heer J. Sonneveld, een man van conservatief onder liberalistische richting.

— In de Woensdagavond gehouden vergadering van de ant. rev. Kiesvereen. „Nederland en Oranje“ bijeengeroepen om onze houding vast te stellen bij de verkiezing voor den Gemeenteraad ten gevolge van het besluit der Vrijz. Kiesvereen. om met 2 eigen kandidaten te komen, werd met verpletterende meerderheid besloten onze candidaat (E. H. Chardon) onverzwakt te handhaven.

Geen Bestandbrekers.

Na de onbetrouwbare handelwijze der vrijzinnigen, gingen ook in onze kringen stemmen op, niet alleen in Zegwaart, doch ook in Zoetermeer met 2 eigen kandidaten uit te komen.

Zielkundig is dat volkomen verklaarbaar — doch daarom is het nog niet gerechtvaardigd.

Recht door zee! Trouw aan ons woord! en ook aan den tegenstander zijn rechtvaardig deel!

In Zoetermeer is het maar een kleinigheid aan de vrijzinnigheid haar eenigen zetel te ontnemen.

Doch terecht wilde de grootste meerderheid dien weg niet op.

Geen bestandbrekers in deze moeilijke tijden.

Laat de verantwoordelijkheid voor het ophitsen der partijen tegen elkander dan maar komen voor rekening der Vrijzinnigen.

Wij doen aan zulk verantwoordelijk gedoe niet mede.

§ §

Bestandbrekers.

In Zegwaart stelden de Vrijzinnigen 2 kandidaten voor den Gemeenteraad, waarvan 1 voor een zetel van Rechts. De omstandigheid, waaronder dit is geschied, verzwaaert zeer de schuld der Vrijzinnigen.

Van Antirev. zijde is alles gedaan om deze breuk te voorkomen.

't Mocht niet baten. En — het gemeentebelang zal de nadeelen daarvan ondervinden.

§ §

Ar. 3 Juli 1915

ZEGWAART—ZOETERMEER. Door de R. K. kiesvereen. is voor de komende raadsvergaderingen in hare vergadering van Maandagavond besloten, nu de Vrijz. het Bestand hebben gebroken met een eigen candidaat te komen en wel de heer L. M. v. Well,

Derhalve zijn Dinsdag officieel als kandidaten ingediend voor 2 zetels de h.h. Steenrijk aftr. antirev. (doch niet herkiesbaar) en Jac. Vos aftr. lib. de volgende 4 kandidaten: E. H. Chardon (anti-rev.) J. Sonneveld (lib.) Jac. Vos (Lib) en L. M. v. Well (R. K.)

— Te Zoetermeer zal geen stemming wezen voor den Raad. De aftredende leden, de heeren J. Scheer (a.r.) K. Groenewegen (r.k.) en J. v. Staalduinen (lib.) zijn bij enkele candidaatstelling herkozen.

— In de gisteravond gehouden vergadering der antirev. kiesvereniging „Nederland en Oranje“ is besloten bij de raadsverkiezing in te gaan op het voorstel van het moderamen om met de R. K. samen op te trekken en dan hun candidaat met alle macht te steunen.

Mein 18 Dec 1915

Zegwaart. Het is ons gebleken, dat het raadsverslag in het nummer van jl. Woensdag opgenomen, nog de navolgende aanvulling behoeft:

In de eerste plaats onder de mededeeling dat is ingekomen een verzoek van „Pro Patria“ om subsidie, het verzoek van den heer Chardon om eenige voorwaarden aan subsidie te verbinden en wel deze, dat uitvoeringen in den vervolge geen geleendheid meer worde gegeven tot dansen.

Na eenige uiteenzetting door den Voorzitter, op welke wijze de laatste uitvoering

was verlopen, kon hij aan den heer Chardon de verzekering geven, dat met zijn wenschenn rekening gehouden zou worden. Vervolgens was ingekomen een verzoek

N. C. 3 Juli 1915

Kans van slagen?

Is er nog kans van slagen met den candidaat der antirev. partij, den heer E. H. Chardon, nu de Vrijzinnigen het Bestand braken, 2 candidaten stelden en de R.-K. ook met eigen candidaat uitkomen?

„Neen!“ moet dan het besliste antwoord zijn.

En toch — er is nog een kans.

Er is veel kans zelfs.

Mits onze kiezers den goeden weg bewandelen.

Vooreerst — behoeft het nog gezegd? — vooreerst ook met *gebed* dezen strijd gewaagd.

Maar dan ook — *gewerkt*.

En dat werken bestaat thans voornamelijk hierin, dat elke kiezer niet alleen stemt op onzen candidaat, dhr.

E. H. Chardon

doch ook op dien der R.-K. den heer

L. M. G. v. Well

Naar wij uit vertrouwbaren bron vernemen, is het plan van *samenwerking* gereed.

Driemaal werd het reeds tevoren beproefd — doch altoos lieten onze mannen het er bij zitten.

Dat nu gaat niet langer aan. Bedenk dat wij daardoor eigen partij verzwakken en met recht het vertrouwen verbeuren.

Laat ons nu geen spelbrekers, geen woordbrekers zijn.

„Weest getrouw!“ mannenbroeders. Alleen getrouw, eerlijke samenwerking kan kans van slagen bieden.

Voor één zetel, misschien voor twee.

Maar dan ook als één man optrekken voor

E. H. CHARDON

EN

L. M. G. v. WELL.

Kees & Jan 1916

Aan de ingezetenen van Zoetermeer-Zegwaart.

Dinsdag 11 Jan. a.s., om 7 uur, zal de eerste zangavond plaats hebben in uwe gemeente van de Nat. Ver. voor den Volkszang, van welke vereeniging Hare Majesteit onze Koningin, Beschermvrouwe is. Van harte waken wij u op dezen avond bij te wonen om onze mooie Hollandsche liederen te hooren en te leeren. De heer Van Ramshorst die dezen avond zal leiden, is geen onbekende op dit gebied, getuige zijn leiding van de huldebezoening aan onze Koninginne op 31 Aug. j.l. De toegang is zoo laag gesteld, dat de prijs voor niemand een beletsel behoeft te zijn. Wij verwachten dan ook iedereen. Laat de zaal te klein blijken om allen te bevatten, die met ons willen strijden voor onze mooie Hollandsche taal en ons schoone Hollandsche lied!

Het Bestuur van de afd. s Gravenhage en Omstreken

N. C. 17 Juli 1915

Kans van slagen?

In onze vorige asterik „Kans van slagen?“ werd de draag, of er voor de rechtschen nog kans van slagen bij de gemeenteraadsverkiezing te Zegwaart was, bevestigend beantwoord, mits er goede, eerlijke samenwerking werd gevonden.

Wij schreven toen: Alleen getrouwe, eerlijke samenwerking kan kans van slagen bieden.

Voor één zetel. Misschien voor twee. En nu de uitslag.

Volgens onzen correspondent (zie vorig nummer) waren de cijfers op de candidaten uitgebracht als volgt verdeeld:

E. H. Chardon (a.r.) 144, L. M. G. v. Well (r.k.) 136, Jac. Vos (lib. afr.) 119 en J. Sonneveld (lib.) 114 stemmen.

Volledigheidshalve voegen wij er hier nog aan toe, de combinaties op de stembriefjes:

E. H. Chardon (alleen) 12, Chardon-Vos 7, Chardon—Sonneveld 8, Chardon—v. Well 117, Sonneveld (alleen) 2, Sonneveld—Vos 102, Sonneveld—v. Well 2, Vos (alleen) 2, Vos—v. Well 8 en v. Well (alleen) 9.

Uit dit staatje blijkt dus, dat er aan zuiver rechtsche stemmen uitgebracht zijn $117 + 21 = 138$ en links $102 + 4 = 106$, terwijl 25 kiezers gemengd stemden. Op goede gronden mag aangenomen, dat daarvan de helft rechts en links moet worden gerekend. Neemt men aan, dat de 2 briefjes van onwaarde van links waren (wij meenden tenminste op het stembureau, dat de Vrijz. candidaten op onwettige wijze waren zwart gemaakt) en weet men daarbij dat er na aftrek van overledenen, vertrokken personen, ernstig zieken en gemobiliseerde militairen nog 289 kiezers overbleven, dan zijn er 18 thuisblijvers geweest, waaronder 8 van rechts. Totaal krijgt men dan voor rechts in ronde cijfers 160 en links 130.

De uitslag was een prachtig succes van de samenwerking en een bittere tegenvaller voor links. De Vrijzinnigen hadden vast op de overwinning gerekend en dat ook openlijk uitgesproken.

De overwinning werd 's avonds van den dag der stemming kalm en waardig in zeer kleinen kring gevierd.

De raad bestaat nu uit 5 rechtschen en 2 linkschen.

Dat de linkerszijde de heer Jac. Vos uit den raad zag verdwijnen is haar eigen schuld. Het voorstel van rechts om hem te handhaven is door het roghartig afwijzen door de Vrijzinnigen hen zelf te wijten.

N. C. 24 Juli 1915

Ook een rekening!

Van Vrijzinnige zijde wordt vermeld, dat de Gemeenteraadsverkiezing te Zegwaart, haar voor vrijz. zijde zoo teleurstellenden afloop te wijten heeft aan de thuisblijvers.

Waren die maar opgekomen, dan was immers één hunner candidaten (het afr. lid) bij eerste stemming ge-

kozen en hun tweede candidaat in herstemming gekomen.

Want ziet ge, die thuisblijvers waren 26 in getal en grootendeels links. Op de vrijz. candidaat zouden dan 145 en 140 stemmen zijn uitgebracht. Die van Rechts hadden 144, 136 ergo nr. 1 gekozen en nr. 2 in herstemming met den anti-revolutionnaire.

Nu is 't vooreerst al jammer, dat „hadden“ geen „hebben“ is, maar afgedacht daarvan blijft er nog een kleine fout in deze rekening zitten. Vooreerst zijn er onder de 26 thuisblijvers menschen die theoretisch wel doch praktisch geen kiezers waren, bijv. ernstige zieken, verhuisden. Het totaal aantal „thuisblijvers“ daait dan tot 17 — doch ook onder die 17 waren nog — jammer genoeg — rechtsche kiezers.

Nemen we echter aan, dat er 26 vrijzinnige thuisblijvers geweest zijn en dat de stemmencijfers op de candidaten uitgebracht hadden kunnen zijn zooals boven is aangegeven — dan wordt echter vergeten, dat de volstrekte meerderheid dan niet, zooals nu 135 was geweest, doch gestegen was tot 149, waaruit volgt, dat ook dan nog geen der vrijz. candidaten zou zijn gekozen bij eerste stemming doch beiden in herstemming zouden zijn gekomen met de anti-revol.

Hoe men het ook becijfere, 't valt niet te ontkennen — dat de vrijzinnigen bij deze verkiezing eenvoudig verpletterend verslagen zijn. §§

Kees & Jan 1916
Zie blz 26

Zegwaart. Blijkens achterstaande advertentie zal de afd. s Gravenhage van de Nat. Vereeniging voor den Volkszang, onder leiding van den heer van Ramshorst, den laatsten zangavond in dit seizoen houden op a.s. Woensdagavond in het gymnastieklokaal alhier. Waar de vorige zangavonden hier steeds een succes waren, twijfelen wij niet, of ook de zangavond van a.s. Woensdag zal slagen. Wij vestigen er nog even de aandacht op, dat thans een uniforme toegangsprijs van 15 cent is vastgesteld.

*Nummer 29 Nov
1915*

INGEZONDEN STUKKEN.

*Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.
De copie wordt niet teruggegeven.
Geachte Redactie*

Als getrouw lezer van uw plaatselijk blad, zou ondergeteekende gaarne eens een paar vragen doen, naar aanleiding van een gedeelte van het verslag, betreffende laatste Raadsvergadering van Zegwaart, zooals dat opgenomen is in het nummer van Woensdag 3 Nov.

Hij heeft lang gearzeld u deze vragen te stellen, verwachtende, dat Uw verslaggever of een ander een correctie of een duidelijke toelichting zou hebben gegeven. Nu dit echter tot nog toe niet is geschied, zal hij de stoute schoenen maar eens aantrekken en bij u aankloppen. Immers „door vragen wordt men wijs.”

Duidelijkheidshalve zal hij eerst even overschrijven uit het verslag, dat gedeelte waarover hij gaarne inlichtingen had.

Het verslag luidt aldus:
„Vervolgens vraagt de heer Chardon, waar, op de begroting f 25 is uitgetrokken voor schoolleesten, of dan ook niet aan de bijzondere school een gratificatie voor eereblijken bijv. kan worden gegeven.

De Voorzitter antwoordt, dat de gemeente, in welken vorm ook, geen subsidies aan het bijzonder onderwijs mag geven.”

Tot zoover het verslag.

En nu de vragen:
1e. Aangenomen dat uw verslag juist is, vindt u dan niet dat de voorzitter van den Raad, er een wonderlijke wets-interpretatie op nahoudt, waar er uitdrukkelijk in de wet staat in Art. 103 al. 3, dat ook aan de bijzondere scholen ter bevordering van getrouw schoolbezoek, subsidie kan verleend worden tot het uitreiken van belooningen en eereblijken.

2e. Aangenomen dat uw verslag juist is, vindt U het dan niet wonderlijk, dat de heer Chardon zich met het antwoord van den voorzitter liet te vreden stellen?

3e. Zou het niet misschien kunnen zijn, dat uw verslag op dat punt niet juist is — aangezien toch van den voorzitter niet mag verondersteld worden, dat hij zoo slecht met de wet op het L. O. op de hoogte is. Ieder is eer van het tegendeel overtuigd.

4e. Zou het misschien niet kunnen zijn, dat Uw verslag op dat punt niet juist is, aangezien van een man als de heer Chardon, niet mag verondersteld worden, dat hij zich op zulk een wijze met een kluitje in het riet laat sturen. Ieder is eer van het tegendeel overtuigd.

5e. Zou er wellicht kans zijn, dat Uw verslaggever er nog toe zou kunnen besluiten over dat punt het juiste licht te laten schijnen, daarbij tevens erkennende, dat hij, waarschijnlijk door beknoptheid van stijl, zonder het natuurlijk te bedoelen, zoowel den voorzitter als den heer Chardon een brevet van onbekwaamheid heeft uitgereikt, 't welk zij niet hebben verdiend.

Nu ondergeteekende toch aan het vragen is omtrent de juistheid uwer verslagen, wenscht hij van deze gelegenheid gebruik te maken, ook met betrekking tot het verslag van de laatste uitvoering der gymnastiekvereniging.

Is dat verslag, omtrent die uitvoering wel volledig? Is hij goed ingelicht, dan heeft de voorzitter, na het laatste nummer der Turners, ook nog gelegenheid gegeven aan het publiek om hun toeren te vertoonen in een „zekere sport”.

Aangenomen dat dit zoo is, waarom heeft uw verslaggever, daar dan geen melding van gemaakt, daarbij tevens mededeelende, waarin die „zekere sport” bestond en of men met die „sport” geslaagd is of niet.

Als rustig burger aan den Molenweg, moet hij zijn kennis van 't geen er in onze dorpen omgaat, grotendeels putten uit „Het Nieuws”, waarom hij dan ook door uw blad liefst zoo nauwkeurig en volledig mogelijk wordt ingelicht.
Met vriendelijken dank voor de opname en beleefde groeten,
Uw dw. dn.,
Zegwaart, H. NIEUWENHUIJSEN.
Molenweg, St. Caecilia, 1915.

Mijnheer de Redacteur.

Met genoegen voldoe ik aan uw verzoek om op bovenstaand epistel van antwoord te dienen.

Voorop dient gesteld dat ons verslag juist is; alléén, het had nog uitvoeriger kunnen zijn en daardoor misschien vollediger, en misschien was daardoor een enigszins ander licht op de zaak gevallen. Ik wil trachten de vragen in volgorde te beantwoorden.

1e. De wetsinterpretatie van den Voorzitter van den Raad vind ik volkomen juist. Subsidies in welken vorm ook, mogen uit de gemeentekas niet aan de bijzondere scholen worden verleend. Art. 103 der wet op het L. O. geeft wel aan het gemeentebestuur de bevoegdheid om door het uitloven van openbare belooningen en eereblijken het getrouw schoolbezoek, ook dat op de bijzondere scholen, aan te moedigen. Dit is echter, m. i. geen subsidie-verleening.

De Voorzitter geeft echter, zooals verder uit ons verslag blijkt, in overweging nu maar te wachten op de resultaten van de „bevredigingscommissie”.

Blijkens een toestemmende beweging van den heer Chardon schijnt hij hiermee accoord te gaan. Verwonderlijk vind ik dit niet; de heer Chardon volgt hiermee een bestaande traditie in onzen gemeenteraad, en die is niet zoo maar direct op te heffen; dat moet en zal ook geschieden langs lijnen van geleidelijkheid.

Hiermee is tevens vraag 2 beantwoord.

3e. Zooals hierboven gezegd: het verslag is juist. Wij deelen echter de meening van „ieder” dat de Voorzitter goed op de hoogte is van de Wet op het L. O.

4e. Zie het antwoord op vraag 3, in verband met dat op vraag 2. Bij belangrijke kwesties zal de heer Chardon zich zeer zeker niet met een kluitje in het riet laten sturen.

5e. Het gaat bezwaarlijk om meer licht omtrent dit punt te verschaffen; de bewuste vergadering is een maand geleden gehouden, dus ik moet thans afgaan op gemaakte beknopte aantekeningen en op het geheugen. Dit laatste is steeds een gevaarlijke basis. Zooals hierboven gezegd, zou door één uitvoeriger verslag misschien een enigszins ander licht op de kwestie zijn gevallen, doch ik kan verzekeren dat het verslag zoo objectief mogelijk is gegeven.

Het doet mij genoegen dat de geachte inzender erkent dat noch de Voorzitter, noch de heer Chardon een brevet van onbekwaamheid hebben verdiend; ik ben dit roerend met hem eens, doch dit is hun m. i. ook niet in ons verslag uitgereikt.

Het verdere gedeelte van het schrijven van den heer N. laat ik gaarne aan mijn collega verslaggever ter beantwoording over.

Met dank,

Z. 25 Nov. 1915. Uw verslaggever.

***

Mijnheer de Redacteur!

Ter beantwoording van het laatste gedeelte van het ingezonden stuk van den heer N., kan ik u berichten dat het verslag omtrent de uitvoering van de Gymnastiek Vereniging „Pro Patria” natuurlijk uitvoeriger had kunnen zijn, doch het verslag is volledig, d. w. z. a. f.

Na het laatste nummer van het programma heeft de voorzitter de bijeenkomst gesloten, is toen gaan zitten en vertrok het publiek. Ook uw verslaggever.

Nu de heer N. echter op eens zoo'n belang begint te stellen in de sport, hebben we een zeer

nauwkeurig onderzoek ingesteld, om uit te vinden waar de klepel kon hangen van de klok, dien de heer N. heeft hooren luiden. En daaruit is ons gebleken dat de Voorzitter, na afloop van de uitvoering der Turners, dus ook na de sluiting van de bijeenkomst, op verzoek, aan de nog aanwezigen heeft medegedeeld, dat er nog een poosje gelegenheid zou worden gegeven tot dansen.

Dat heeft een klein uur geduurd, toen zwegen piano en dansers; de dansers gingen huiswaarts en de piano bleef staan: plaats-rust.

Tot nu toe hadden we nog nooit gehoord, dat dansen „sport” was, maar aangenomen dat het zoo is, dan is het nog geen gymnastiek. Sport en gymnastiek zijn absoluut niet hetzelfde. Zoo is fietsen wél sport, maar geen gymnastiek, tenzij men er gymnastische toeren bij gaat doen, die meestal met een nat pak of een onzachte aanraking met den grond eindigen. Het publiek heeft dus ook niet zijn toeren op het gebied der gymnastiek, zooals wij in ons vorig verslag schreven laten zien.

De opmerking, dat ons verslag niet volledig was, is onjuist, zooals we reeds boven hebben aangetoond. Als toch een uitvoering afgelopen is, gaat een verslaggever heen. Gesteld dat er na zoo'n uitvoering nog een souper komt, dan blijft men als hongerige persmuskiet toch niet wachten, tot de leden klaar zijn — en ze nog wat over laten, en zoo hebben we ook nu niet gewacht, tot de dans afgelopen was. Van dergelijke onbescheidenheid zal de geachte inzender ons toch niet willen beschuldigen. Trouwens we zijn eigenlijk al onbescheiden genoeg geweest door een kort verslag te geven van een uitvoering in een besloten gezelschap, maar dit deden we ter wille van den inzender en anderen, die als rustige burgers kennis nemen van de wereldschokken in onze dorpen en die liefst nog wel zoo nauwkeurig en volledig mogelijk (voor slechts f 0.65 per kwartaal, 2 maal per week, lezer!) ingelicht wenschen te worden. Het verslagje van „Pro Patria” was dus eigenlijk een toegiftje, waar de abonne's geen recht op hadden. In plaats van niet tevreden te zijn over de onvolledigheid, moest men er blij mee zijn.

We gaven 't verslagje echter om de belangstelling voor „Pro Patria” wat aan te kweken, omdat die vereeniging onze volle sympathie heeft en wij hopen met onze verslagjes (aangenomen dan dat zij niet volledig zijn) het nog eens zoóver te brengen, dat ook de geachte inzender, zoo niet als werkend lid, dan toch als donateur tot de vereeniging toetreedt.

Z., 25 Nov. 1915.
Uw gymnastiek-verslaggever.

Geachte Redactie!

Mag ondergeteekende langs dezen weg Uw verslaggever der Raadsvergaderingen vriendelijk dank zeggen voor de herhaalde betuiging, dat indien zijn verslag uitvoeriger was geweest er wellicht een beter licht op de door hem bedoelde aangelegenheid zou zijn gevallen?

Tevens zijn dank aan uw gymnastiek-verslaggever voor de mededeeling, dat na afloop der uitvoering aan de nog aanwezigen gelegenheid is gegeven tot dansen.

Daar ondergeteekende steeds zeer veel belang heeft gesteld in sport en gymnastiek, en dansen nóch tot „sport”, nóch tot „gymnastiek” behoort, spreekt het vanzelf, dat hij een vereeniging, die gelegenheid geeft tot dansen en dus tot „toeren” die veel gevaarlijker zijn dan zelfs de „reuzenzwaai”, onmogelijk, doch zeer tot zijn spijt, als donateur zal kunnen steunen.

Met beleefde groeten en betuiging van dank voor de opname dezer regelen, Uw dw.

H. NIEUWENHUIJSEN.
Zegwaart, Molenweg, 29 Nov. '15.

Nummer 1 Dec 1915

Maand 15 Junij 1916
Hier & Jan bij 34

Zegwaart. Dinsdagavond, 11 Januari, had hier in het Spaarbankgebouw de eerste zangavond plaats van de Nationale Vereeniging voor den Volkszang, waarvan H. M. onze Geëerbiedigde Koningin Beschermvrouwe is.

Het bestuur van de afdeling 's Gravenhage en omstreken, waarvan dit uitging, kan met voldoening op zijn aangevangen arbeid terugzien.

Onder het groot aantal bezoekers (ruim 200 plaatskaarten waren verkocht, zoodat de zaal tjokvol was), mochten we ook de heeren Burgemeesters van Zegwaart en Zoetermeer opmerken.

De leiding berustte bij den heer J. D. van Ramshorst, „den zanger, die trekt door het land”, wien het welslagen te danken is. Immers met zijn sonore, voortreffelijk geëfende basstem beheerschte hij den zang van het publiek en hoewel zijn taak zwaar was, bleef hij tot het einde onvermoeid. Zijn meesterschap in den zang werd echter nog beter genoten in de enkele nummers, die hij alléén ten beste gaf.

In een kort openingswoord zette hij het doel der vereeniging uiteen: te zingen en te leeren zijn en.

Aan het begin werd door de vergadering staande aangeheven het „Wilhelmus van Nassouwe”; daarna volgden „Wij leven vrij”, „Wilt heden nu treden” en nog een zestal nummers, mooie Hollandsche liederen uit den „Liederenbundel”.

Ook de wijze, waarop door het publiek is meegezongen, getuigt, dat er velen onder waren, die op muzikaal gebied reeds min of meer ontwikkeld zijn. Dit kwam bovenal uit, toen een der dames verzocht werd, een ingestudeerd versje alleen te doen hooren.

De heer C. Stotijn begeleidde op lofwerdige wijze met piano, en de aanwezigen hebben hun best gedaan om mee te zingen. 't Verdroot hun niet een enkelen regel, die minder goed uitviel, over te doen.

Hoewel geen kinderen beneden de 14 jaar toegelaten werden, was het wel jammer, dat de heer Van Ramshorst genoodzaakt was de opmerking te maken, dat er toch nog 14-jarigen aanwezig schenen te zijn, getuige hun hinderlijk gemompel en gebrom tijdens de uitvoering.

De jonheer Simon van Leeuwen zorgde met zijn voortreffelijk vioolspel, begeleid op de piano door den heer Van Ramshorst, voor een uitnemende afwisseling.

De zangavond is een waar succes geweest. Deze perzik smaakt naar meer, en wij gelooven, dat allen de slotwoorden van den heer Van Ramshorst „tot weerziens” beaamd hebben.

Ons dunkt, dat hier zeker een afdeling opgericht zal kunnen worden.

Naar wij vernemen was het de eerste maal, dat de afdeling 's Gravenhage een zangavond buiten den Haag organiseerde.

Ac 22 April 1916

— Voor de op te richten afdeling van de Nationale vereeniging van den Volkszang hebben zich 21 personen voor het lidmaatschap opgegeven.

Maand 5 Feb 1916

Zoetermeer-Zegwaart. 't is slechts enkele weken geleden, dat de afdeling 's Gravenhage en Omstreken van de Nationale Vereeniging voor den Volkszang, waarvan H. M. de Koningin Beschermvrouwe is, haar eersten zangavond hier organiseerde. Dinsdag j.l. werd deze door een tweeden gevolgd.

De vrees, dat de zaal van het Spaarbankgebouw, die den vorigen keer gebruikt werd en voor 200 plaatsen ruimte biedt, te klein zou wezen, bleek gegrond te zijn; immers waren nu 250 plaatskaarten verkocht. Daarom was het grootere gebouw der gymnastiekvereeniging Pro Patria aangevraagd.

Ook nu weer mochten we onder de bezoekers den Burgemeester van Zegwaart opmerken en berustte de leiding bij den heer J. D. van Ramshorst. Tot het einde toe beheerschte hij volkomen met zijn helder-klinkende stem den zang van het publiek. Hierin werd hij door een 20-tal jonge dames trouw ter zijde gestaan, terwijl de heer C. Stotijn met zijn voortreffelijk spel op de piano begeleidde. Aangevangen werd met het zingen van „O, dierbaar plekje grond.” Daarna volgden een 10-tal andere nummers uit den Liederenbundel. 't Bleek, dat de versjes, die den vorigen keer ingestudeerd waren, er al aardig in begonnen te zitten. Leuk klonk de beurtzang „De groote klok van Haarlem”. Aan mej. C. Verwers, die op verzoek een der coupletjes van „Kind van Holland” alleen liet hooren, werd door den heer Van Ramshorst de muziek van dat lied ter hand gesteld.

Ook hadden we het genoeg het talent van den heer Van Ramshorst te bewonderen, dat zoowel uitkwam in de stukjes, waarmee hij den zang der aanwezigen afwisselde, alsook in het dirigeren van enkele nummers, die door zijn goed geschoold dameskoor tweestemmig aangeheven werden. Vooral

„Van mannen in oorlog, van mannen in vree” klonk krachtig door de zaal.

Wel jammer, dat er altijd schijnen te zijn, die zoo'n avond minder om den zang dan om een pretje willen bijwonen.

Als slotlied werd het „Wilhelmus van Nassouwe” gezongen.

Ook deze zangavond is uitnemend geslaagd. We vernemen, dat een volgenden keer hier een afdeling opgericht zal worden.

Dat ook dan niet de belangstelling ontbreke.

Maand 11 Maart 1916

Zoetermeer-Zegwaart. De tegen j.l. Woensdag aangekondigde zangavond van de Nat. Vereeniging voor den Volkszang is wegens ziekte van den heer van Ramshorst niet doorgestaan en uitgesteld tot nader order.

De kaarten blijven geldig.

— De op Woensdag 8 Maart aangekondigde zangavond van de Nat. Vereeniging van den volkszang, die wegens ziekte van den heer Van Ramshout was uitgesteld, zal thans gehouden worden op Maandag 20 Maart 's avonds 7.30 uur in het Gymnastieklokaal. Het zal de laatste avond van dit seizoen zijn, waarop tevens getracht zal worden een afdeling op te richten. De voor de vorigen avond aangekochte toegangsbewijzen blijven geldig ook voor dezen avond.

28 Maart 1916
N. O.

— Maandagavond werd hier weder onder leiding van den heer J. P. v. Ramshout een zangavond gehouden van de Nationale Vereeniging voor den Volkszang, gevestigd te 's Gravenhage.

De avond werd gewijd aan de gezamenlijke instudeering van eenige volksliederen, afgewisseld door solozang van den heer en mevrouw van Ramshout en vioolspel van den jonheer S. van Leeuwen, die uitstekend voor zijn taak berekend is.

In de pauze circuleerde een lijst om te teekenen voor het lidmaatschap. Dadelijk traden 17 personen als lid toe, terwijl de gelegenheid tot teekening op de ledenlijst nog eenigen tijd open blijft, aan het adres van den heer P. van Herwijnen, boekh. De contributie bedraagt minstens f 1.— per jaar. Wordt het voorstel van de afdeling Den Haag gevolgd, die met 35 leden begon en er nu 1000 telt, dan gaat de jonge afdeling zeker 'n goede toekomst tegen.

In hoeverre ook onze menschen daaraan zullen kunnen deelnemen, is nog niet met zekerheid te zeggen. Veel hangt af van de inrichting van het op te stellen reglement en de keuze van het Bestuur.

Wel kan alvast geconstateerd, dat onze „pers” buiten alles werd gehouden. Nooit ontvingen we een officieele aankondiging der zangavonden, nimmer het verzoek tot plaatsing eener advertentie en de gebruikelijke toegangkaart voor een verslaggever kwam evenmin in onze handen. Dat voorrecht viel wel de „neutrale” pers ten deel — tot driemaal toe.

We komen later, als het noodig is, op deze zaak terug.

Ac 22 April 1916

** Wel onderscheiden.

Men vraagt ons, of de berichtgever in een der vorige nummers van ons blad niet te veeleischend is, als hij aan 't slot van zijn bericht over den Zangavond van de Nat. Vereen. voor den Volkszang, doet uitkomen, dat niet slechts aan de „neutrale”, doch ook aan „onze” pers, aankondiging, advertentie en perskaart voor verslag ware aangeboden.

't Gaat toch niet aan, zoo luidt dan de redeneering, op die wijze aan elk blad of blaadje, 't welk hier gelezen wordt, zijn attentie te bewijzen.

Waar zou in dat geval het einde zijn? Oppervlakkig gezien is die redeneering juist en ook wij stellen dien eisch niet in 't algemeen.

Toch — men onderscheide hier wél! Ons blad wordt niet slechts gelezen in Z.-Z., doch neemt ook 't belangrijkste nieuws op. 't Staat niet los van deze gemeenten.

't Is ook niet een blad voor een geheel andere omgeving, waarin dan wel eens een berichtje over Z.-Z. voorkomt.

't Is zelfs geen blad, 't welk uitgegeven is voor andere plaatsen, doch door verandering van titel en kop voor Z.-Z. pasklaar gemaakt is.

Niets van dat alles? Men lette slechts op de historie.

't Is nog steeds het blad voor 't district Loosduinen, waartoe ook Z.-Z. behoort. 't Staat dan ook zeer direct in verband met Z.-Z. — al langer dan 10 jaren.

Bovendien geeft het niet het kleine aantal nieuwsberichten en als 't noodig is leiding en voorlichting, voor wat 't leven in Z.-Z. aangaat.

Daarin onderscheidt het zich van alle andere „nieuwsbladen“ die hier gelezen worden.

De eenige schaduwzijde is, dat we slechts een onderdeel van „Loosduinen“ vormen, waarom we niet altijd over voldoende plaatsruimte kunnen beschikken en waardoor we onze berichten en vooral onze verslagen dikwijls zeer moeten inkrimpen.

Maar als zoo de zaken staan — en dat valt niet te ontkennen — dan hebben we ook recht op publieke erkenning, voor alle wat gepubliceerd kan, mag of moet worden.

En wie dan iets publiek wil hebben, of iets wil oprichten, dat in 't algemeen belang heet te zijn, die heeft zich niet eenzijdig te wenden tot de later hier geïmporteerde „neutrale“ doch ook tot „onze“ pers te wenden!

Verzuimt hij dat — het is tot eigen schade!

Neen, waarlijk onze berichtgever heeft niet te veel gezegd!

§ §

N. O. 6 Mei 1916

** Niet in den haak.

Is het in 't algemeen alzo eisch van redelijkheid, dat ook met „onze“ pers gerekend wordt bij het oprichten van iets wat tot nut van 't algemeen kan zijn, in 't bijzonder is dat van toepassing, waar het de introducering van „Volkszang“ geldt.

Men zoekt toch zeker bij de propaganda voor een zaak 't eerst aansluiting bij hen, die getoond hebben voor zulk een zaak sympathie te gevoelen, en die belangstelling niet met woorden slechts, maar met daden hebben bewezen.

Wie een tooneelclub opricht laat zich toch niet door een Kerkeraad voorlichten en wie een zwemvereniging sticht, gaat toch niet om medewerking verzoeken bij een Zendingscomité.

Waarom liet „Volkszang“ zich nu niet hier inleiden door hen, die hun gaven, tijd en geld steeds voor zang beschikbaar stelden?

Hoe het in „het grijze verleden“ geweest is, kunnen we niet zeggen, doch buiten kijf is het, dat gedurende de laatste 15 jaren alle „zang“ uiting, niet van vrijzinnige of van neutrale zijde, maar van de christelijke groepen in onze gemeente.

Denk slechts aan de gemengde zangvereniging „Oefening kweekt kunst“, aan het Mannenkoor „Exelsior“, het Chr. Dameskoor, het dito kinderkoor „de Lofstem“ en het thans nog bestaande „Chr. Gemengd Zangkoor.“

Door zich uitsluitend te wenden tot de „neutrale“ pers, die in onze kringen grootendeels niet gelezen wordt, heeft men van meetaf ons buiten „volkszang“ gesloten.

Het is goed, dit met het oog op de toekomst reeds dadelijk publiek te constateeren.

Dezelfde fout, waaraan ook andere verenigingen zich vroeger schuldig hebben gemaakt.

Heeft men dan *mensen en geld* noodig, dan mogen wij meedoen en ons spannen voor den zegewagen van andersdenkenden.

Doch — daar bedanken we voortaan feestelijk voor.

En wee ons — wanneer wij ons onthouden.

Dan zijn wij spelbrekers!!

Dan valt er met ons niet te ploegen of te eggen!

Maar — eilieve, waar ligt dan de schuld? Wie nu in het onderhavige geval de schuldigen zijn weten wij niet. We behoeven het ook niet te weten.

Is het 't Hoofdbestuur van Volkszang of 't Bestuur van de Haagsche afdeeling, die zulk een scheiding voorstaan?

Legt de oorzaak soms bij de personen die hier van voorlichting hebben gediend?

Zeker is echter, dat het niet in overeenstemming is met de wenschen van de Hooge Beschermvrouwe der vereniging, met de begeerten en denkwijzen van Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin.

De naam „Oranje“ getuigt van andere, van ruimere opvatting.

§ §

Nuus 13 Sept 1916

Zoetermeer-Zegwaard. De onlangs hier opgerichte afdeeling der Nationale Vereeniging voor den Volkszang heeft eene vergadering der leden belegd op Vrijdag 15 September a.s., des avonds half 8, in het „Spaarbankgebouw“ te Zegwaard.

Punten van behandeling zijn:

1. Opening en notulen. 2. Vaststelling reglement. 3. Regeling Zangavond. 4. Rondvraag en sluiting.

N. O. 1 Juli 1916

— Woensdagavond werd alhier opgericht een afdeeling van de Nationale vereeniging voor den „Volkszang“. Van de 21 personen die zich als lid hadden opgegeven waren er 15 aanwezig. De heer D. van Ramshout, secretaris van de afdeeling 's Gravenhage, leidde de vergadering. Bij acclamatie werd de edelachtb. heer C. L. J. Bos, burgemeester van Zegwaard, tot eers-voorzitter gekozen en tot voorzitter de edelachtb. heer F. S. G. Bos, burgemeester van Zoetermeer. Voorts werden nog gekozen tot secretaris de heer H. Nieuwenhuysen, die zijne bestuurslidmaatschap en -functie voorloopig aanvaardde, de heer L. Hekker, penningm., de heer G. de Rooij en mej. G. van Staalduinen.

Binnen niet te langen tijd hopen we meer te kunnen berichten.

N. O. 1 Juli 1916

** Volkszang.

Zoo is dan blijkens een bericht in het vorig nummer ook te Z. Z. een afdeeling opgericht van de Nationale Vereeniging voor den Volkszang.

Op 't oogenblik, dat we dit schrijven zijn er 123 leden, dus reeds 7 meer dan zich opgaven, toen bij den laatsten publieken Zangavond, daarover gelegenheid werd gegeven.

Staat de „nationale“ onder bescherming van H. M. de Koningin, deze „locale“ heeft in den Edelachtb. Heer C. L. J. Bos, Burgemeester van Zegwaard haar natuurlijke „Beschermheer“ gevonden, onder den titel van Eere-Voorzitter.

Het Bestuur bestaat uit vogels van diverse pluimage, zoowel wat betreft hunne maatschappelijke positie, als wat aangaat hun politieke en godsdienstige richting.

Dat nu is op zich zelf geen bezwaar — doch kan juist bevorderlijk wezen aan den bloei der afdeeling — mits het dan ook „vogels“ zijn, die ieder zingen naar dat zij gebekt zijn, en toch samen een liefelijk gekweel doen hooren.

We achten het niet noodig hier nogmaals de namen van het Bestuur te vermelden.

Moge de afdeeling een schoone toekomst tegengaan!

Het veld, waarop gearbeid moet worden, ligt grootendeels braak en ook het bestuur staat voor een geheel nieuwen taak n.l. plaatselijk te propageeren, voor ons nationale lied in zijn verschillende uitingen en dat lied ingang te doen vinden bij onze medeburgers.

Eén ding staat al wel vast: de Haagsche bundel niet ongewijzigd te gebruiken.

§ §

Nieuws 5 Juli 1916

Zoetermeer-Zegwaart. Volkszang. Als gevolg van de in den afgelopen winter alhier gehouden Volkszangavonden, vanwege de afd. 's-Gravenhage en omstreken van de Nat. Ver. voor den Volkszang, had Woensdagavond j.l. te Zegwaart onder leiding van den heer J. D. van Ramshorst uit Den Haag, een bijeenkomst plaats van hen die reeds van hun sympathie hadden doen blijken.

Besloten werd voor Zoetermeer-Zegwaart en omstreken op te richten eene afdeling van de Nationale Vereeniging voor den Volkszang, nadat om financiële redenen het niet wenschelijk geacht werd eene onderafdeeling te vormen van de afdeling Den Haag.

Aan den Edelachtb. heer C. L. J. Bos, werd het eere-ovorzitterschap der afdeling opgedragen, terwijl bij acclamatie de edelachtb. heer F. S. G. Bos werd gekozen tot voorzitter, welke beide heeren, mede ter vergadering aanwezig, hunne functien aanvaardden.

Bij de daarop gevolgde stemming ter verkiezing van 4 bestuursleden werden gekozen mej. G. van Staalduinen te Zoetermeer en de heeren H. Nieuwenhuijsen, L. C. Hekker en G. de Rooij te Zegwaart.

Bij het vast te stellen reglement en de keuze der te zingen liederen, zal het neutrale standpunt, waarop de Vereeniging zich heeft geplaatst, inacht worden genomen zoodat een ieder als lid kan toetreden en de zangavonden kan bijwonen.

Hoofdzak is de schoonheid van wijs en taal naar voren te brengen, door de beoefening van het mooie Hollandsche lied door allen.

Als secretaris treedt op de heer H. Nieuwenhuijsen en als penningmeester de heer L. C. Hekker.

Wij hopen dat de Vereeniging hier veel succes zal hebben en dat de oprichting tot vele gezellige winteravonden aanleiding mag geven.

Nieuws 5 Febr 1916

Zoetermeer. De lijst bevattende de namen van in deze gemeente op 1 Januari l.l. woonachtige leerplichtige kinderen bevat 270 namen. Hiervan gaan school op de R. K. Jongensschool 53 a; op de R. K. Meisjesschool 48 kinderen, op de openb. school 63 k. en op de chr. school 81 kinderen.

Zegwaart. De opgemaakte leerplichtlijst bevattende de namen der leerplichtige kinderen op 1 Januari l.l. in de gemeente woonachtig bevat 398 namen.

Hiervan gaan school op de Chr. School 129 kinderen; op de openbare school 119; op de R. K. Jongensschool te Zoetermeer 43 en op de R. K. Meisjesschool aldaar 41 kinderen.

Nieuws 23 Febr '16

Geachte Redactie!

Mag ik u s.v.p. eens een vraag doen? Voor opname en beantwoording bij voorbaat mijn dank.

In „Het Nieuws" van 5 Febr. j.l. komen een tweetal berichten voor omtrent het aantal leerplichtige kinderen in de beide gemeenten.

Zijn deze berichten, zooals ze daar gegeven worden, wel geheel juist? Ik meen eenige motieven te hebben, om de juistheid er van in twijfel te trekken — doch wellicht vergis ik mij. Misschien wilt u ze eens aan een nauwkeurige revisie onderwerpen. In afwachting.

Uw dw.,

H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 16 Febr. 1916.

Wij hebben er onzen correspondent eens op nagelezen en laten zijn antwoord hieronder volgen. Red.

Mijnheer de Redacteur.

Naar aanleiding van bovenstaand stukje, waarbij de heer Nieuwenhuijsen de juistheid van mijn berichten betreffende de op 15 Januari l.l. in deze gemeenten schoolgaande leerplichtige kinderen in twijfel trekt, kan ik u de verzekering geven, dat de cijfers in bedoelde berichten juist zijn.

Het is nu de vraag of de twijfel van den inzender op gezonde motieven berust.

Hoogachtend,

Uw Correspondent.

Z.-Z., 21 Febr. 1916.

Nieuws 4 Maart 1916

INGEZONDEN STUKKEN

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Geachte Redactie.

Met dank voor de opname van mijn „ingezonden" en het onderschrift van uwen geachten correspondent, moet ik u echter berichten, dat ik meen „gezonde" motieven te hebben, om aan de juistheid van de bedoelde berichten voorlopende in uw nummer van 5 Febr. te twijfelen.

Ik zou daarom gaarne in uw blad aantoonen:

1o. dat uw correspondent mijn „ingezonden" niet goed heeft gelezen.

2o. Dat uw correspondent zelf met zijn eigen berichten, blijkens zijn onderschrift, niet meent op de hoogte schijnt te zijn en

3o. dat de berichten, zooals ze gegeven zijn, beslist onjuist zijn — doch ik kan mij vergissen.

Daar ik echter een behoorlijke plaatsruimte noodig heb, meende ik u eerst daarvan in kennis te moeten stellen, alvorens de moeite te nemen bewijs te leveren en daarbij kans te loopen, dat mijn stuk niet geplaatst wordt, omdat het wat lang is.

In afwachting van uw antwoord,

Uw dw.,

H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart 29-2 '16.

Als de inzender meent te kunnen aantonen, dat bedoelde berichten onjuist zijn, willen wij hem de verlangde plaatsruimte afstaan; hij make het echter niet te bar, want er ligt nog heel wat copie, die op plaatsing wacht, en — de inzender houde ons ten goede — misschien van meer belang voor de lezers is.

Red.

Nieuws 16 Maart 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur.

In verband met het laatst „ingezonden" van den heer H. Nieuwenhuijsen, kan ik u mede-

deelen, dat mij neder gebleken is, dat de redactie van bedoelde berichten eenige verandering behoeft, in welk geval de cijfers juist zijn. De woorden „leerplichtige kinderen" moeten vervangen worden door „kinderen van 7 tot 13 jaren".

Hoogachtend,

Uw Correspondent.

Z.-Z., 9 Maart 1916.

De inzender kan zich met bovenstaande rectificatie vereenigen.

H. NIEUWENHUIJSEN.

N. G. 26 Febr 1916

Geachte Redactie!

Beleefd verzoekt ondergetekende een bescheiden plaatsje in Uw blad.

Tot zijn verwondering kwam in nummer 528 van dit Antirevolutionnair weekblad „Nederland en Oranje" onder Zegwaart-Zoetermeer een neutraal bericht voor, dat op de gymnastiekvereniging „Pro Patria" alhier betrekking had.

Het bevatte slechts enkele mededeelingen, die er geen schijn of schaduw van hadden, om op een aanbeveling te mogen gelijken. Veeleer had de correspondent „wat op zijn hart".

Wel jammer, dat we niet dadelijk vernamen, wat dat is.

Een woord van waarschuwing ware voorzeker niet overbodig geweest.

Te meer, omdat men zich niet schaamt, zelfs door „omkoopert" leden voor de gymnastiekvereniging te winnen.

En valsch staat het, dat we onze kinderen naar die vereniging niet kunnen en mogen zenden.

De namen der bestuursleden, de heeren Bodewes, Van Kampen, Tanis, etc. zeggen in onze kringen meer dan genoeg.

UEd. dankend voor de verleende plaatsruimte.

Uw dw. dnr.,

ALB. BRAUCKMAN.

Onderschrift van den Berichtgever.

Onzen dank voor de belangstelling. Goed begrepen, dat ons bericht nog in 't allerminst een aanbeveling inhoudt. De inzender hebbe nog even geduld.

DE BERICHTGEVER.

Nieuws 25 Maart 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur.

Beleefd verzoek ik plaatsing van onderstaande in uw blad.

In „Nederland en Oranje" van 26 Februari l.l. komt een bijzonder hatelijk stukje voor van den heer A. Brauckman, onderwijzer te Zegwaart, over de gymnastiekvereniging „Pro Patria."

Nieuws 8 April 1916

Menigeen zal er zich zeker over verwonderd hebben, dat genoemde heer, die altijd wroet in „de oude pampieren,” die leeft in de graven van het voorgeslacht, zich plotseling heeft weten te ontworstelen aan het stof der eeuwen, om zich op het actueele leven te werpen en zijn waarschuwend stem te verheffen tegen de gymnastiekvereniging.

Hij zegt, dat hij zijn kinderen niet naar de gymnastiekvereniging kan sturen. Dit is tamelijk gemakkelijk te begrijpen en geen groot verlies. Wat echter niet zoo gemakkelijk te begrijpen is, is zijn bewering, dat er omkooprij wordt gepleegd om leden voor „Pro Patria” te werven.

Verder geeft hij op als reden waarom hij zijn kinderen niet naar de gymnastiek kan zenden, dat o.a. mijn naam in zijn kringen meer dan genoeg zegt.

Nu weet ik niet welke kringen hij hiermede bedoelt, maar toch zou ik het ten zeerste op prijs stellen, als de heer B. eens mede wilde deelen, wat mijn naam in die kringen dan wel zegt, en als hij zijn eventueel antwoord wilde plaatsen in uw blad, dat hier althans meer gelezen wordt dan „Nederland en Oranje”.

De heer Brauckman toont toch iedere week weer dat hij er niet afkeerig van is, te schrijven in een blad, ook al is dit niet specifiek christelijk.

U, M. d. R., dankend,
G. J. VAN KAMPEN.
Zoetermeer, Maart 1916

Ma 2 April 1916

Geachte Redactie!

Beleefd verzoek ik een bescheiden plaatsje in Uw blad. Bij voorbaat mijn dank.

Ons ingezonden, voorkomend in dit blad van 26 Febr. werd Zaterdag j.l. in strijd met alle persmanieren in „Het Nieuws” beantwoord.

De inzender gelieve het ons echter ten goede te houden, dat wij op zijn geschrijf dus niet ingaan.

Mocht hij zich evenwel tot dit blad wenden, we twifelen niet, of de Redactie zal ons toestaan de polemieek voort te zetten.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dnr.,
ALB. BRAUCKMAN.

Zegwaard, 23 Maart 1916.

Nieuws 1 Apr 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik een bescheiden plaatsje in uw blad. Bij voorbaat mijn dank.

Zij, die belang mochten stellen in ons antwoord op het ingezonden stukje, voorkomende in „Het Nieuws” van Zaterdag j.l., worden door ons verwezen naar het Anti-Revolutionaire Weekblad „Nederland en Oranje”, No. 534.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dnr.,
ALB. BRAUCKMAN.

Zegwaard, 23 Maart 1916.

Nieuws 8 April 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur.

Het antwoord van den heer Brauckman op mijn ingezonden van 25 Maart is al zeer onbevredigend.

Wonderlijk wordt de zaak echter als men in aanmerking neemt, dat het antwoord van den heer Brauckman van een vroeger datum is dan mijn stukje.

De heer B. heeft dus geantwoord op iets, wat nog niet geschreven was.

Daar een abuis bij menschen als de heer B. natuurlijk uitgesloten is, is maar één oplossing van dit raadselachtige geval mogelijk, n.l. deze: De heer Brauckman is helderziend.

Ten slotte zou ik den heer B. in overweging willen geven eens na te lezen, ook in verband met eventuele verdere studiereizen van Z.Ed. wat er geschreven staat in Efez. 5 : 15.

U, Mijnheer de Redacteur, dankend voor de verleende plaatsruimte.

G. J. VAN KAMPEN.

Zoetermeer, 6 April 1916.

Ma 15 April 1916

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoeken wij een bescheiden plaatsje in Uw blad. Bij voorbaat onzen dank.

't Schijnt, dat de heer Van Kampen zijn pennevruchten niet onder de oogen der lezers van „Nederland en Oranje” durft brengen.

Wij begonnen met in dat blad te schrijven. Eisch van fatsoen was geweest, dat de heer V. K. ook in die courant schreef. Hij verkoos dat niet te doen en plaatste, hoewel we hem er op wezen, dat hij in strijd met alle persmanieren handelde, zijn laatste ingezonden weer in „Het Nieuws”.

Dergelijke onbeschoftheid achten we geen antwoord waard.

Gingen we op zijn stukje in, we zouden den heer V. K. het recht ontzegd hebben, ons aan een nitspraak van Gods Woord te herinneren. Of is dat Woord een regel voor zijn geloof en leven?

We zouden hem gevraagd hebben, of hij soms kennis had aan het laagstaand individu, dat zich niet ontzag, gebruik te maken van een valsche handteekening?

Had de heer V. K. bij het schrijven van zijn ingezonden aan de waarheid van dat Bijbelwoord gedacht, hij zou zijn eigen ongerechtigheid niet uitgesteld hebben.

Den lezers van dit blad willen we opmerken, dat de datum onder ons ingezonden abusievelijk 23 Maart vermeldt. 't Moest wezen 30 Maart. Door de schuld van den zetter sloop er nog een fout in. Zegwaard moest wezen Zegwaard.

Met het aanhalen van dien Bijbeltekst heeft de heer Van Kampen zijn eigen vonnis geveld. Den Bijbel hebben we niet gekregen om er elkander een hak mee te zetten. Dat misbruik maken van het heilig Woord des Heeren is spotten.

En aan een spotter mogen en kunnen Christenouders de zorg voor de opvoeding hunner kinderen niet toevertrouwen.

In „Nederland en Oranje” zal dit nader toegelicht worden.

Voor de gymnastiekveren. „Pro Patria” blijven we dus waarschuwen.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dnr.,
A. M. BRAUCKMAN.

Zegwaard, 13 April 1916.

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur.

Beleefd verzoeken wij een bescheiden plaatsje in uw blad. Bij voorbaat onzen dank.

't Schijnt, dat de heer Van Kampen zijn pennevruchten niet onder de oogen der lezers van „Nederland en Oranje” durft brengen.

Wij begonnen met in dat blad te schrijven. Eisch van fatsoen was geweest, dat de heer V. K. ook in die courant schreef. Hij verkoos dat niet te doen en plaatste, hoewel we hem er op wezen, dat hij in strijd met alle persmanieren handelde, zijn laatste ingezonden weer in „Het Nieuws”.

Dergelijke onbeschoftheid achten we geen antwoord waard.

Gingen we op zijn stukje in, we zouden den heer V. K. het recht ontzegd hebben, ons aan een uitspraak van Gods Woord te herinneren. Of is dat Woord een regel voor zijn geloof en leven?

We zouden hebben gevraagd hebben, of hij soms kennis had aan het laagstaand individu, dat zich niet ontzag gebruik te maken van een valsche handteekening.

Had de heer V. K. bij het schrijven van zijn ingezonden aan de waarheid van dat Bijbelwoord gedacht, hij zou zijn eigen ongerechtigheid niet uitgesteld hebben.

De lezers van dit blad willen we opmerken, dat de datum onder ons ingezonden abusievelijk 23 Maart vermeldt. 't Moest wezen 30 Maart.

Door de schuld van den zetter sloop er nog een fout in. Zegwaard moest wezen Zegwaard.

Met het aanhalen van dien Bijbeltekst heeft de heer Van Kampen zijn eigen vonnis geveld. Den Bijbel hebben we niet gekregen, om er elkander een hak mee te zetten. Dat misbruik maken van het heilig Woord des Heeren is spotten.

En aan een spotter mogen en kunnen Christenouders de zorg voor de opvoeding hunner kinderen niet toevertrouwen.

In het redactioneel gedeelte van „Nederland en Oranje” zal dit nader toegelicht worden.

Voor de gymnastiekvereniging „Pro Patria” blijven we dus waarschuwen.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dr.,
ALB. BRAUCKMAN.

Zegwaard, 13 April 1916

Nieuws 27 Apr 1916

Mijnheer de Redacteur.

lieve dit stukje, kan het zijn een hoekje in kolommen aan te wijzen, want o, ik hunker kennis en snak naar licht.

U klimmende belangstelling, gejaagden, zuchtigen spoed, met brandend verlangen en het oog loopend ongeduld, rende ik heden-dag den postman tegemoet en vroeg hem

— en greep tegelijk naar „Het Nieuws”. „Hoe is het mogelijk, hoe is het mogelijk!”

„Hoe is het mogelijk, hoe is het mogelijk!”

„Hoe is het mogelijk, hoe is het mogelijk!”

Ik kan er niet over uit, daar! dat ook hier wederom blijkt, dat het reine, smakelijke, opbouwende, op het ondermaansche zoo kort van duur is.

Mijnheer de Redacteur, verzoekt toch s. v. p. die heeren opnieuw een cursus te openen in polemiek tot stichting en opbouw van ons, abonnés op „Het Nieuws”. Druk hen dan vooral ernstig op het hart, woorden of teksten aan te halen uit „die Eenige, Heerlijke, Heilige, Schrift”, „de Genestet!” Wij dorsten naar beschaving, naar „Cultur”.

Zoetermeer, 19 April 1916.

N.

An

Mijnheer de Redacteur!
In verband met het laatste ingezonden stuk van den heer Brauckman het volgende:

Om redenen, die den heer B. zelf het best bekend zijn, zal ik op bovengenoemd schrijven niet ingaan.

Met dank voor de plaatsing.

G. J. VAN KAMPEN.

Zoetermeer, 21 April 1916.

N. O. B. 13 Mei 1916

** Uitstel geen afstel.

„Wanneer“ vraagt men „krijgen we de aangekondigde beschouwingen Pro Patria te lezen?”

Antw. Als de kruitdamp der „ingezonden stukken“ is opgetrokken en stofwolken het noodige licht niet verduisteren, om deze „kwestie“ recht te kunnen beschouwen.

We hopen dan „zakeijk“ onze gedachten daarover te geven en ons te onthouden van „persoonlijkheden“. Een aangename bezigheid in den „komkommertijd“, als andere meer „actueele“ zaken de revue hebben gepasseerd. Wil P.P. ons dan van antwoord dienen, — hoogst aangenaam.

Doch — men zende dan geen ridder van de droevige figuur!

Het ware te bejammeren, als er nog meer zandruiters vielen!

SS

Wat de inzender hiermede bedoelt, is ons onbegrijpelijk. Red.

N. O. B. 20 Mei 1916

** Gelukt.

Onder ons „Uitstel geen afstel“ van verleden week, moest onze hooggeachte Hoofdredacteur de verzuchting plaatsen: „Onbegrijpelijk!”

Wij verheugen ons daarover.

Ons doel was zó te schrijven, dat ieder in Z.Z. die met den pennensrijd tusschen „Nieuws“ en „Nederl. en Oranje“ op de hoogte is, omtrent „Pro Patria“, ons volkomen zou verstaan, terwijl we meenden voor buitenstaanders, dus ook voor Westlanders, in bedekte termen ons te moeten uitdrukken, opdat onze tegenstanders niet in een al te bespottelijk daglicht zouden

worden gesteren.

vooral, omdat we ons onthouden wilden van het noemen van namen.

De gemoederen moeten eerst tot kalmte zijn gekomen — dan gaan wij onze houding tegenover P. P. uiteenzetten. Hier heeft men dat zeer wel begrepen en onze toeleg is dus gelukt. § §

N. O. B. 11 Mei 1916

** Progressieve Belastingheffing.

Door den raad van de gemeente Zegwaart is eene nieuwe regeling getroffen met betrekking tot de plaatselijke inkomstenbelasting of den z. g. Hoofdelijken Omslag.

Reeds lang was er sprake van een heffing in te voeren met progressie. Het Gemeenteprogram der Antirev. Kiesveren. te Z.Z. heeft deze zaak 't eerst officieel en publiek aan de orde gesteld.

Gedurende de winters van 1905—1908 is aan dat programma op de Kiesveren. gearbeid.

Het was voornamelijk de arbeid van enkele leden, die in inleiding na inleiding de verschillende punten van gemeentebelangen en gemeentepolitiek hebben aan de orde gesteld en ten slotte eenheid van gedachte en formuleering in de Kiesveren. wisten te verkrijgen, waardoor het gemeenteprogram ontstond.

Nog steeds wachtte het op uitwerking in den Raad.

Onze raadsleden van „rechts“ stonden óf te veel op zichzelf óf misten blijkbaar de kracht, om het initiatief te nemen tot voorstellen, welke de uitwerking van ons program konden bevorderen.

Zóó hebben we tot 1916 moeten wachten alvorens één der punten n.l. progressieheffing van den H.O. in vervulling is gegaan.

Zelfs toen voor enkele jaren terug in Zoetermeer H.O. moest worden ingevoerd was er niemand, die destijds progressie bepleitte.

Later is in Zegwaarts raad progressie aan de orde gesteld door den heer C. Noordam.

We waren voor eenigen tijd in de gelegenheid het ontwerp in te zien — en zeer tot ons genoegen.

Door het lage percentage op de mindere inkomsten en een behoorlijke stijging bij de grootere inkomsten kan een mooie regeling worden vastgesteld.

Om een voorbeeld te noemen.

Wie volgens het bestaande tarief f 6 betaalde, daalde op f 4, f 13 verminderde tot f 8.50 enz.

Wel jammer dat dit ontwerp geen genade kon vinden in de oogen der vroedschap.

Sinds verlieden weer enkele jaren en thans is dan met algemeene stemmen een voorstel van B. en W. er door gegaan, waardoor ook hier progressieve belastingheffing kwam.

Wij verheugen ons over het resultaat.

Wij waardeeren den voorarbeid van het college van B. en W.

En we zijn dankbaar voor de beslissing, welke de raad in deze materie nam.

't Is een eerste schrede op den goeden weg.

Dankbaar — echter niet geheel voldaan.

Ook aan dit ontwerp kleven o.i. gebreken, die in de toekomst hersteld dienen te worden.

Doch — daarover later. § §

N. O. B. 18 Mei 1916

** „Noodzakelijk onderhoud”.

In de onlangs aangenomen nieuwe verordening van de plaatselijke belasting te Zegwaart, is ook opgenomen, dat van het inkomen een som voor noodzakelijk levensonderhoud mag worden afgetrokken, om het belastbaar inkomen vast te stellen.

Volkomen dus in overeenstemming met Aat. 243 III der Gemeentewet.

In de oude verordening was dit bedrag gesteld op f 350,— voor onzen tijd dus veel te laag.

In Zoetermeer was dit blijkbaar al gevoeld, toen bij voorstel van B. en W. in de raadsvergadering van 1 Sept. 1914 een bedrag van f 400,— werd in overweging gegeven, welk bedrag den 1 Oct. 1914 in de verordening werd vastgelegd.

Reeds kort daarop is door ons er op gewezen, dat dat bedrag, hoewel hooger dan dat in Zegwaart, toch niet als het meest juiste kan worden aanvaard.

Sedert Sept.-Oct. 1914 is echter het noodzakelijk levensonderhoud niet goedkooper geworden. De duurte der eerste levensbehoeften stegen gemiddeld met ruim 30 procent.

We hadden dan ook de hoop gekoesterd, dat bij de nieuwe verordening in Zegwaart dit bedrag hooger dan op f 400 zou zijn gesteld.

In dien geest spraken de mannen van „Nederland en Oranje” zich op de vergadering hunner Kiesvereniging dan ook uit.

En aan onze raadsleden werd dan ook in overweging gegeven bij de te komen beraadslaging ernstige pogingen in 't werk te stellen om een aftrek van minstens f 450 te verkrijgen.

Er is dan ook van „rechts” een voorstel ingediend, om de f 400 door het college van B. en W. voorgesteld in te ruilen voor f 450,—.

Doch — de uitslag beantwoordde niet aan de verwachtingen.

f 400,— was het en f 400,— moest het blijven!

Bestrijding ondervond het voorstel niet.

Slechts de mededeeling, dat Gedeputeerde Staten een zoodanig bedrag niet zouden goedkeuren.

Maar de gronden, de motieven, welke Ged. Staten daarvoor zouden kunnen aanvoeren, vernamen wij althans niet. Gaan wij de levensstandaard hier na, dan is die tamelijk hoog.

En vergelijken wij met andere gemeenten, dan worden we in onze meening gesterkt, dat men althans het er wel eens op had kunnen wagen. Daar is b.v. Rijswijk.

Rijswijk nam onlangs aan f 600 voor noodzakelijke levensbehoeften. Nu is de levenston in R. zeker hooger dan in Z. — doch tusschen f 400 en f 600 ligt ook nog wel eenig verschil.

Nemen we de tabellen der Kieswet als maatstat, dan vraagt R. f 400, Z. f 300 voor uitkomen als loonkiezer. Z. dus 3/4 deel van R. Naar die verhouding zou hier een bedrag van 3/4 van f 600 of f 450 zeer zeker niet te hoog zijn geweest.

Dit punt zal in de toekomst herziening eischen.

§ §

A. O. 25-Maad 1916

** Kinder-af trek.

De nieuwe verordening op den Hoofdelijken Omslag voor Zegwaart staat toe behalve aftrek van f 400 voor noodzakelijk levensonderhoud, ook voor ieder kind beneden den leeftijd van 15 jaar een aftrek van f 40 van het inkomen, om het belastbaar inkomen te bepalen.

De oude regeling noteerde f 25. Een verouderde regeling dus.

In Oct. 1914 werd dit bedrag voor Zoetermeer bepaald op f 35, eenige verbetering alzoo, doch — we spraken destijds reeds ons oordeel daarover uit — bij lange na niet voldoende.

Er is dus werkelijk vooruitgang te constateeren, nu er f 40 voor elk kind kan worden afgetrokken — en wij zijn daar zeer erkentelijk voor — doch eerlijk gezegd ook op dat punt niet voldaan.

Zoeken we naar de motieven waardoor men aan dat bedrag is gekomen, dan tasten we vrijwel in 't donker.

't Spreekt vanzelf, dat f 40 niet het bedrag kan zijn, wat werkelijk voor onderhoud van een kind noodig is.

Maar naar welken maatstaf bepaalt men dan dat bedrag?

De Anti-rev raadsleden hadden in opdracht pogingen aan te wenden van f 50 aftrek te verkrijgen.

Nu is ons niet gebleken, dat zij zulks hebben gedaan.

Ook kunnen wij het tegendeel niet bewijzen.

Hoe 't zij, zij hadden dan in ieder geval geen succes — want niet f 50, doch slechts f 40 werd vastgesteld.

Welken grond had nu de Kiesver. voor de vaststelling van een bedrag van f 50?

Vooreerst de buitengewone dure tijd — doch hoofdzakelijk, omdat

ook in de nieuwe belastingwet op Bedrijf en andere inkomst'g, van Rijkswege een bedrag van f 50 voor kinder-af trek werd vastgesteld.

Had nu de Raad van Z. zich ook niet aan dat bedrag kunnen houden? Wij zien niet in, waarom het Rijk f 50 noodig oordeelt en de Gemeente kan beweren dat f 40 voldoende is.

Om nu de vergelijking met andere gemeenten weer eens te laten spreken, steekt zijn regeling ook weer slecht af.

We nemen weer Rijswijk tot voorbeeld.

En als men ons dan tegenwerpt, dat het ook daar toch op f 40 is gesteld, dan is dit juist, doch dan vergeet men, dat hier dit bedrag tot 15 jaar en in R. tot 16 jaar mag worden afgetrokken, waarvoor we feitelijk voor R. en bedrag van f 640 tegen Z. f 600 krijgen, of wat hetzelfde is, Z. f 40 en R. f 42.66 per jaar.

En voorts dat de verordening te R. rechtgeeft dat voor inwonende familie leden, die geheel of gedeeltelijk verzorgd moeten worden (b.v. oude), f 100 van het inkomen mag worden afgetrokken — terwijl hier een dergelijk bepaling niet is opgenomen.

En toch zou dit in vele gezinnen verlichting geven.

§ §

Nil 1 Apr 1916

** Dure Maatregelen ?

Maar, als nu de in de vorige asterisken genoemde wenschen nl. f 450 aftrek voor noodzakelijke levensbehoeften en f 50 voor ieder kind in vervulling waren gegaan zouden dan de inkomsten van den Hoofdelijken Omslag niet veel lager zijn geweest, waardoor het te heffen percentage in de nieuwe verordening te Zegwaart weer aanmerkelijk hooger had moeten worden gesteld? Zou het dan ten slotte niet op hetzelfde zijn neergekomen?

Was het dan niet zoo lang als 't breed is?

Of waren er wellicht andere middelen geweest om het te kort daardoor ontstaan, weer te dekken? Laat ons zien.

Rekenen we met „ronde” getallen, dan bedraagt de bevolking 2200 zielen. Het aantal kinderen tot 15 jaar wordt gewoonlijk gemiddeld geschat op 1/6 der totale bevolking, dat wordt dus ongeveer 450 kinderen.

Gegevens ontleend aan de kiezerslijst zeggen ons, dat het aantal belastingbetalers voor de Gemeente 50 bedraagt.

Waren dus onze wenschen in vervulling gegaan dan zou er 450 x f 10 en 250 x f 50 of f 17000 minder belastbaar inkomen zijn geweest. Het gemiddeld gebruikelijk procent op 2 stellende, zouden we dus een vermindering van H. O. hebben verkregen van ongeveer f 350.

Een bedrag 't welk nu juist niet reusachtig groot kan worden genoemd. Een sommetje dat men op andere wijze wel in de gemeentekas kan doen vloeien.

Doch — wie zal dat betalen? Een volgend maal zullen we daarop antwoord trachten te geven.

We veroorloven ons thans nog duidelijkheidshalve eene opmerking en wel deze:

De door B. en W. voorgestelde verordening is met de tarieven wel door den Raad aangenomen, doch nog niet als goedgekeurd van Ged. Staten terug ontvangen.

Daardoor bestaat in theorie de mogelijkheid dat een of ander punt wijziging zou moeten ondergaan.

Ook is daarom de verordening in haar geheel nog niet voor publiciteit vatbaar.

Van de meest officieele zijde is ons echter toegezegd, in de gelegenheid te worden gesteld, wanneer de stukken terug zijn ontvangen, ze behoorlijk te kunnen bestudeeren.

Daarvoor ook publiek ons woord van dank.

We schrijven dus alleen nog over de dekking der f 350 en wachten voorts de officieele stukken af, om daarna het eigenlijke progressieve tarief te beschouwen.

Intusschen kunnen we andere zaken onder handen nemen.

§ §

A. O. 2 Apr 1916
voog.

** Wie zal dat betalen.

Waren nu een f 350 niet nog te vinden geweest, waardoor en f 450 voor aftrek eerste levensonderhoud en f 50 voor kindergeld zou kunnen worden toegestaan?

Op een totale omslag van f 5500, zouden we dan een gemiddelde verhooging hebben gekregen van 0.12 1/2 %, of in plaats van gemiddeld f 2.— per 100 zou het f 2.12 1/2 geworden zijn. Een klein verschil aldus.

Daarbij waren de gezinnen met niet te groote inkomens en een behoorlijk kindertal toch nog eenigszins gebaat geweest.

Neem een gezin, met f 1000 inkomen en 5 kinderen, dan kan ieder narekenen, dat bij de vastgestelde aftrek en 2 % heffing betaald zou worden f 8.—

Kan echter de verhoogde aftrek worden toegepast en 2.12 1/2 % heffing, dan ware in dat geval slechts f 6 37 1/2 te betalen.

't Zou dus reeds te vinden zijn geweest in een zeer kleine verhooging van het gemiddelde percentage.

Maar ook al had men dezen weg niet op willen gaan, dan stellen we toch de vraag of niet meer personen zouden kunnen werden aangeslagen?

Daar zijn b.v. de volwassen meerderjarige inwonende zoons. Hebben deze feitelijk geen inkomen, dat de f 400 te boven gaat? We vragen slechts.

En dan — de forzenen 4

Naar wij meenen te weten zijn slechts enkele personen aangeslagen als forens.

Zijn er niet meer personen, die in Zegwaart geheel of gedeeltelijk hun inkomsten maken en niet in de gemeente wonen, die in aanmerking komen voor een aanslag in de forensenbelasting? Wederom, we vragen slechts.

En buiten de belastingen gaande, zou er op geen enkele post bezuiniging zijn toe te passen? Of ge-en enkele post van inkomsten voor vermeerdering vatbaar zijn? Brengen de schoolgelden b.v. wel zooveel op, als mogelijk zijn zou?

In de toekomst hopen we gelegenheid te vinden ook daarvoor eens wat breedvoeriger ons oordeel te geven.

Hoe 't zij — we twijfelen er niet aan of een f 450 waren wel te vinden geweest, zonder dat voor de burgerij het belastingjuk veel verzwaard behoefde te worden.

Rest ons nu nog het eigenlijk tarief der progressieve heffing.

Doch daarmee wachten we, zooals we reeds schreven, tot ons de goedgekeurde officieele bescheiden ten dienste staan.

§ §

Verbetering.

In het vorige nummer staat 50 in plaats van 250 belastingbetalers. De opmerkelijke lezer heeft zeker wel gezien, dat eenige regels lager bij de berekening gelukkig het juiste getal is genoteerd.

§ §

in gebruik neemt

Me 15 Apr 1916

** „Kiezers of Gekozenen”.

Bij het lezen van onze asterisken over het nieuwe stelsel van H. O. te Zegwaart is wellicht een enkele lezer gestuit op uitdrukkingen als:

„Arn onze raadsleden werd dan ook in ernstige overweging gegeven pogingen aan te wenden, om een aftrek van minstens f 550 voor eerste levensbehoeften te verkrijgen,“ (no. 532) en

„De ant-rev. raadsleden hadden in opdracht pogingen aan te wenden enz.“ (no. 533).

Men heeft zich de oogen dus uitgewreven en herlezen en zich zelven afgevraagd, of dat nu anti-rev. is, ja, of het niet meer gelijkt op revolutionair. Of het niet een vooropsteller is van den Volkswil.

Oppervlakkig bezien, heeft het allen schijn van.

En zij, die niet voldoende za doorgedrongen in de beginselen van het A.-R. stantsrecht, zijn heel spoedig klaar met hun oordeel, 't welk dan hierop neerkomt, dat uit bovenstaande uitlatingen blijkt, dat de A. R. raadsleden niet vrij zijn, doch geheel afhankelijk van de

zich dan uitspreken in de Kiesvereen. Toch is het in de werkelijkheid al-zoo niet.

Het stelsel der totale vrijheid is het conservatief-liberale, waartegen onze partij zich steeds, en met klem heeft verzet, waar onze Groen van Prinsterer steeds den strijd tegen heeft aangeboden. We zijn niet tevreden met „mannen van vertrouwen“, die in goed vertrouwen op het kussen worden gebracht — om zich dan voorts aan niets of niemand te laten gelegen krijgen, maar in politieken zin leven naar het goeddunken van hun hart.

Voor zulke mannen gaan A.-R. Kiezers niet in 't vuur.

Zij hebben een ideaal, 't welk zij najagen en daarom overtuigen zij zich van te voren of de man hunner keuze ook mede wil werken om dat ideaal te benaderen.

Met „mannen van vertrouwen“ zij zij dan ook steeds bedrogen uitgekomen.

In artikel 8 van het program van beginselen staat dan ook duidelijk, dat er moet zijn een zedelijke band tus-schen kiezers en gekozenen tot rechtmatige uitbreiding van den volksin-vloed.

Dat wil nu evenwel weer niet zeggen, dat het andere uiterste, het z.g.n. „mandat impératif“ (dwangbevel) de consequentie van ons beginsel is.

Als er gelegenheid voor bestaat, gaan we wel eens dieper op die verschilpunten in.

Thans was het slechts ons doel, te doen uitkomen, dat de besprekingen in de Kiesvereen, met de A.-R. raadsleden gevoerd, over zaken van gemeentepolitiek, volstrekt niet in strijd zijn met onze beginselen, doch juist daarvan een uitvloeisel.

We zijn nu eenmaal een christelijk-democratische partij.

Opnieuw werden we gesterkt in deze overtuiging, door de lezing van een hoofdartikel in „De Standaard“ van 1 April 1916, waaruit we deze enkele zinnen citeeren:

„Op politiek gebied is het bij de stembus niet de gekozene, maar de kiezer, die uitwijst, in welke richting zich de staatkunde heeft te bewegen. Aldus en niet anders, was steeds de politieke overtuiging der A.-R. partij. Ook thans weer, dient onzerzijds ge-waakt, dat een insluipend conservatisme niet nogmaals de richting ver-valscht.“ En voorts:

„De democratische trek is uit het Calvinisme niet weg te nemen, of het Calvinisme heeft afgedaan.“

§ §

Ne 20 Mei 1916

** H. O.

We ontvingen van den heer Burge-meester van Zegwaart, de volledige bescheiden omtrent den Hoofdelijken Omslag, zooals die thans is ingevoerd na goedkeuring door Gedeputeerde Staten.

't Zijn de Verordening op de Heffing, idem op de Invordering en de tarieven voor de heffing van den H. O.

We kunnen dus thans nauwkeu-riger van voorlichting dienen.

Daar de zaak echter toch reeds is vastgesteld, kan de verdere behande-ling nog wel wat uitstel dulden.

Er zijn nog wel enkele andere onderwerpen, die opafdoening wachten

En de provinciale Statenverkiezing mag zeker in een blad, 't welk in de hoofdplaats van ons district Zoetermeer verspreid wordt, ook wel even onder 't oog gezien worden.

Ter gelegener tijd komen we dus op H. O. terug.

§ §

Num 24 Dec 1916

Zegwaart. De nieuwe belastingverorde-ning met tarief.

Bij Koninklijk besluit van 31 Maart 1916, no. 70, is goedgekeurd de door den Raad dezer gemeente op 21 Januari te voren vastgestelde verordening op de heffing van een Hoofdelijken Omslag met progressief tarief.

De opname in haar geheel van deze verorde-ning, bestaande uit 27 artikels, vordert te veel plaatsruimte en is voor onze lezers van niet ge-noegzaam belang, waarom wij hieronder in het kort het belangrijkste naar voren brengen.

Artikel 1 bepaalt het volgende:

„Ten behoeve der gemeente zal jaarlijks wor-den geheven een hoofdelijke omslag tot een maximum van f 7500, onverminderd het bedrag van den suppletoiren omslag te heffen van hen, die na het opmaken van het primitief kohier be-lastingplichtig worden.

De grondslag der belasting is het jaarlijksch zuiver inkomen der belastingplichtigen.“ (Dit jaar zal pl.m. f 5500 geheven worden).

Uit artikel 2, dat hieronder volgt, blijkt wie of in de gemeente worden aangeslagen.

„Met inachtneming van art. 245 der Gemeen-tewet worden in den hoofdelijken omslag aan-geslagen allen, die zoodanig inkomen hebben, dat zij daartoe in de termen vallen, onverschillig of zij op zich zelf wonen, dan wel bij anderen inwonen.

Bereikt iemands inkomen eerst in den loop van het belastingjaar bedoeld bedrag, dan ont-staat geen belastingplicht, indien dit het gevolg is van het overlijden van een gehuwde vrouw, voor wier inkomen de man in deze gemeente is aangeslagen, zoolang de man voor dat inkomen in deze gemeente belastingplichtig blijft.

Bij den aanslag van het hoofd eener echtver-eeniging wordt onder het inkomen begrepen het inkomen der huwelijksgemeenschap, alsmede het eigen inkomen der vrouw, indien zij in deze gemeente belastingplichtig is en niet valt onder de bepaling van het volgend lid.

De gehuwde vrouw wordt zelfstandig aange-slagen, indien het hoofd der echtvereeniging in-gevolge art. 245 der gemeentewet in deze ge-meente niet belastingplichtig is, of indien de vrouw krachtens art. 195, tweede lid, of art. 241 van het Burgerlijk Wetboek zelf het beheer van haar goederen en het vrije genot van haar in-komsten heeft.”

Artikel 20, handelende over bedrag van noodzakelijk levensonderhoud, kinderaftek, enz., luidt:

„Van het zuiver inkomen van iederen belastingplichtige wordt als onbelastbaar een som van f 400 voor noodzakelijk levensonderhoud afgetrokken.

Voor ieder eigen of aangehuwd kind en voor iederen pupil van den belastingplichtige beneden den leeftijd van 15 jaar, mits zij geen eigen inkomsten hebben en hun onderhoud geheel voor rekening van den belastingplichtige komt, wordt dit onbelastbaar bedrag vermeerderd met f 40.

Voor ieder persoon, die door ziels- of lichaamsgebreken niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien en die ten laste van den belastingplichtige is, wordt dit onbelastbaar bedrag nog vermeerderd met f 40.

Ingeval meerdere personen, die ieder een eigen belastbaar inkomen hebben, samenwonen en een gezin vormen, wordt de aftrek in het eerste lid van dit artikel, geregeld als volgt:

- 2 personen voor ieder f 300;
- 3 personen voor ieder f 250;
- 4 en meer personen voor ieder f 225.

Artikel 24 geeft aan hen, die een bezwaarschrift hebben ingediend, de gelegenheid, om hun bezwaarschriften voor een uit den Raad benoemde Commissie van 3 leden mondeling toe te lichten, indien het verlangen daartoe in het bezwaarschrift is uitgedrukt.

Naar het belastbaar inkomen, d. i. het geschat inkomen na aftrek van het bedrag bepaald voor noodzakelijk levensonderhoud, kinderaftek enz., premien voor levensverzekering, lijfrente of pensioen enz., wordt ieder belastingplichtige gerangschikt in een der klassen van het bij de verordening behorende tarief.

Krachtens het bepaalde bij de eerste alinea van artikel 22 wordt ieder jaar belasting geheven naar het verhoudingscijfer, als voor elke klasse is aangewezen in meergenoemd tarief.

Om te komen tot het werkelijk door iemand te betalen bedrag, is het dus noodzakelijk, eerst het verhoudingscijfer te berekenen.

Hoe dit cijfer verkregen wordt, zal blijken uit de hieronder vermelde toelichting van het tarief.

De woorden „progressieve heffing” willen zeggen, dat een stijgend percentage wordt geheven van toenemingen van het belastbaar inkomen op het tarief.

Volgens het vastgestelde tarief nu, wordt een belastbaar inkomen van f 50 vermenigvuldigd met 2.2 %; de daaropvolgende toeneming van het belastbaar inkomen van f 50 ook met 2.2 % en de daaropvolgende toeneming van f 50 met 2.3 %.

De verkregen uitkomst wordt dan het „verhoudingscijfer” genoemd.

Dit moge hier met een voorbeeld worden toelicht:

Iemand heeft een inkomen van f 450. Het belastbaar inkomen is f 50 (dit na aftrek van f 400 voor noodzakelijk levensonderhoud).

Deze f 50 wordt volgens het tarief vermenigvuldigd met 2.2 %; is gelijk aan f 1.10 (verhoudingscijfer).

Het belastbaar inkomen van f 500 bedraagt f 100.

De eerste f 50 wordt volgens het tarief vermenigvuldigd met 2.2 % = f 1.10; de tweede f 50, ook met 2.2 % = f 1.10; het verhoudingscijfer van f 100 is dus f 2.20.

Het belastbaar inkomen van f 550 bedraagt f 150; overeenkomstig het bovenstaande wordt de eerste f 50 vermenigvuldigd met 2.2 %, de tweede ook met 2.2 %, doch de derde met 2.3 % = f 1.15; zoodat het verhoudingscijfer van f 150 is f 1.10 + f 1.10 + f 1.15 of f 3.35.

Na deze voorbeelden keeren we terug tot het tarief.

Van belastbare inkomens van meer dan f 100 en niet meer dan f 500 wordt iedere f 50 vermenigvuldigd met 2.3 %.

van belastbare inkomens van meer dan f 500 en niet meer dan f 1600 wordt iedere f 50 vermenigvuldigd met 2.4 %.

Van een belastbaar inkomen van meer dan f 1600 en niet meer dan f 1700 wordt de laatste f 100 vermenigvuldigd met 2.45 %; terwijl vervolgens tot een belastbaar inkomen van niet meer dan f 4000, het percentage der vermenigvuldiging bij iedere toeneming van f 100 stijgt met 0.05

Van een belastbaar inkomen van meer dan f 4000 en niet meer dan f 4100, wordt de laatste f 100 vermenigvuldigd met een percentage van 3.7; terwijl vervolgens tot een belastbaar inkomen van niet meer dan f 4800 het percentage der vermenigvuldiging bij iedere toeneming van f 100 stijgt met 0.10.

Van belastbare inkomens van meer dan f 4800 wordt iedere toeneming van f 100 vermenigvuldigd met 4.6 %.

Berekenen wij nu hieronder iemands inkomen van f 2000.

Het belastbaar inkomen is alzo f 1600 (aangenomen dat deze aangeslagene geen recht kan doen gelden op kinderaftek enz).

Van de eerste 2 x f 50 is de berekening zooals hierboven is gezegd f 2.20.

Van meer dan f 100 en niet meer dan f 500 wordt iedere f 50 vermenigvuldigd met 2.3 % = 1.15, dus 8 x f 1.15 = f 9.20.

Van meer dan f 500 en niet meer dan f 1600 wordt iedere f 50 vermenigvuldigd met 2.4 % = f 1.20, dus 22 x f 1.20 = f 26.40.

Van genoemd belastbaar inkomen is alzo het verhoudingscijfer volgens het tarief f 2.20 + f 9.20 + f 26.40 of f 37.80.

Van de belastbare inkomens boven de f 1600 gaat de vaststelling van het verhoudingscijfer met een zeer ingewikkelde berekening gepaard omdat van iedere toeneming met f 100 het percentage der vermenigvuldiging stijgt.

De Gemeenteraad nu bepaalt jaarlijks wat percentage van de verhoudingscijfers geheven zullen worden, tot vaststelling van den werkelijken aanslag der belastingschuldigen.

Ging de Raad toch van de aangeslagenen verhoudingscijfers heffen, dan zou toch in tot aan belasting veel meer worden geheven dan werkelijk noodig is.

Dit percentage zal voor het belastingjaar 1916 bedragen 70 %.

Zoodat dit jaar van een belastbaar inkomen van f 50 werkelijk betaald worden 70 % van f 1.10 (het verhoudingscijfer) of f 0.77.

Van een belastbaar inkomen van f 100 moet dit jaar betaald worden 70 % f 2.20 of f 1.54.

Van een belastbaar inkomen van f 150 70 % van f 3.35 of f 2.34 %.

Van een belastbaar inkomen van f 1600 70 % van f 37.80 of f 26.46.

Ter bepaling van den aanslag make men dus eerst een berekening volgens het hierboven vermelde tarief en neme dan van de verkregen uitkomst het percentage van 70.

Wij mogen dit overzicht niet sluiten alvorens lezers een duidelijk overzicht van de nieuwe belastingheffing in deze gemeente te hebben gegeven.

Wij mogt dit overzicht niet sluiten alvorens onze waardeering aan het adres van het Gemeentebestuur, inzonderheid aan dat van onzen Burgemeester te hebben uitgesproken, ten opzichte van de tot standkoming dezer verordening.

Ook de uitvoering daarvan, wij denken slechts aan het opmaken van het kohier, zal een niet geringe toewijding en arbeidskracht vorderen.

Wij willen hopen, dat de progressieve heffing aan haar doel — een billijke verdeling der lasten naar draagkracht, — zal beantwoorden. En billijk lijkt zij ons zeer zeker.

Verordening en Tarief.

Voor eenigen tijd schreven we over den Hooftelijken Omslag in Ze;waard.

We ontvingen toen ook van officiële zijde de beide verordeningen en het tarief der progressie, beloofde een en ander daarover te schrijven — doch én de verkiezing voor de prov. Staten én de schoolbouw was oorzaak dat dit punt moest blijven liggen.

Daar alles reeds zijn beslag heeft verkregen, de kohieren zijn vastgesteld, de biljetten zijn uitgereikt en gedeeltelijk reeds de belasting is volheeft het geen zin er thans nog breedvoerig over uit te weiden.

Toch willen we er volledigheidshalve nog iets over zeggen, al was het slechts om te doen zien, dat we toezending van dergelijke stukken zeer op prijs stellen en onzerzijds ook worden gebruikt voor het doel, waarvoor ze zijn toegezonden n.l. voor bespreking in de pers.

De verordening op de „invordering” heeft geen wijziging van beteekenis ondergaan en sluit aan bij de art. 258—262 en 264—266 der Gemeentewet.

Anders staat het met de vordering op de „heffing” van den Hoofd. Omsl.

Daarin zijn nog al veranderingen gekomen en o.i. verbeteringen.

De maximum heffing bedraagt f 7500 d.w.z. dat niet hooger zonder goedkeuring van Ged. Staten mag worden gegaan. Daar ditmaal slechts ruim f 5000 noodig is, betaalt ieder dus slechts 0.7 deel van het totale bedrag bij de volle heffing. Uit de verschillende bepalingen blijkt, dat er van gehaald is, wat voorshands is te verkrijgen, man, vrouw en kind met eigen inkomsten vallen in de termen voor betaling en al wat maar „inkomen” kan heeten moet saamgevoegd om het „zuiver” inkomen als belastinggrondslag te verkrijgen. Is echter het inkomen zoo hoog mogelijk opgevoerd, daar staat tegenover dat er mag afgetrokken al wat maar eenigzins dat inkomen noodzakelijk doet dalen kosten bedrijf, belasting, verplichte pensioen bijdragen enz.

Behalve de vermindering voor eerste

levensonderhoud en kinderen beneden 15 jaar (zie vroeger artikel) mag nog f 40 afgetrokken voor personen, die men wegens ziekte, ouderdom enz tot verpleging in huis heeft.

Dit bedrag achten we, evenals we vroeger schreven over het kindergeld beslist veel te laag.

Geeft men toch zulke personen over aan de publieke weldadigheid (burgerlijk armbestuur) dan is de gemeente heel wat meer kwijt.

Uitnemend is de bepaling dat af-trek voor eerste levensonderhoud bij meerdere personen die één gezin vormen, niet voor ieder f400 is doch daalt op f300, f250 of 225, al naardat er 2, 3, 4 of meer personen samenwonen. Alleen ware misschien wenschelijk geweest het begrip „één gezin“ wat nauwkeuriger te omschrijven. Zijn dit alleen inwonende volwassenen of ook onder familieleden of ook „kostgangers“. Daarom trent zou wel eens misverstand kunnen ontstaan.

Wat nu het *tarief* betreft, zij opgemerkt dat er 66 klassen zijn aangegeven. De laagste klasse betaald 2.2 percent bij de maximum-heffing, de hoogste nadert 4.6 percent, doch blijft er in ieder geval iets onder. Dat komt omdat men niet van alles het hetzelfde percentage betaald, doch voor de eerste f50 en f100 minder dan van de laatste f50. Staat er bijv. bij f1000 inkomen 2.4 percent, dan betaalt men geen f24, doch slechts 23.40, omdat slechts van de laatste f500, dat percentage (2.4) wordt betaald, terwijl de vorige f350 slechts 2.3 eischen en de f100 slechts 2.2 percent. Er zijn op deze wijze 2 klassen van 2.2, 8 klassen van 2.3, 22 klassen van 2.4 percent. O.i. had men de noogste groepen van 2.4 percent wel op 2.5 kunnen stellen en ook wat spoediger het maximum-percent 4.6 kunnen noteeren. Over 't geheel echter zij erkend, dat de kleine inkomens wel wat ontlast zijn geworden — vooral als men daarbij bedenkt, dat er meer omslag geheven is dan verleden jaar. We zullen dat met een voorbeeld aantoonen. Iemand met f1000 belastbaar inkomen (zonder kinderen) betaalde verleden jaar f20 (2 pct.). Thans betaalt hij echter maar van f950 (verhooging aftrek eerste levensbehoefte van f350 op f400) 0.7 van f22.20 = f15.54. Dat is dus een vermindering van f4.46. Doch die rekening is niet geheel zuiver. aangezien men moet in acht nemen, dat door de verhoogde omslag (van f4500 op f5250) het percentage niet meer 2 doch 2½ zou geworden zijn, zoodat in dat geval men dit jaar bij het oude stelsel f25 had moeten betalen — een besparing alzoo van f9.46.

Bij de lagere klassen komt dat voordeel nog sterker uit. We kunnen en B. en W. en den Raad dankbaar zijn voor deze regeling.

Mogen we nog een wensch uitspreken, dan zou het deze zijn: Laten voortaan de *aanslagbiljetten* waarop het Belastbaar inkomen is aangegeven (een verbetering bij vroeger) in *gesloten couvert* worden bezorgd. Wel is het kohier publiek, doch dat is nog geheel iets anders, of ieder het recht heeft te gaan onderzoeken of dat zelfs aan minderjarige kinderen en dienstpersoneel, die zulke biljetten vaak aannemen openlijk het inkomen van het hoofd des gezins onder de ooggen wordt gebracht.

Steen 22 Apr 1906

Zoetermeer-Zegwaard. De N.V. Maatschappij „Zegwaard-Zoetermeer“ tot Exploitatie van Onr. Goederen, heeft de jaarlijksche algemeene vergadering van aandeelhouders belegd op Donderdag 27 April a.s., des avonds te 7½ uur, in het Spaarbankgebouw, te Zegwaard.

De agenda luidt:

1. Mededeelingen.
2. Jaarverslag.
3. Balans, Winst en Verliesrekening.
4. Vaststelling en Uitbetaling van het dividend
5. Verkiezing van drie Commissarissen.
6. Rondvraag.

Voor de Aandeelhouders ligt de balans ter inzage op Dinsdag en Woensdag a.s. van 5—7 uur 's nam. ten huize van den administrateur.

Steen 27 Apr 1906

Zegwaard. — De N. V. Maatschappij Zegwaard-Zoetermeer tot exploitatie van onroerende goederen hield j.l. Donderdagavond hare jaarvergadering in het Spaarbankgebouw.

Uit het jaarverslag door den administrateur, den heer G. J. Verwers, uitgebracht, bleek, dat de vennootschap, die opgericht is in 1912, thans de kinderjaren achter den rug heeft, en gestadig in bloei toeneemt. Er kan thans voor de eerste maal tot dividenduitkeering worden overgegaan. Nadat over het onverplicht gestorte bedrag een rente van 4 pct. is uitgekeerd, kan een dividend van 3 pct. worden uitbetaald.

De balans en winst- en verliesrekening werden goedgekeurd.

Aan de beurt van aftreden als commissaris was de heer J. W. van Hamersvelt, die werd herkozen en de herbenoeming aannam.

In de vacature G. P. Noordam werd gekozen de heer A. J. Noordam en in de vacature Jac. Vos, de heer Joh. Vollebregt Czn., die zich beiden de benoeming lieten welgevallen.

Waar de N. V. beoogt in den bestaanden woningnood mede te helpen voorzien, mag zij ongetwijfeld op de sympathie der ingezetenen aanspraak maken.

Steen 26 Mei 1906

— De Bouwvereniging (de volledige naam is N.V. Maatschappij Zegwaard—Zoetermeer tot exploitatie van onroerende goederen) heeft weer een jaar bestaan. Men deelt ons uit de gehouden jaarvergadering mede, dat er voor 't eerst dividend kon worden uitgekeerd. De zaken schijnen dus nogal te loopen. Ook moeten tot bestuursleden gekozen zijn de heeren A. J. Noordam en Joh. Vollebregt, terwijl als commissaris herkozen werd de heer J. W. Hamersvelt.

Steen 22 Apr 1906

** Onze Burgerlijke Stand.

In een blad als het onze komt vanzelf iedere week een B. S. voor, uit verschillende gemeenten. Dat is niets bijzonders.

Echter wel iets buitengewoons is het, om over een B. S. te schrijven.

Dat geschiedt dan ook alleen bij uitzondering.

Zoo schreven we ruim 10 jaren geleden onder het pl. nieuws van Zegwaard-Zoetermeer het volgende: *Burgerlijke Stand.* „Indien eenigszins mogelijk zal den lezers in 't vervolg eene opgave worden verstrekt van den burgerlijken stand, zoowel voor Zegwaard als Zoetermeer. Pogingen daartoe zijn reeds gedaan“. (1e Jaarg. no. 10, 1 Juli 1905)

De pogingen destijds aangewend, werden evenwel niet met succes bekroond.

We hebben echter nooit gemeend over deze kwestie publiek ons oordeel te moeten uitspreken.

Over de motieven, welke toenmaals aanleiding gaven tot het voor ons blad niet gunstig resultaat, zijn verschillende gissingen te maken.

Wellicht werd gemeend, dat ons blad toch geen karakter droeg met 't oog op de verkiezingen in 1905 en het niet verschijnen van Augustus tot 23 December van dat jaar.

Ook is mogelijk, dat het plaatselijk karakter te weinig uitkwam in een blad van Westlandsche herkomst.

Wellicht hebben nog andere overwegingen invloed geëffend.

Toch namen we een B. S. op, die echter nooit officieel kon heeten, al deden wij al ons best (en met goeden aitslag) om zoo officieel mogelijk te zijn.

Thans kunnen we tot onze blijdschap mededeelen, dat ook aan den vertegenwoordiger van ons blad in Zegwaard-Zoetermeer een officieele opgave over de B. S. rechtstreeks van de Secretarie wordt verstrekt.

En wij danken dezen gunst aan de bereidwilligheid van den tegenwoordigen ambtenaar van den B. S. voor Zegwaard en Zoetermeer, aan den Edelachtb. Heer T. S. G. Bos, burgemeester van Zoetermeer.

Zonder eenig bezwaar werd ons verzoek daartoe met de meeste bereidwilligheid ingewilligd.

Het verheugt ons om het feit, dat voortaan onze B. S. juist op tijd, zonder leemten kan worden geplaatst, maar niet minder hierom, dat thans ook het publiek-recht van „onze“ pers plaatselijk erkend is. Als 't noodig is schromen wij niet, zoowel jegens voor- en tegenstanders ons afkeurend oordeel uit te spreken, — doch thans past een woord van welgemeenden dank.

VERORDENING op de invordering van
den HOOFDELIJKEN OMSLAG, in de
gemeente *Regwaart*.

ARTIKEL 1.

De goedgekeurde kohieren worden aan den Gemeente-Ontvanger ter invordering gezonden, met opgave van de termijnen van betaling, die bij de vaststelling van elk kohier door den Raad worden bepaald.

ART. 2.

Het aanslagbiljet wordt door den Gemeente-Ontvanger kosteloos uitgereikt, volgens het model door Burgemeester en Wethouders vast te stellen. De termijnen van betaling worden daarop vermeld.

ART. 3.

De betaling geschiedt in de volgende orde:

- a. de kosten van het zegel;
- b. de kosten van vervolging;
- c. de oudste der vervallen termijnen.

Van elke betaling wordt onmiddellijk kwitantie gegeven.

ART. 4.

Wanneer een belastingschuldige zijn hoofdverblijf naar elders overbrengt, is de verschuldigde belasting dadelijk en in eens invorderbaar.

Overigens wordt ten opzichte van de invordering dezer belasting gehandeld overeenkomstig de bepalingen van art. 258 tot en met art. 262, benevens art. 264 tot en met art. 266 der Gemeentewet.

ART. 5.

Deze verordening treedt te gelijk met die op de heffing der belasting in werking.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van den Raad der gemeente

Regwaart van den *11de* Januari 1916.

De Burgemeester,

(Gee) C. R. J. Bos

De Wethouder *C. J. B.*

(Gee) C. J. M. de Kruis

1. 0. 1. 1. 1. 1.

1. 0. 1. 1. 1. 1.

1. 0. 1. 1. 1. 1.

1. 0. 1. 1. 1. 1.

1. 0. 1. 1. 1. 1.

N. O. 22 Apr 1916

— Bij de komende verkiezing voor de prov. Staten in het district Zoetermeer zijn aan de beurt van aftreden de heeren D. J. G. Baron van Pallandt (c.h.) en W. B. van Liefland (r.k.). Men deelt ons mede, dat de verkiezing zal plaats hebben op Dinsdag 6 Juni, de stemming op 15 en herstemming zoo noodig op 23 Juni. Het district telt ongeveer 8500 kiezers.

N. O. 6 Mei 1916

ZEGWAART—ZOETERMEER.

Woensdag a.s. 10 Mei n.m. te half drie zal er eene vergadering gehouden worden van de Centrale A.-R. kiesvereniging „Nederland en Oranje” in het Statendistrict Zoetermeer. Deze samenkomst is van huishoudelijken aard en toegankelijk voor alle leden van de aangesloten Anti-Rev. kiesverenigingen in het district en wordt gehouden in de Geref. kerk van Zegwaart.

De agenda vermeld o.m. verkiezing van een penningmeester en bespreking van de komende verkiezing voor de Provinciale Staten. Er zullen belangrijke beslissingen genomen moeten worden.

— Naar men ons van welingelichte zijde bericht zijn de Vrijzinnigen (liberalen en sociaal-democraten) reeds gereed met de kandidaatsstelling voor de komende Prov. Staten verkiezing in het district Zoetermeer.

De centrale Vrijzinnigen stelden den heer Mr. D. A. Kleij van 's Gravenhage, terwijl de S. D. A. P. wil candideeren de heeren J. H. Schaper te Rijswijk en W. Dijkgraaf te Schoonhoven.

Al deze kandidaten wonen dus buiten het district, wat op zich zelf nog geen bezwaar is, al is 't minder wenschelijk.

De heer Kleij was ook reeds in 1913 candidaat. Hij verkreeg toen 2048 van de 6227 geldige stemmen.

Aan de bus van Zoetermeer haalde hij 22 van de 187 geldige stemmen en te Zegwaart 94 van de 281.

De heer J. H. Schaper was eveneens in 1913 candidaat voor de 2e Kamer. Hij verkreeg te Zoetermeer 2 van de 189 en te Zegwaart 13 van de 283 uitgebrachte geldige stemmen.

N. O. 13 Mei 1916

— Naar wij uit zeer vertrouwbaaren bron vernemen is het Staten-lid Baron van Pallandt zeer ernstig ziek en op geneeskundig advies naar Bern (Zwitserland) vervoerd.

— In de Dinsdagavond gehouden Bestuursvergadering van de antirev. kiesvereniging is (de partijverhouding op de nieuwe kiezerslijsten vastgesteld en de houding bepaald, welke bij de candidaatstelling voor de Staten in de centrale door ons zal worden aangenomen. Ook werd geconstateerd, dat de liberale kiesveren. verzuimd heeft ons behoorlijk officieel in kennis te stellen van het optreden van een spreker met gelegenheid tot debat.

— Maandagavond vergaderde de R. Kath. Kiesvereniging alhier, met het oog op de Statenverkiezing en de agenda voor de R. Kath. Centrale. De Centrale „Recht en Plicht” zal te Voorburg gehouden worden op Zondag a.s., alwaar een bestuursvoorstel aan de orde komt, om de beide aftredende Statenleden (de heeren Liefland en van Pallandt) opnieuw candidaat te stellen.

— In de Woensdagmiddag gehouden vergadering van de Centrale Anti-Rev. kiesvereniging in het district Zoetermeer is tot penningmeester gekozen in de vacature de Ruijter, de heer G. van Ginkel van Leidschendam.

Een afgevaardigde der R. Kath. Centrale was mede aanwezig. Wederzijds werd overname van kandidaten toegezegd, of dat de al of niet aftredenden weer gecandideerd zouden worden.

Omtrent de candidaatstelling werden met de afgevaardigden besprekingen gehouden met dit resultaat, dat, nadat eerst de kiesverenigingen nogmaals hadden vergaderd, over 14 dagen een definitieve beslissing zal worden genomen.

N. O. 20 Mei 1916

ZEGWAART—ZOETERMEER. De plaatselijke Anti-Rev. kiesvereniging „Nederland en Oranje” hoopt Maandag a.s. 's avonds 7½ uur een ledenvergadering te houden in de Chr school. Op de agenda komt o.a. voor: verkiezing van een bestuurslid voor de Centrale, district Zoetermeer en verkiezing van een voorloopig candidaat voor de Prov. Staten. Eerst op de centrale kan de definitieve candidaatstelling plaats vinden.

— Door de Centrale R. K. kiesver. „Recht en Plicht” is Zondag te Voorburg candidaat voor de Prov. Staten gesteld de heer B. Liefland (R. K. aftr.) te 's Gravenhage, terwijl tevens besloten werd steun te vragen aan de A. R. en tevens dien steun toe te zeggen, welke candidaat dan ook door de Anti-Rev. gesteld mag worden.

— Woensdag a.s. 24 Mei zal in de Geref. kerk alhier weder eene vergadering van de Centrale A.-R. kiesver. Staten-district Zoetermeer, worden gehouden. De agenda vermeld behalve: ingekomen stukken, de definitieve beslissing over den candidaat voor de verkiezing voor de Prov. Staten.

— De Liberale Kiesver. alhier organiseerde een openbare vergadering met debat. Als spreker trad op de heer J. van Kleef, secretaris van den prov. Bond van Unie-liberale kiesverenigingen.

Er was een zeer treurige opkomst. Ongeveer 30 hoorders. De spreker verdedigde de „linksche” politiek der linkerkzijde en drong aan op omzetting van de 1e Kamer, door middel van omzetting der Staten.

De ouderdomsbedeeling van Treub, het algemeen kiesrecht, het rapport bevredigingscommissie omtrent het lager onderwijs en nog meer actueele zaken passeerden de revue.

Aan het eind werden door een paar rechtsche toehoorders eenige vragen gesteld en door den spreker beantwoord, voor zoover dat mogelijk was.

De Anti-Rev. kiesver. die tegen de hier bestaande usantie in, geen kennisgeving had ontvangen, was door geen harer bestuursleden verwoordigd.

N. O. 27 Mei 1916

— Maandagavond vergaderde de A. R. Kiesvereniging, om haar houding vast te stellen op de Woensdag te houden vergadering van de „centrale”. In het Bestuur der Centrale, district Zoetermeer, werd afgevaardigd ds. R. Sybrandi, terwijl na breedvoerige besprekingen werd besloten, indien de Centrale van oordeel mocht zijn een anderen candidaat in plaats van Pallandt te stellen dan voor te dragen Mr. J. P. Chardon, advocaat en wethouder te Delft. Op de gloslijst stonden nog de namen van A. Seeling, dr. ten Hoor, Mr. J. A. de Wilde, A. Verheul en J. A. Nederbragt.

— In de Woensdagmiddag gehouden vergadering van de Centrale Antirev. Kiesver. district Zoetermeer, te Zegwaart, is opnieuw candidaat gesteld het aftredend lid baron O. J. G. van Pallandt, van Wassenaar.

N. O. 3 Juni 1916

— Voor het district Zoetermeer is in de vacature v. Pallandt, door de plaatselijke Chr. Hist. Kiesveren., candidaat gesteld de heer J. R. Snoeck Henkemans Tweede Kamerlid.

De RAAD der gemeente

Legwaart

BESLUIT

vast te stellen de volgende verordening:

VERORDENING op de HEFFING van
een HOOFDELIJKEN OMSLAG in de
gemeente *Legwaart*

ARTIKEL 1.

Ten behoeve der gemeente zal jaarlijks worden geheven een hoofdelijke omslag tot een maximum van f *7500.-*, onverminderd het bedrag van den suppletoiren omslag te heffen van hen, die na het opmaken van het primitief kohier belastingplichtig worden.

De grondslag der belasting is het jaarlijksch zuiver inkomen der belastingplichtigen.

ART. 2.

Met inachtneming van art. 245 der gemeentewet worden in den hoofdelijken omslag aangeslagen allen, die zoodanig inkomen hebben, dat zij daartoe in de termen vallen, onverschillig of zij op zich zelf wonen, dan wel bij anderen inwonen.

Bereikt iemands inkomen eerst in den loop van het belastingjaar het bedoelde bedrag, dan ontstaat geen belastingplicht, indien dit het gevolg is van het overlijden van een gehuwde vrouw, voor wier inkomen de man in deze gemeente is aangeslagen, zoolang de man voor dat inkomen in deze gemeente belastingplichtig blijft.

Bij den aanslag van het hoofd eener echtvereniging wordt onder het inkomen begrepen het inkomen der huwelijksgemeenschap, alsmede het eigen inkomen der vrouw, indien zij in deze gemeente belastingplichtig is en niet valt onder de bepaling van het volgend lid.

De gehuwde vrouw wordt zelfstandig aangeslagen, indien het hoofd der echtvereniging ingevolge art. 245 der gemeentewet in deze gemeente niet belastingplichtig is, of indien de vrouw krachtens art. 195, tweede lid, of art. 241 van het burgerlijk wetboek zelf het beheer van haar goederen en het vrije genot van haar inkomsten heeft.

ART. 3.

Onder zuiver inkomen wordt verstaan de som van hetgeen in geld of geldswaarde zuiver wordt genoten als opbrengst van:

- 1°. onroerende goederen;
- 2°. roerend kapitaal;
- 3°. onderneming en arbeid;
- 4°. rechten op periodieke uitkeeringen van het leven afhankelijk.

ART. 4.

Als opbrengst van onroerende goederen worden beschouwd de voordeelen die, anders dan door de uitoefening van een bedrijf of beroep, van gebouwen en gronden worden getrokken, zooals:

huur- of pachtsommen en verdere prestatieën van huurders of pachters; vruchten waarvan het genot bij verhuring of verpachting is voorbehouden;

de huurwaarde van gebouwen, gedeelten van gebouwen of gronden bij eigen gebruik voor woning of tot huishoudelijke doeleinden;

uitkeeringen ter zake van opstal, erfpacht, beklemming of vaste huur;

uitkeeringen ter zake van grondrente of andere op onroerend goed gevestigde schuldplichtigheid.

ART. 5.

Als opbrengst van roerend kapitaal worden beschouwd de vruchten van kapitaal, dat niet in onroerende zaken of in een eigen bedrijf of beroep is belegd, zooals:

rente van inschrijvingen op de grootboeken der nationale of buitenlandsche schuld, dividenden en rente van aandeelbewijzen, obligatieën of andere effecten;

uitkeeringen op geldschieting en commandite;

rente van andere schuldvorderingen, uit welchen hoofde ook, onverschillig of van de schuld een bewijs is afgegeven en of de betaling door hypotheek of op andere wijze is verzekerd;

rente begrepen in de aflossing van schuldvorderingen;

altijddurende rente.

ART. 6.

De opbrengst van onderneming en arbeid omvat de niet onder art. 5 vallende voordeelen, die als winst, honorarium, traktement, salaris, arbeidsloon, vrije woning, aandeel in winst of overwinst, vacatie- of presentiegeld of onder welken naam en in welken vorm ook, verkregen worden uit bedrijf of beroep (ambt, waardigheid, bediening en betrekking daaronder begrepen) en uit handelingen, werkzaamheden en diensten van elken aard.

Tot de opbrengst van een bedrijf wordt mede gerekend het eigen gebruik van in het bedrijf voortgebrachte of verkregen vruchten in den ruimsten zin of van waren die in het bedrijf worden vervaardigd, bewerkt of ten verkoop ingeslagen.

De betaling, die de leden eener coöperatieve vereeniging of de aandeelhouders eener naamlooze vennootschap van de vereeniging of vennootschap ontvangen voor geleverde goederen of verrichten arbeid, wordt tot haar volle bedrag als prijs der goederen of als arbeidsloon beschouwd.

ART. 7.

De opbrengst van rechten op periodieke uitkeeringen van het leven afhankelijk, omvat de verlof- en nonactiviteitstraktementen, wachtgelden, pen-

sioenen, lijfrenten, alsmede de verschuldigde verstrekkingen van levensonderhoud, huisvesting of andere zaken en, in het algemeen, alle verschuldigde uitkeeringen en verstrekkingen, niet aan de vervulling van een ambt of dienstbetrekking verbonden, die bij overlijden van den gerechtigde, of van een derde, eindigen.

Periodieke uitkeeringen, die genoten worden ingevolge een verbintenis, waarvan de naleving niet in rechte kan worden gevorderd, worden niettemin als verschuldigd beschouwd. Deze bepaling geldt niet, indien de persoon, die de uitkeering geniet, met den gever samenwoont.

ART. 8.

Als inkomen of deel van het inkomen wordt niet beschouwd:

- a. ten aanzien van minderjarigen, hetgeen zij van hun ouders voor onderhoud en opvoeding genieten;
- b. winst ontstaan enkel door speculatie in fondsen of goederen, anders dan in de uitoefening van een bedrijf.

ART. 9.

De opbrengst eener bron van inkomen wordt, ter berekening van haar zuiver bedrag, verminderd met de kosten tot verwerving, inning en behoud der opbrengst en met de op de opbrengst rustende lasten, zooals:

de bedrijfs- en beroepskosten, waaronder worden verstaan de kosten noodig voor de uitoefening van een bedrijf of beroep of rechtstreeks daartoe betrekking hebbende, met inbegrip van kosten van onderhoud, verschuldigde renten en belastingen, die op het bedrijf of beroep drukken;

de volgende kosten, voor zoover zij niet reeds als bedrijfs- of beroepskosten in aanmerking komen: kosten van verzekering en onderhoud van onroerende goederen, uitkeeringen wegens opstal of ander zakelijk recht krachtens hetwelk de belastingplichtige het genot van onroerend goed heeft, op onroerende goederen rustende belastingen en uitkeeringen wegens daarop gevestigde schuldplichtigheid, kosten van verhuring of verpachting van onroerende goederen, kosten vallende op de verzilvering van coupons, kosten van beheer.

Van de onzuivere opbrengst van een bedrijf of beroep worden bovendien afgetrokken de afschrijvingen op zaken, die voor de uitoefening van het bedrijf of beroep worden gebruikt, en de afschrijvingen op schuldvorderingen, een en ander volgens goed koopmansgebruik.

Traktementen en andere beloningen alsmede verlof- en nonactiviteits-traktementen, wachtgeld en pensioenen worden verminderd met verplichte bijdragen voor pensioenen en fondsen.

ART. 10.

Uitgaven voor aankoop, stichting, verbetering of verandering van gronden, gebouwen, werktuigen, gereedschappen of andere zaken, die voor de uitoefening van het bedrijf of beroep worden gebruikt, uitgaven voor overneming, uitbrei-

ding, verbetering of verandering van het bedrijf en andere uitgaven van dien aard, worden niet als bedrijfs- of beroepskosten beschouwd.

Uitgezonderd zijn:

1°. de uitgaven noodig ter vervanging van zaken, waarop niet wordt afgeschreven, gebouwen niet daaronder begrepen;

2°. de uitgaven tot aanschaffing van voorwerpen van geringe waarde, voor zoover die uitgaven gewoonlijk tot de dagelijkse onkosten van het bedrijf of beroep worden gerekend.

Voorts is geen aftrek toegelaten ter zake van het vormen of vergrooten van een reservefonds of voor interest van eigen kapitaal.

ART. 11.

Voor de heffing der belasting wordt de opbrengst bepaald van de bronnen van inkomen, die bij den aanvang van het belastingjaar voor den belastingplichtige bestaan. Bedrijven, beroepen, handelingen, werkzaamheden en diensten, die voor dat tijdstip door hem zijn uitgeoefend, verricht of bewezen, worden als een bestaande bron van inkomen aangemerkt, indien zij niet voorgoed zijn gestaakt.

Ten aanzien van personen, die op een later tijdstip belastingplichtig worden, treedt dat tijdstip voor den aanvang van het belastingjaar in de plaats.

ART. 12.

De opbrengst van iedere bron van inkomen wordt gesteld op het bedrag dat zij voor den belastingplichtige zuiver heeft opgeleverd over het laatst verlopen kalenderjaar of, voor zooveel de opbrengst van onderneming of arbeid betreft, over het laatst verlopen boekjaar, indien dit niet met het kalenderjaar samenvalt.

Voor zoover het inkomen genoten uit de opbrengst van onderneming of arbeid niet vast is, maar afhankelijk is van deze opbrengst, zal genomen worden het gemiddelde van het volgens de regels van het eerste lid van dit artikel voor de laatste *drie* belastingjaren berekend inkomen.

ART. 13.

Is de opbrengst van eenige bron van inkomen nog niet over een vol kalender- of boekjaar door den belastingplichtige genoten, dan wordt zij in rekening gebracht tot haar bekend of te begrooten jaarlijksch zuiver bedrag.

Op dezelfde wijze wordt gehandeld, indien door het ontstaan, vervallen of wijzigen eener gemeenschap verandering is gekomen in de verhouding naar welke de belastingplichtige gerechtigd is tot het genot der voordeelen van eenige zaak, en sedert die verandering nog geen vol kalender- of boekjaar is verstreken.

ART. 14.

Bevordering of verplaatsing in een anderen werkkring, bij een tak van openbaren dienst of in dienst van een bijzonder persoon of lichaam, wordt niet beschouwd als het ontstaan eener nieuwe bron van inkomen.

Daarentegen wordt het ontstaan eener nieuwe bron van inkomen aangenomen bij aanvaarding of hervatting van eenigen dienst binnen het rijk na dienstverrichting in het buitenland of in een der koloniën of bezittingen van het rijk in andere werelddeelen.

ART. 15.

De jaarlijksche zuivere opbrengst van tijdelijk niet belegde gelden wordt bepaald naar de wijze, waarop zij zullen worden belegd, of, indien aan de gelden nog geen bestemming is gegeven, op vier ten honderd berekend.

ART. 16.

Wanneer ten aanzien eener bron van inkomen bij toepassing der regelen omtrent de bepaling der zuivere opbrengst een verlies wordt verkregen, komt dit in mindering van de zuivere opbrengst der verdere bronnen van inkomen.

ART. 17.

Op zich zelf staande werkzaamheden blijven bij de toepassing der artt. 11 tot en met 16 buiten aanmerking.

Heeft de belastingplichtige in het laatst verlopen kalenderjaar een opbrengst van op zich zelf staande werkzaamheden genoten of een uit zoodanige werkzaamheden voortgesproten verlies geleden, dan wordt het volgens de genoemde artikelen bepaalde inkomen met het zuivere bedrag dier opbrengst vermeerderd of met dat verlies verminderd.

ART. 18.

Van het volgens artt. 11 tot en met 17 bepaalde inkomen worden, ter berekening van het zuiver inkomen, afgetrokken de door den belastingplichtige verschuldigde en niet met een bron van zijn inkomen in verband staande:

a. lijfrenten, pensioenen en andere periodieke uitkeeringen en verstrekkingen als bedoeld bij art. 7, met dien verstande, dat daartoe niet gebracht worden verschuldigde periodieke uitkeeringen, die genoten worden ingevolge een verbintenis, waarvan de naleving niet in rechte kan worden gevorderd;

b. altijddurende renten;

c. renten van andere schulden;

d. premiën voor levensverzekering, lijfrente of pensioen;

een en ander tot het jaarlijksch bedrag bij den aanvang van het belastingjaar of bij het ontstaan van den belastingplicht in den loop van dat jaar.

Voor de premiën, bedoeld onder letter *d* van het vorige lid, kan niet meer dan vijf ten honderd van het inkomen en niet meer dan *f* 100,— worden afgetrokken.

Ter zake van onderhoud en opvoeding van minderjarige kinderen is geen aftrek toegelaten.

ART. 19.

Bij het opmaken van de kohieren wordt door Burgemeester en Wethouders en bij het vaststellen van de kohieren wordt door den Raad met inachtneming van het bepaalde bij de artt. 3 tot en met 18 dezer verordening het zuiver inkomen der belastingplichtigen geschat.

ART. 20.

Van het zuiver inkomen van iederen belastingplichtige wordt als onbelastbaar een som van f *400.-* voor noodzakelijk levensonderhoud afgetrokken.

Voor ieder eigen of aangehuwd kind en voor iederen pupil van den belastingplichtige beneden den leeftijd van *15* jaar, mits zij geen eigen inkomsten hebben en hun onderhoud geheel voor rekening van den belastingplichtige komt, wordt dit onbelastbaar bedrag vermeerderd met f *40.-*

Voor ieder persoon, die door ziels- of lichaamsgebreken niet in staat is in zijn eigen onderhoud te voorzien en die ten laste van den belastingplichtige is, wordt dit onbelastbaar bedrag nog vermeerderd met f *40.-*

Ingeval meerdere personen, die ieder een eigen belastbaar inkomen hebben samenwonen en één gezin vormen, wordt de afrek in het eerste lid van dit artikel, geregeld als volgt:

*2 personen, voor ieder f 300.-
3 personen, voor ieder, 250.-
4 en meer personen, voor ieder, 225.-*

ART. 21.

Naar het overeenkomstig de vorige artikelen berekend belastbaar inkomen wordt ieder belastingplichtige gerangschikt in een der klassen van het bij deze verordening behorende tarief.

ART. 22.

Van elk belastbaar inkomen wordt ieder jaar belasting geheven in de verhouding, als voor elke klasse aangewezen wordt door de bedragen, vermeld in de laatste kolom van het bij deze verordening behorende tarief.

Bij de vaststelling van het primitief kohier wordt het getal bepaald, waarmede de in het vorig lid bedoelde bedragen zullen vermenigvuldigd worden, ten einde den aanslag in den hoofdelijken omslag te verkrijgen. Dit getal zal ook gelden voor de suppletoire aanslagen over het betrokken belastingjaar.

Dit getal zal zoodanig bepaald worden, dat het totaal bedrag van het primitief kohier, behoudens het bepaalde in het volgende lid van dit artikel, ongeveer voldoende is om te komen tot de som, welke op de goedgekeurde begrooting voor het betrokken dienstjaar als opbrengst van den hoofdelijken omslag is geraamd.

Het totaal bedrag van het primitief kohier zal het bedrag, waarmede volgens het vorig lid van dit artikel kan volstaan worden, met ten hoogste vijf percent

mogen overtreffen, ook als daardoor het in art. 1 genoemde maximum wordt overschreden.

Bij het bepalen van den aanslag worden gedeelten van centen verwaarloosd.

ART. 23.

Het belastingjaar loopt van *1 Januari* tot *ma 31 Decemb.*

Het primitief kohier, dat zoo spoedig mogelijk na den aanvang van het belastingjaar wordt opgemaakt en vastgesteld, bevat de aanslagen van hen, die:

a. bij den aanvang van het belastingjaar in de gemeente hun hoofdverblijf hadden;

b. na den aanvang van het belastingjaar doch voor het opmaken van het kohier in de gemeente hun hoofdverblijf vestigden;

c. in de termen vallen, om krachtens art. 245, voorlaatste lid, der gemeentewet voor vier twaalfde gedeelten van den aanslag over een vol jaar in de belasting bij te dragen.

Op suppletoire kohieren worden gebracht zij, die:

a. bij de opmaking van het primitief kohier mochten zijn overgeslagen of

b. na de opmaking van het primitief kohier in de termen zijn gevallen om bij te dragen in den omslag.

ART. 24.

Aan hen, die bij den Raad bezwaarschriften hebben ingediend tegen hun aanslag, wordt de gelegenheid gegeven hun bezwaren voor een uit en door den Raad benoemde commissie van *drie* leden mondeling toe te lichten, indien het verlangen daartoe in het bezwaarschrift is uitgedrukt.

De leden dezer commissie zijn verplicht die toelichtingen geheim te houden.

Zij dienen den Raad op de bezwaarschriften van bericht en advies.

ART. 25.

Voor belastingplichtigen, die wegens overbrenging van hoofdverblijf naar elders recht op ontheffing hebben, wordt het bedrag daarvan vastgesteld door den Raad, na opgaaf door den belanghebbende van den tijd, waarop deze overbrenging heeft plaats gehad.

Voor belastingplichtigen, die overleden zijn, wordt het bedrag der ontheffing door den Raad vastgesteld op verzoek van de erfgenamen of rechtverkrijgenden, na opgaaf van den datum van het overlijden.

ART. 26.

De invordering der bij deze verordening geregelde belasting geschiedt overeenkomstig de heden vastgestelde verordening op de invordering van den hoofdelijken omslag in deze gemeente.

ART. 27.

Deze verordening op de heffing van een hoofdelijken omslag wordt voor de eerste maal toegepast over het belastingjaar 191*6*.

De thans geldende bepalingen omtrent de heffing en de invordering van den hoofdelijken omslag worden niet verder toegepast dan over het belastingjaar 1915, waarna zij zijn vervallen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van ... 21 Januari 1916.

De Burgemeester,

(ges) C. H. J. Bos.

De Wethouder L. G.

(ges) C. J. Veldhuijzen.

TARIEF voor de HEFFING van een HOOFDELIJKEN OMSLAG

in de gemeente

Regwaart

Volgnummer der klassen.	BELASTBAAR INKOMEN		BELASTBAAR BEDRAG. (Het hoogste bedrag van het belastbaar inkomen van elke klasse.)	TOENEMING VAN HET BELASTBAAR BEDRAG.	PERCENTAGE geheven van de toenemingen van het belastbaar inkomen.	BEDRAG geheven van de toenemingen van het belastbaar inkomen.	BEDRAG DER BELASTING. (Verhoudings- getallen.)
	meer dan	tot en met					
1	—	f 50,—	f 50,—	f 50,—	2.2	f 1,10	f 1,10
2	50,—	100,—	100,—	50,—	2.2	1,10	2,20
3	100,—	150,—	150,—	50,—	2.3	1,15	3,35
4	150,—	200,—	200,—	50,—	2.3	1,15	4,50
5	200,—	250,—	250,—	50,—	2.3	1,15	5,65
6	250,—	300,—	300,—	50,—	2.3	1,15	6,80
7	300,—	350,—	350,—	50,—	2.3	1,15	7,95
8	350,—	400,—	400,—	50,—	2.3	1,15	9,10
9	400,—	450,—	450,—	50,—	2.3	1,15	10,25
10	450,—	500,—	500,—	50,—	2.3	1,15	11,40
11	500,—	550,—	550,—	50,—	2.4	1,20	12,60
12	550,—	600,—	600,—	50,—	2.4	1,20	13,80
13	600,—	650,—	650,—	50,—	2.4	1,20	15,—
14	650,—	700,—	700,—	50,—	2.4	1,20	16,20
15	700,—	750,—	750,—	50,—	2.4	1,20	17,40
16	750,—	800,—	800,—	50,—	2.4	1,20	18,60
17	800,—	850,—	850,—	50,—	2.4	1,20	19,80
18	850,—	900,—	900,—	50,—	2.4	1,20	21,—
19	900,—	950,—	950,—	50,—	2.4	1,20	22,20
20	950,—	1000,—	1000,—	50,—	2.4	1,20	23,40
21	1000,—	1050,—	1050,—	50,—	2.4	1,20	24,60
22	1050,—	1100,—	1100,—	50,—	2.4	1,20	25,80
23	1100,—	1150,—	1150,—	50,—	2.4	1,20	27,—
24	1150,—	1200,—	1200,—	50,—	2.4	1,20	28,20
25	1200,—	1250,—	1250,—	50,—	2.4	1,20	29,40
26	1250,—	1300,—	1300,—	50,—	2.4	1,20	30,60
27	1300,—	1350,—	1350,—	50,—	2.4	1,20	31,80
28	1350,—	1400,—	1400,—	50,—	2.4	1,20	33,—

Volgnummer der klassen.	BELASTBAAR INKOMEN.		BELASTBAAR BEDRAG. (Het hoogste bedrag van het belastbaar inkomen van elke klasse.)	TOENEMING VAN HET BELASTBAAR BEDRAG.	PERCENTAGE geheven van de toenemingen van het belastbaar inkomen.	BEDRAG geheven van de toenemingen van het belastbaar inkomen.	BEDRAG DER BELASTING. (Verhoudings- getallen.)
	meer dan	tot en met					
29	f 1400,—	f 1450,—	f 1450,—	f 50,—	2.4	f 1,20	f 34,20
30	„ 1450,—	„ 1500,—	„ 1500,—	„ 50,—	2.4	„ 1,20	„ 35,40
31	„ 1500,—	„ 1550,—	„ 1550,—	„ 50,—	2.4	„ 1,20	„ 36,60
32	„ 1550,—	„ 1600,—	„ 1600,—	„ 50,—	2.4	„ 1,20	„ 37,80
33	„ 1600,—	„ 1700,—	„ 1700,—	„ 100,—	2.45	„ 2,45	„ 40,25
34	„ 1700,—	„ 1800,—	„ 1800,—	„ 100,—	2.50	„ 2,50	„ 42,75
35	„ 1800,—	„ 1900,—	„ 1900,—	„ 100,—	2.55	„ 2,55	„ 45,30
36	„ 1900,—	„ 2000,—	„ 2000,—	„ 100,—	2.60	„ 2,60	„ 47,90
37	„ 2000,—	„ 2100,—	„ 2100,—	„ 100,—	2.65	„ 2,65	„ 50,55
38	„ 2100,—	„ 2200,—	„ 2200,—	„ 100,—	2.70	„ 2,70	„ 53,25
39	„ 2200,—	„ 2300,—	„ 2300,—	„ 100,—	2.75	„ 2,75	„ 56,—
40	„ 2300,—	„ 2400,—	„ 2400,—	„ 100,—	2.80	„ 2,80	„ 58,80
41	„ 2400,—	„ 2500,—	„ 2500,—	„ 100,—	2.85	„ 2,85	„ 61,65
42	„ 2500,—	„ 2600,—	„ 2600,—	„ 100,—	2.90	„ 2,90	„ 64,55
43	„ 2600,—	„ 2700,—	„ 2700,—	„ 100,—	2.95	„ 2,95	„ 67,50
44	„ 2700,—	„ 2800,—	„ 2800,—	„ 100,—	3.—	„ 3,—	„ 70,50
45	„ 2800,—	„ 2900,—	„ 2900,—	„ 100,—	3.05	„ 3,05	„ 73,55
46	„ 2900,—	„ 3000,—	„ 3000,—	„ 100,—	3.10	„ 3,10	„ 76,65
47	„ 3000,—	„ 3100,—	„ 3100,—	„ 100,—	3.15	„ 3,15	„ 79,80
48	„ 3100,—	„ 3200,—	„ 3200,—	„ 100,—	3.20	„ 3,20	„ 83,—
49	„ 3200,—	„ 3300,—	„ 3300,—	„ 100,—	3.25	„ 3,25	„ 86,25
50	„ 3300,—	„ 3400,—	„ 3400,—	„ 100,—	3.30	„ 3,30	„ 89,55
51	„ 3400,—	„ 3500,—	„ 3500,—	„ 100,—	3.35	„ 3,35	„ 92,90
52	„ 3500,—	„ 3600,—	„ 3600,—	„ 100,—	3.40	„ 3,40	„ 96,30
53	„ 3600,—	„ 3700,—	„ 3700,—	„ 100,—	3.45	„ 3,45	„ 99,75
54	„ 3700,—	„ 3800,—	„ 3800,—	„ 100,—	3.50	„ 3,50	„ 103,25
55	„ 3800,—	„ 3900,—	„ 3900,—	„ 100,—	3.55	„ 3,55	„ 106,80
56	„ 3900,—	„ 4000,—	„ 4000,—	„ 100,—	3.60	„ 3,60	„ 110,40
57	„ 4000,—	„ 4100,—	„ 4100,—	„ 100,—	3.70	„ 3,70	„ 114,10
58	„ 4100,—	„ 4200,—	„ 4200,—	„ 100,—	3.80	„ 3,80	„ 117,90
59	„ 4200,—	„ 4300,—	„ 4300,—	„ 100,—	3.90	„ 3,90	„ 121,80

Volnummer der klassen.	BELASTBAAR INKOMEN		BELASTBAAR BEDRAG. (Het hoogste bedrag van het belastbaar inkomen van elke klasse.)	TOENEMING VAN HET BELASTBAAR BEDRAG.	PERCENTAGE geheven van de toenemingen van het belastbaar inkomen.	BEDRAG geheven van de toenemingen van het belastbaar inkomen.	BEDRAG DER BELASTING. (Verhoudings- getallen.)
	meer dan	tot en met					
61	f 4400,—	f 4500,—	f 4500,—	f 100,—	4.10	f 4,10	f 129,90
62	„ 4500,—	„ 4600,—	„ 4600,—	„ 100,—	4.20	„ 4,20	„ 134,10
63	„ 4600,—	„ 4700,—	„ 4700,—	„ 100,—	4.30	„ 4,30	„ 138,40
64	„ 4700,—	„ 4800,—	„ 4800,—	„ 100,—	4.40	„ 4,40	„ 142,80
65	„ 4800,—	„ 4900,—	„ 4900,—	„ 100,—	4.60	„ 4,60	„ 147,40
66	„ 4900,—	„ 5000,—	„ 5000,—	„ 100,—	4.60	„ 4,60	„ 152,—
Enz.	Voor elke volgende klasse f 100,— meer.		Blijft voor alle volgende klassen			Voor elke volgende klasse f 4,60 meer.	
			f 100,—	4.60 percent.	f 4,60		

Behoort bij de Verordening op de heffing van een HOOFDELIJKEN OMSLAG in de gemeente *Regwaart*, zooals die door den Raad is vastgesteld in zijn vergadering van *21. Januari 1916*.

De Burgemeester,

(ger) *C. H. J. Bot*

De Wethouder *L. G.*

(ger) *C. J. Veldhuiszen.*

— Bij het Bestuur van de Centrale Antirev. Kiesvereniging in het Statendistrict Zoetermeer is bericht ingekomen, dat het aftredend Statenlid, baron D. O. G. van Pallandt, van Wassenaar, die opnieuw was candidaat gesteld, voor die candidatuur heeft bedankt. Daar tegen Vrijdag 2 Juni een vergadering van de Centrale is uitgeschreven om een anderen candidaat te stellen, is er dus als onze lezers dit bericht onder de oogen krijgen, waarschijnlijk reeds een keuze gedaan. In ieder geval moet op Juni de candidatenlijst worden ingediend, waarom het nemen van een beslissing niet lang meer kan worden uitgesteld.

PLAATSELIJKE BERICHTEN.

Zoetermeer. J.l. Dinsdag zijn candidaat gesteld voor twee zetels der Provinciale Staten in dit district de heeren mr. A. J. L. van Beek Calkoen (a.r.) te 's Gravenhage; A. Dijkgraaf (S. D. A. P.) te Schoonhoven; mr. D. A. Kleij (Unieliberaal) te 's Gravenhage; W. B. van Liefland (R.-K. afr.) te 's Gravenhage en J. H. Schaper (S. D. A. P.) te Rijswijk; mr. S. J. Hogerzeil (chr.-hist.) te 's Gravenhage en W. J. Jochems (lib.) te Wassenaar.

De stemming zal plaats hebben op Donderdag 15 Juni, de herstemming zoo noodig op 23 Juni.

Zoetermeer. Wij ontleenen aan de (antirev.) Rotterdammer het volgende:

„Met 34 stemmen is door de Centrale Antirev. Kiesvereniging tot haar candidaat voor de Prov. Staten in het district Zoetermeer gekozen mr. A. J. L. van Beek Calkoen, sous-chef van de afd. Onderwijs bij het ministerie van binnenlandsche zaken te 's Gravenhage, tegen 33 stemmen uitgebracht op mr. J. P. Chardon te Delft. Breedvoerig werd besproken of deze zetel aan de Chr.-Hist. toekwam, omdat de heer Van Pallandt zich bij de Chr.-Hist. Statenclub had aangesloten. Dit werd ontkennend beantwoord, omdat de heer Van Pallandt als anti-revolutionnair is gekozen en herkozen en nog tot heden lid der A.-R. Kiesvereniging te Wassenaar is. Immers, indien een als a.r. gekozen lid der Staten zich bij de vrijzinnige partij aansloot, dan zou hij daardoor toch dien zetel nog niet vrijzinnig gemaakt hebben, maar alleen hebben getoond dat hij niet vast van beginsel was. Zoo meende de Centr. A.-R. Kiesvereniging geen onrecht te plegen, wanneer zij ook nu dezen open gevallen zetel weder door een a.r. poogde te doen bezetten.”

— In de Vrijdagmiddag gehouden vergadering van de Centrale A. R. Kiesveren. in het district Zoetermeer is eerst breedvoerig gesproken over de candidaatstelling van den heer Snoeck Henkemans door de plaatselijke Chr. Historische Kiesveren. te Voorburg. (In het bericht daaromtrent in het vorig nummer is bij het zetten de naam Voorburg uitgevallen) en wat het Moderamen in deze kwestie gedaan had. De correspondentie werd voorgelezen. 't Scheen, dat de C.H. meenden dat de afgetreden baron van Pallandt chr. hist. was, wat echter niet zoo is.

Op de groslijst voor candidaten werden gebracht de heeren W. Hovy van Loosduin, A. Verheul van Benthuizen, Mr. J. P. Chardon, Delft en Mr. A. J. L. van Beek Calkoen te 's Gravenhage. Nadat deze candidaten uitvoerig waren besproken werd tot stemming overgegaan met dit gevolg, dat uitgebracht werden 67 geldige stemmen, waarvan op Mr. A. J. L. van Beek Calkoen 34 en op Mr. J. P. Chardon 33 stemmen, zoodat eerstgenoemde de candidaat van de A. R. Partij is geworden. Daarna werden verschillende aangelegenheden van huishoudelijken aard besproken.

— Dinsdag 4 Juni had de indiening plaats van candidatenlijsten voor de verkiezing van 2 leden der Prov. Staten in het district Zoetermeer.

Ingediend zijn: 1. Mr. A. J. L. v. Beek Calkoen (A. R.) te 's Gravenhage. 2. A. Dijkgraaf (S. D. A. P.) te Schoonhoven. 3. Mr. D. A. Kleij (U. L.) te 's Gravenhage. 4. W. B. v. Liefland (R. K. afr.) te 's Gravenhage. 5. J. H. Schaper (S. D. A. P.) te Rijswijk. 6. Mr. S. J. Hogerzeil (Christ. Hist.) te 's Gravenhage. 7. W. J. Jochems (lib.) te Wassenaar.

De namen der onzen zijn dus:

Mr. A. J. L. v. Beek-Calkoen
W. B. v. Liefland.

De stemming zal plaats hebben op Donderdag 15 Juni en de herstemming zoo noodig op Vrijdag 23 Juni.

— Gedurende de maand Mei zijn aan het hulppost- en telegraafkantoor alhier behandeld 448 telegrammen, 1139 telefoongesprekken en 9 telefoonoproepbe-

** Misverstand.

Volgens sommige „linksche“ bladen en dito „sprekers“ wordt de wet Treub over „Ouderdomsrente“, smalend door

„rechts“ „Staatsbedeeling“ genoemd. Ook de heer J. van Kleef, secretaris van de Unie liberale Kiesvereniging in Zuid-Holland, kwam daarmede in een openbare vergadering te Zegwaart aandragen.

Dit berust op „misverstand“ zeggen wij.

Als wij zulk een „misverstand“ hadden, zouden de „linksche“ politici dit liefst bestempelen met den naam van „volksverlakking“ of „volksverleugening“ of iets dergelijks.

Waarin bestaat echter dat misverstand?

1. Niet „smalend“ wordt die naam „Staatsbedeeling“ gebruikt. „Smalend“ houdt toch in, dat het niet waar is — Echter, het is nu eenmaal niet anders dan „bedeeling.“

2e Niet in 1915 en 16 is die term „Staatsbedeeling“ uitgevonden bij de debatten over het wetsontwerp Treub — doch reeds in 1901.

3. Niet van „rechts“ is die uitdrukking — doch van „Links“.

4. Niet van socialistische of van Oud-liberale zijde is die „smalende“ uitdrukking gehouden, doch van de zijde der Unie-liberalen zelf.

5. Niet in een onbewaakt oogenblik is aan de pen van een tweedegrans-grootheid die schimptaal ontgleden — doch de vreeselijke beschuldiging van „Staatsbedeeling“ is te vinden in het Propaganda-boek der Unie-liberalen bij de stembus van 1911.

Daar wordt bij de toelichting van het Program der liberale Unie o.a. ook gezegd, dat de partij is tegen verzekering bij ouderdom, zonder behoorlijke premiebetaling der arbeiders, omdat dit is „socialistisch“ en voor de arbeiders niet verheffend, doch als „bedeeling“ van staatswege moet worden beschouwd.

In 1915 reeds is er kentering — toen heette het alleen nog maar, dat de partij is voor „verplichte verzekering met geldelijke bijdrage van den Staat.”

Zoo gleed men af naar de „roode“ broeders.

En thans verdedigt men, wat men voor ruim 10 jaar fel bestreed.

En is 't met 't „algemeen kiesrecht“ niet even zoo?

Wie van „links“ ijvert daar thans niet voor?

En waren het niet juist de Unie-liberalen, die voorheen 't land in rep en roer brachten met een „blanco“ artikel 80, omdat ze tegen dat alle-manskiesrecht waren?

*. Niet reactionair.

Wij de anti-rev. partij wars is van al wet de volksontwikkeling en outplooing van krachten kan tegenhouden, is ze niet reactionair, d. w. z. ze wenscht niet terug te gaan naar verouderde toestanden, ze wenscht vsoruitgang niet tegen te staan, hoewel de tegenpartij haar daar nogal eens, doch ten onrechte, van beticht.

Omdat ze niet gaarne teruggaat naar een vroegere periode, doch vooruit wil, is ze er tegen om weer een „linksche“ Eerste Kamer te hebben. Ze verlangt niet terug naar een toestand zooals die vóór 1905 bestond.

*. Eerlijk deelen.

Allen die medewerken om een linksche Eerste Kamer te krijgen, gaan terug naar het oude, breken de historische lijn af, en zijn op dat punt al zeer reactionair en minstens 10 jaar met hun tijd ten achter.

Toen in 1901 de Tweede Kamer „rechts“ werd, heette het bij de Statenverkiezingen in 1904 van links: „Gun ons nu ten minste een linksche Eerste Kamer. Eerlijk deelen.“

De Eerste moest toen „linksch“ blijven, op grond van het feit, dat de Tweede „rechts“ was.

Welnu — dan nu ook: Eerlijk deelen!

De Tweede Kamer is „links“, laat dan de Eerste „rechts“ blijven!

Of wil „links“ nu liever niet meer eerlijk deelen?

't Heeft er wel den schijn van!

Kiezers, dus op uw post. 't Gaat „om 's lands behoud.“

A. C. 3 Jun 1916

Volgende stukjes zijn onzen Uitgever van uit Zegwaard ter plaatsing gezonden. Men heeft ons echter van de eigenlijke verhoudingen en verwickelingen niet op de hoogte gesteld, zoodat, waar we dit ingezonden geene plaats weigeren, deze plaatsing geschiedt, zonder dat we, wat hier gezegd wordt, met onze verantwoordelijkheid dekken.

RED.

— De Cijfers.

In 't district Zoetermeer kunnen 8740 stemmen worden uitgebracht. Zijn de verhoudingen zooals ze voorheen waren, dan is de uitslag bij benadering wel vast te stellen.

7000 kiezers die opkomen, waarvan rechts 4000 en links 3000, alles in ronde cijfers uitgebrukt.

En mitsdien zijn we zeker van de overwinning?

Welneen, lezer!

Want behalve de gewone stembusverrassingen, staan we hier nog voor het niet te ontkennen feit dat de verhoudingen niet dezelfde zijn gebleven.

En dat gooit heel de rekening omver!

En dat maakt profetie omtrent den uitsgansch onzeker. §

— Waar 't wel om gaat.

Niet, zooals de linksche concentratie het „abusievelijk“ voorstelt, voor of tegen het huidige ministerie.

Het huidige ministerie wordt ook door „rechts“ gehandhaafd. Tegen dit Kabinet is op 't oogenblik geen strijd.

Als 1917 in 't land is, wordt bij de generale 2e Kamerverkiezingen met het zittend kabinet afgerekend — zoowel van links als van rechts.

En als links dan wint, zal de liefde voor dit extra parlementair-kabinet wel wat bekoeld zijn en heel spoedig plaats maken voor een „radicaal“ ministerie.

Maar wél gaat het om 't behoud der rechtsche 1e Kamer.

Wél tegen de actie voor allemans- en vrouwenkiesrecht, wél tegen de „Ouderdomsbedeeling“, waarbij de ouden van dagen op hooger leeftijd in slechter conditie komen, dan bij 't ontwerp „Talma“.

Wél tegen een Grondwetsherziening, waarbij rechts alles moet toegeven en wél direct inzake het Kiesrecht en maar moet afwachten wat de toekomst zal brengen inzake „Onderwijs“ en zich voorshands mag neerleggen bij een onbevredigend bevredigings-rapport.

Wél tegen het streven, om land en volk door al te groote zuinigheid, die ook hier de wijsheid bedriegt, schier onbevredigbaar en weerloos te doen staan tegenover den vijand zoowel hier, als in de Koloniën.

Daar gaat het om!

„Om 's lands Behoud!“ § §

— Ons laatste Bolwerk.

Toen in 1904 de Hooger-Onderwijswet door de toenmalige liberale 1e Kamer verworpen was, volgde na de Prov. Statenverkiezing in dat jaar ontbinding dier Kamer en werd ze „rechts“.

De „rechtsche“ 1e Kamer is nu ons laatste bolwerk.

Alle pogingen zullen worden aangewend door vrijzinnigen van alle kleur en schakeering ons uit dat laatste bolwerk te verdrijven. Thans zijn we daar nog veilig. In de 2e Kamer moeten niet al te vrij van zinnen zijn, of de leser er gelukkig nog om gevaar te keeren.

Kunnen de linksche partijen dus triomfeeren bij de Statenverkiezing, vooral in Zuid-Holland, dan hebben ze de macht in handen, om door ontbinding der tegenwoordige een nieuwe 1e Kamer te krijgen, waardoor ons volk gezegend kan worden met de toepassing der radicaal-socialistische beginselen.

Op de verovering hunnerzijds van dit ons laatste bolwerk is 't gemunt en dan zijn wij ten doode opgeschreven.

Voor al tracht men in Z.-Holland, dat 10 1e Kamerleden afvaardigt, zijn slag te slaan. 't Staat dan niet meer 31 tegen 19, doch 21 tegen 20.

Op het behoud onzerzijds van dit ons laatste bolwerk moet dan ook al onze energie zijn gericht. Met niets ontziende volharding, met ongemeene taaiheid, met vurige geestdrift, met heilige bezieling en — met ootmoedig gebed, dient alles gedaan om dit laatste toevluchtsoord te behouden.

Kiezers, in welk district ge dan ook wonen moogt en hoe schoon of ook hoe hopeloos wellicht de kansen staan — getrouw uw plicht vervuld!

Wekt ook uw broederen op!

En weet het, bij voor- of onspoed: Niet links regeert, ook niet „rechts“ — doch de Heere, onze God.

Hij ons laatste, ons enigst, ons sterkste bolwerk! § §

— Rechts houden!

In drukke stadswijken wordt ge er met woord en daad aan herinnerd, dat ge bij uw wandeling zult „rechts houden“.

Een uitstekende maatregel van orde!

Voldoet ge daaraan niet, dan zijt ge oorzaak van ongeregelheden, opstootjes en wanorde, terwijl ge zelf er misschien wel zonder kleerscheuren, doch stellig niet zonder een buil of een blauw oog afkomt.

Ook in 't politieke leven geldt het: „rechts houden!“

Als ge altoos een minnaar van orde, vrede en welstand zijt.

„Rechts houden!“ bij de komende Statenverkiezing.

Wat men u ook believe wijs te maken.

Niet wij zochten den strijd, doch die is ons opgelegd, door verbreking van het Bestand, dus „Rechts houden!“

„Rechts houden!“ want niet 't Kabinet is de inzet van dezen strijd, doch de triomf van de radicaal-socialistische beginselen.

„Rechts houden!“ hoe men ook tracht te bepraten met landsverdediging, koloniale politiek, samenwerking met Rome, handhaving der Herv. Kerk.

„Rechts houden!“ Denk slechts aan de eedskwestie, aan de lijkverbranding, aan den Biddag, Zondagsarbeid, vloeken van Militairen, geestelijke verzorging van mijnarbeiders enz. en welke houding de linkerzijde tegenover deze vraagstukken heeft ingenomen.

„Rechts houden!“ § §

— Een legende.

Er komt een legende in omloop.

De afgetreden heer baron v. Pallandt zou, aldus hoort men rondvertellen niet anti-rev., doch Chr.-historisch zijn.

Zelfs bladen als „de Rotterdammer“ verspreiden deze legende.

En „de Nederlander“ zong in denzelfden toonaard.

Natuurlijk is dat bericht zeer doorzichtig. De Chr. hist. kiesvereniging te Voorburg stelde den heer Snoeck Henkemans candidaat.

Dat was natuurlijk niet in den haak. De zetel behoorde aan ons, niet aan de Chr.-historischen.

Om nu toch enig bewijs te hebben van een daad te hebben gepleegd, die recht was, moest de heer v. Pallandt Chr.-Hist. worden gewaarmerkt.

En nu stelt men het voor alsof wij eigenlijk de zetelveroveraars zijn. Wellicht meende men ook dat wij nu niet met eigen candidaat dorsten uit te komen, om stemmenversnippering te voorkomen en dus den heer Snoeck Henkemans zonder meer zouden overnemen.

't Spreekt vanzelf, dat besliste mannen onder ons, ook onder de Chr.-historischen daarmee niet van de wijs zijn te brengen — doch de middenstof?

Reeds trachte men van „links“ met deze legende stemmen te winnen.

Maar — hoe zit de zaak dan eigenlijk?

Baron v. Pallandt was anti-revolutionair. Bewijs?

1°. Hij was en is nog steeds lid van de plaatselijke anti-rev. Kiesveren. te Wassenaar.

Dit feit is op 3 vergaderingen van de „Centrale“ publiek medegedeeld door Ds. Klomp, voorzitter en Ned. Herv. pred. te Wassenaar.

2°. Hij is steeds door de „Centrale“ anti-rev. gecandidateerd voor 6 jaar geleden, toen hijzelf op de vergadering was en nu ook weer — terwijl de Chr.-hist. nooit hem candidaat hebben gesteld.

3°. Hij was lid van de anti-rev. Statenuit.

Vraag: Is het nu een anti-rev. of een Chr.-hist. zetel?

Kiezers, laat u door niets of door niemand van de wijs brengen.

En laat de uitslag bewijzen, dat ook deze legende naar 't rijk der legenden is verwezen. § §

A. C. 17 Jun 1916

JON.

— In de laatstgehouden vergadering van de Antirev. kiesvereniging „Nederland en Oranje“, kort voor den stembusdag, werden eenige stembusaangelegenheden, zooals controle enz., geregeld. Er werd verslag gedaan van hetgeen door het bestuur inzake de verkiezing was gedaan. Ook werd o.m. medegedeeld uit de vergadering van het Moderamen der Centrale, dat de candidatuur Mr. S. Hogerzeil door de Chr. Historischen gehandhaafd is tegen het uitdrukkelijk advies in van het Hoofdbestuur der Chr. Hist. Unie.

Me 17 Jan 1906

— Alle hens aan dek.

De verhoudingen zijn veranderd. Denk slechts even na en ge gevoelt met ons, ook in het district Zoetermeer met zijn „verbijsterende“ meerderheid de noodzakelijkheid, dat noodzakelijkheid, dat alle man van rechts ook naar de bus ga.

Wat niemand onnodig achterblijf! De vrijzinnigheid is ontegenzeggelijk in sommige deelen van het district de laatste jaren vooruit gegaan!

De socialistten komen met eigen kandidaten, waardoor het aantal uitgebrachte stemmen grooter zal dan immer te voren, waardoor het meerderheidscijfer verhoogd wordt, en ge wellicht nog voor een herstemming komt te staan.

We hebben zij het dan ook een kleine groep van Chr. Hist. die de overgang naar Links vormen en nu vooral niet geheel rechts zullen stemmen. De legende dat wel zijn werking bij enkelen doen. En eindelijk — we komen met een nieuwen kandidaat — en dat is altijd achteruitgang.

En dus — alle hens aan dek!
Of wilt ge liever herstemming?

§ §

— De Christelijk Historischen.

De grootste en alles beslissende verandering in de verhoudingen is echter wel deze, dat tegen aller verwachting in op het laatste moment Dinsdag 6 Juni j.l. in Zoetermeer bekerd werd, dat de Christelijk Historischen met eigen kandidaat uitkomen.

Wel was de heer Snoeck Henkemans door Voorburg gesteld, doch niemand nam dit serieus op. Een proefballonnetje!

Zelfs op de Centrale A.-Rev. waar de voorzitter iets meedeelde uit een onderhoud over deze kwestie met Dr. Schokking, viel een toon te beluisteren, dat het niet zoo ernstig zou loopen, vooral daar de heer S. H. de candidatuur niet zou aanvaarden.

En nu ter elfder ure worden we verblijd met Mr. S. J. Hogerzeil van 's-Gravenhage.

En dat — terwijl een anti-rev. aftrad, zonder eenig overleg gepleegd te hebben met onze Centrale.

En dat — terwijl we elkander, niet in Zoetermeer, maar voor het geheele land zoo noodig hebben.

Zijn de heeren dan politiek verblind?
En keurt het Hoofdbestuur der Chr. Hist. Unie zoo iets goed? We kunnen het niet gelooven.

§ §

— Maar de Roomschen?

Het Roomsche spook is, vooral in dit district nog vaak het schrikbeeld, doch daarmee moest men nu toch eens eindelijk ophouden.

Dat gepraat en gewurm over de Roomschen! Daarin zit voor ons 't gevaar niet. Zij belijden niet ons God Drieëinig; zij aanvaarden als wij de 12 artikelen des geloofs. Zij — doch waar zonden wij eindigen. Zulk gepraat is oppervlakkig niet alleen, doch ook ondankbaar.

Door krachtigen steun, zeer soliede samenwerking, betrouwbaar bondgenootschap, hebben de Roomschen ons in land, provincie en stad menigen zetel bezorgd.

Maar 't gevaar voor ons zit in de linkerzijde, waar men minachtend spottend, schouderophalend over God en Zijn Woord tracht in klein en groot de ongeloofsdeelen in te druppelen. Laat ons daarvoor toch het oog niet sluiten.

Neen, waarlijk het gepraat over de Roomschen is eigenlijk te onbeduidend om het nog te weerleggen. Waar men zelf in het G. J. bl. op bovenstaanden grond samenwerking pleit voor de militaire tehuizen, hoeveel te meer dan geldt dit in den staatkundigen strijd!

§ §

— De Candidaten

We zijn gewend — of liever verwend — aan een drie- of viertal voor 2 zetels. Of ook wel — aan enkelvoudige candidaatstelling.

Ditmaal zijn niet minder dan 7 heeren aan bod. We baden ons in een nooit gekende weelde. 7 — zegge zeven — kandidaten — en dat voor 2 zetels in 't district Zoetermeer.

Als er nu nog thuisblijvers zijn dan weten we het niet meer.

Welke de bevoorrechten zijn?
Mr. D. A. Kleij (lib.) te 's-Gravenhage en W. J. Jochem (lib.) te Wassenaar. Voorts A. Dijkgraaf S.D.A.P.) te Schoonhoven en J. H. Schaper (S.D.A.P.) te Rijswijk.

Alle 4 linksche heeren. Wie weet, hoe respectabel brave menschen — doch wij kunnen ze niet gebruiken.

We behoeven dit niet nader uiteen te zetten. Nummer 5 is Mr. S. J. Hogerzeil (chr.-hist.). Ook die kan in de gegeven omstandigheden niet onze man zijn.

In verband met de eigenaardige scheve positie, die de chr. hist. ditmaal innemen en de wijze waarop ze de stemmen van rechts trachten te verdeelen, zoodat het of op herstemming of op verlies uitloopt, als onzerzijds niet „alle hens aan dek“ komt, behoeven we ook dit adres niet nader uiteen te zetten.

Dan ten laatste: **Mr. A. J. L. v. BEECK CALKOEN** (a.-r.) te 's-Gravenhage en **W. B. v. LIEFLAND** (r.-k. aftr.) te 's-Gravenhage — de beide officieel gestelde kandidaten der coalitie-partijen.

Dat zijn onze mannen.
Aanbeveling is overbodig.
Ze bevelen zich zelf aan. Ze zijn waard te worden gekozen en kunnen ook gekozen worden, mits op voorwaarde, dat al de onzen als één man bij eerste stemming hun keuze bepalen bij:

Mr. A. J. L. v. BEECK CALKOEN
en
W. B. v. LIEFLAND

§ §

— De Stemdistricten.

Zoetermeer en Zegwaard moeten hun oude roem blijven handhaven. De uitslag moet zijn, dat de verhouding van rechts tot links is als 2 tot 1. Met minder kunnen we niet toe. Maar dan ook ieder mobiel. De organisatie der Kiesvereen. is uitstekend; althans van bevoegde zijde werd ons dat verzekerd — doch het komt nu verder op de activiteit der leden en de getrouwheid onzer kiezers aan.

Benthuizen. We wagen ons aan geen profetiën. Doch de club, die zich als „Kiesvereen. in Kiem“ organiseerde, toone haar kracht!

Nootdorp. Minstens een 100tal handen maken onze kandidaten zwart en in **Stompwijk** gaan niet minder dan een half duizendtal op de onzen. En niet eenzijdig, daarvan zijn we overtuigd. 't Is een lieve lust om in **Stompwijk** te mogen gaan stemmen.

Ook **Voorburg** sta met zijn 500 man pal. Wat een genot in 't centrum te zitten, van waaruit de Chr. Hist. tegenactie opkwam. Maar Voorburg geve een waardig antwoord.

In **Veur** met zijn 350 kiezers, scharen zich toch zeker 250 aan de rechterzijde, terwijl in **Wassenaar** van de 1000 geen enkele onzer 600 mag achterblijven. En kan en mag **Pijnacker** het met minder dan 250 stellen? De kiezers staan immers onder bezielende leiding? De overige stembussen staan in plaatsen, waar voor ons groter gevaren dreigen, doch zoover van het centrum, dat het geluid van „Nederland en Oranje“ er niet doordringt.

Daarom zij er hier verder over gezwegen.

§ §

— Nog eens: „De Chr.-Historischen“.

In een onzer vorige asterisken in het vorig nummer voorkomend over: „De Christelijk-Historischen“ deden we de vraag of het Hoofdbestuur der Chr. Hist. Unie de houding zijner geestverwanten in dit district goedkeurt.

We zijn thans in staat het antwoord te geven.

Het Hoofdbestuur keurt die houding niet goed.

De eerste candidatuur van den heer Snoek Henkemans door de C.-H. Kiesvereening te Voorburg moest worden toegelaten, doordat de heer S. H. bedankte.

Niet alleen wij, doch ook het Hoofdbestuur der C.-H. Unie meende, dat er nu wel verder vanuit Voorburg geen gevaren waren te duchten.

In allerijl vormden de C.-H. broederen echter een „centrale“ — of liever een „districts-vereening“, waarvan het Bestuur werd samengesteld als volgt: C. Koster, voorzitter, te Berkel, C. Nell te Wassenaar, M. A. Roozen, te Voorburg, J. D. Wassink te Pijnacker, J. J. Knierum, secretaris, te Voorburg.

Deze districts-Kiesvereening stelde nu ter elfder ure een Chr.-Hist. kandidaat tegen het uitdrukkelijk advies van het Hoofdbestuur in, n.l. den heer Mr. S. Hogerzeil uit 's-Gravenhage.

Het verblijdt ons dit te kunnen melden en met zekerheid.

Het verwondert ons echter daarom des te meer, dat *publiek tegenover de Kiezers*, noch in courant, noch in strooibijlet, noch op eenige andere wijze, van dit advies ook maar iets werd vernomen.

§ §

— De Uitslag.

Verrassend mag de uitslag in het Staten-district Zoetermeer wel worden genoemd.

We waren niet geheel zonder vreeze, dat ons een herstemming te wachten stond — doch door den ijver onzer mannen, onder den zegen Gods, zijn we daarvoor bewaard geworden.

De vraag was bij ieder: Hoe sterk zullen de Chr.-hist. in het district zijn? Nog nimmer was er gelegenheid geweest daarvan eens den proef te nemen.

Nu is die genomen.

En Mr. S. J. Hogerzeil deed voor dezen proef dienst.

En wat was nu het resultaat?
Dat hij 575 dus nog geen 600 stemmen haalde van de 6200 uitgebrachte; nog geen tiende deel dus.

En zulk een kleine groep in ons district zou aanspraak willen maken op het recht van den zetel?

Toch gelooven we, dat het aantal stemmen grooter zou geweest zijn, als werkelijk het recht aan de zijde der Chr.-Hist. ware geweest — doch, we schreven het reeds — vele beslist Chr.-hist. wenschten toch zeker geen verantwoordelijkheid te dragen voor de thans in hun naam gevoerde tegenactie tegen ons.

We hebben reden dankbaar te zijn, en wellicht, dat deze verkiezing een zoodanigen invloed heeft, dat ons voort aan dergelijke onverkwikkelijkheden worden gespaard.

Voor de liberalen is hier weinig kans van slagen, vooral nu het socialisme blijkbaar wassende is.

De vrijzinnigen hadden anders zoo gehoopt het tot herstemming te brengen. Zelfs door den heer J. H. Schaper werd dit in openbare vergadering als volstrekt niet onmogelijk voorgesteld.

En dan — allen, zoo mogelijk met de Chr.-hist. in bond tegen ons.

Doch dit laatste zou wel niet geveuld zijn.

Daarvoor staan de Chr.-hist. wellicht nog te dicht bij ons.

De verschillende cijfers en combinaties daarvan geven misschien later nog eens stof tot wat diepere beschouwing over de verhoudingen alhier.

§ §

Dit stukje ontvingen wij, jammer genoeg, vorige week te laat.

De Uitgever.

N. 6 Mei 1916

— De alhier bestaande afdeling van het Nederl. Werkliedenverbond „Patrimonium” is opgeheven. Reeds langen tijd floreerde de zaak niet meer. De 4 overgebleven leden, tevens bestuursleden de heeren H. Nieuwenhuizen voorz., J. d. Rijk secretaris, A. v. Breeschoten penningm. en R. ten Kate bibliothecaris hebben met nog 1 gewoon lid en 3 adviseerende leden, het leven der afdeling zoo lang mogelijk gerekt. Nu echter ook de secretaris en de penningmeester wegens vertrek moesten bedanken, is tot opheffing besloten.

*Wentlander
27 Jan 1917*

Patrimonium.

Men vraagt ons voor „Patrimonium” in de plaatselijke pers wat propaganda te maken.

Voor zooverre dit geldt het nationaal verbond, zouden we dit gaarne doen, doch onze ruimte en den aard onzer stukjes laat dit niet te.

Voor zooverre men echter mocht

meen, propaganda voor de plaatselijke afdeling te Zegwaart—Zoetermeer, moeten we het teleurstellend feit constateeren, dat dit niet meer gaat, om de eenvoudige reden, dat er alhier zoo'n afdeling niet meer bestaat.

Het bericht van opheffing werd reeds in onze kolommen, vergissen we ons niet, in Maart van het vorig jaar gemeld.

„Patri” bezweek hier tengevolge van gebrek aan levenskracht.

„Bloedarmoede” zegt men ook wel. Alle werk werd als bij de handen afgebroken.

Dat was te betreuren, — doch, laten de voorstanders van „het vaderlijk erfdeel” hand in eigen boezem steken.

De leden braken af, wat het bestuur trachtte op te bouwen.

Men meende in zijn waanwijsheid, dat voor „Patri” hier geen plaats en geen werk was.

Loonsverhooging — onnoodig.

Betere arbeidsvoorwaarden — absoluut niet noodzakelijk.

Zondagsrust — nu ja, in theorie, maar — maar practisch toch niet te verwezenlijken.

Conflicten — ze kwamen immers nooit voor! En zoo had de afdeling hier immers geen recht van bestaan.

En of ge daar nu al tegen inbracht, dat de loonen in landbouwbedrijf en fabriekswezen, ook ten onzent, verre van toereikend waren, dat nog velerlei misstanden gevonden werden, dat Zondagsarbeid nog meer dan noodig was, werd verricht en dat wel degelijk conflicten voorkwamen, die echter werden gesmoord, 't baatte niet.

Zelfs maatregelen in 't belang, het finantieel belang der leden konden niet worden uitgevoerd door tegenwerking der leden zelf, omdat men vreesde voor alles en nog wat.

En dan — de christelijke patroons en landbouwers hoe oordeelden die, de goeden niet te na gesproken.

Och, ziet ge, zoo'n afdeling kweekt maar socialisme.

Men doorzag in zijn kortzichtigheid niet, dat zoo'n afdeling juist het socialisme voorkomt en tegenhoudt.

Patrimonium ging onder door eigen schuld, door verdeeldheid in eigen boezem, tengevolge van de zonde van „de slappe hand” en „de trage knie.”

Wel moet ook erkend, dat onze tegenstanders ook niet altijd even nobel „liberaal” jegens de afdeling opden.

We denken aan de actie voor plaatselijke keuze, aan de samenstelling van het steuncomité, waar vertegenwoordiger van een arbeidersafdeling in de allereerste plaats zitting diende te hebben, aan de keuze van „tusschenpersonen” bij de teekening van ouderdomsrente, waaronder niet een enkel lid van onze arbeidersafdeling voorkwam, niet is in overeenstemming met de bedoeling van wijlen minister Talma, uitdrukkelijk in de bekende circulaire uitgesproken.

Dit alles was te overkomen geweest. Wij zijn niet anders gewoon.

Maar gebrek aan vurigheid van geest en eigen laksheid, dat deed het hier.

En nu — nu organiseeren zich de winkeliers en ze doen er goed aan.

En nu — nu organiseeren zich de patroons en zij hebben er volkomen gelijk aan.

Doch in de toekomst tot schade der arbeiders.

Let er maar op en ga het maar na. Zal er dan nooit in Z.—Z. aan onze slaperigheid een einde komen?

De „Vrijzinnigheid” is verreweg in de minderheid — er is nu in alles vorm — en regeert in alles — alsof het de meerderheid had.

Dat er nog eens leven kwam in onze dorre doodsbenderen — en eenheid — en broederzin — en gemeenschap des geestes!

Liefst zag men ook onze pers van zulke dingen zwijgen.

We passen daar echter voor!

Als fluisteren niet baat, zullen we roepen, als 't moet luidkeels.

Och, dat we wakker werden!

§ §

N. 6 Mei 1916

** Beterschap.

Er moet nog al eens geklaagd over „druktouten”. 't Gaat niet aan ze steeds te verbeteren. Zoo stond in de berichten bijv. dat in den Raad was voorgesteld, om den brievengaarder te verzoeken „een winkel te houden” — dit moet zijn „geen” winkel enz. Waar ligt de schuld?

Maken de schrijvers fouten of ligt 't aan het handschrift? Gaat het oog van Uitgever, redacteur of corrector

er niet goed over? Zit 't em in zetter of drukker? Misschien is ieder op z'n beurt schuldig.

Lezer, ze beloven allen samen beterschap!

§ §

N. 6 3 Jun '16

** Niet verheffend.

De Gemeenteraad van Zegwaart biedt den laatsten tijd nu juist geen verheffend schouwspel.

We onthouden ons van het noemen van namen, doch memoreeren enkele feiten. Nu eens stemt A in den raad anders, dan hij in 't college van B. en W. deed, of weet B. niet meer wat in dat college is besproken of besloten.

C. vergast ons op een betoog over het al of niet gefortuneerd zijn van derden, terwijl D. zich druk maakt om aan te toonen, dat het behept zijn met een borstkwaal niet bevordelijk is aan het gemeentebelang.

E. pleit voor eigen belang en F. doet ook mee — zij het dan ieder op zijn eigen manier en voor verschillende belangen.

We gelooven gaarne, dat de vroede vaders meenen op die wijze het best 't gemeentebelang te dienen, doch we geven ze de verzekering, dat de gemeentenaren daar wel wat anders over oordeelen.

De heeren dienen zich op dat punt te herzien.

Aan den voorzitter ligt dit niet. Die tracht in zijn leiding al dergelijke uitwassen af te snijden. Uitdrukkingen als: „niet ter zake dienende“, „niet aan 't juiste adres“, „behoort niet tot de bevoegdheid van den raad“, „daarover kunnen we hier niet beslissen“, enz. bewijzen dat Zijn Edelachtbare met vaste hand, den hamer houdt — edoch, een profetischen blik te bezitten, waardoor hij al dergelijke buitensporigheden zou kunnen voorkomen, mag niet gevegd.

Is er wel voldoende voorbereiding bij de heeren en ook wordt waar dit pas geeft, behoorlijk overleg gepleegd? Er zijn symptomen, die daaraan wel eens doen twijfelen.

Wie zich daaraan schuldig maken? Och, zowel *rechts* als *links*.

En hier dient het te zijn — nòch *rechts*, nòch *links*!

Maar — den koninklijken weg!

§ §

N. O. 22 Juli 1916

Propaganda.

Men maakt tegenwoordig voor alles en nog wat propaganda.

Doet men dat echter ook wel voor

ons weekblad „Nederland en Oranje“ en wel in die mate en met dat vuur 't welk billijkheidshalve in onze menschen mag worden gevorderd?

Een enkele maal ontvangen we hier in Zegwaart wel eens bericht over den inhoud van ons blad, zoowel wat nieuwsberichten, als ook ~~andere~~ brieven betreft, die tot dankbaarheid en tevredenheid stemmen.

Maar als dat nu zoo is, dat ons weekblad, wegens zijn inhoud lezenswaardig is, dan mag verwacht, dat ieder in eigen kring er ook voor ijvert, er wat voor doet, nietwaar?

Onze pers, ook de plaatselijke moet vooruit.

Er zijn natuurlijk ook nog vele onvervulde wenschen. Doch hoe grooter de kring van lezers en adverteerders, hoe meer en redactie, en medewerkers en uitgever ook kunnen doen in 't belang der zaak.

Voor al waar in onze kringen veelal nog bladen gelezen worden, die hoe goed ook op zichzelf voor *ons* niet geven, wat we behoeven, klimt de eisch des te meer propaganda voor *onze* pers te maken.

Dat een iegelijk onzer dan doe, wat zijn hand vindt te doen.

Ook op *dat* terrein worde de zonde van „de slappe hand“ en van „de trage knie“ ernstig bestreden.

§ §

Vacantie en verlof.

We zitten midden in den vacantielijd. Ieder, die eenigszins kan, gaat er enkele dagen (weken) tusschen uit.

Dan moet eens gerust van den arbeid.

Dan is er behoefte om tijdelijk in andere omgeving te verkeerren.

Dan kan men lichamelijk en geestelijk weer gesterkt worden tot hervatting zijner taak.

Onze onderwijzers hadden vroeger dit voorrecht bijna alleen. Met jaloerschheid werd wel eens op hen gezien.

Men vergat dan, dat hun arbeid zoo geheel verschillend is van dien van anderen.

Ook — werd wel eens te eenzijdig alleen naar de onderwijzers gezien, zonder op het groote belang der kinderen te letten, die eenvoudig niet buiten vacantie kunnen.

Neem de vacantie uit het schoolleven weg en ge zult ervaren, dat de resultaten van het onderwijs veel minder worden.

Op sommige plaatsen, wordt de vacantie veelal nog veel te krap toegemeten.

In Zegwaart en Zoetermeer, was dat vroeger 8 dagen voor de z.g.n. „grootte“ of zomervacantie.

Later in 1901, veranderde dat in 14 dagen.

En nu, na 15 jaar zijn we hier gevorderd, zoowel bij Bijz. als Openb. onderwijs tot 3 weken.

De bijzondere school ging daarin voor; de openbare volgde.

't Is te begrijpen, dat veien daarop met een zekere ontevredenheid neerzien.

Zij, immers krijgen nooit vacantie. Of ze moeten het schier bedelend afdwingen.

En dan vooral maar „een paar“ dagen en sommigen nog met korting op hun loon.

Gelukkig, dat in verschillende bedrijven ook hierin verandering komt. De publieke opinie getuigt tegen zulk conservatieve toestanden, en in steeds ruimer kring dringt het besef door, dat tot een „menschwaardig bestaan“ ook vacantie behoort. In verschillende bedrijven wordt dan ook reeds 8 of 14 dagen toegestaan.

Voor al één anti-rev. kan daaraan niet ontkomen.

Hij weet dat een mensch geen machine is of een deel daarvan.

Hij weet dat hij — beeldrager Gods is.

Niet louter stof. Ook een geestelijk wezen.

Dat er behoefte is aan hooger leven, en dat heel zijn bestaan niet op mag gaan in den sleur van den arbeid van al den dag.

't Conservatieve denkt daarover anders.

't Dient echter bestreden.

Het Calvinisme voorkomt Socialisme. Het Conservatieve kweekt stelselmatig Socialisten.

Daarom dient onzerzijds ook steeds gepleit voor goede regelingen van „verlof“ in alle publieke bedrijf.

Op het particuliere leven kan slecht zedelijke drang worden geoefend.

Op publiek terrein echter kan wet of verordening regeling stellen.

Hoe staat het nu b.v. met de verlofsregeling van gemeente-ambtenaren, beambten en werklieden in onze gemeente?

Is daar van een regeling sprake?

Of gaat dat bij geval? Is men daar-

bij afhankelijk van de oogenblikkelijke stemming zijner superieuren — of heeft men bij weigering recht van appel?

Onze anti-rev. raadsleden hebben ons gemeenteprogram onderschreven, waarin ook voorkomt het pleiten voor schriftelijke vastlegging voor verlofsregelingen in de aanstellingen van gemeenteambtenaren.

Misschien ligt hier nog een breed terrein van arbeid voor doorwerking onzer anti-rev. beginselen.

Wie zal hier de kat de bel eens aanbinden?

§ §

Meem 23 Apr '13
Raad Zeywaart
17 April 1913

Hierna verstrekt de Voorzitter eenige inlichtingen omtrent de lokalen van de openbare school. De leerlingen zijn nu nog te plaatsen, doch, breidt het getal zich uit dan moet er andere raad geschapt worden. Nu moet het achterste lokaal in tweeën worden verdeeld, er zijn nu 172 leerlingen en die zijn dan te plaatsen. Dan moeten de ramen kunnen open slaan en wenscht de schoolopziener dat de speelplaats bestraat wordt.

De heer Noordam herinnert er aan dat een paar jaar geleden veranderingen zijn aangebracht die ruim f 2000 hebben gekost; wanneer we nu kunnen aannemen dat we toch binnen een paar jaar een andere school zullen nodig hebben is het dan wel gewenscht nu eerst nog groote onkosten te maken?

De Voorzitter rekent vóór dat het voor de gemeenten voordeliger is de gewenschte veranderingen aan te brengen en den bouw van een nieuwe school zoo lang mogelijk uit te stellen. Bovendien is het ook voorzichtiger, omdat men niet de absolute zekerheid heeft dat de schoolbevolking steeds zal blijven toenemen.

Besloten wordt B. en W. te machtigen de gewenschte veranderingen te doen aanbrengen.

De vergadering wordt hierna gesloten.

Meem 26 Juli 1913
Raad Zeywaart
23 Juli 1913

De verbouwing van de openbare school is het volgend punt van de agenda.

De Voorzitter: Er moeten verschillende verbeteringen worden aangebracht, er moet een afscheiding tusschen de lokalen gemaakt worden; een en ander zal volgens de begrooting van den heer van Kampen een uitgaaf van ongeveer f 950 vorderen, waaronder dan begrepen is het bevoeren van de speelplaats met tegels, anders komen de vrijen orde-oefeningen niet tot haar recht. Het rijk vergoedt 25 %; het zal dus voor elke gemeente op f 350 à f 400 komen te staan.

De heer Duiniveld vindt het een heele uitgaaf voor de gemeente, waar er naar zijn meening slechts een kleine 30 kinderen uit Zoetermeer op de openbare school gaan.

De Voorzitter antwoordt hierop dat het aantal schoolgaande kinderen uit Zoetermeer in Juni 57 bedroeg, behalve de avondscholieren. Het totaal aantal op de openbare school gaande kinderen beliep op 22 Juni 173. Er zal na de verbouwing plaats zijn voor 184. Werd er een nieuwe school en onderwijzerswoning gebouwd, dan zou dat een uitgaaf van o.l.m. f 11.000 vorderen.

De heer van Staalduinenvindt, dat het met de verbouwing toch nog maar lapwerk blijft.

De Voorzitter: Kan nu niet anders, de schoolopziener moet het goedvinden, anders krijgen we geen subsidie van het rijk.

Het resultaat der gehouden besprekingen is dat B. en W. gemachtigd worden tot het doen der aanbesteding.

Bij de rondvraag heeft niemand iets in het midden te brengen, waarna de vergadering door den voorzitter wordt gesloten.

Zoetermeer-Zegwaart. Voor de te houden openbare aanbesteding inzake het verrichten van eenige werkzaamheden aan de openbare school, verwijzen wij belanghebbenden naar de desbetreffende advertentie in dit nummer.

Meem 2 Aug 1913

Zoetermeer-Zegwaart. Woensdagavond werd aanbesteed het verbouwen (inwendige verandering) van de gemeenschappelijke O. L. school dezer gemeenten; ingeschreven werd door: wed. J. Bouman, voor f 1050; W. Vollebregt voor f 1038; J. van Os voor f 1024; Vesters voor f 998; N. V. „Tijdgeest” voor f 939.

Het werk is aan de laagste inschrijver gegund. Begrooting was f 950.

Meem 11 Aug '13
Raad Zeywaart 23 Juli

Alnu is aan de orde de verbouwing van de openbare school. De kosten daarvan zijn geraamd op f 950, waardoor er ruimte komt voor 184 leerlingen. Thans gaan er 173 ter school. Het werk zou in de vacantie moeten worden uitgevoerd.

Met algemeene stemmen worden B. en W. gemachtigd tot uitvoering van de werkzaamheden te doen overgaan.

Meem 9 Aug 1913
Raad Zeywaart 30 Juli

nomen.

Verder wordt medegedeeld dat de aanbesteding van het schoolwerk, waarvan de begrooting f 950 bedraagt, heeft plaats gehad.

Laagste inschrijver was „de Tijdgeest” voor f 939 aan wie het werk zal worden opgedragen.

Meem 10 Sept 1913
Raad Zeywaart 12 Sept

Vervolgens is aan de orde: wijziging van de begrooting voor 1913, in verband met de plaats gehad hebbende verbouwing van de school. Het aandeel in de kosten bedraagt voor deze gemeente f 516.45, waarvan door het Rijk vergoed wordt één vierde gedeelte.

De Voorzitter deelt mede, dat B. en W. het schoolwerk, dat door „de Tijdgeest” is uitgevoerd, hebben opgenomen en den indruk hebben gekregen dat alles naar behoren en keurig in orde is. Een buitenrekening is niet te verwachten. Ten overvloede zullen wij echter het werk nog door een deskundige van buiten de gemeente laten opnemen.

Meem 20 Oct '13
Raad Zeywaart
22 Oct '13

Men over het derde kwartaal van 1913; een schrijven van den heer H. Paul, ingenieur te Den Haag, waarbij deze, naar aanleiding van een tot hem gericht verzoek van B. en W., rapport uitbrengt over de door „de Tijdgeest” uitgevoerde verbouwing van de openbare school. Uit dit rapport, dat in alle opzichten gunstig luidt, blijkt dat het werk goed is uitgevoerd; geheel volgens het bestek.

Ook is ingekomen een schrijven van den districts-schoolopziener, waarbij deze bericht dat naar zijn oordeel het werk is uitgevoerd overeenkomstig het door hem goedgekeurde bestek.

Buitenwerk was er niet. Naar aanleiding van deze rapporten hebben B. en W. de aannemingsom dus uitbetaald.

25 Febr 1914
Raad Zeywaart
20 Febr '14

te mogen.
 Verkoop van grond is het volgend punt der agenda.

De Voorzitter: In een gesprek na afloop van de vorige vergadering gehouden, hebben de heeren te kennen gegeven, dat ze er niet tegen zouden zijn om den grond naast het Raadhuis te verkoopen, als er eens een goed bod kwam, mits er geen arbeidershuizen of winkelhuis op gebouwd werden. Men was toen voor onderhandschen verkoop, omdat men dan weet, met wien men te doen heeft. De heer A. G. Scheer heeft nu een verzoek ingezonden om ongeveer 500 vierk. meter vóór aan den weg te mogen koopen tegen f 4 per vierk. meter, dat is dus f 2000 voor het heele hoekje.

Uit de koopbrieven blijkt, dat het hoekje, hetwelk vermeld wordt als groot te zijn ± 4 aren, in 1874 in publieke veiling in bod is gekomen op f 1000. Het is het stuk grond, dat Noppe in huur heeft voor f 15 per jaar. In het huurcontract staat, dat het ± 6 aren groot is. De breedte aan de straat is ongeveer 25 meter. Kosten van overdracht en opmeting voor rekening van den koper. Verlangt een van de heeren naar aanleiding van dit verzoek het woord?

De heer Duiniveld: Het is gemeenteeigendom, en de wet zegt, dat niet onderhands verkocht mag worden, of de bewijzen moeten voorhanden zijn, dat het publiek niet meer zou opbrengen. Het is anders best mogelijk, dat B zegt: ik wou ook wel geven wat A geeft. Ik ben voor publiek. Met den geboden prijs kan ik niet meegaan, als ik dien vergelijk met den prijs van den grond voor het Spaarbankgebouw; dat scheelt nogal wat.

De Voorzitter: De gemeente mag wel onderhands verkoopen. Als de Raad het in 't belang van de gemeente acht, dan krijgt men zeker de goedkeuring van Ged. Staten. En wat den prijs betreft, wil ik er even op wijzen, dat de duurste grond van Palenstein, midden in het dorp, verkocht is voor f 3. En wat den Spaarbank-grond aangaat, daar mocht van alles op gebouwd worden, terwijl hier bezwarende bepalingen aan verbonden zijn.

De heer Duiniveld: Er zijn geen bewijzen, dat het publiek niet meer zou opbrengen.

De Voorzitter: De kwestie is hier: Vindt de Raad het bod flink genoeg of niet.

De heer van Staalduinen: We zouden eerst kunnen vragen, of de heer Scheer zijn bod soms verbeteren wil.

De heer Duiniveld: Er moeten bewijzen zijn, dat het aan de waarde is. Het is hier het neusje van de zalm. Mijn voorstel is wel verkopen, maar dan publiek.

De heer Groenewegen: Mijnheer de Voorzitter. Uw bedoeling is toch geweest om de leden er eens over te laten denken?

De Voorzitter: Ik heb het idee van de leden eens willen hooren, maar hen overigens willen vrij laten.

De heer Groenewegen vergelijkt den door Scheer geboden prijs met dien aan de Spaarbank, f 5. Is men het over den prijs eens, dan is hij voor onderhands, met het oog op de kosten.

De heer J. Scheer gelooft dat de grond wel meerdere waarde zou hebben, als er geen beperkende bepalingen waren.

De heer Duiniveld: Het is een lux-hoekje.

De heer L. Karens: Ik zou er voor wezen, om er publiciteit aan te geven, dat het te koop is.

De heer van der Sar: Ik ben het met Karens eens. Het beste is om er ruchtbaarheid aan te geven bijv. door een bordje of door de krant.

Het verzoek van den heer A. G. Scheer in rondvraag gebracht, wordt afgewezen.

Alle leden zijn er tegen; de heer J. Scheer houdt zich buiten stemming.

De Voorzitter: Willen de heeren nu ook besluiten over onderhandschen of publieken verkoop, of houden?

De heer Duiniveld stelt publieken verkoop voor.

De heer Groenewegen is voor onderhandschen verkoop en wil er publiek naar laten inschrijven.

Het voorstel-Duiniveld in stemming gebracht, wordt verworpen. Er voor is alleen de heer Duiniveld; tegen de heeren van de Sar, Karens, van Staalduinen en Groenewegen, terwijl de heer Scheer buiten stemma blijft.

Het voorstel-Karens om publiek te maken, dat de grond onderhands te koop is, wordt aangenomen met 4 tegen 1 stem, dien van den heer Duiniveld. De heer Scheer houdt zich buiten stemming.

Tot 1 April a. s. kunnen aanvragen om den grond te koopen worden ingezonden.

De heer Groenewegen zou de aanvaarding willen stellen op 1 Januari '15, dan is de huur van den grond met Noppe uit.

De heer v. Staalduinen is voor 1 Augustus, met schadeloosstelling van Noppe. Alle leden zijn hiervoor.

Ook de voorwaarden, geen arbeiderswoningen of winkelhuis, maar 1 of 2 dubbele heerenhuizen, alleen en uitsluitend voor bewoning, goedkeuring van de teekening door den Raad en kosten van overdracht, opmeting, afscheiding enz., voor den koper, worden goedgevonden. Naast het Raadhuis moet een flinke poort blijven, op zij langs de regen-

*Agenda 14
Raad Zegwaart
9 Dec 1914*

Voorts een missive van den districts-school opziener te Gouda, houdende mededeeling dat de toestand der openbare school alhier onhoudbaar is en maatregelen dienen te worden genomen voor verbetering van dien toestand. De school is te klein voor de 180 kinderen die haar thans bezoeken en dientengevolge, zijn de lokalen veel te vol. De tijdsomstandigheden laten echter niet toe, dat er haast mee gemaakt wordt.

De heer Noordam dringt op spoed aan.

omdat er met April weer nieuwe leerlingen bijkomen.

De Voorzitter antwoordt dat er in de lagere klassen nog wel plaats is, maar dat de 3e en 4e klassen t volst zijn. Vóór een beslissing genomen kan worden, moet echter een beraadslaging van B. en W. der beide gemeenten voorafgaan, gevolgd door een gecombineerde vergadering der beide gemeenteraden.

*Agenda 20 Jan '1915
Raad Zegwaart 14 Jan '15*

Missive van den heer Schoolopziener te Gouda, waarbij bericht wordt, dat bij opname van de openbare school, de toestand gebleken is onhoudbaar te zijn, en het nemen van maatregelen tot verbetering van dien toestand, dringend wordt aanbevolen.

Verhuur van gemeente-eigendommen is het volgend punt der agenda.

De tuin naast het Raadhuis wordt verhuurd aan Noppe voor f 15, en die er achter aan C. P. Arksteijn voor f 16, beide voor 1 jaar.

*Agenda 20 Jan '1915
Raad Zegwaart 20 Jan*

Ook is ingekomen een verzoek van het bestuur onzer afdeling van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw, waarbij gevraagd wordt, evenals het vorig jaar, een subsidie in de kosten van den landbouwwintercursus te verleenen. Nu de openbare school geen ruimte meer aanbiedt, moet een lokaal gehuurd worden, waarvoor f 50.— moet worden betaald.

Bij de rondvraag informeert de heer A. J. Noordam of door Burg. en Weth. reeds werk is gemaakt in verband met den schoolbouw.

De Voorzitter antwoordt, dat Burg. en Weth. reeds bezig zijn met het ontwerpen van eenige plannen en dat deze in een vergadering van Burgemeester en Wethouders van Zegwaart en Zoetermeer zullen worden besproken. Daarna kunnen voorstellen bij den Raad worden ingediend.

De heer Noordam dankt voor deze toezegging, waarna de vergadering wordt gesloten.

*Agenda 6 Febr 1915
Gemeen Raad Zegwaart
15 Febr 1915*

De Voorzitter, de heer C. L. J. Bos, herinnerde aan en deed nog eens voorlezing van den brief van den Districts-Schoolopziener van November j.l., waarbij deze berichtte, dat de toestand van de openbare school onhoudbaar is, en B. en W. werden uitgenoodigd maatregelen te nemen om te voldoen aan de Wet en koninklijke besluiten. Bij een door hem ingesteld persoonlijk onderzoek is gebleken, dat er te veel kinderen in de klassen zitten; in een lokaal, waarin er volgens de Wet 56 mogen zitten, zijn er 61, de paden zijn te nauw enz. Wil de Raad afkeuring van de school voorkomen, dan dienen met spoed maatregelen te worden genomen.

Op 15 Jan. j.l. waren 180 leerlingen aanwezig, waarvan 66 uit Zoetermeer en 114 uit Zegwaart, als: in de eerste klasse 25, 2e klasse 41, 3e klasse 35, 4e klasse 26, 5e klasse 33 en 6e klasse 20. Met 1 April a.s. komen er minstens bij 15 uit Zoetermeer en 20 uit Zegwaart en zullen er vermoedelijk 17 de school verlaten, als 8 uit Zoetermeer en 9 uit Zegwaart. Op 1 April kunnen we dus rekenen op minstens 198 kinderen, als 73 uit Zoetermeer en 125 uit Zegwaart.

Vóór 1 April moet dus in het gebrek aan ruimte worden voorzien en daarom hebben Burg. en Weth. van beide gemeenten met alle gemeene stemmen besloten den Raad voor te stellen te besluiten:

1e. op de schoolplaats te stichten een houten hulplokaal, waarvan de kosten worden geraamd op f 950. Voor afbraak kan dit lokaal opbrengen pl.m. f 250, rest alzoo een uitgaaf van f 700. Kan een geschikt lokaal gehuurd of gekocht worden, dan zijn de uitgaven geringer.

2. Het onderwijzend personeel uit te breiden met 1 onderwijzer.

Na de vergadering van B. en W. is nog overleg gepleegd met het bestuur van de gymnastiekvereniging „Pro Patria” om een lokaal in hun gebouw te huren, groot 6 x 8.32 M. met W. C. en kleedkamer om daarin tijdelijk een klas onder te brengen en is het bestuur genegen dit voor dat doel af te staan tegen eene vergoeding van f 25 per maand, waaronder begrepen is het schoonhouden van het lokaal en het gebruik van kachel.

De Districts-schoolopziener is bereid zijn goedkeuring aan dit plan te hechten. Het gymnastieklokaal heeft dit tegen dat die klas dan onttrokken is aan het toezicht van het hoofd der school doch het zou, wanneer deze toestand een jaar mocht duren, uitsparen een bedrag van ruim f 400.

B. en W. geven daarom den Raad in overweging hen te machtigen de noodige voorzieningen te treffen om, hetzij door stichting, hetzij door huur van een gebouw in de bestaande behoefte te voorzien, lettende op het

financieel belang van de gemeente, doch ook op de belangen van het onderwijs.

De Voorzitter is bereid nog nadere gewenschte inlichtingen te verschaffen en het woord te verleenen in de volgorde waarin het zal worden gevraagd.

De heer A. J. Noordam: Mijns inziens is er niets tegen wanneer de beslissing overgelaten wordt aan B. en W., mits zij niet in de eerste plaats letten op het financieel gedeelte; het onderwijs mag daaronder niet lijden.

De Voorzitter: Wanneer het aan B. en W. overgelaten wordt, kunnen zij rekening houden met de financiën, doch ook letten op de belangen van het onderwijs. Dit mag niet opgeofferd worden aan enkele guldens; f 25 huur per maand is ook niet zoo weinig; wordt er een hulplokaal gebouwd op de speelplaats, dan wordt deze ook weer klein.

Ik meen echter, dat de zaak in veilige handen is, wanneer het aan B. en W. wordt overgelaten.

De heer M. Karens: Na de voldoende toelichting door den voorzitter wenschte ik voor te stellen met B. en W. mee te gaan. Het komt mij in deze tijdsomstandigheden het meest geschikt voor.

De Voorzitter: Het doet mij genoegen, dat ook de heer Karens met het voorstel van B. en W. kan meegaan.

Alsnu wordt het eerste voorstel in rondvraag gebracht en met algemeene stemmen aangenomen.

Hierna komt in stemming het voorstel om over te gaan tot uitbreiding van het personeel met één onderwijzer, wat eveneens met algemeene stemmen wordt aangenomen.

Ten derde worden B. en W. gemachtigd tot aanschaffing van het vereischte schoolmeublement.

Het voorzien in het gebrek aan ruimte is slechts een tijdelijke voorziening; voor de toekomst moeten natuurlijk andere voorzieningen worden getroffen. De schoolopziener is overtuigd dat het niet aangaat nu direct tot de stichting van een nieuwe school over te gaan, geld is duur en moeilijk te krijgen, doch het is zeker dat het niet achterwege kan blijven. Het doel is op verschillende wijzen te bereiken als:

1. het stichten van een nieuwe school en woning op een nieuw terrein;
2. op de bestaande plaats een nieuwe school bouwen, maar dan van twee verdiepingen;
3. de bestaande school voor de halve waarde aan Zegwaart te laten en dan voor Zoetermeer een nieuwe school te stichten.

Dit laatste zou de Voorzitter echter zeer betreuren, met het oog op de scheiding, die dan tusschen de inwoners van de beide gemeenten zou ontstaan. Op alle hier bestaande scholen gaan de kinderen van de beide gemeenten heen, de ouders uit beide gemeenten gaan gezamenlijk naar de hier aanwezige kerken; de beide gemeenten worden in dit opzicht als één beschouwd; Spr. zou het dus betreuren wanneer er* in deze scheiding kwam.

De wethouder Veldhuizen is het hiermee volkomen eens. Bovendien zou een school voor iedere gemeente afzonderlijk duurder uitkomen.

B. en W. stellen voor hen te machtigen de noodige ontwerpen en plannen te maken om op afdoende wijze te voorzien in de behoeften aan goed en voldoende onderwijs en de noodige gelden daarvoor beschikbaar te stellen. Later kunnen deze dan den Raad worden aangeboden.

Met algemeene stemmen wordt deze machtiging verleend.

De vergadering wordt hierna gesloten.

***

Mijnheer de Redacteur!

Verzoeken beleeft voor onderstaand een plaatsje in Uw blad.

Zaterdag j.l. in het Nieuws het verslag lezend der gecombineerde raadsvergadering van Zoetermeer en Zegwaart, dacht ik zoo: Wat is de overheid onzer gemeenten toch conservatief. Waar de schoolopziener komt met de boodschap: de school deugt niet meer, meende ik dat hier zoo spoedig mogelijk in zou worden voorzien. Maar neen. Uitstel wordt voorgesteld en gaarne door den Raad verleend.

Als argument wordt gebruikt: het geld is te duur en schraal.

Mag dit een reden wezen tot zulk een besluit?

Zeker zal binnenkort deze duurte geen wending nemen en het gevolg zal zijn, een lang uitstel zeer ten schade van het onderwijs. Het besproken lapmiddel kan vanzelf de zaak niet bevorderlijk zijn.

Nog om een anderen reden in dezen tijd is m. i. onze overheid niet op den goeden weg. Met het oog op werkloosheid worden door Rijk en verschillende gemeenten werken uitgevoerd. Benthuizen en Moercapele zelfs zijn gelukkig niet zoo zuinig als deze gemeenten. Waar moest het heen, indien de in den Raad geprezen zuinigheid ook overal werd toegepast?

Ik mag toch zeker niet veronderstellen, dat nu het de O. S. betreft, de tijdsomstandigheden worden gebruikt?

Onze vertegenwoordigers konden beter het algemeen belang dienen, dan door hun besluit in deze genomen.

Wij zullen maar afwachten. Misschien valt het nog mee.

Dankend voor de plaatsing,

Hoogachtend,
Abonné.

Zegwaart, Februari 1915.

*Nieuws 13 Maart 1915
Opg. Raad 10 Maart 1915*

Hierna deelt de Voorzitter mede dat Burg. en Weth. maatregelen hebben getroffen om tijdelijk in de behoefte aan meerdere schoolruimte te voorzien.

Werd een lokaal op de speelplaats gebouwd, dan zou dit de gemeenten kosten f 700; een lokaal in het gymnastiekgebouw zou kosten, met inbegrip van het schoonhouden, f 25 per maand, terwijl de timmerman P. van Herwijnen had aangeboden op het terrein van zijn vader, naast de speelplaats een lokaal te stichten en dit aan de gemeenten in gebruik te geven gedurende 1½ jaar voor f 500.

B. en W. hadden gemeend op deze laatste aanbieding te moeten ingaan, zoodat zij den Raad machtiging vragen om de desbetreffende overeenkomst aan te gaan.

Met algemeene stemmen wordt deze machtiging verleend.

De vergadering wordt hierna gesloten.

*Nieuws 15 Duj 1915
Raad Zegwaart 10 Duj.*

Bij de rondvraag vraagt de heer Noordam hoever de plannen van B. en W. zijn ten opzichte van den bouw van een nieuwe school; hij meent dat het nu eenge schikte tijd is om geld te leenen.

De Voorzitter antwoordt dat, ook met het oog op de verbouwing van het raadhuis, de plannen voor de school voorloopig zijn blijven rusten. B. en W. nemen deze zaak nu echter ter hand, zoodat weldra oorstellen bij den raad zullen inkomen. Ook omtrent de progressieve heffing van den hoofdelijken omslag.

*Nieuws 18 Maart 1915
Raad Zoetermeer 16 Maart*

Bij de rondvraag informeert de heer van Staalduinen hoe het staat met de vernieuwing van de school.

De Voorzitter zegt dat besprekingen tusschen B. en W. van beide gemeenten hebben plaats gehad en binnenkort voorstellen den Raad zullen bereiken.

Niets meer aan de orde zijnde, en niemand meer het woord verlangende, wordt de vergadering om kwart over achten gesloten.

*Nieuws 29 April 1915
Raad 26 April 1915*

Het tweede punt van de agenda is de schoolbouw.

De Voorzitter deelt mede, dat hij enkele cijfers zal moeten noemen, die niet voor openbaarheid bestemd zijn, ook omdat het particuliere belangen betreft, en stelt voor de deuren te sluiten, waartoe wordt overgegaan.

Na anderhalf uur in geheime zitting vergaderd te hebben, worden de deuren weder geopend en deelt de voorzitter mede, dat er een voorstel is om aan den schoolopziener te verzoeken, met het oog op de tijdsomstandigheden, een jaar uitstel voor den schoolbouw te willen verleenen.

Op dit voorstel is een amendement ingediend door den heer Noordam, om het nemen van een besluit nog 14 dagen op te schorten.

Het amendement wordt verworpen met 9 stemmen tegen en 2 voor. (De heeren Noordam en Huysman.)

Het voorstel om 1 jaar uitstel te verzoeken, wordt daarop met 9 stemmen voor en 2 tegen, aangenomen. (Tegen de heeren Noordam en Huysman.)

*Nummers 10 juni 1916
Raad Zoetermeer
2 juni 1916*

den.

Het volgend punt van de agenda is schoolbouw.

B. en W. hebben een schrijven ontvangen van B. en W. van Zegwaard met verzoek hun te berichten of zij bereid zijn mede te werken tot verbouwing der gemeenschappelijke openbare school, welke verbouwing noodzakelijk is gebleken, en reeds meermalen uitgesteld.

Ook is ingekomen een schrijven van den districts-schoolopziener te Gouda waarbij deze aandringt op verbetering van den toestand, en spoedig antwoord verlangt op zijn vraag of de gemeente vóór 1 October 1917 wil overgaan tot den bouw van een afzonderlijke school of van een gemeenschappelijke met Zegwaard. Ook de onderwijzerswoning is slecht en als men toch aan 't verbouwen gaat, zou men die meteen wel kunnen vernieuwen.

De Voorzitter zegt dat de overeenkomst indertijd met Zegwaard aangegaan betreffende de gemeenschappelijke school, slechts met beider toestemming kan worden ontbonden.

Hij deelt mede, dat hij de leden in de gelegenheid gesteld heeft van de gemaakte berekeningen inzage te nemen vóór de vergadering, en dat alle leden, behalve de heer Duijnsveld hiervan gebruik hebben gemaakt.

Als Zoetermeer een eigen school gaat bouwen op het terrein naast het Raadhuis, zou de berekening worden als volgt: waarde van den grond naar schatting f 4000; kosten van 't bouwen van een school met 3 lokalen geraamd door den heer van Kampen op f 14.000, totaal f 18.000, waarvan 't Rijk 25 % of f 4500 vergoedt, rest f 13.500. De onderwijzerswoning zou f 7000 kosten, samen f 20.500. Gaat Zoetermeer met goedvinden van Zegwaard uit de combinatie, dan zou Zegwaard aan Zoetermeer eene uitkeering moeten doen van bijv. f 5000, blijft over f 15.500. Trekt men daarvan af de waarde van den grond, die eigendom der gemeente is, dan zou uitgegeven moeten worden f 11.500 plus f 500 voor onvoorzien, is f 12.000. Afgeschreven in 30 jaar zou dit per jaar f 648 aan renteverlies en wederbelegging kosten.

Gesteld dat het personeel bestaat uit een hoofd en één onderwijzer, dan zouden de totale kosten na aftrek van de Rijkssubsidie f 1778 per jaar bedragen. Thans wordt voor kosten van 't onderwijs betaald f 4955, waarvan 't Rijk f 3085 vergoedt, dus per saldo f 1870 of voor elke gemeente f 935.

Bouwen Zoetermeer en Zegwaard een nieuwe gemeenschappelijke school, dan zou het terrein met een school van 6 lokalen f 27.000 kosten, waaraf 25 % Rijkssubsidie ad f 6750, blijft f 20.250, waarbij kosten van tijdelijke plaatsing der kinderen tijdens den bouw ad f 750, samen f 21.000. In 30 jaar afgelost zou dat per jaar kosten f 1188.25, makende met jaarwedden, onderhoud gebouwen enz. f 6123.25, waarvan het Rijk teruggeeft f 3150, rest f 2993.25. Wordt daarin gedragen naar evenredigheid van 't aantal kin-

deren, dat uit Zoetermeer en Zegwaard school aan n. 65 en 125 (op 15 Januari j.l.) dus in verhouding van $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{2}$ dan zou het aan Zoetermeer per jaar kosten f 1197.30.

we or

Moet er ook nog een onderwijzerswoning bijkomen, dan zou de berekening worden, terrein met school f 30.000, waaraf 25 % Rijkssubsidie f 7500, rest f 22.500 kosten onderwijzerswoning en tijdelijke voorziening f 7500, totaal f 30.000. De exploitatie enz. zou dan f 3502.50 per jaar kosten, waarvan ten laste van Zoetermeer $\frac{1}{2}$ of f 1401.

De vraag is nu: welk besluit kan zoowel in 't belang van het openbaar onderwijs als van de gemeente genomen worden.

Ter toelichting deelt de Voorzitter nog mede, dat in 1880 op de openbare school gingen 46 kinderen uit Zoetermeer en 90 uit Zegwaard, en dat er in 1892 door stichting van de R. K. Jongensschool 33 af gingen.

15 Januari j.l. gingen er uit Zoetermeer 65 school en uit Zegwaard 125.

Sticht Zoetermeer een eigen school met 3 lokalen, dan zullen de kosten gelijk hiervoor is gemeld f 1778 per jaar bedragen, als 't hoofd slechts door 1 onderwijzer bijgestaan wordt. Met 1 onderwijzer voor 3 klassen kan het onderwijs niet goed zijn.

Wordt het hoofd door 2 onderwijzers bijgestaan, dan zijn de kosten f 2118 per jaar.

Op 't oogenblik gaan er uit Zoetermeer 61 kinderen op de openbare school, verdeeld als volgt: 1e en 2e klasse 23; 3e en 4e, 24; 5e en 6e 14.

Resumeerende komen dus de uitgaven bij 't bouwen van een gemeenschappelijke school meer voor Zoetermeer op f 1197.30, en met een nieuwe onderwijzerswoning op f 1401.

De sedert zoovele jaren bestaande regeling is de goedkoopste, met dien verstande dat Zoetermeer dan niet voortaan de helft, maar $\frac{1}{2}$ (naar evenredigheid van 't aantal kinderen namelijk) draagt.

In verband hiermede deelt de Voorzitter de oenamer der bevolking in Zoetermeer en Zegwaard na van af 1880.

In 1880 waren er in Zoetermeer 1042 inwoners; in Zegwaard 1519; in 1885, respectievelijk 1107 en 1472; in 1905, 1336 en 1734; in 1910 1403 en 1976 en in 1916 1552 en 2200.

In de laatste 36 jaar is Zoetermeer dus met 510 en Zegwaard met 681 inwoners vooruitgegaan, dus naar evenredigheid van 't zielental is de aanwas voor beide gemeenten ongeveer even groot.

Na deze duidelijke en uitvoerige uiteenzetting van den Voorzitter, worden de leden in de gelegenheid gesteld over deze zeer belangrijke kwestie hunne meening te uiten.

't Eerst vroeg de heer van der Sar het woord. Spr. zou aan behandeling met gesloten deuren de voorkeur geven.

De Voorzitter vindt, waar het een zoo belangrijke zaak betreft, openbare behandeling raadzaam. Laat ieder hooren, wat de Raadsleden, de Voorzitter en de Wethouders er van denken.

Het voorstel van den heer van der Sar om de deuren te sluiten vindt alleen steun bij den heer Karens, de andere heeren zijn er tegen.

De deuren blijven dus open, en de zaak wordt in 't openbaar behandeld.

De heer Scheer meent dat de aanwas der Ingezeten van Zegwaard in 't vervolg groter zal zijn dan van Zoetermeer. Tot nu toe hield die toename gelijken tred, maar waar thans in den woningnood in Zoetermeer vooreerst is voorzien, ziet hij niet in, waar hier een groote toename van 't aantal inwoners vandaan zou moeten komen. In Zeg-

waard is dat wat anders; daar is veel meer ruimte om te bouwen, en hij voorziet daar een groote toename, zoodat hij gelooft, dat de nieuw te bouwen gemeenschappelijke school dan weer te klein zou worden en dan zou Zoetermeer de uitbreiding moeten helpen bekostigen. Bovendien is er een streven tot invoering van het 7e leerjaar, en dan zou een school van 6 lokalen na eenige tijd 15 jaren weer te klein zijn.

Hij meent daarom dat het beter is Zoetermeer los te maken van Zegwaard. Het zou nu Zoetermeer wat meer kosten, maar we staan thans op een keerpunt, nu of nooit.

De heer van Staalduinen vindt dat als we een nieuwe gemeenschappelijke school gaan bouwen, er wel aan de bezwaren van den heer Scheer tegemoet is te komen. Het is nu al jaren goed gedaan, en wat goed is, houdt dat, zegt spr. Bovendien kost een gemeenschappelijke school minder dan wanneer Zoetermeer zelf bouwt, en dat scheelt op de jaren heel wat.

De heer van der Sar is voor een eigen school. Hij vindt als een onderwijzer een kleine klas heeft, dan kan hij beter zijn aandacht er aan wijden dan bij een klas met veel kinderen.

De heer Scheer vestigt nog de aandacht op den aard van het onderwijs. Er is ook gesproken over het belang van het onderwijs. Spr. haalt uitspraken aan van Fabius, Wierst, Gunning en Jan Ligthart, die allen de kleine scholen boven de groote aanbevelen, de z.g.n. Driemansscholen d. w. z. een school van

6 klassen met 3 onderwijzers.

De Voorzitter zegt nog naar aanleiding van een vraag van den heer Scheer, dat het salaris van het hoofd, gesteld dat Zoetermeer zelf ging bouwen, minstens f 1300 zal moeten bedragen. Is het minder dan maakt men de kans op snelle wisseling van personeel groter en die kans is bij een afzonderlijke school lang niet denkbeeldig voor het heele schoolpersoneel.

Dat er vrees bestaat voor een snellere toename der bevolking van Zegwaard, dan van Zoetermeer, is juist, maar in Zoetermeer is ook nog bouwterrein, en het is niet te voorzien of in Zoetermeer ook niet eens een fabriek of een complex arbeiderswoningen verrijzen zal.

Wordt besloten tot een gemeenschappelijke school met woning dan blijft er nog ruimte genoeg oover voor een nieuw lokaal.

Bij 't bouwen van een gemeenschappelijke school, zouden de kosten zooals gezegd voor Zoetermeer f 1401 bedragen; bij een eigen school met een hoofd en 1 onderwijzer f 1778 per jaar en met 2 onderwijzers, zooals Fabius e. s. zich indenken, f 2118, zoodat men in 't laatste geval zelfs meer dan f 700 dunder uit zou komen.

De heer Groenewegen zou op den bouw van een eigen school willen bezuinigen door te bouwen met een verdieping en een plat dak.

De heer van der Sar. Wordt er gezamenlijk gebouwd, dan moet er veel geheld worden, en dat zal meer kosten.

De Voorzitter. De berekening is gemaakt voor sterk heien en een school met verdieping. Bovendien, de begruoting van den heer van Kampen komen altijd vrij goed uit.

De heer de Groot. We komen voor een groote uitgaaf te staan, en waardoor wordt die veroorzaakt? De school is te klein. In 1912 waren er 130, en in 1916, 190 kinderen. Hij acht het gevaar niet denkbeeldig, dat we later aan 't eigen euvel mank zullen gaan als nu, en daaraan wil hij zijn stem niet geven. De school staat in 't gedrang; voor uitbreiding is geen plaats.

De Voorzitter. De nieuwe gemeenschappelijke school kan 330 kinderen bevatten, dus nog 140 meer dan nu, en bovendien is er nog gelegenheid voor uitbreiding genoeg.

De heer de Groot is het er niet mee eens; de speelplaats wordt dan te klein voor die 330 kinderen.

De Voorzitter blijft van meening dat de speelplaats ruim genoeg is. Spr. heeft de heeren ingelicht in 't belang van het nemen besluit, in het belang van de gemeente en in 't belang van het onderwijs. Niet hij moet beslissen, maar de Raad.

De heer Duiniveld meent dat Zegwaart in de laatste 5 jaar naar verhouding veel sneller is vooruitgegaan dan Zoetermeer, en hij gelooft dat zulks ook in 't vervolg 't geval zal zijn.

De Voorzitter herhaalt zijn cijfers, en zegt dat hij den heer Duiniveld geen praatjes tracht wijs te maken, maar dat hij zijn gegevens aan de provinciale bladen van 5 tot 5 jaar ontleend heeft. Mede naar aanleiding van een opmerking van den heer van Staalduinenveld zegt de Voorzitter, dat, mocht de stijging van het aantal kinderen in Zegwaart grooter zijn dan in Zoetermeer, de verhouding van $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{3}$ gewijzigd zou kunnen worden, en dit als conditie in de met Zegwaart te sluiten overeenkomst zou kunnen worden opgenomen.

De heer van der Sar zegt, dat als de gemeenschappelijke school er is, Zoetermeer dan overal „ja en amen” op moet zeggen. Het wordt dan een spelbal van Zegwaart. Nu of nooit, al moet het Zoetermeer dan ook veel kosten.

De Voorzitter geeft nog in overweging een regeling aan te gaan om de kosten te betalen naar evenredigheid van het aantal kinderen op 15 Januari. Wil Zegwaart er niet mee gaan, dan kunnen we altijd nog zien.

De heer Scheer. Al neemt de bevolking in Zoetermeer nog zoo toe, dan is hier geen gevaar, als we een school voor 150 kinderen bouwen.

De heer de Groot vindt het onnatuurlijk als Zoetermeer in Zegwaart bouwt.

De heer v. Staalduinenveld zou het diep betreuren, als we ons los maakten van een toestand, die al eeuwen zoo heeft bestaan, en die geleken is goed te zijn; vooral waar we nu meer kosten krijgen. We zijn altijd broederlijk met Zegwaart samen gegaan.

De heer Scheer vindt dat „broederlijk samengaan” niet zoo erg. Spr. herinnert aan den tijd toen de gasfabriek opgericht werd. Zegwaart heeft toen nooit gezegd: „laten we 't samen doen”, maar wel heeft Zegwaart getracht te benadeelen; zij, die toen de oprichting geforceerd hebben, hebben zich 't eerst onttrokken. Spr. heeft genoeg van die samenwerking met Zegwaart. Trouwens voor Zegwaart is 't een voordeel als wij bouwen.

De Voorzitter bestrijdt deze laatste bewering aan de hand van cijfers.

De discussie wordt hierop gesloten en men gaat over tot stemming.

Voor 't stichten van een eigen school zijn de heeren: Duiniveld, van der Sar, Karens, Groenewegen, de Groot en Scheer.

Voor het bouwen van een nieuwe gemeenschappelijke school is de heer Staalduinenveld.

Zoetermeer zal dus een eigen school bouwen op den grond naast het Raadhuis, en zal aan Zegwaart opheffing vragen der overeenkomst en om uitkeering verzoeken, bij taxatie door deskundigen vast te stellen.

De destijds met Zegwaart aangegane overeenkomst dateert van 1880.

Niemand meer het woord verlangende, wordt de vergadering om half elf gesloten.

Zoetermeer—Zegwaart. Binnen

Mijnheer de Redacteur!

Mag ik naar aanleiding van uw verslag Raadsvergadering Zoetermeer eens een enkel woordje in 't publiek schrijven?

De aard van uw blad laat niet toe, dat U bepaalde conclusies gaat trekken uit genomen raadsbesluiten. U geeft — en terecht — zoo objectief mogelijk wat er in den Raad over een bepaald punt is gezegd, zonder daarbij uw eigen oordeel te voegen. Als schrijver van een „ingezonden stuk” staat men op dat punt wat vrijer.

Ik ga nu uit van de veronderstelling dat de door U genoemde cijfers inzake „schoolbouw” te Zoetermeer de juiste zijn, zooals ze werkelijk in den Raad zijn genoemd.

Mij aansluitende aan die cijfers, wensch ik eenige conclusies te trekken, al verheer ik het niet, dat sommige dier cijfers mij minder juist schijnen voor te komen of dat althans een andere becijfering mogelijk zou zijn.

Bouwt Zoetermeer zelf een school, dan moet dat kosten volgens uw opgaven: gebouw f 14000, grond f 4000, aftrek 25 % van het Rijk, f 13.500, woning f 7000, samen

f 20500. Vergoeding van Zegwaart f 5000, blijft f 15.500. Daar de grond er reeds is, behoeft f 4000 niet te worden uitgegeven, rest alzoo f 11.500, plus nog f 500 onvoorzien, blijft een totale uitgaaf van f 12000.

Gaat Zegwaart bouwen, dan kost dat met Zoetermeer samen met inbegrip van nieuwe onderwijzerswoning volgens de berekening in uw Raadsverslag: terrein met school f 30.000 (dus f 3000 meer aan terrein, dan wanneer er geen woning wordt gebouwd, want dan noteert U f 27000), daarvan af 25 % van het Rijk, plus woning met tijdelijke voorziening enz., blijft f 30.000.

Zoetermeer zal te betalen hebben daarvan % deel of f 12000.

1e conclusie: Gaat Zoetermeer alléén bouwen, dan moet het juist evenveel kapitaal opnemen, als wanneer het met Zegwaart samen bouwt, m. a. w. een nieuwe eigen school kost aan Zoetermeer aan kapitaal niets meer, dan wanneer het zich aan Zegwaart blijft binden.

Nu de exploitatie. Voor 't jaarlijksch onderhoud is o. m. noodig aflossing en rente. Deze post is (in beide gevallen f 12000 aan kapitaal) voor beide gevallen precies dezelfde. Vervolgens komen vuur en licht, schoonmaak, gewone kleinere reparaties en leermiddelen. Nu komt dat alles ongeveer even hoog in Zoetermeer alléén, als in Zegwaart voor beide gemeenten, waaraan Zoeter-

meer zijn deel betalen moet. Of men bijv. 3 kachels in Zoetermeer stookt, of dat men er 3 van de 6 in Zegwaart zal moeten betalen, komt al vrijwel op 't zelfde neer. Zoo 't is ook met de andere posten. Of men voor 65 leerlingen in Zoetermeer f 1 per jaar aan leermiddelen betaalt (desnoods minder of meer) of dat men dat bedrag voor diezelfde leerlingen in Zegwaart heeft te storten, maakt geen verschil, althans niet van eenigen beduidenden invloed.

Het verschil zit voornamelijk en uitsluitend in de kosten.

Heeft Zoetermeer een eigen school, dan kan het volstaan met 65 leerlingen tot 90 toe, met 2 lokalen en 2 leerkrachten. Om echter het onderwijs zoo goed mogelijk te doen zijn, bouwt men een school met 3 lokalen, en 3 leerkrachten, zoodat er 1 boven het vereischte aantal is. Men heeft dan volgens het getuigenis van het Rijksschooltoezicht in 't bijzonder van de voorstanders van goed openbaar onderwijs de meest ideale school die zich denken laat.

Wat kost dat nu aan de gemeente?

Het hoofd betalen we bijv. met f 1400 (dus f 100 meer dan in uw verslag, de onderwijzer f 600, onderwijzeres met acte handwerken f 650, dan moet de gemeente daarvan betalen f 250 + f 100 ± f 390 = f 840.

In de gecombineerde school zijn noodig 6 leerkrachten, waaronder 2 onderwijzeressen met handwerken en ook 1 overcompleet onderwijzer. Dat kost aan de gemeenten f 350 + f 100 + f 100 + f 100 + f 150 + f 390 = f 1190. Betaal Zoetermeer daarvan $\frac{1}{2}$ deel, dan kost dat f 476.

Alleen f 840, in combinatie f 476, maakt een verschil van f 364.

2e conclusie: Voor een jaarlijksch bedrag van ongeveer f 400, heeft Zoetermeer een eigen school, die jaren lang voldoende is, en waarbij het op geen punt van Zegwaart afhankelijk is.

En hoe staat het ten opzichte van Zegwaart? Bouwt men gecombineerd, dan kost dat (zie bovenstaand) f 30.000, voor Zegwaart dus $\frac{1}{2}$ daarvan is f 18000.

Blijft alles zooals 't is en bouwt Zoetermeer alléén, dan betaalt Zegwaart f 5000*), dus een directe kapitaalbesparing voor Zegwaart van f 13000. Gaat men echter wel een nieuwe woning bouwen of de oude vernieuwen ('t is geloof ik hoog noodig!) dan komt dat op f 7000, met onkosten mede, zeg bijv. f 8000, blijft toch nog een bezuiniging van f 5000.

3e conclusie: Door het bouwen van een eigen school in Zoetermeer blijft voor Zegwaart uitgespaard een kapitaal van f 13000, in ieder geval van f 5000, zoo men een nieuw schoolhuis zet.

De jaarlijksche exploitatie bedraagt voor Zegwaart wat de posten, onderhoud gebouw, vuur licht, schoonhouden leermiddelen enz. betreft evenals voor Zoetermeer alléén, voor 135 leerlingen in 3 lokalen, ongeveer evenveel als het $\frac{1}{2}$ deel van het totaal-bedrag voor de school met 6 lokalen en ruim 200 leerlingen. Ook hierin is geen verschil van betekenis.

Het verschil zit in 2 posten en wel: aflossing met rente en onderwijzend personeel.

Wat het eerste betreft zal bij de groote school van f 18.000 moeten worden afgelost en rente betaald. Nu is voor Zoetermeer berekend van f 12000 een jaarlijksch bedrag aan rente met aflossing van f 648. Naar diezelfde maatstaf zou dus voor f 18000 betaald moeten worden f 975.

Bouwt Zegwaart niet, dan zijn de onkosten f 5000, dus aan aflossing enz. f 275. Komt er een nieuw schoolhuis, dan wordt dit jaarlijks f 700.

In 't meest ongunstigste geval blijft er dus aan aflossing enz. voor Zegwaart jaarlijks f 275 minder te betalen, als Zoetermeer een eigen school krijgt.

En nu 't personeel. Samen is er noodig f 1190, waarvan Zegwaart $\frac{1}{2}$ of f 714.

Blijft Zegwaart alleen, dan zijn 3 leerkrachten voor 135 leerlingen noodig, waaronder geen overcompleteet, dus naar de thans geldende salarisregeling $f 350 + f 100 + f 100 + f 50$

handwerken = $f 600$. Dat geeft dus een bezuiniging van $f 714 - f 600 = f 114$. Vermeerderd met $f 275$ is totaal $f 389$.

4e conclusie: Gaat Zoetermeer zelf bouwen, dan wordt dat een besparing van $f 389$ (dus ook ongeveer $f 400$) op de jaarlijksche uitgaven voor Zegwaart.

5e conclusie. Zoetermeer zal meer te betalen hebben $f 364$ ($f 400$). Zegwaart daarentegen $f 389$ ($f 400$) minder. De gezamenlijke uitgaven voor onderwijs, die uit de kassen der beide gemeenten noodig zijn, blijven dus in ronde cijfers genomen, volkomen gelijk. Voor Zoetermeer hooger, voor Zegwaart zooveel lager.

6e conclusie: Het raadsbesluit van Zoetermeer geeft aan die gemeente voor een luttel bedrag volkomen vrijheid en zelfstandigheid in zake onderwijs en bespaart aan Zegwaart jaarlijks een niet onbelangrijk bedrag uit. 't Is dus uit financieel oogpunt beschouwd geen onberaden stap en wanneer de Raad van Zegwaart mede zal hebben toe te stemmen of Zoetermeer zelfstandig mag gaan schoolhouden, zal die Raad verstandig doen, het voorstel van Zoetermeer in te willigen.

Daar in uw raadsverslag andere vragen, die op deze zaak betrekking hebben niet of slechts zijdelings zijn aangeroerd, heb ik mij ook slechts in hoofdzaak met de financiële vergelijking bezig gehouden.

Met vriendelijken dank voor de plaatsing
Uw dw.

H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 20 Juni 1916.
Molenweg 239a.

*) Wij maken den inzender opmerkzaam, dat het bedrag van $f 5000$ voor eventuele uitkeering door Zegwaart aan Zoetermeer bij uitbreiding met goedvinden uit de bestaande overeenkomst, slechts een raming is, en niet in 't minst een cijfer dat vaststaat.

Verder willen we er nog op wijzen, dat in het bewuste Raadsverslag ook nog de wenselijkheid besproken is, om bij gemeenschappelijk bouwen de regeling zóó te treffen, dat de kosten jaarlijks voor elke gemeente berekend worden naar 't aantal kinderen op 15 Januari en dat in dat geval, ook de verhoudingscijfers van % en % aan 't wankelen zouden gaan.

Red.

Merks 24 juni 1916

Geachte Redactiel

Toen in de op 8 Juni l.l. gehouden vergadering van den Raad der gemeente Zoetermeer de bekende schoolbouw behandeld werd, voerde de heer Scheer aan, dat vooraanstaande leden van het Rijksschool-toezicht, zooals de heeren Fabius, Wirtz, Gunning, als ook wijlen de heer Jan Ligthart, de scholen met drie leerkrachten aanbevelen boven groote scholen. Dit moest dienen als argument tegen de bewering, dat het onderwijs schade zou lijden door scheiding van Zoetermeer en Zegwaart op onderwijsgebied.

Ik was niet voornemens over dat argument iets te schrijven, ofschoon het tamelijk aanvechtbaar was. Thans zegt de heer H. Nieuwenhuijsen echter in zijn ingezonden stuk in „Het Nieuws“, van 21 dezer, ook weer dat de Driemansschool, volgens het Rijksschooltoezicht „de meest ideale school is, die zich denken laat.“

gen deze bewering, zooals zij en door den heer Scheer en door den heer Nieuwenhuijsen werd uitgesproken, op te komen. Zeker, genoemde leden van het Rijksschooltoezicht, en nog wel meer anderen, hebben verklaard aan scholen met drie leerkrachten de voorkeur te geven boven groote scholen. Maar in dezen zin: Driemansscholen met een niet groot aantal leerlingen, en zeer groote scholen, voor 400 à 600 leerlingen, z.g.n. kinderpakhuizen. Maar zeer stellig is het bedoeling van die heeren niet, dat eene school met drie leerkrachten beter zou zijn, dan eene met zes leerkrachten en klassen van 35 à 40 leerlingen. En daar gaat het hier in onze gemeenten toch om! Het argument van de heeren S. en N. heeft dus in het onderhavige geval in 't geheel geen bewijskracht. Een leek op onderwijsgebied ziet wel in, dat een school met volledig personeel, d. w. z. voor elke klasse een onderwijzer, beter zal zijn, dan eene, waar de klassen twee aan twee gecombineerd zijn.

In het lange ingezonden stuk van den heer N. trokken nog enkele, zaken mijne aandacht, waarop het niet ondienstig is ander licht te laten vallen. De heer N. is druk aan het cijferen en berekenen geweest. Bij de berekening van de bouwkosten van een school voor Zoetermeer alleen, trekt hij „mir nichts, dir nichts“, de $f 4000$, die als waarde van het bouwterrein aangegeven waren, maar van de bouwkosten af, want: „daar de grond er reeds is, behoeven die niet uitgegeven te worden.“ Tot uw dienst, mijnheer N! Maar die grond heeft waarde, kan eene andere bestemming hebben, en door den bouw van eene school wordt dat terrein voor een ander doel waardeloos gemaakt. En al behoeft die waarde nu niet in contanten betaald te worden, zij moet bij de bouwkosten worden in rekening gebracht. Bij verkoop van den grond kon de gemeente toch die waarde ontvangen, hetgeen bij bebouwing niet meer mogelijk is. Of dat bedrag nu $f 4000$ of minder is, doet weinig ter zake.

Verder wordt gerekend op eene uitkeering van de gemeente Zegwaart van $f 5000$, en wordt er alzo aangenomen, dat school en onderwijzerswoning op $f 10.000$ geschat zullen worden. Nu, dat kop wel eens iets minder zijn! De botw van eene school, alleen voor Zoetermeer, zal die gemeente dus niet zoo voordelig uitkomen, als de heer N. berekent.

De exploitatie kost aan Zoetermeer, volgens de cijfers van den heer N. zelf, $f 364$ jaarlijks meer, dan wanneer de school gecombineerd blijft. Is dat verschil van zoo weinig betekenis? Maar daarvoor wordt Zoetermeer dan ook onafhankelijk van Zegwaart! Of die onafhankelijkheid deze meerdere uitgaven waard is, laat ik maar in het midden. Ik heb nooit gehoord, dat in de gecombineerde Raadsvergaderingen, waarin de onderwijszaken behandeld werden, het ging: Zegwaart contra Zoetermeer, of omgekeerd. De band met Zegwaart is voor Zoetermeer oogenschijnlijk niet zoo knellend geweest.

Voor Zegwaart is het, volgens de cijfers van den heer N., een waar buitenkansje, als Zoetermeer zich losmaakt! Op die cijfers zal ik niet ingaan, doch op een paar punten wil ik even de aandacht vestigen.

Op het oogenblik telt de openbare school 144 leerlingen uit Zegwaart, waarvan 140 leerplichtig zijn. Met drie leerkrachten moeten die geplaatst worden in 3 lokalen, dus in elk lokaal 47 of 48 kinderen. Er is geen enkel lokaal, dat dit getal kinderen kan bevatten, of men komt op verschillende punten met de wettelijke voorschriften in strijd. Lettende op de toeneming der schoolbevolking gedurende de laatste jaren, zal het getal 145 weldra overschreden zijn, zoodat dan 4 leerkrachten aanwezig moeten zijn. Maar ook dan nog zijn er 2 lokalen, die te klein zijn, daar men bij 4 leer-

krachten nog twee combinaties van 2 klassen heeft. Dit in aanmerking nemende, is het nog lang zoo zeker niet, dat Zegwaart niet behoeft te bouwen, wanneer Zoetermeer eene eigen school krijgt. En als Zegwaart wel moet bouwen, wat hoogstwaarschijnlijk is, waar blijft dan het voordeel? In de allernaaste toekomst kan er bovendien wel op 4 leerkrachten gerekend worden, waardoor de jaarlijksche uitgaven minstens met $f 100$ stijgen.

Het komt mij voor, dat de geheele becijfering van den heer N. zeer wankel staat, en dat er dus niet al te veel waarde aan gehecht moet worden. Verder zal ik er niet op doorgaan. Mocht de heer N. lust gevoelen nog meer te rekenen, dan zal ik hem daarin niet volgen. Wat ik meende te moeten in 't midden brengen, om het betoog van den heer N. goed te kunnen beoordeelen, heb ik gedaan. Ik acht de Raadsleden van Zegwaart met hun voorzitter volkomen in staat, om te beoordeelen wat voor Zegwaart het beste zal zijn, zonder de voorlichting van wie ook, al is het stellig in den heer N. te prijzen, dat hij zooveel zorg toont te bezitten voor de belangen der beide gemeenten, in 't bijzonder voor de geldelijke. Want deze bewegreden toch is ongetwijfeld de oorzaak van zijn ingezonden artikel.

U beleefd dankend voor de plaatsruimte, teeken ik

Uw dw.
G. J. VERWERS.

Zegwaart, 22 Juni.

Merks 20 Juni 1916
Raad Zegwaart
22 Juni 1916

Ingekomen is voorts nog een schrijven van B. en W. der gemeente Zoetermeer, in dato 9 Juni 1916, houdende mededeeling dat de Raad der gemeente besloten heeft over te gaan tot de stichting van eene openbare lagere school, uitsluitend ten dienste van die gemeente, indien opheffing van de gemeenschappelijke regeling vastgesteld 22 October 1880 kan worden verkregen, en zoo ja, of de gemeente Zegwaart bereid is tot overname in eigendom van de aan Zoetermeer behorende helft der thans in gebruik zijnde school met onderwijzerswoning tegen de waarde daaraan toe te kennen door met wederzijdsch overleg te benoemen deskundigen.

De Voorzitter laat eerst de historie spreken. Hij doet voorlezing van het afschrift der notariële koopakte op 29 October 1829 voor den toen te Zoetermeer gevestigden notaris Molenaar gepasseerd, waarbij Kerkvoogden der Ned. Herv. Gemeente in hunne kwaliteit aan de gemeenten Zoetermeer en Zegwaart, ieder voor de helft, het schoolgebouw met onderwijzerswoning hebben verkocht voor tezamen $f 2350$. De beweringen dat de school maar aan een der beide gemeenten zou toebehooren en de andere niets te vertellen zou hebben, zijn dus praatjes.

Nog wordt voorlezing gedaan van de in 1858 tusschen beide gemeenten vastgestelde regeling betreffende de gemeenschappelijke school, en van een latere regeling van 22 October 1880 waarbij bepaald is dat de kosten van het onderwijs door beide gemeenten ieder voor de helft zullen worden gedragen, thans wordt door Zoetermeer opheffing dier regeling gevraagd. Het klinkt enigszins vreem-

maar in het schrijven van B. en W. van Zoetermeer wordt geen enkel argument aangevoerd.

B. en W. dezer gemeente hebben aan den Raad een schriftelijk advies ingediend.

Daarin wordt o. m. overwogen:

dat in verband met aanschrijvingen van den schoolopziener in het district Gouda blijkt, dat de thans bestaande school onvoldoende ruimte biedt voor het aantal leerlingen, en naar het oordeel van B. en W. een nieuw schoolgebouw voor beide gemeenten de doelmatigste en voordeeligste oplossing zou zijn,

dat indien de bestaande regeling zou worden opgeheven, en de aan Zoetermeer behorende helft in den eigendom van school en onderwijzerswoning werd overgenomen, zou blijken dat die school ook voor Zegwaart alléén, niet aan de eischen zou kunnen voldoen, daar nu reeds het aantal leerlingen uit deze gemeente bedraagt:

1e leerjaar 28, 2e leerjaar 22, samen 50

3e leerjaar 18, 4e leerjaar 31, samen 49

5e leerjaar 27, 6e leerjaar 18, samen 45

Totaal 144

Geen der lokalen bezit voldoende ruimte om de leerlingen van twee leerjaren op te nemen, zoodat noodwendig tot den bouw van een nieuwe school, in dat geval door Zegwaart alléén, zou moeten worden overgegaan.

Bij eenige toename van het getal leerlingen, zouden de klassen moeten worden gesplitst en dientengevolge 1 of 2 onderwijzers boven het minimum moeten worden aangesteld, waarvoor slechts f 260 als Rijkstoelage wordt genoten.

Het voldoen aan den wensch van den Raad van Zoetermeer, zou dus voor Zegwaart belangrijk hogere uitgaven zoowel voor den bouw eener school als voor het te geven onderwijs, tengevolge hebben.

Waar nu echter het aantal kinderen dat thans de gemeenschappelijke school bezoekt, nl. 61 uit Zoetermeer en 144 uit Zegwaart, zoozeer uiteenloopt, dat een andere verdeling der kosten, zoowel van den bouw als van het onderwijs alleszins billijk zou zijn, stellen B. en W. den Raad voor hen te machtigen:

1o. aan Zoetermeer te berichten, dat om de voormelde redenen bezwaar bestaat tegen het verleenen van medewerking tot het opheffen der thans geldende regeling;

2o. daaraan toe te voegen, dat de Raad bereid is, om met het oog op het getal kinderen dat uit iedere gemeente van het onderwijs gebruik maakt, de regeling zóó te wijzigen, dat door Zegwaart zoowel in de kosten van stichting eener nieuwe school, met of zonder onderwijzerswoning, als in de kosten van het onderwijs, een grooter deel gedragen wordt dan tot heden het geval is, een en ander bij gemeenschappelijk overleg te regelen;

3o. aan den schoolopziener te berichten, dat de Raad bereid is mede te werken tot het met de gemeente Zoetermeer gemeenschappelijke stichten van een nieuw schoolgebouw, dat vóór of op 1 October 1917 kan worden in gebruik genomen;

4o. om indien mocht blijken, dat het ge-

Gedeputeerde Staten dezer provincie te verzoeken, hunne bemiddeling te willen verleenen tot opheffing der gemeenschappelijke schulden.

Wat het financiële gedeelte der zaak betreft het volgende:

Wanneer er een nieuwe gemeenschappelijke school moet gebouwd worden, zou de berekening zijn als volgt:

Terrein f 6000, schoolbouw f 24.000, samen f 30.000, waaraf rijkssubsidie ad 25 % of f 7500, rest f 22.500. De kosten van bouw van een onderwijzerswoning worden geraamd op f 7000, en die van tijdelijke voorziening op f 1000, samen f 30.500.

Bouwt Zegwaart alléén, dan luidt de berekening:

Aankoop terrein f 6000, bouwkosten van een school met 6 lokalen f 24.000, samen f 30.000, waaraf weer 25 % rijkssubsidie ad f 7500, rest f 22.500. Bouwkosten van een onderwijzerswoning f 7000, tijdelijke voorziening f 500, samen f 30.000. Daarbij komt dan nog de uitkeering aan Zoetermeer van bijv. f 3000, alzoo samen f 33.000.

De schoolopziener geeft in geen geval toestemming om met de bestaande school voort te tobben en de kinderen in te kleine lokalen op te stapelen. Een nieuwe school is absoluut noodig, en wel eene met 6 lokalen, want het getal kinderen uit deze gemeente, dat thans in het lokaal der 1e en 2e klasse, en in dat der 5e en 6e gehuisvest is, heeft reeds bijna het maximum, dat daarin aanwezig mag zijn, bereikt.

De jaarlijksche exploitatiekosten (onderhoud, aanschaffing leermiddelen, jaarwedden personeel enz.) zouden voor de gecombineerde school bedragen f 4855, waarvan het Rijk f 3050 vergoedt, rest f 1805. Dit zouden de kosten zijn, zoolang het onderwijs gegeven kan worden in 5 lokalen, met 1 hoofd en 4 onderwijzers.

Bouwt Zegwaart alleen, dan kost de exploitatie jaarlijks f 4600, waarvan het Rijk f 2570 vergoedt, rest f 2030.

De Voorzitter zegt dat deze becijferingen wel wat afwijken van die, welke een inzender in „Het Nieuws" van j.l. Woensdag maakte. Spr. zegt dat die inzender zeker f goeder trouw zal geweest zijn, maar bli gegeven heeft, met de zaken niet voldoende op de hoogte te zijn.

Er is ook gezegd, dat de bevolking in Zoetermeer veel sneller toeneemt dan in Zoetermeer. De cijfers wijzen uit dat dit niet zoo is. De toename in Zoetermeer sedert 1880 draagt 50 % en blijft voor Zegwaart daar nabeneden.

Ook de verhouding van het aantal schoolgaande kinderen is nog ongeveer gelijk als in 1880. Toen gingen er uit Zoetermeer 46 en uit Zegwaart 90 tegen nu 61 en 144.

Nog wordt voorlezing gedaan van de notulen der in 1880 gehouden gecombineerde raadsvergadering, waarin het voorstel om een gemeenschappelijke regeling aan te gaan, met algemeene stemmen werd aangenomen. Ook de voorstanders van het bijzonder onderwijs vonden toen die regeling doeltreffend.

De Voorzitter meent thans de zaak voldoende te hebben toegelicht, zoodat ieder in staat is zijn stem in het belang der gemeente Zegwaart uit te brengen.

De heer Chardon zegt dat waar de overeenstemming met Zoetermeer ontbreekt, het nu moeilijk gaat voor Zegwaart om samen te werken. „Het raar is er al", zegt Spr. In 1880 was er eendracht, nu niet. Spreker voorziet in de toekomst onaangenaamheden. Hij gelooft graag, dat de cijfers juist zijn, maar kan ze niet voldoende beoordeelen.

De heer Noordam betreurt het door Zoetermeer genomen besluit tot afscheiding zeer. Het onderwijs zal door de splitsing verslechteren; hij vindt twee- en driemans-scholen niet het ideaal. Bovendien komt Zegwaart voor veel zwaardere uitgaven te staan. Spr. gaat gaarne met het advies van B. en W. mee. Alleen zou hij op spoedig antwoord van Zoetermeer willen aandringen, anders komen de belangen van het openbaar onderwijs in 't gedrang. Weigert Zoetermeer samenwerking, dan kan Zegwaart zoo xlug mogelijk opschieten, want we moeten ook rekening houden met de wenschen van den schoolopziener. We kunnen niet langer door Zoetermeer met ons laten sollen.

De heer Karens zegt, dat toen hij het besluit van Zoetermeer hoorde, hij dacht, dat zulks voor Zegwaart een voordeeltje was, omdat hij van meening was, dat de school dan kon blijven staan en door Zegwaart alleen in gebruik genomen. Hij is nu na de cijfers en toelichtingen, tot de tegenovergestelde meening gekomen, en zou daarom nu met het advies van B. en W. willen meegaan. Echter wil hij niet met het voorstel van den heer Noordam meegaan om op spoed aan te dringen; dat maakt een verkeerden indruk.

De Voorzitter zegt nog, dat het grootste lokaal van de openbare school thans 42 M² is. Er wordt voor elk kind 80 c.M² gevraagd, zoodat er 50 kinderen in kunnen, en die zijn

er thans. Hij geeft de heeren in overweging zich toch goed te bedenken en niet op het verzoek van Zoetermeer in te gaan. Wij moeten niet aan het zoete gesluit van den vogelaar toegeven, hetzelfde gelok, dat ook uit het ingezonden stuk spreekt.

De heer Noordam: Dringen we niet aan op spoed, dan gaat er heel wat tijd mee heen, als Zoetermeer niet wil en een uitspraak van Gedeputeerde Staten afgewacht moet worden. Spr. dringt in 't belang van het onderwijs op spoed aan. Het is nu een wantoestand.

De Voorzitter maakt zich sterk, in de vergadering van den Raad in Juli, een definitief antwoord van Zoetermeer te hebben. Hij raadt daarom het idée van den heer Noordam af.

De heer Noordam: Met mooi praten schiet men met de heeren in Zoetermeer niet op. Als ze besloten hebben 't niet te doen, doe ze 't ook niet met mooi praten.

Het eerste punt van 't voorstel van B. en W. wordt thans in stemming gebracht. Het wordt aangenomen met 6 stemmen vóór. De heer Chardon onthield zich van stemming, daar hij zich geen voldoende oordeel kon vormen.

De punten 2, 3 en 4 van het voorstel worden daarop met algemeene stemmen aangenomen.

De Voorzitter deelt nog mee dat de ramingen en teekeningen voor den schoolbouw voor de leden van den Raad ter inzage liggen.

Nadat het aan de leden van den Raad ter inzage is geweest, wordt de zaak afgesloten.

Heeren 1 Juli 1916

Mijnheer de Redacteur!
Mag ik s. v. p. plaatsing voor het volgende in uw blad? Bij voorbaat mijn welgemeenden dank.

Den WelEd. heer G. J. Ververs, hoofd der O. L. S. van Zegwaart-Zoetermeer.
Zeer WelEd. heer!

Vergun mij een enkel oogenblik van uw tijd

te vragen voor lezing en overdenking van het volgende:

In het Nieuws van 24 Juni komt een stuk van uw hand voor, hoofdzakelijk gericht tegen mij, als inzender van een artikel „Schoolbouw” in het vorige nummer.

Met eenige verwondering las ik dat schrijven. Niet omdat er een tegenbetoog in het blad stond. Dat had ik verwacht. Ik begreep heel wel, dat menschen met een andere opinie de de mijne inzake „Schoolbouw”, wel een ernstig poging zouden wagen mijn betoog te ontzenuwen, — heel begrijpelijk en volstrekt niet te „misbilligen”. Ik gun ieder gaarne „het vrije woord”, doch wensch dat recht ook voor mij zelf te handhaven.

Maar mijne verwondering komt op uit het feit dat u schreef, hoe u schreef en wat u schreef.

Dat u, Zeer WelEd. heer, naar de pen greep, baart eenige verwondering. U is toch persoonlijk te zeer bij deze zaak geïnteresseerd, om geheel onbevangen en objectief te oordeelen. Rechter of verdediger in eigen zaak te zijn, gevoelt het met mij, is altijd een eenigszins gewaagd werk. Ik ben er van overtuigd, dat een schrijven van ongeveer denzelfden inhoud en dezelfde strekking bij het lezend publiek meer invloed zou uitgeoefend hebben, wanneer het was ingezonden door iemand, die niet zoo persoonlijk bij deze zaak betrokken was.

Maar ook de wijze waarop u schreef, verwonderde mij. U is, houd het mij ten goede, zeer waarde collega, in uw schrijven nogal persoonlijk. Ik had mij opzettelijk van alle persoonlijkeheden onthouden. Ik schreef, naar aanleiding van een raadsverslag, en had schoone gelegenheid om verschillende uitlatingen van A, B, of C te critiseeren. Ik deed dat niet.

Ik houd daar niet van.

Daarmede wordt de publieke zaak niet geëdiend. Daardoor wordt het peil van onderlinge gedachtenwisseling verlaagd.

En deze persoonlijkheden culmineeren ten slotte in een insinuatie, die ik niet nader zal kwalificeeren.

En nu — wat u schreef.

„Komt mij voor, dat u niet nauwkeurig mijn „ingezonden” heeft vergeleken met het desbetreffende raadsverslag, waarop het betrekking had. En juist daarom is uw argumentatie nogal „aanvechtbaar” en staat uw betoog zeer „wankelbaar”.

Allereerst heeft u het over de z.g.n. „driemannsschool”. „Een leek ziet wel in, dat een volledige school beter is, enz.” Zeer zeker, hooggeachte heer, doch dat komt, omdat het juist „een leek” is. Het is u toch niet onbekend, dat in onderwijskringen, in bladen, tijdschriften, op vergaderingen enz. juist altijd het tegendeel beweerd wordt en teleurstelling wordt geuit over de resultaten van het onderwijs aan zoo’n „volledige” school? Denk slechts aan het „verpletterend” rapport van de Commissie van Toezicht op de openbare scholen te Rotterdam. In de groote steden schijnt dit euvel het meest te schuilen. Daarvoor zijn verschillende oorzaken — doch daaronder is zeer zeker de „volledigheid” er één van. Men moet dat bij ondervinding hebben, om te kunnen oordeelen over de groote moeite, om eenheid in zoo’n school te bewaren. Denk ook eens bij gecombineerde klassen aan het punt „zelfwerkzaamheid der leerlingen”. Alleen wanneer aan zoo’n school een ambulans hoofd staat, die goed zijn taak verstaat, zijn verschillende bezwaren gedeeltelijk te ondervangen.

Ik stap van dat punt af. We zouden anders haast een paedagogisch-dispuut gaan krijgen.

En nu mijn berekening, waardoor wel „nuttige kundigheden”, doch christelijke en maatschappelijke deugden niet tot het recht komen, al moet ik nog opmerken, dat de bedoeling van de voorstanders van een „driemannsschool” een andere is dan u voorgeeft.

U noemt 2 punten, die u aanvalt. Ik heb zoo maar de f 4000 grond niet meegeteld en ik schat de waarde van school en huis maar eventjes op f 10,000, waarvan Zoetermeer er dan f 5.000 van Zegwaart krijgt uitbetaald.

Hoe vefmetell! En hoe onnoozel tevens, niet waar?

Maar hierin nu vergist u zich geheel en al. Niet ik trok de f 4000 waarde grond af van het bouwkapitaal van Zoetermeer, doch dat deed niemand minder dan de edelachtbare heer voorzitter van den Zoetermeerschen Raad. Zie Nieuws: 10 Juni, kolom 2. „Trekt men daarvan af de waarde van den grond, die eigendom van de gemeente is,” enz. In mijn „ingezonden” staan precies dezelfde cijfers als in den Raad zijn genoomd.

Niet ik, berekende f 5.000 uitbetaling aan Zoetermeer. Dat deed niemand minder dan de Edelachtbare heer, de voorzitter van den Zoetermeerschen Raad. (Zie Nieuws 10 Juni, kolom 2: „Gaat Zoetermeer uit de combinatie, dan zou Zegwaart een uitkeering moeten doen van bijv. f 5.000.”)

Uw „ingezonden”, voor zoover het critiek op de becijfering betreft, is dus aan het verkeerde adres gericht, moest niet aan den heer N., doch aan den voorzitter van den Z. Raad gericht zijn.

Niet ik was druk aan ’t cijferen geweest, maar men had het mij in Zoetermeer juist precies zoo voorgerekend. En de cijfers — de officieele cijfers waren juist.

Dat is juist het „onwankelbare” in mijn berekening, dat ik mij zelf zoewel bij den bouw, als bij de exploitatie van Zoetermeer alleen, en gecombineerd met Zegwaart, strikt gehouden heb

aan de gegeven becijfering en mij wel gewacht heb, er berekeningen van eigen maaksel in te vlechten.

Natuurlijk zijn het slechts „ramingen”, doch in ieder geval niet van eigen vinding.

Dat nu de berekening voor Zegwaart geheel anders zal komen te staan, omdat er toch wellicht een nieuwe school moet komen (officieel is dat echter nog niet vastgesteld), kan waar zijn, doch, dat is niet mijn schuld. Nooit is er over die oplossingen gesproken, althans niet publiek. Eerst in de laatst gehouden raadsvergadering van Zegwaart is die nieuwe idee ter sprake gebracht, zeer tot verwondering der raadsleden. Die verklaarden, aan zoo’n mogelijkheid nog niet te hebben gedacht. Zij hoorden dat daar pas voor ’t eerst. (De heer Karens sprak het zeer uitdrukkelijk uit).

Ik zal de eerste zijn te bekennen, dat in dat geval Zegwaart natuurlijk geen voordeeltje heeft. Maar ik kon van te voren niet rekenen met een nieuw element in de discussie.

—Als ’t moet — dan moet het en men bouwen. En dan vlug ook.

En dan zoo goed mogelijk.

Maar ’t is toch zeker nog niet „misdadig”, als men zoewel in als buiten den Raad eerst zoo’n belangrijke zaak goed onder de oogen ziet. Mag men eerst niet overwegen of een school, die voor ruim 200 leerlingen afgekeurd is, nog niet geschikt is voor 140, of daarvoor met niet te groote kosten geschikt kan worden gemaakt?

Als de 4 lokalen ieder op zichzelf te klein zijn voor 45 à 48 leerlingen (is het grootste niet geschikt voor 50 leerlingen?) mag dan de mogelijkheid niet overwogen worden, door verplaatsing van tusschenmuren er 3 groote lokalen van te maken, die ruimschoots voldoende zijn — of van de 3 kleinste? Als ’t aantal leerlingen tot bouwen dwingt, mag dan niet overwogen worden de niet-leerplichtige af te schrijven, of kinderen uit andere gemeenten te verwijderen? Wij zijn toch niet verplicht voor plezier van anderen f 30,000 te gaan verbouwen? En als men dan al die mogelijkheden overweegt, moet men daarom publiek of bedekt verdacht worden, het O. L. Onderwijs tegen

te werken?

U beweert ten slotte, dat Zegwaart wellicht toch zal moeten bouwen.

Deze bewering hoorde ik ook van anderen, doch m. i. volkomen in strijd met de beweringen van de beide hoogst bekwame en deskundige voorzitters van de Raden van Zegwaart en Zoetermeer.

U zult dus eerst moeten aantonen, dat toen door die beide voorzitters is beweerd in 1913, dat er na de toenmalige verandering ten koste van ruim f 900 plaats was voor 184 leerlingen en nu niet eens meer voor 140. U zult dus hebben aan te toonen dat die beide voorzitters gedwaald hebben, toen zij ernstig het bouwen van een nieuwe school afkeurden en ontraadden, de één tegenover den heer C. Noordam, toen er 172, de ander tegenover den heer Duijnsveld toen er 173 leerlingen waren.

Ten slotte. Mijn financieele berekening staat nog ongeschonden. Wordt de waarde op minder dan f 10,000 geschat, zoodat Zegwaart minder dan f 5000 moet uitkeeren, dan is dat nog een extra voordeeltje voor Zegwaart.

Waarom ik daarover schreef? Mij dunkt, dat is toch duidelijk. Omdat ik als onderwijzer belang stel in onderwijs- en schoolzaken, en omdat ik als anti-revolutionnair met alle macht zal ijveren voor goed, openbaar lager onderwijs. Immers wij met onze ongeveer 2500 bijz. scholen tegenover ruim 3000 openbare, wij met onze 400,000 kinderen tegenover ruim 500,000 op de openbare scholen, wij, die uit de publieke kassen f 27,78 per leerling genieten, tegenover de openbare scholen f 55,03, wij eischen voor die groote subsidie aan de openbare scholen, mede door ons geld geschonken, ook „waarborgen” voor goed openbaar lager onderwijs.

Wilt u mij nu door insinuaties andere moetieven toedichten, u doe het. Alleen het ont-eert niet mij, doch u zelf.

Of de Raad voorlichting noodig heeft?

’t Kan wel zijn, ik weet het niet!

Niet van mij — doch ook in tegenbetoog evenmin van u.

’t Verheugt mij dat u deze zaak zoo volkomen aan de bekwaamheid van den Raad toevertrouwt. Wij krijgen dan in de toekomst bij aftreding van „rechtsche” raadsleden zeker het publiek advies, om daartegenover maar geen „linksche” dito te stellen.

Of ik u en in u ook andere tegenstanders heb voldaan?

Natuurlijk niet!

Als man van „rechts” ben ik vanzelf „ongeschikt en onbekwaam”.

Intusschen geloof mij van u te zijn na belgroeten en betuiging mijner hoogachting,

Van u de zeer Dw. Dn.,

H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 27 Juni 1916.

***

Plaatsgebrek was oorzaak dat bovenstaande tot dit nummer moest blijven liggen; wij geven daarom den inzender bij voorkomende gelegenheden in overweging, zich wat te bekorten. Red.

Nieuw Sp. 1916

Mijnheer de Redacteur.

Bij de toelichting der bouwkosten van den schoolbouw in de vergadering van 23 Juni 1916 van den Gemeenteraad te Zegwaart is volgens mijne bescheiden meening de vergelijking tusschen de bouwsommen niet juist. De bouwkosten voor een school voor Zegwaart en Zoetermeer f 30.000, voor Zegwaart alleen ook f 30.000, waaruit volgt, dat voor beide gevallen een school is geprojecteerd voor hetzelfde aantal leerlingen. Er is natuurlijk rekening gehouden dat met het oog op de toekomst in een bepaald aantal jaren het maximum leerlingen in elk der 6 lokalen zal bereikt worden. Dit aantal jaren mag men toch billijker wijs voor beide gevallen gelijk stellen. De voorzitter deelde mede, dat het aantal leerlingen voor Zoetermeer 61 en voor Zegwaart 144 bedraagt en de vermeerdering zich in dezelfde verhouding beweegt dus 5:12; hieruit volgt, dat de grootte van den bouw en daarvan afhankelijk bouwkosten daarmede evenredig is, zoodat, indien Zegwaart alleen bouwt op de basis als door B. en W. aangegeven de kosten zouden moeten bedragen, het terrein f 6000 bouwkosten school met 6 lokalen f 17000, zijnde ongeveer $\frac{12}{17}$ van f 21000, samen f 23000, waar af rijkssubsidie $\frac{1}{4}$ blijft f 17250, onderwijzerswoning f 7000, tijdelijke voorziening f 500, te stellen vengoeding aan Zoetermeer f 3000, alzoo te zamen f 27750, in plaats van f 33000. Hierbij moet opgemerkt worden, dat het bouwterrein bestaand geschat f 6000, aan te koopen f 6000 totaal f 12000, toch wel een dure ondergrond voor schoolbouw te Zegwaart.

Indien Zegwaart alleen bouwt, zouden de bouwkosten nog belangrijk lager kunnen zijn. Op het bestaande terrein zal toch gemakkelijk een school geprojecteerd kunnen worden met 6 leslokalen, 3 beneden, en 3 boven, die aan de te stellen eischen voldoen, zoodat geen nieuw terrein van f 6000 noodig zal zijn en het is toch niet verplicht, een nieuwe onderwijzerswoning te bouwen, zoodat de kosten voor Zegwaart alleen niet meer behoeven te bedragen dan voor den bouw f 17000, kosten voor het terrein te vergoeden aan Zoetermeer f 3000, samen f 20.000, subsidie $\frac{1}{4}$ f 5000, blijft f 15000, tijdelijke voorziening f 500, dus totaal f 15.500.

Is het werkelijk geheel uitgesloten, dat door doelmatige verbouwing de school voor Zegwaart alleen niet aan de te stellen eischen kan voldoen, hetgeen zoo'n belangrijke som niet zal vereischen?

Wil men geheel nieuw bouwen met onderwijzerswoning enz. voor Zegwaart, men koope dan een bouwterrein aan den Molenweg bij, naast de brug, daar het dorp zich in de richting van het station zal uitbreiden, bouwe een school zonder verdieping, landelijk; men ga eens zien bijv. te Arnhem, de bouwkosten worden daardoor niet verhoogd aangezien scholen met verdieping, ruime trappen, brandtrappen, geluidwerende vloeren en zwaardere constructie vereischen. In groote steden bouwt men met verdieping om de kostbaarheid van het bouwterrein, ongeveer f 30 per vierk. M. De kosten van een dergelijke school zouden ongeveer bedragen: bouwkosten f 17000, terrein f 6000, samen f 23000, waar af subsidie $\frac{1}{4}$ blijft f 17250, onderwijzerswoning f 7000, geen tijdelijke voorziening, totaal f 24250, hiervan gaat dan af de helft van de opbrengst der bestaande school door B. en W. gesteld op f 6000, dus f 3000. De totale kosten dezer school zouden f 21250 bedragen.

bouwt zou

Indien Zegwaart met Zoetermeer.

Zegwaart volgens het voorstel van B. en W. in verhouding tot het aantal leerlingen moeten betalen in de kosten 12/17 van f 30500 is f 21530, zoodat alvorens een vast besluit genomen moet worden alles wel degelijk onder het oog moet worden gezien, anders betaalt Zegwaart het gelag.

Zoetermeer staat zoo op zijn onafhankelijkheid, laat Zegwaart om hare hulp niet smeeken, zoodat het verslag bij mij den indruk maakt om een schijnbaar financieel voordeel.

U dankend voor de verleende plaatsruimte, en

A. J. H.

Nieuw Sp. 1916

De copie wordt niet teruggegeven.

Mijnheer de Redacteur.

Wilt u zoo goed zijn het volgende in uw blad te plaatsen? Mijn beleefden dank voor de verleende plaatsruimte.

Den WelEd. Heer H. Nieuwenhuijsen, te Zegwaart.

WelEdele Heer!

Ofschoon ik oorspronkelijk niet voornemens was nog weer over den schoolbouw te schrijven, ben ik van dat besluit teruggekomen, omdat u uw stuk gekleed hebt in het gewaad van een „Open Brief“ aan mijn adres. Derhalve verzoek ik beleefd uwe aandacht voor het volgende, waarin ik nog enkele zaken uit uw schrijven zal bespreken, mij daarbij houdende aan de volgorde in uw brief.

In de eerste plaats wekt het uwe verwondering, dat ik schreef, of: dat ik schreef. Ik ben, volgens U, te nauw bij de zaak betrokken, om onbeveng en objectief te oordeelen.

„Dat nu, mijnheer Nieuwenhuijsen, ben ik geheel niet met u eens. Ik ben hoofd van de O. L. S., maar deze betrekking verhindert mij volstrekt niet een objectief oordeel te vellen, mij aan feiten houdende. Het eenige belang, dat ik bij den bouw eener nieuwe school heb, is, dat het voor mij aangener is te werken in een gebouw, dat aan de wettelijke voorschriften voldoet, dan in een, dat daarmede niet in overeenstemming is. Doch verder gaat mijn belang niet. En in ditzelfde geval verkeeren alle ouders der kinderen, die de O. S. bezoeken. Ook voor hen is eene goed ingerichte school verkiezelijk.

Was mijn salaris er bij betrokken, dan stond de zaak eenigszins anders, dan kon het de verdiening wekken, dat het een „oratio pro domo“ was. Doch nu het financieele belang zich bepaalt tot mijne kwaliteit als belastingbetaler, heb ik evenzeer het recht mijne meening te zeggen als ieder ander. Dat recht laat ik mij door niemand betwisten. Uwe opmerking hierover mist alle recht van bestaan. Ik ontzeg U het recht niet om een woord mee te spreken, want, deed ik dit, dan had ik kunnen aanvoeren, dat U beter gedaan hadt, U er niet in te mengen, om den schijn van partijdigheid

niet op U te laden. Doch aangezien ik geloof, dat U te goeder trouw zijt, heb ik dat in mijn schrijven niet aangeroerd.

In de tweede plaats beschuldigt U mij, geachte Heer! van persoonlijkheden. Ik beweer, dat mijn schrijven daarvan vrij is. Ik heb alleen Uwa berekeningen en Uwe argumenten bestreden. En persoonlijkheden, die niet bestaan, kunnen ook niet culmineeren. U ziet in de laatste regels van mijn stukje eene insinuatie, in dier voege, als ik het wel begriep, dat ik U bijbedoelingen toedicht. Ik kan U dat niet beletten, doch daarover straks nog een enkel woord.

Ten derde is U verwonderd over wat ik schreef. Mijne aanmerkingen op den aftrek van f 4000 voor het terrein en de f 5000 uitkeering van Zegwaart, endosseert U aan den Heer Burgemeester van Zoetermeer, doch U weerlegt ze niet. Het zij zoo! Toen ik mijn artikelje schreef, had ik het Raadsverslag niet nagelezen. Het maakte op mij den indruk, alsof de berekeningen van U waren. Aan de zaak doet dit echter niets af. U hebt niet aangetoond, dat er voor Zoetermeer financieel voordeel aan verbonden was, wanneer die gemeente zelf eene school bouwde. Volgens de berekening staan de bouwkosten gelijk, of Zoetermeer alléén bouwt, of in combinatie met Zegwaart. Volgens mij zal Zoetermeer bij den bouw alléén, duurder uitkomen. De jaarlijksche exploitatie kost meer, ergo: schade. En dan de belangen van het onderwijs! U blijft nog staan op het standpunt, dat eene Driemansschool te verkiezen is boven zene school met 6 klassen en 6 leerkrachten. U beroept U voor die bewering op het Rijks-schooltoezicht en op het „verpletterende“ (een groot woord!) rapport van de Commissie van Toezicht op de openbare scholen te Rotterdam. Maar, mijnheer Nieuwenhuijsen! ik moet nogmaals herhalen, dat die minder gunstige beoordeelingen uitsluitend en alléén betrekking hebben op scholen van 600 kinderen, met 12 of 14 leerkrachten, en niet op scholen van 6 klassen, waar iedere onderwijzer ééne klasse heeft. Dat is absoluut niet zóó! Daarover zou ik het oordeel van het Rijks-schooltoezicht gerust durven afwachten!

U zegt zelf: „dit euvel schijnt in de groote steden het meest te schuilen.“ Welnu, geachte Heer! daar hebt U die „kazerneschoolen“. Eene school van 200 à 240 leerlingen is geene „kazerneschool“.

Op het platteland zijn tal van scholen met 6 leerkrachten, de Bijz. school alhier is er zoo ééne, en die zouden dan alle minderwaardig zijn! Dat is toch te ongerijmd!

U spreekt over „zelfwerkzaamheid“. Die kan op scholen met 6 onderwijzers beter, minstens even goed, bevorderd worden, dan op kleinere scholen. Het contact tusschen en de invloed van onderwijzer op leerling kan inniger en grooter zijn.

Ik heb over deze zaak het oordeel eens gevraagd van de Redactie van „Het Onderwijs“, het orgaan der Hoofdenvereniging, en deze schrijft onder mijn stukje het volgende onderschrift. Het is te vinden in het No. van 1 Juli j.l. (uitgave Wolters):

„Wij zijn met collega Verwers van meening, dat eene 6- of 7-klassige school, met één onderwijzer voor iedere klasse, te verkiezen is boven eene kleine school, waar aan iederen onderwijzer twee klassen zijn toevertrouwd, al willen wij daarmee niet zeggen, dat aan zulk een kleine school geen voortreffelijk onderwijs kan gegeven worden, en al zijn aan die scholen voordeelen verbonden, die de grootere missen.

Of de in bovengenoemd schrijven genoemde autoriteiten er anders over denken, is ons niet bekend. Wij houden het er echter voor, dat ook te dezen aanzien de meening van den heer Verwers juist is. De Redactie“.

Nu is de verwondering aan mijne zijde, dat U, als onderwijzer, nog aan Uwe onjuiste bewering blijft vasthouden.

En nu, mijnheer Nieuwenhuijsen een stapje terug.

Ik constateer dus, dat Zoetermeer financieel schade lijdt bij den bouw van eene school al-
 léén; dat het onderwijs er niet door gebaat,
 doch wel door geschaad wordt, al komt er eene
 school met 3 leerkrachten, hetgeen, gelet op
 het aantal leerlingen, nog niet vaststaat. Daar-
 voor moet nog eene meerderheid in den Raad
 te vinden zijn. Verder: dat er in zake „onder-
 wijs” nooit wrijving bestaan heeft tusschen beide
 gemeenten. Aan wien nu de schuld, wanneer
 er sommigen zijn, die achter Uwe propagande
 voor scheiding nevenbedoelingen zoeken? Waar
 de laatste jaren, zoo wordt door eenigen gere-
 deneerd, meer zaken tot stand gekomen zijn,
 waarbij de gemeente-financiën belangrijk be-
 trokken, en waarover de meeningen ook ver-
 deeld waren, b.v. de bouw van het Raadhuis
 te Zegwaart, de nieuwe brug aan den Broek-
 weg, daar heeft de heer N. niet de pen opge-
 nomen, om daarover in „Het Nieuws” te schrij-
 ven, doch nu het de O. S. betreft, treedt hij in
 het strijdperk. Waar de asterisk-schrijver in
 „Nederland en Oranje” zijn artikel „Ook de
 Politiek” besluit met de volgende woorden:

„Daerbij komt nog de zielkunde der me-
 nigte”. Zeer velen aanbidden de opgaande
 zon en scharen zich bij de groote menigte.
 Gaan op schoolgebied mede, waar het i
 meest groot, het schoonst, het talrijkst en

— het goedkoopst is. En zóó dreigt de ééne,
 ongedeelde, vernieuwde en vergrootte O. S.
 een sterk en vrijzinnig propaganda-middel”.
 Ik herhaal: aan wie de schuld, dat aan bij-
 bedoelingen gedacht wordt?

Als U beweert, dat deze U vreemd zijn, dan
 heb ik geen reden daaraan te twijfelen, en houd
 ik U te goeder trouw. Doch U kunt m. i. niet
 ontkennen, dat U den schijn op U laadt.

Wat nu aangaat de al- of niet-geschiktheid
 der tegenwoordige school voor Zegwaart al-
 léén, daarover zal ik niet in den breede uitwij-
 den: mijn stuk wordt al lang genoeg. Ik wil er
 dit van zeggen: In 1913 hebben de H.H. Bur-
 gemeesters medegedeeld, dat er nog niet tot
 bouwen behoefde overgegaan te worden, om-
 dat de Heer Districtsschoolopziener voor-
 loepig genoeg had genomen met de toen-
 malige verbouwing. Onder voorwaarde
 echter, dat er binnen enkele jaren eene afdoen-
 de verbetering tot stand zou komen. Er was
 toen voorloopig plaats voor 184 kinderen, doch
 de school voldeed niet aan de voorschriften
 der wet. De Districtsschoolopziener legde er
 zich tijdelijk bij neer.

Hoogst waarschijnlijk zal dit door H. H. Bur-
 gemeesters ook wel medegedeeld zijn: de
 raadsverlagen in de couranten geven het ge-
 sprokene niet altijd in alle bijzonderheden weer.
 Daarom is toen ontreden tot bouwen over te
 gaan; doch werd aangeraden het zoolang uit
 te stellen als mogelijk was.

En dan, geachte Heer Nieuwenhuijsen, weet
 U als vakman, ook wel, dat er nog niet altijd
 184 leerlingen geplaatst kunnen worden, al is
 het schoolgebouw in theorie daarvoor geschikt.
 Daarop hebben verschillende factoren invloed.
 Ik noem nu allen maar de soms in grootte uit-
 enlopende klassen, zoodat 2 leerjaren, die
 combineerd moeten worden, geen plaats kun-
 nen vinden in één lokaal, waardoor de school
 feitelijk te klein is. Bovendien moeten er
 wintens uit elk lokaal minstens 2 banken, in
 1 of twee lokalen zelfs 3 banken verwijderd
 worden, om de kachels te kunnen plaatsen; al-
 so eene vermindering met 18 à 20 zitplaat-
 sen.

Derhalve zijn de mededeelingen van H. H.
 gemeesters in 1913 volstrekt niet in tegen-
 spaak met het feit, dat de school niet geschikt
 als aan de wet voldaan moet worden.

Verder kunnen wij de beslissing daarover
 overlaten aan de daarvoor aangewezen auto-
 riteiten.

Verder lezende zie ik in Uw brief, dat U
 over de schoolkwestie schreef, omdat U als on-
 derwijzer belang stelt in onderwijs- en school-
 zaken. Daaruit mag ik zeker wel concluderen,
 dat, omdat ik als onderwijzer dezelfde belang-
 stelling koester, dus hetzelfde recht heb?

En ook, dat U, als anti-revolutionair met alle
 macht ijvert voor goed, openbaar onderwijs.
 Dat verheugt mij, en ik geloof U op Uw woord!
 Maar toch mag ik zeker wel eens opmerken, dat
 niet alle anti-revolutionairen er zoo vóór
 staan. Was het niet een hoogstaand man in de
 genoemde partij, die indertijd, ik meen op eene
 vergadering te Utrecht gezegd heeft, dat het
 zoover moest komen, dat niet $\frac{1}{3}$ of $\frac{2}{3}$, maar $\frac{1}{2}$
 der schooljeugd de Bijzondere school bezoekt?

U houdende aan Uw bovengenoemd woord,
 komt het mij voor, dat U dan de consequentie
 behoort te aanvaarden, om te ijveren voor com-
 binatie van beide gemeenten in zake „onder-
 wijs.”

U zegt, dat de Raad ook geen voorlichting
 van mij noodig heeft in tegenbetoog. Natuurlijk
 niet! Zoo vermetel ben ik niet, dat te meenen.
 Doch zoo was mijn tegenbetoog ook volstrekt
 niet bedoeld. Mag ik U, Mijnheer Nieuwenhui-
 jsen, even opmerken, dat Uw stuk geplaatst
 werd een paar dagen vóór de Raadsvergade-
 ring te Zegwaart, het mijne daarna. En wat
 nu Uwe opmerking betreft omtrent het „pub-
 lieke advies” om bij aftreding van „rechtscho-
 randsleden, geene „linksche” daartegenover te
 stellen, de strekking daarvan moet ik eerlijk
 verklaren niet te begrijpen. Of om mij juist
 uit te drukken wat dit er mede te maken heeft
 aan mijn adres.

Ik geef geen advies bij verkiezingen; ik be-
 moei mij daar nooit mede. Ik ben zelfs geen
 lid van eene kiesvereniging. Ik gaf slechts
 mijne persoonlijke meening weer; niet van an-
 deren.

En nu, geachte Heer! ben ik aan het einde
 van mijn schrijven: het zal het laatste over
 deze zaak zijn.

De sarcastische en soms scherpe toon in uw
 „Open Brief”, gepaard aan eene onaangenaam
 aandoende, overdreven beleefdheid, is voor mij
 eene reden, om niet verder over de onderha-
 vige zaak van gedachten te wisselen. Ik, van
 mijn kant, zal den afloop kalm afwachten, zon-
 der mij er verder in te mengen. Als het U lust,
 moogt U het laatste woord hebben.

Met hoogachting en beleefde groeten heb ik
 de eer te zijn.

Uw dienstw. dr.,
 G. J. VERWERS,

Zegwaart, 10 Juli 1916.

Waar de inzender verklaart dat dit schrijven
 zijn laatste over deze zaak is, hebben wij ge-
 meend hem de gevraagde niet geringe plaats-
 ruimte niet te moeten beknipten. In het alge-
 meen moeten wij echter sterk op korthed aan-
 dringen. Red.

Meer 19 Juli 1916

De copie wordt niet teruggegeven

Geachte Redactie!

Gaarne schreef ook ik nog een slotwoord
 over de kwestie „schoolbouw”. Waar ik eerste
 inzender en aangevallene was, vertrou ik, dat
 u mij nog eenige plaatsruimte zult afstaan. In
 dat vertrouwen breng ik u bij voorbaat mijn
 dank.

Den WelEd. Heer G. J. Verwers,
 Hoofd der O. L. S. van Zeg-
 waart-Zoetermeer.
 Zeer WelEd. Heer!

Onder vriendelijke dankzegging voor de ont-
 vangst van uw publiek schrijven aan mijn adres
 gericht, vraag ik allereerst uw-aandacht voor
 wat men wel eens een „persoonlijk feit” noemt.

U is onaangenaam gestemd geworden, over
 de „sarcastische, scherpe toon en overbeleefd-
 heid” in mijn vorigen brief. Dat spijt mij. „Sar-
 casme” was mij vreemd en ik trachtte alle
 „scherpte” te vermijden, al blijkt 't nu, dat dit
 mij niet ten volle gelukt is. Ook was mijn „over-
 beleefdheid” niet als zoodanig bedoeld, doch
 slechts als „beleefdheid”. Ik meende en meen
 dat nog, dat in een „open brief” de eisch
 van beleefdheid een tikje hooger moet worden
 aangeslagen, dan in de gewone beleefde om-
 gangstaal. Heb ik u echter, buiten mijn bedoe-
 len, onaangenaam gestemd, dan vraag ik u
 daarvoor excuus, met de uitdrukkelijke verklar-
 ing echter, dat u ten onrechte op mij ver-
 toerd zijt geweest. Ik acht u te hoog, om ook
 maar iets aan uw adres te richten, waarvan ik
 vermoeden kon dat het u onaangenaam was.
 Natuurlijk wat den vorm aangaat. Dat de in-
 houd u niet zou bevredigen, heb ik van te
 voren voorspeld. En nu uw laatste woord.

't Is mij waarlijk niet meegevallen, geachte
 heer; ik had wat beter argumentatie verwacht,
 wat u thans, hoop ik, zal blijken.

Intusschen is onze discussie uitgedijd, zoodat
 het punt in kwestie (mijn rekening) haast niet
 meer te vinden is, doch allerlei „bijzaken” dreig-
 en op den voorgrond te treden.

Ik gaf, waarde collega, een rekening met con-
 conclusies, gericht tegen niets of niemand, zonder
 bestrijding van wien ook.

Over die rekening schreef ik weinig. Slechts
 2 getallen f 4000 grond en f 5000 schadever-
 goeding werden door u genoemd. De overige
 ruim 60 getallen liet u onbesproken, terwijl ach-
 teraf nog bleek, dat de door u gecritiseerde ge-
 tallen niet van mij waren, doch overgenomen
 uit de rekening gemaakt te Zoetermeer, wat u
 dan ook heeft moeten toegeven. Nu zegt u wel,
 dat ik die 2 getallen niet weerlegde, doch dat
 was niet mijn plan, daartoe mis ik het recht.
 't Was juist mijn bedoelen om van uit die ge-
 tallen te redeneeren, om alle beschuldiging te-
 gen mij, als zou ik de cijfers verdraaid hebben
 af te snijden. Ook in uw laatste schrijven weer-
 legt u van heel mijn rekening niets. U heeft
 waarschijnlijk niet eens voldoende notitie daar-
 van genomen. Ik moet dus beslist ontkennen,
 dat u mijn berekening heeft bestreden, nog
 minder aangetoond, dat ze niet steekhoudend
 is. Ieder die lezen kan zal dat toestemmen.
 Zoek zelf zooveel ge wilt in uw eerste of tweede
 schrijven en u zult geen spoor van weerlegging
 mijner cijfers vinden.

Nog steeds staat deze mijn rekening onge-
 schonden en om u nogmaals gelegenheid daar-

toe te geven, verzoek ik u (of ieder lezer, die
 uw plaats wil innemen) in openbare ver-
 gadering met debat, mijn rekening te be-
 strijden. Tijd en plaats bij onderling overleg
 te regelen en nadat 8 dagen van te voren, wij
 de rekeningen met toelichting en conclusies aan
 elkander hebben toegezonden. Mij dunkt, waar-
 de heer V., royaler kan 't al niet.

Hiermede is eigenlijk het punt in kwestie af-
 gedaan, doch daar uw eerste schrijven ook en-
 kele „bijzaken” te berde bracht, is daarover
 ook een discussie ontstaan over punten, die
 eigenlijk niet van geding waren, doch waardoor
 ook ik over die „bijzaken” nog een enkel
 woord meen te moeten schrijven.

Uw citaat over de „Driemansschool” komt bevestigen, dat er „aan zoo'n school voortreflijk onderwijs kan gegeven worden” en dat „er voordeelen aan verbonden zijn, die de grootere missen”. 't Gaat dus volstrekt niet aan zoo maar te beweren, dat splitsing der scholen tot schade van het onderwijs is.

Er is geen regeling, of er zijn voor- en nadeelen aan verbonden. Voor mij en vele paedagogen met mij zijn de voordeelen grooter dan de nadeelen. Voor u schijnt dat juist anders te zijn.

Voor al de opvoeding komt in zoo'n kleine school beter tot haar recht, wat juist de voornaamste wettelijke eisch van het openbaar onderwijs is, waar de wetgever eerst genoemd heeft „opleiding tot alle christelijke en maatschappelijke deugden” en daarna pas, als ondersgeschikt „het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden.” En juist in de groote steden zijn de klachten „legio” over de resultaten van het onderwijs. En daar zijn scholen van 200—300 leerlingen. Die „kazerneschoolen” (dubbel-scholen is de naam) komen daar slechts bij uitzondering voor; een enkele op de honderdtallen.

Wat nu het aantal leerlingen, 't welk geplaatst kan worden betreft het volgende: Vooreerst heb ik niet beweerd, dat de mededeelingen van 1913 gedaan in de beide gemeenteraden, in strijd zijn met de werkelijkheid. Ik heb beweerd, dat uw mededeelingen in strijd zijn met de in 1913 gedane. Geachte Heer, u zult mij toestemmen, dat dit niet precies hetzelfde is.

Wilt u nu 20 kachelplaatsen, mij wel. Er zijn er dan nog 164 over voor 140 leerplichtige kinderen. En ik heb nooit beweerd tegen verbouwing te zijn of nieuw-bouw als 't noodig is — doch wel houd ik staande dat voor 140 kinderen geen school met 6 lokalen noodig is juist zoo groot en even duur (f 30.000) als voor den gecombineerden bouw.

Eigenaardig is, dat een zekere A. H. mij daaromtrent, zonder mijn weten, in 't gelijk kwam stellen.

Thans resten mij, weled. heer, nog 2 punten uit uw brief.

Vooreerst: de insinuatie, als zou ik bijbedoelingen hebben, die u grondt op iets, wat niet bewezen feit is, doch volgens uw eigen beweren schijnt op mij laadt.

Daarvoor moet eerst dienen de opmerking dat ik gezwezen heb over Raadhuis en Broekwegse brug. Maar is dat nu zoo onverklaarbaar? Laat ik het u dan kort en bondig zeggen: Ik schreef niet over brugbouw, omdat ik er geen verstand van heb. Ik schreef niet over Raadhuisbouw, omdat ik er geen verstand van heb. Ik schrijf alleen over zaken waarvan ik volkomen op de hoogte ben, een „ingezonden” stuk. Maar de schoolbouw dan? Ik schreef wel over den schoolbouw, omdat ik er geen verstand van heb. Ik nam alles, wat dien bouw aangaat volkomen juist over, zooals 't van hoogerhand was voorgerekend. Alleen de exploitatie richtte ik wat anders in, zonder nog de officieele berekening te critiseeren. En van zoo'n exploitatierekening heb ik wel verstand. Op dat terrein ben ik als onderwijzer, die meer dan 20 jaar achtereen in schoolverenigingen enz. zulke rekeningen mee vaststelde, controleerde en besprak volkomen deskundiger dan zeer vele raadsleden, die geen leden van een schoolvereniging zijn.

En nu uw tweede argument, waarmede u schijnt van partijdigheid meent te hebben ontdekt, n.l. een citaat uit „Nederland en Oranje”. Nu zal 't u moeilijk vallen te bewijzen, dat ik dat geschreven heb, als slechts 1 van de 7 plaatselijke medewerkers.

Maar, ik ga dat niet bevestigen noch ontkenen, als schendende persgeheimen — doch ik zeg u, geachte heer V., ik wilde wel voor u, dat u dat nooit had neergeschreven, want uw insinuatie van partijdigheid, die u plaatst in Het Nieuws van 21 Juni, is gegrond op een stuk, 't welk u niet eens gezien had, ja, waarvan u niet eens het bestaan kende, want 't verscheen in „Nederland en Oranje” van... 24 Juni.

En nu nog uw beweren, dat niet alle anti-rev. voorstanders van goed openbaar onderwijs zijn. Nietwaar, dat citaat van dien vooraanstaanden man van $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$ en $\frac{1}{3}$, moet dat bewijzen. Nu verklaar ik u, dat ieder anti-rev., die het openbaar onderwijs niet goed wil doen zijn, als partijgenoot moet worden geroyeerd. 't Staat duidelijk in onze programma's en toelichtingen. Maar 't gaar u als vele tegenstanders, ze weten absoluut niet wat het anti-rev. staatsrecht wil, ze hebben er niet de flauwste notie van, ze nemen nauwelijks de moeite er

studie van te maken. — en er dan toch over spreken, schrijven en oordeelen.

Nu is bovenstaand citaat volstrekt niet in strijd met de verklaring, dat het openbaar onderwijs goed moet zijn. Zeker, we wilden, dat het niet noodig was — doch dat kan niet. Er zullen altijd menschen zijn, die neutraal onderwijs verlangen. Welnu, voor dezulken moet het er zijn en dan z e e r g o e d. Voor iedere richting vrijheid en gelegenheid, doch in ieder geval g o e d onderwijs.

En diezelfde man, heeft het in diezelfde redevoering te Amsterdam op 25 Mei 1904 zoo kernachtig schoon uitgedrukt: „al kondet gij (n.l. de chr. onderw.) overwinnen, dat ge toch nimmer uw tegenstanders ook maar een haar in hunne rechten zult krenken. Blijft het toch altoos begrijpen, dat ook uw tegenstanders uw naasten zijn, die ge zult liefhebben, dat het uw landgenooten zijn. Ge moet niets ondernemen om te heerschen. Ziet, om uw vaderland moet het te doen zijn, niet om een secte, niet om den kring te vormen.”

Tot zoover het citaat van den man, uit wiens welsprekenden mond, ik het zelf mocht opvangen.

Waarde heer V. Is dat aannemen tot partijdigheid? Immers juist het omgekeerde, nietwaar.

Dat is anti-rev. ook in den schoolstrijd.

Ik ga eindigen. Reeds te lang vroeg ik uw aandacht. Misplaats het in mij niet. Ook ik zal over deze zaak voorloopig in „Het Nieuws” niet verder schrijven.

Ook ik wacht den uitslag kalm af.

Waar het recht is, daar is nog niet altijd de macht.

Doch in de toekomst, al is het niet de naaste, zal de historie mij rechtvaardigen, als ik, als consequentie van mijn beginsel, zal blijven pleiten voor scheiding der beide openbare scholen.

't Volgend nageslacht zal in Zegwaart onderwezen worden door onderwijzers die het rose met het „rood” hebben verwisseld tenzij God het genadiglijk leere — en dan zal Zoetermeer de gevolgen ondervinden van scheiding, ten goede en ten kwade van blijvende vereeniging. Er zijn nog hoogere belangen, dan finantieele. Met bel. gr.

Uw dw. dr.,
H. NIEUWENHULSEN.

Zegwaart, 17. Juli 1916.

Nieuws 29 Juli 1916
Raad Zoetermeer
29 Juli

Ingekomen is te dezer zake een schrijven van B. en W. van Zegwaart, houdende dat geen toestemming kan worden verleend tot opheffing der thans bestaande overeenkomst.

De voorzitter deelt voorts mede, dat de Commissaris der Koningin bij zijn bezoek aan deze gemeente in overweging heeft gegeven om over te gaan tot stichting eener nieuwe gemeenschappelijke school en niet tot splitsing over te gaan.

Ingekomen is nog een rapport van den schoolopziener in het district Gouda, waarin deze, nadat hij persoonlijk jl. Zaterdag een opname heeft gedaan, zijne meening weergeeft.

Hij keurt op paedagogische gronden den bouw van een school voor Zoetermeer afzonderlijk sterk af. Indertijd heeft hij slechts uitstel verleend op voorwaarde, dat vóór 1 October 1916 een nieuwe school gebouwd zou worden. De tegenwoordige geeft slechts plaats voor: 's zomers 128 en 's winters 115 leerlingen. Hij dringt sterk aan op den bouw van een gemeenschappelijke school.

Een concept-overeenkomst is door B. en W. van Zegwaart opgemaakt, waarin voorgesteld wordt de kosten door Zegwaart te doen dragen voor $\frac{1}{2}$ en door Zoetermeer voor $\frac{1}{2}$ en bij belangrijke verandering in de verhouding van het aantal leerlingen ook de verhouding van $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{2}$ te wijzigen.

Met het oog op de groote agenda wordt het punt schoolbouw uitgesteld.

Bij de raad
Nieuws 29 Juli 1916
Raad Zegwaart
31 Juli 1916

Ten slotte wordt besproken de kwestie schoolbouw.

De Voorzitter deelt mede, dat de Commissaris der Koningin bij zijn jongste bezoek ook de openbare school heeft bezocht, waarbij ook de wethouders tegenwoordig waren en dat hij verklaarde geheel accoord te gaan met het advies van den schoolopziener, waarbij deze de school afkeurt.

Zijne Excellentie verklaarde in een onderhoud met de dagelijksche besturen van beide gemeenten, dat art. 121 van de Gemeentewet, dat de gelegenheid opent voor gemeenten om zaken gemeenschappelijk te regelen, hier prachtige resultaten heeft opgeleverd met besparing van belangrijke sommen voor beide gemeenten.

Om den bestaanden toestand te bestendigen, iedere gemeente de helft van de kosten, zou niet billijk zijn. B. en W. hebben aan den Raad van Zoetermeer te kennen gegeven, dat zij bereid zijn mee te werken dat de kosten worden gedragen voor $\frac{1}{2}$ door Zoetermeer en voor $\frac{1}{2}$ door Zegwaart.

De Voorzitter meende dat het ernstige verzet van Zoetermeer wel was verminderd, ook door de nadere kostenverdeling. Bovendien, nu Zegwaart niet bereid is mee te werken tot ontbinding van de bestaande overeenkomst en een eventueel proces minstens twee jaren zou duren, zou de toestand onmogelijk worden en voor Zoetermeer vooral belangrijke officers kosten.

Zoetermeer zal waarschijnlijk de volgende week vergaderen en dan eene beslissing nemen; de Voorzitter hoopt en verwacht dat de Raad bereid zal worden bevonden tot de gemeenschappelijke regeling mee te werken.

Al bouwt Zoetermeer afzonderlijk, dan zal toch Zegwaart tot de stichting van een nieuwe school moeten overgaan.

Van deze plaats wenscht de Voorzitter echter nog eens uitdrukkelijk te verklaren, dat de stichting en ook de exploitatie van één gemeenschappelijke school van overwegend financieel belang is voor beide gemeenten.

De heer Noordam dringt er op aan, van de zijde van Zegwaart geen meerdere concessies doen dan thans aangeboden zijn; wenscht Z. termeer thans niet met Zegwaart mee te gaan, dan gaat Zegwaart alléén zijn weg.

Na nog eenige besprekingen wordt de vergadering gesloten.

„Men heeft dan volgens het getuigenis van het Rijksschooltoezicht, in 't bijzonder van de voorstanders van goed openbaar onderwijs de meest ideale school, die zich denken laat.”

En nu de waarheid!

De heer Boswijk, schoolopziener in het district Gouda, heeft mij verklaard, dat niet één lid van het Rijksschooltoezicht in de 2de inspectie, zoo min de heer Inspecteur als de heeren schoolopzienaers, aan een school met 3 leerkrachten de voorkeur geeft boven eene met 6.

Op paedagogische gronden zijn zij allen vóór scholen met 6 lokalen en 6 onderwijzers. Eene school met 6 leerkrachten achten zij de beste, niet die met 12 of meer. Precies dus, wat ik steeds staande hield.

En hiermee, geachte Redactie, leg ik de pen neer. Het zal wel geen bevreemding-wekken, dat ik dit schrijven niet tot den heer N. richt. Ik wensch niet meer in discussie te treden met iemand, die er een wijze van bestrijden op na houdt, als de heer N. Deze schijnt er niet tegen op te zien argumenten aan te voeren, die alderminst aan de waarheid beantwoorden. Ik acht het beneden mij, met zulke tegenstanders een verderen pennestrijd te voeren. Het was mijne bedoeling op de houding van den heer N. het juiste licht te doen vallen. Een ieder weet nu, wat hij van zijne houding en zijne bestrijding te denken heeft.

Met vriendelijken dank voor de plaatsruimte.

Uw dw. dr.,
G. J. VERWERS.

Zegwaart, 3 Aug. 1916.

Aug 9 Aug 1916

Geachte Redactie!

Hoewel het mijn stellig voornemen was niet meer over de schoolquaesitie te schrijven, zie ik mij door het laatste stuk van den heer Nieuwenhuijsen in „Het Nieuws” van 19 Juli l.l. genoodzaakt nogmaals de pen op te nemen en U beleefd eenige plaatsruimte te verzoeken.

De heer Nieuwenhuijsen heeft goedgevonden mij in bedoelden brief met onwaarheden te bestrijden, waardoor hij op mij de verdenking laadt met de waarheid op een gespannen voet te staan. Daar ik een besliste vijand van onwaarheid ben en nimmer mijne toevlucht neem tot leugens, mag ik dien blaam niet op mij laten rusten.

De lezers zullen zich herinneren, dat ik beweerde, dat het ongunstig oordeel van sommigen over groote scholen betrekking had op de kazernes- of dubbele scholen, die in de groote steden regel zijn, doch niet op scholen met 6 leerkrachten. Hierop antwoordt de heer N.:

„En juist in de groote steden zijn de klachten legio over de resultaten van het onderwijs. En daar zijn scholen van 200—300 leerlingen. Die kazernes-scholen (dubbele scholen is de naam) komen daar slechts bij uitzondering voor; een enkele op de honderdtallen.” (Spatieering van mij).

Nu wist ik volstrekt zeker, dat deze bewering geheel bezijden de waarheid was. Doch ik heb de moeite genomen bij de Afdeling Onderwijs in de steden Amsterdam, Den Haag en Rotterdam officieele gegevens te verzamelen. Zie hier het resultaat:

In Amsterdam zijn 132 openbare scholen voor gewoon lager onderwijs, waarvan 76 met 12 of 14 leerkrachten (dubbele scholen).

Hoe komt de heer N. nu aan zijne voorstelling? Is dat onkunde of opzettelijke misleiding? En zoo als het in de 2de Inspectie is, zoo is het bij het geheele Rijksschooltoezicht.

Om nog even op de „dubbele scholen” terug te komen: niet alleen in de groote steden zijn deze regel, doch ook in kleinere. In Utrecht is slechts eene enkele school met 6 leerkrachten. Te Delft, te Schiedam, Vlaardingen, kortom overal zijn de dubbele scholen verre in de meerderheid.

De heer Boswijk heeft mij ook nog gezegd, dat aan eene school met 6 klassen het hoofd volstrekt niet ambulans behoeft te zijn. Zonder schade voor het onderwijs kan hij eene klasse voor zijne rekening nemen.

Wat de geschiktheid van de thans bestaande school voor de leerlingen uit Zegwaart betreft, daarover behoeft ik niets meer te zeggen. Uit het verslag van de laatste Raadsvergadering te Zoetermeer is de uitspraak van den heer Districtsschoolopziener reeds bekend geworden. Ook hier blijkt, dat mijne bewering overeenkomstig de waarheid was.

Aan den onbevooroordeelden lezer laat ik nu over te oordeelen over de wijze van bestrijding door den heer N. gevolgd. Wie zijne toevlucht moet nemen tot onwaarheden staat m. i. niet sterk.

De heer N. heeft geen enkel steekhoudend argument meer vóór scheiding. Voor beide gemeenten beteekent scheiding financieele en paedagogische schade.

Op het slot van het artikel des heeren N. in „Het Nieuws” van 19 Juli wil ik nog even de aandacht vestigen. Het luidt daar:

Geachte Redactie!

Mag ik het raadsverslag van de laatste vergadering in Zegwaart even aanvullen?

Bij de behandeling van „schoolbouw” heeft de voorzitter van den Raad nog iets gezegd, wat tot handhaving van zijn goeden naam dienstig kan zijn, in de historie te worden bewaard.

Er was n.l. in een „ingezonden stuk” in uw blad beweerd, dat zoolw in Zegwaart als in Zoetermeer indertijd, na de laatste verbouwing der O. L. S., door de beide raadsvoorzitters de school geschikt was voor een grooter aantal leerlingen dan de thans op school gaande kinderen uit Zegwaart, ruim 140, waaruit natuurlijk volgde, dat de school voor Zegwaart alleen nog wel eenigen tijd dienst kon doen.

De voorzitter heeft getracht op de volgende wijze deze bewering te ontzenuwen.

Nadat hij enkele mededeelingen gedaan had, naar aanleiding van bezoek Comm. der Koningin en Distr. schoolopziener, liep de bespreking verder aldus:

De heer Chardon: Mijnheer de Voorzitter. „Ik heb wel eens gehoord, dat de school voor grooter aantal kinderen geschikt was.”

De Voorzitter: „Het doet me eensdeels genoegen, dat de heer Chardon dit punt hier aanroert. Er schijnt een misverstand te bestaan. Ik heb getracht dat misverstand op alle mogelijke manieren uit den weg te ruimen, doch het schijnt me nog niet gelukt te zijn, 't welk weer blijkt uit de vraag van den heer Chardon. De bewering van den heer Chardon is ook uitgesproken in een „ingezonden stuk” in een plaatselijk blad. Maar nooit is door mij, noch ook door mijn zoon in Zoetermeer iets dergelijks beweerd. Ik verklaar van deze plaats, dat deze bewering is een opzettelijke leugen — of — de menschen zijn eenvoudig niet op de hoogte.”

De heer Chardon: „Ik dank u, mijnheer de voorzitter.”

In Den Haag zijn op 52 openbare scholen voor gewoon lager onderwijs 44 scholen met 12 of 14 leerkrachten.

Te Rotterdam is het aantal gewone lagere scholen 115. Hiervan zijn er 96 met 12 of meer leerkrachten, ééne zelfs met 17. Uit den gedrukten staat van 1 Januari 1916, dien de hoofdambtenaar van de sid. Onderwijs in Rotterdam zoo welwillend was te mijner beschikking te stellen, blijkt, dat er bovendien nog 8 scholen zijn met 10 of 11 onderwijzers, en slechts 11 scholen, waar het aantal leerkrachten minder dan 10 bedraagt. Hierbij zijn alleen gerekend de vaste onderwijzers, niet de vakonderwijzers. Commentaar op de bewering van den heer N. is verder overbodig! Het aantal op de bedoelde scholen varieert van 378 tot 649 leerlingen!

Niet meer dan 200—300 zegt de heer N.!

De officieele inlichtingen berusten bij mij, en geef ik gaarne ter inzage aan wie er belang in stellen.

In „Het Nieuws” van 21 Juni l.l. schrijft de heer N., sprekende over de afzonderlijke school met 3 leerkrachten voor de gemeente Zoetermeer:

„'t Volgend nageslacht zal in Zegwaart onderwezen worden door onderwijzers, die het roos met het „rood” hebben verwisseld, tenzij God het genadiglijk keere — en dan zal Zoetermeer de gevolgen ondervinden van scheiding ten goede en ten kwade van blijvende vereeniging. Er zijn nog hoogere belangen dan financieele.”

Hier ligt de heer N. met de logica hopeloos overhoop! De bedoeling is toch, dat volgens hem de meerderheid in den Raad van Zegwaart vrijzinnig zal worden, en dat dit invloed zal hebben op de benoeming van onderwijzend personeel, dat dan „rood” (sic!) zal wezen.

Maar als de heer N. daarvoor nu werkelijk bevreemd is, dan moest hij toch inzien, dat de consequentie, waartoe hij komen moet, is: te pleiten voor bijeenblijven. Het is toch niet denkbaar, dat de vrijzinnigen de meerderheid zullen krijgen in de gecombineerde Raden.

Zou nu uw verslaggever niet met een enkel woord, als onderschrift bijv., willen verklaren, dat bovenstaande juist is? Mocht hij die verklaring niet kunnen geven, precies wat de juiste woorden betreft, dan zeker toch wel wat den zakelijken inhoud aangaat.”

Conclusies trek ik op 't oogenblik uit deze verklaring niet. Slechts herinner ik er even aan, dat ik de schrijver van bedoeld „ingezonden” ben.

En voorts — dat als er bij mij van leugen sprake is, datzelfde geldt van 3 raadsverslagen, waar de beweringen in voorkomen, waarop mijn ingezonden was gegrond, en van verschillende raadsleden, die zoolw in als buiten den raad, verklaarden steeds van meening te zijn

geweest, dat de school voor Zegwaard alleen nog wel geschikt was. 't Komt me dus voor, dat de verklaring van den schoolopziener, dat hij slechts toestemming gaf, zonder dat daarmede nog uitgesproken was, dat de school voor 170 à 180 leerlingen geschikt was, in de raadsvergaderingen niet met die duidelijkheid is gegeven, welke in deze zaak toch zoo hoogst noodig was geweest. Overtuigd ben ik dan ook allerminst.

Nu ik toch aan 't schrijven ben, nog een enkel woord. Het heeft den heer Verwers goed gedacht mij op onvriendelijke wijze te woord te staan. Het spijt me waarlijk voor hem het meest. Maar, hij was zeker in geen goeden luim, toen hij zijn laatste stukje schreef en dat kan ieder mensch wel eens overkomen.

Ik heb getracht het debat, wat den vorm betreft, hoog te houden. Mijn geëerde tegenstander brengt daar verandering in.

Hij wenscht met mij niet te discussieeren. Ik met hem echter zeer gaarne. 'k Denk dat de heer V., zooals men wel eens zegt: „Met het verkeerde been uit bed gestapt is!”

Maar — met zich van zijn tegenstander te ondoen door de bewering hem niet meer te woord te staan, dat is wel heel gemakkelijk. Maar bij nader inzien kan hij dat niet volhouden. 'k Weet zeker, dat hij er nu reeds spijt van heeft, geschreven te hebben, zooals hij schreef.

De zaak waar het eigenlijk om ging — daarover hoor ik niet veel meer. Er was sprake van een rekening. En nu heeft de heer V. het hoofdpunt glansrijk ontweken. Nog steeds wacht ik op weerlegging, of op erkenning mis te hebben getast.

Natuurlijk dient ook de inhoud van dit laatste schrijven onder de oogen gezien. Niet voor den heer V. alleen, ook voor de lezers.

Ik kan dat zeer wel doen, zonder nog des heeren V.'s naam, als „leugenaar” te bekladden, zooals hij mij deed.

Ik heb niet noodig, mijn geachten tegenstander de kroon van 't hoofd te nemen, zooals hij deed.

De wijze waarop men mij begint te bestrijden toont groote zwakheid en versterkt mij beslissend in de overtuiging, dat het recht aan mijne zijde is.

Intusschen wenschen we elkander eerst een genoegelijke vacantie.

Met dank voor de plaatsing,

Uw dw.

H. NIEUWENHUIJSEN

Zegwaard, 7 Augustus 1916.

*) Aan het verzoek van den geachten inzender voldoe ik gaarne; de zakelijke inhoud van zijne aanvulling kan gerust aan mijn verslag worden toegevoegd.

Uw Verslaggever.

*Memorandum 12 Aug 1916
Raad Zoetermeer 10 Aug*

Het volgend punt van de agenda is schoolbouw.

De voorzitter doet voorlezing van de te dezer zake ingekomen stukken, o. m. een door B. en W. van Zegwaard ontworpen concept-regeling voor een gemeenschappelijke school met een staat van berekening, en met verzoek een spoedige behandeling te willen bevorderen.

In het concept wordt voorgesteld de kosten van den bouw van een school met 6 à 8 lokalen en een onderwijzerswoning te doen dragen door Zegwaard voor $\frac{2}{3}$ en door Zoetermeer voor $\frac{1}{3}$, evenals de exploitatiekosten, terwijl bij belangrijke afwijking in de verhouding van het aantal leerlingen ook de cijfers van $\frac{2}{3}$ en $\frac{1}{3}$ zouden kunnen worden gewijzigd.

De gemeenten zullen gelijke rechten uitoefenen. Geschillen zullen door Gedep. Staten worden beslist.

Uit den bevoegden staat van berekening blijkt, dat de begroting voor een nieuwe gemeenschappelijke school met 8 lokalen is als volgt:

Bouwkosten met aankoop van grond (nieuw terrein)	f 44000
af bijdrage Rijk $\frac{1}{2}$	- 11000

Rest f 33000

Onderwijzerswoning	" 8000
Tijdelijke voorziening	" 1000

Samen f 42000

Opbrengst van verkoop der thans bestaande school met woning	- 5000
Blijft f 37000	

waarvan Zoetermeer $\frac{2}{3}$ zou dragen of f 12333 en Zegwaard $\frac{1}{3}$ of f 24666.

Bij nieuwbouw met gebruikmaking van het thans bestaande terrein zouden de kosten f 36500 zijn.

Wordt een gemeenschappelijke school met 6 lokalen gebouwd, dan zijn de bouwkosten	f 30000
af Rijk $\frac{1}{2}$	- 7500

Rest f 22500

Woning	- 6500
Voorziening	- 1000

Samen f 30000

waarvan Zoetermeer $\frac{2}{3}$ of f 10.000 en Zegwaard $\frac{1}{3}$ of f 20.000.

Bouwt Zoetermeer afzonderlijk, dan wordt de rekening:

Waarde grond	f 4000
Schoolbouw	- 14000

f 18000

af Rijk $\frac{1}{2}$	- 4500
-----------------------	--------

Rest f 13500

Woning	- 7000
Onvoorziën	f 500

Samen f 21000

waar af de vergoeding door Zegwaard aan Zoetermeer te geven

- 2500

Blijft f 18500

Hieruit blijkt, dat wanneer er een gemeenschappelijke school gebouwd wordt, dit voor Zoetermeer een voordeel zou beteekenen van ruim f 6000 bij een school met 8 lokalen, en van f 8500 bij een school met 6 lokalen.

Ook voor Zegwaard geeft een gemeenschappelijke school financieel voordeel.

Wat nu de jaarlijksche exploitatiekosten betreft, 't volgende:

Bij een gemeenschappelijke school exploitatiekosten begroot op	f 5455
af bijdrage van het Rijk	- 3510

Rest f 2145

waarvan Zoetermeer $\frac{2}{3}$ of f 175 zou dragen en Zegwaard $\frac{1}{3}$ of f 1430.

Een afzonderlijke school voor Zoetermeer zou aan exploitatie jaarlijks kosten	f 3080
af Rijksbijdrage	f 1610

Rest f 1470

Zoodat een gemeenschappelijke school een voordeel voor Zoetermeer, wat exploitatiekosten betreft, zou beteekenen van plm. f 755.

Wat Zegwaard betreft, bij bouw van afzonderlijke school voor Zegwaard, zou de exploitatie jaarlijks kosten	f 4625
af Rijksbijdrage	f 2310

Rest f 2315

en bij een gecombineerde school, zooals we hiervoor zagen f 1430, dus een voordeel van f 885.

Te dezer zake is nog ingekomen een schrijven van den schoolopziener in 't district Gouda, waarbij hij er den nadruk op legt dat hij indertijd slechts genoegen heeft genomen met de verbouwing en het hulplokaal, onder voorwaarde dat voor 1 October 1916 een nieuwe school gebouwd werd. Hij keurt den bouw van een afzonderlijke school sterk af, en merkt op dat van verder uitstel geen sprake kan zijn. Reeds te lang werd aan de gestelde eischen niet voldaan. Hij dringt sterk aan op den bouw van één gemeenschappelijke school. In dien zin heeft ook de commissaris der Koningin bij zijn bezoek alhier zich uitgelaten.

B. en W. van Zoetermeer hebben het van B. en W. van Zegwaard ontvangen ontwerp overeenkomst in een vergadering besproken, en vinden het wenschelijk in de concept-regeling (indien n.l. de Raad tot den bouw van een gemeenschappelijke school mocht besluiten) een wijziging te brengen en wel er de bepaling in op te nemen, dat als te eeniger tijd vergrooting der school noodig mocht zijn door te sterke toename van het aantal leerlingen uit Zegwaard, de regeling opgeheven zal worden, als Zoetermeer dat verlangt, tenzij anders mocht worden besloten. Het is dus alleen een regeling voor de nu te stichten school.

De Voorzitter gaat den loop der zaken nog eens in 't kort na. Hij memoreert het besluit van den Raad der gemeente Zoetermeer om opheffing te vragen, het besluit van Zegwaard om dat verzoek niet toe te staan, het bezoek van den commissaris der Koningin, en de missives van den schoolopziener.

Een voorstel aan den Raad doen B. en W. niet. Zij wenschen de leden vrij te laten in beslissing.

Spreker geeft den Raad in overweging de voorgestelde regeling met Zegwaard aan te gaan om de volgende redenen: 1. minder kosten

dan wanaer Zoetermeer alleen bouwt; 2. in 't belang van het onderwijs, dat onder leiding van den heer Verwers in zeer goede handen is en 3. in het belang van de goede verhouding tusschen de ingezetenen van beide dorpen.

De discussie wordt thans geopend, nadat de voorzitter op verzoek van den heer v. Staalduinen nog een toelichting gegeven heeft.

De heer de Groot is voor zich zelf nog niet van opinie veranderd, maar is van oordeel gebleven, dat Zoetermeer zelf een school moet stichten. Hij wil niet verder samenwerken. Hij heeft de overtuiging, dat hij het meerendeel der ingezetenen achter zich heeft, en daar moet ook rekening mee gehouden worden.

De heer Groenewegen stemt met de heer de Groot in. Hij heeft verschillende ingezetenen gesproken, en is volgens die inlichtingen ook voor afscheiding. Hij wil niet op het vorige besluit terugkomen, en acht het in het belang van Zoetermeer om opheffing te vragen.

De heer Karens meent dat de vorige begroting van den bouw van een afzonderlijke school verschilt van die, welke thans is meege deeld.

De Voorzitter maakt duidelijk, dat het verschil zit in 't bedrag van den uitkoop. Er was toen f 5000 geraamd, maar dat zal Zegwaard nooit geven, als het zelf moet gaan bouwen.

De heer Staalduinen heeft de woorden van de heeren de Groot en Groenewegen gehoord. Hij ziet niet in, hoe of op die manier het gemeentebelang gediend wordt. Altijd heeft men klachten, dat er zooveel moet betaald worden, en nu gaat het zoo maar.

De heer Groenewegen valt spreker in de rede.

De Voorzitter verzoekt de heeren ieder op de beurt te spreken. Hij is anders bang dat het net zoo zal gaan als in den Raad eener naburige gemeente, waarvan Het Nieuws Dezer dagen het verslag bevatte.

Daarna beantwoordt hij de heeren de Groot en Groenewegen. Hij adviseert om niet naar buitenstaanders te luisteren, die er geen verstand van hebben, maar naar wat de Commissaris der Koningin, de schoolopziener en hij — voorzitter — zeggen. Zijn de heeren echter hier gekonincn met het voornemen om er tegen te stemmen, dan is er voor hem toch geen praten egen.

De heer de Groot antwoordt den heer van Staalduin en nog over de financieele kwestie. 't Is Spr. niet sympathiek alles in geld om te zetten. Er wordt toch al genoeg voor 't mateeieele gedaan. Er zijn ook nog wel andere beangen. En wat het onderwijs betreft, in een roote school kan dat goed zijn; in een kleine venzoo.

De Voorzitter kan dit beamen, maar merkt ook op, dat in een groote school met en heer Verwers als hoofd, het onderwijs in goede handen is.

De heer de Groot: Daar kan Zoetermeer alleen ook voor zorgen.

Er wordt tot stemming overgegaan.

Vóór opheffing der bestaande regeling en uitering uit de overeenkomst zijn de heeren Scheer, de Groot, Duiniveld, van der Sar, Karens en Groenewegen. Alleen de heer van Staalduin is er tegen.

Van dit besluit zal mededeeling gedaan worden aan den Raad van Zegwaart.

De Voorzitter drukt zijn spijt uit over et genomen besluit.

*Stemmen bij dag 1916
Raad Zegwaart 14 Aug.*

Het punt schoolbouw is thans aan de beurt. Voorgelezen wordt een brief van burg. en weth. van Zoetermeer, waarbij wordt bericht, dat de Raad dier gemeente met 6 stemmen tegen 1

heeft besloten te blijven volharden bij zijn vroeger genomen besluit en alzoo niet genegen is mee te werken tot de stichting van een nieuwe school in gemeenschap met Zegwaart.

De Voorzitter licht dit schrijven nog nader toe geeft een overzicht van den loop dezer geschiedenis tot op heden, leest nog eens voor de notulen van de gecombineerde vergadering van den Raden dezer beide gemeenten, gehouden op 1 Februari 1915, waarin alle leden tegenwoordig waren en waarin met algemeene stemmen in beginsel reeds werd besloten over te gaan tot de stichting van een gemeenschappelijke openbare school voor de beide gemeenten en aan B. en W. een blanco crediet werd toegelaten voor het doen gereedmaken van plannen en begrooting.

De Voorzitter heeft verwacht dat Zoetermeer een ander besluit zou hebben genomen; Zegwaart heeft in het toegezonden ontwerp-overeenkomst de meest mogelijke toegevendheid betracht, de kosten zijn, wanneer den school gebouwd word voor beide gemeenten aanzienlijk lager, het geven onderwijs beter, doch de Raad van Zoetermeer houdt geen rekening met een en ander, men stemt eenvoudig, zonder een enkel steekhoudend argument aan te voeren.

De Raad moet thans een beslissing nemen: óf zijn medewerking verleenen aan de opheffing van de bestaande regeling in dato 22 Oct. 1880, goedgekeurd door Ged. Staten den 22en Nov. d.a.v., óf wel deze weigeren en de beslissing inroepen van de bevoegde autoriteit.

De heer Karens zegt, de keuze van Zoetermeer niet te kunnen begrijpen; het liep daar maar over ja of neen, zonder aanvoering van redenen. Nu de beslissing daar eenmaal gevallen is, wat zullen Ged. Staten nu doen?

De Voorzitter: Ged. Staten zullen nu trachten het geschil bij te leggen; gelukt hun dit niet, dan zullen zij het geschil ter beslissing voorleggen aan de Koningin.

Hoe dit zal uitvallen is niet te voorspellen, doch men kan wel als zeker aannemen, dat gegronde argumenten bij de Kroon zullen moeten worden aangevoerd, wil deze meegaan met een besluit van Zoetermeer, dat financieel voor die gemeente zoo duur zou uitkomen.

Van de pogingen van Ged. Staten verwacht ik niet veel; zonder argumenten wordt nu eenvoudig tegen gestemd, terwijl de beide wethouders bij het bezoek van den Commissaris der Koningin de verwachting deden post vatten, dat zij het groote belang van Zoetermeer bij een gemeenschappelijke regeling snaptten. Dit onderhoud heeft dus niets uitgewerkt; de Commissaris der Koningin is op vrij onheusch manier bejegend.

De heer Karens vindt het besluit van Zoetermeer voor beide gemeenten geld weggooien; hij zou zoo zeggen dat er hoogmoed achter zit om geheel alleen een eigen school te willen hebben.

De heer Noordam betreurt het, dat door Zoetermeer de zaak nu wordt opgehouden; bovendien wordt ons financieel groot nadeel berokkend en het onderwijs benadeeld. We hebben in een vorige vergadering a gezegd, we moesten nu maar b zeggen. Nu besluiten Zoetermeer niet zijn zin te geven en wij maar doorgaan met het bouwen van een nieuwe school.

De Voorzitter is het eens met den heer Noordam dat uitstel onaangenaam is, doch het beste is, nu maar af te wachten. Hij heeft gereed gemaakt een ontwerp-Raadsbesluit, dat hij ter vaststelling aanbiedt en waarbij de beslissing van Ged. Staten wordt ingeroepen.

Zegwaart kan thans niet anders; Zoetermeer draagt nu de verantwoordelijkheid voor de verwijdering, die tusschen de ingezetenen van beide gemeenten daarvan het gevolg zal kunnen zijn.

De heer Chardon krijgt zoo den indruk, dat Zoetermeer toch wel gewichtige redenen moet hebben, om een besluit te nemen, dat zulke financieele offers van de gemeente zal eischen; het is toch ook geen overijld besluit geweest.

De heer Karens vraagt, wat Zoetermeer wel zou gezegd hebben, wanneer wij ze eens uit de school hadden willen zetten en gezegd hadden: bouwen jullie zelf maar een school?

De Voorzitter zegt, dat Ged. Staten in de eerste plaats naar argumenten zullen vragen; we zullen zien wat ze dan te zeggen zullen hebben.

Met algemeene stemmen wordt het ontwerpbesluit aangenomen.

Ri: de voordracht wordt nog ter sprake ge-

Stemmen 23 Aug 1916

Geachte Redactie!

Naar aanleiding van het „Ingezonden stuk” van den heer H. Nieuwenhuijsen in het nr. van uw blad van 9 dezer, zou ik gaarne nog over eenige plaatsruimte beschikken. Wilt u die mij afstaan? Ik hoop, dat het voor het laatst kan zijn.

De heer N. beweert, dat ik het hoofdpunt glansrijk ontweken heb, want het ging om eene rekening. De heer N. schijnt hierdoor de aandacht te willen afleiden op zaken, waar het niet om ging. Het komt mij voor een poging te zijn, om de zaak weer scheef te halen, ten einde voor zichzelf den schijn te redden. Want, geachte Redactie! het ging niet om een rekening. Daarmee had ik afgedaan. Laat mij, om dat te bewijzen, zoo beknopt mogelijk de discussie tusschen den heer N. en mij samenvatten. Mijn tegenstander is begonnen met te betoogen, dat scheiding van Zoetermeer en Zegwaart op het gebied van het openbaar onderwijs in het belang van beide gemeenten was. (Zie: „Het Nieuws” van 21 Juni 1916). Zijne argumenten kunnen in drieën samengevat worden:

1. Het bouwen van eene school voor Zoetermeer alléén kost die gemeente evenveel als met Zegwaart samen.

2. Volgens het getuigenis van het Rijksschooltoezicht heeft Zoetermeer dan eene ideale school, en

3. Voor Zegwaart is het een voordeel, wanneer Zoetermeer zelf eene school bouwt.

In „Het Nieuws” van 24 Juni l.l. heb ik op punt I, de genoemde begrooting n.l., aangemerkt, dat hierbij geen rekening gehouden was met de waarde van den bouwgrond en dat de gemeente Zegwaart zeer zeker geen f 5000 zou uitkeeren aan Zoetermeer. Dientengevolge zou dus de bouw alléén aan Zoetermeer mé é r kosten, dan dat beide gemeenten gecombineerd bouwden. Deze twee posten slechts waren het, waartegen ik bedenking maakte. De overige geraamde posten heb ik intact gelaten; die waren mij goed. Het was enkel mijn doel aan te toonen, dat bij het bouwen eener afzonderlijke school, Zoetermeer niet evenveel, doch meer zou te betalen hebben, dan bij een gemeenschappelijken bouw. En dat heb ik aangetoond, door deze twee posten in rekening te brengen, en dus niets anders te doen, dan de begrooting van den heer N. aan te vullen. Zijne berekening steunde op eene financieele verdeling, waarbij Zoetermeer 2/3 zou betalen. Nu later door de gemeente Zegwaart aangeboden is, Zoetermeer 1/3 te laten bijdragen, wordt het financieele nadeel bij eigen bouw voor de laatstgenoemde gemeente nog grooter.

Met de rekening had ik alzo afgedaan, en de heer N. moet nu niet gaan beweren, dat ik de hoofdzaak ontweken heb, dat het om een rekening ging. Dat is absoluut niet waar, zooals ieder, die de discussie gevolgd heeft, zal inzien. Mijne bemerkingen op de kostenberekening heeft de heer N. niet weerlegd. Hij heeft tegenover mij niet aangetoond, niet kunnen aantoonen, dat het Zoetermeer niet meer zou kosten alleen te bouwen.

Wanneer hij dat gedaan had, dan had op mij de plicht kunnen rusten mijne meening te verdedigen en te staven. Doch nu hij dit heeft nagelaten, omdat tegen mijne bemerkingen niets in te brengen viel, was voor mij de rekening van te baan.

De bewering van den heer N., dat ik de hoofdzaak glansrijk ontweken heb, lijkt mij niets anders toe dan eene poging om zijn figuur te redden. Bovendien is de rekening, ook volgens den heer N. zelf, de hoofdzaak niet; want in „Het Nieuws” van 19 Juli luidt het aan het slot van 's heeren N's artikel: „Er zijn nog h o o g e r e belangen dan de financieele.”

Een hoofdzaak, zoo niet de hoofdzaak, is het paedagogische bezwaar, dat ik tegen de „Driemans- en Tweemansschool” had. Daarover kan ik kort zijn.

Ik heb in mijn laatste schrijven met bewijzen aangetoond, dat de heer N. in dit opzicht geheel bezijden de waarheid was. De onhoudbaarheid van zijn bewering, dat er geen dubbele scholen waren, (hoogstens één op de honderd!) heb ik met officiële gegevens afdoende weerlegd, evenals zijne meening aangaande het standpunt, waarop het Rijksschooltoezicht zich plaatste.

Het derde argument van den heer N. was het voordeel voor de gemeente Zegwaart bij uit-treding van Zoetermeer. Hierop is door mij beweerd, dat dit voordeel fictief was, dat integendeel scheiding een schade zou worden voor Zegwaart, omdat de bestaande school zelfs niet voldeed aan de wettelijke bepalingen voor het aantal leerlingen uit Zegwaart alléén. De heer N. betwijfelde dit, ja, laat ik maar gerust zeggen: hij geloofde er niets van!

De uitspraak van den Districtsschoolopziener heeft bewezen, dat ik het bij het rechte einde had: de school is ongeschikt verklaard, ook voor Zegwaart alléén!

In zijn laatste artikel zegt de heer N. nog niet overtuigd te zijn, wat ik nog al sterk vind. Wanneer het Rijksschooltoezicht officieel uitspraak doet, dan valt er toch niet meer te twijfelen; of men moet de eerlijkheid en onpartijdigheid van genoemde autoriteit in twijfel trekken! Dit, wat het zakelijke gedeelte der discussie aangaat.

De heer N. veronderstelt, dat ik „met het verkeerde been uit bed gestapt ben”, en dat daaruit de scherpte in mijn laatste schrijven verklaard moet worden. Geachte Redactie, dat heeft de heer N. mis! Ik wil u wel eens vertellen, waardoor ik scherper was dan gewoonlijk. Dit kwam voort uit ergernis over de beweringen en de houding van den heer N. Hij neemt het mij kwalijk, dat ik hem als „leugenaar beklad” heb. Laat mij hierbij even opmerken, dat ik het woord „leugenaar” niet heb gebezigd, maar dat ik sprak van „onwaarheden”. En dat waren de beweringen van den heer N. toch ongetwijfeld!

Ik wil echter geen spitsvondige redeneering houden, maar eerlijk zeggen, dat ik dacht aan opzet bij den heer N. Hoe kon ik anders denken? Kon ik aannemen, dat een onderwijzer, die zich beroept op eene 20-jarige ervaring, zoo slecht op de hoogte was van den toestand op onderwijsgebied, en van de meening van het Rijksschooltoezicht? Was het aan te nemen dat de heer N., die toch zeker de vak-literatuur geregeld bijhoudt, volslagen onbekend zou zijn met dingen, die van algemeene bekendheid zijn? Immers neen! En dat wekte mijne ergernis, ja mijne verontwaardiging op, dat de heer N. zulke middelen niet versmaadde om mij te bestrijden.

Uit een onderhoud, dat ik na de plaatsing van mijn laatste artikel met den heer N. had, kreeg ik den indruk, dat er bij hem geen opzet in het spel was. In dat geval vervalt de reden, waarom ik met mijn tegenstander niet meer in discussie wilde treden. Maar, als het dan geen opzet is, dan is het een onbekendheid met de onderwijstoestanden, die mij verbaasd doet staan! Dan weet ik niet, waarover mij meer te verbazen: over die onbekendheid, die onkunde, of over de lichtvaardigheid, waarmede de heer N. maar met groot aplomb dingen beweert, waarvan hij absoluut niets toont te weten. Maar, als ik nu aanneem, dat de heer N. bij zijne beweringen, hoewel dan hoogst onvoorzichtig en lichtvaardig, toch te goeder trouw was, dan kom ik weer voor een nieuw raadsel te staan.

In bovengenoemd onderhoud deelde de heer N. mij mede, dat hij zijne bewering, dat er geen dubbele scholen waren, gebaseerd had op gegevens uit Utrecht, waar volgens zijne inlichtingen de scholen 200—300 leerlingen telden. Ik maakte hem er toen dadelijk opmerkzaam op, dat niet het aantal leerlingen, doch wel het aantal klassen hoofdzakelijk is, en invloed heeft op eenheid en aansluiting bij het onderwijs.

Doch nu heb ik ook informaties ingewonnen te Utrecht, en wel aan de afd. „Onderwijs” ter gemeente-secretarie. En hieruit blijkt mij, dat er van de 16 openbare scholen voor gewoon lager onderwijs 14 zijn, waaraan behalve het hoofd, 12 of meer vaste leerkrachten verbonden zijn, dubbele scholen dus. Het totaal aantal leerlingen op die 14 scholen is 5755, alzoo gemiddeld 411. Er zijn er zelfs twee bij, waarop resp. 743 en 569 leerlingen zijn. Doch aan deze twee is eene voorbereidende Fröbelklasse verbonden.

Ik moet dus aannemen, dat de heer N. zeer slecht ingelicht wordt!

Nog iets! De heer N. voelt zich zeer gegriefd dat ik hem van onwaarheid beschuldigd heb. Maar hij is daarin zelf voorgegaan te mijnen opzichte. Wanneer ik zeg: „in de groote steden, ja zelfs in tal van kleinere (Leiden, Haarlem, Arnhem enz., waarvan ik ook gegevens heb) zijn hoofdzakelijk scholen met 12 of 14 klassen”, en de heer N. antwoordt daarop: „zulke scholen bestaan niet, hoogstens één op de honderd”, wat doet hij dan anders dan mij van onwaarheid beschuldigen? Het is waar, hij gebruikt het woord „onwaarheid” of „leugen” niet, maar zijne woorden laten toch geen andere conclusie toe dan deze: „Die heer V. verelt onwaarheden, hij liegt!” En daarover voelde ik mij gegriefd, omdat ik zeker wist, dat mijne mededeelingen en argumenten op waarheid berustten.

Alzoo, geachte Redactie, komt de wijze waarop ik den heer N. in mijn laatste stukje bestreed, niet voort uit zwakheid. Ik sta op vasten grondslag; mijn geachte tegenstander weerlegt niets, en kan dat ook niet; hij weet nu, dat mijne gegevens juist zijn.

En de heer N. moet dus wel over eene groote mate van durf beschikken, om zijn artikel te eindigen, zooals hij doet. Om de conclusie te trekken dat hij sterk staat, en dat ik mij zwak gevoel! Het tegendeel blijkt zoo duidelijk uit onze geheele discussie, dat ik het oordeel gerust aan de lezers overlaat en den heer N. op dit punt niet zal weerleggen.

Met beleefden dank voor de plaatsing, verblijf ik achtend,

Uw dw. dn.

G. J. VERWERS.

Zegwaart, 17 Aug. 1916.

Nieuws 30 Aug 1916

Geachte Redactie!

Nu de vacantie voorbij is, zal ik mijn taak volvoeren en den heer Verwers van antwoord dienen op zijn voorlaatste stuk, zooals ik in mijn laatste „ingezonden” meedeelde.

Daar de heer V. echter mijn antwoord niet geduldig heeft kunnen afwachten, heeft hij nogmaals een paar kolom geschreven; waardoor ik 2 stukken gelijk kan beantwoorden.

De heer V. die op een zandgrond heeft gebouwd in zijn voorlaatste stuk, is in zijn laatste terecht gekomen in een draaikolk.

Ik zal trachten hem de helpende hand toe te steken, om hem er uit te verlossen.

De manier, waarop hij mij te woord stond, blijft getuigen van een niet juist en helder zicht in de zaken, waarover het gaat en heeft hem reeds zedelijk de nederlaag bezorgd.

Ik zal hem op dien weg niet volgen.

Hij heeft er behagen in gehad mij tot tweemaal toe als een kwajongen over de knie te leggen.

Een uitstekend paedagogische maatregel, die helaas maar al te weinig wordt toegepast.

„Wie wat verdient, moet dan maar wat hebben”, — daar ben ik het van harte mee eens. Maar de heer V. worde dan ook niet geërgerd en verontwaardigd, als die maatregel ook op hem zelf wordt toegepast.

Ik ontken den heer V. van „onwaarheid” te hebben beschuldigd.

Niet gezegd en niet bedoeld. Tenzij de heer V. uit mijn woorden wil halen wat er niet in ligt.

„Ga toch wel wat ver, om iemand, die in meening verschilt met ons, die tegenover onze bewering een andere schrijft, toe te voegen. „Gij maakt mij uit voor een leugenaar.”

Voor den heer V. bestaan slechts twee mogelijkheden: of leugen of verregaande onkunde.

„Getuigt niet van ernstig doordenken, als men geen andere mogelijkheden ziet, b.v. vergissing, dwaling, verschil van inzicht, verschillende beteekenissen hechten aan dezelfde woorden, verschillende conclusies trekken uit dezelfde gegevens, enz.

Een man van ruimen blik is niet zoo bekrompen in zijn oordeel.

Ik heb met den heer V. een hartig woordje te spreken over:

1. Waar het in onze discussie in hoofdzak om ging en niet om ging.

2. De „driemansschool” en het Rijksschooltoezicht c. s.

3. De dubbele scholen in grootere plaatsen. Met beleefden dank voor de plaatsing.

Uw dn.

H. NIEUWENHUIZEN.

28 Aug. 1916.

Nieuws 2 Sept 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Aan den Heer Redacteur van „Het Nieuws” te Zegwaart.

Beleefd verzoek ik U plaatsing van het volgende in Uwe courant onder de „ingezonden stukken”.

Met belangstelling is door mij de loop der „schoolkwestie”, gerezzen tusschen de Gemeenten Zoetermeer en Zegwaart, gevolgd. Ik hoop en bedoel dan ook geen onbescheidenheid te begaan door mijne meening hierover weer te geven; de belangstelling in het wel en wee der beide gemeenten waar ik vele jaren mocht werken en eenigszins het publieke leven meelevende, deed mij besluiten Uw gastvrijheid in te roepen.

Uit de debatten in de raden der beide gemeenten, uit de gedachtenwisseling in Uwe courant tusschen de heeren Nieuwenhuizen en Verwers, is naar mijn overtuiging duidelijk gebleken dat het hebben van een eigen school door elk der gemeenten niet in het belang der gemeenten is, en zal dit evenmin in het belang van het onderwijs zijn.

Het heeft mij zeer getroffen dat uit den boezem van den Raad van Zoetermeer niet meer deugdelijke argumenten voor een afscheiding zijn aangevoerd, waardoor het besluit van dien Raad den schijn krijgt alsof andere den gemeentelijke en onderwijsbelangen tot dit besluit bewogen hebben.

[Dit nu zou ik niet begrijpen. Tijdens mijn lidmaatschap van den Raad van Zegwaart zijn meermalen gecombineerde vergaderingen van beide Gemeenteraden gehouden en steeds was bij de kopstukken van den Raad van Zoeter-

meer, vooral bij den heer Scheer, een goed behartigen der belangen van het openbaar onderwijs te constateeren. Temeer viel dit te waardeeren omdat het volstrekt geen geheim is dat de meeste leden van dien Raad voorstanders zijn van het bijzonder onderwijs. Al was, en is dit nog zoo, zij gevan steeds blijken de hun wettelijk opgelegde verplichtingen in loyale zin te willen nakomen. Ik vroeg mij af of dit thans anders geworden is? Zou dit inderdaad het geval zijn dan zou ik dit ten zeerste betrouwen, doch ik hoop dat dit niet zoo is.

Met kwesties als nu het geval is komt het meermalen voor dat de hoofden wat warm worden, de logische zijde der zaken op den achtergrond geraakt, en het meer een machtskwestie wordt.

En daarom zou ik willen vragen aan de leden van de Raden der beide Gemeenten, en ik durf dit te doen op grond van mijn persoonlijke kennis met de meeste leden, en omdat het groote belangen geldt voor de Gemeenten en het onderwijs, is het nu geheel onmogelijk opnieuw over het schoolvraagstuk van gedachten te wisselen? Ik weet wel er zijn eenige min of meer scherpe woorden gewisseld, maar de belangen die hier bij betrokken zijn dienen toch boven alles te gaan.

Als vrijwel vaststaande mag worden aangenomen dat noch gemeentelijk belang, noch dat van het onderwijs een uiteengaan verdient, maar bovendien zal de gemeenschapszin, het gevoel van saamhorigheid tusschen de inwoners van Zoetermeer en Zegwaart hierdoor ondermijnd worden. Dit nu zou ik voor de beide bloeiende dorpen een ramp achten. Juist door de samenwerking van de inwoners van beide gemeenten nemen zij een eerste plaats in onder de plattelandsgemeenten, en zijn zij de meesten dier gemeenten op velelei gebied ver vooruit.

Die samenwerking moet zoo mogelijk behouden blijven, het zou tot blijvend nadeel der beide plaatsen zijn indien het in de toekomst hieraan zou gaan ontbreken.

Naar ik verneem is het geschil aan hoogere autoriteit ter beslissing voorgelegd. Waar de belangen zoo ineenloopen, waar men in zooveel zaken op samenwerking aangewezen is, daar wachte men dit niet af. Leden der Raden van Zoetermeer en Zegwaart bedenker zelf uw zaken, het zal U beter bevalen dan een van hoogerhand opgelagde beslissing.

s Hage, 30 Aug. 1916.

C. N.

Nieuws 6 Sept 1916

Den WelEd. Heer G. J. VERWERS,
Hoofd der O. L. S. van Z.-Z.

WelEd. Heer!

Ik Had niet gedacht nog te moeten aantoonen, wat in onze discussie het punt in geschil was, de hoofdzaak.

Ik zou daarover zwijgen, als gij niet beweerd hadt, dat de hoofdzaak (rekening) was afgedaan. Ja, dat het eigenlijk de hoofdzaak niet was, er dat ik dat slechts gezegd had, om de discussie „scheef” te trekken en „mijn figuur te redden”, tegenover mijn beweren, dat gij de hoofdzaak „ontweken” zijt.

’t Raakt hier dus een stuk van mijn eer en goeden naam en eer is immers teer, nietwaar? Vandaar dat dit punt eerst onder uw aandacht dient gebracht.

Ik stem U toe, dat in deze schoolzaak, de rekening niet de hoofdzaak is. Ik handhaaf: „er zijn nog hoogere, dan financiële belangen.” Wat echter toch de hoofdzaak is, is niet te

zeggen, voor den één de finantiën, voor een ander de paedagogische kwestie; nummer 3 meent dat het recht hier allesbeheerschend is, terwijl weer een ander de macht als hoofdzaak aanvaardt, enz.

Wat ik nu als de hoofdzaak aanmerk, heb ik nooit gezegd en nooit in discussie gebracht.

’t Is echter niet de vraag, wat de hoofdzaak in onze discussie was, en dan blijf ik bij mijn beweren, dat het om de rekening ging.

Ik zal dat motiveeren.

In het Nieuws van 10 Juni verscheen een verslag van de raadsvergadering te Zoetermeer, waarin over schoolbouw wordt gehandeld.

Dit verslag beslaat overdat punt 308 regels, waaronder slechts 12 over de paedagogische kwestie — daar dus geheel als tusschenzin, als bijzaak genoemd. Voorts zijn 125 (dus 10 maal zooveel) regels gewijd aan de rekening. Geheel als terugslag op, schreef ik mijn eerste ingezonden (Nieuws 49) en gaf aan de hoofdzaak 150 regels en aan de paed. kwestie slechts een 4-tal, geheel als bij-argument, als tusschenzin bedoeld.

In Uw Iste stuk heeft U de paed. kwestie meer op den voorgrond gebracht, door er 40 regels aan te wijden en uwerzijds dus meer hoofdzaak van te maken.

Dit nu was volkomen Uw recht. (U ziet, dat ik mijn tegenstander zooveel mogelijk ter wille ben). Gij mocht in debat gaan brengen wat mijnerzijds bijzaak was — doch onder ééne voorwaarde, n.l. dat U verklaard had op het punt in hoofdzaak niet in te gaan, desnoods zonder opgaaf van redenen.

Doch dat deed U niet. U wijdde aan de rekening zelfs nog 55 regels. (Nieuws No. 50).

U zult moeten toestemmen, dat het debat in hoofdzaak ging over de rekening.

Aangenomen, dat U mij dit gewonnen geeft, dan hoor ik tegenwerpen: „Nu ja, maar die rekening was van de baan, daar had ik mee afgedaan!”

Geenszins, geachte Heer! U had er niet mee afgedaan, Gij hebt er U van afgemaakt.

Ik zal trachten U te overtuigen.

U heeft mijn Ie conclusie, dat Zoetermeer alleen evenveel bouwkapitaal noodig had, als wanneer het gecombineerd bleef, aangevallen met de bekende getallen f 4000 (grond) en f 5000 (uitkeering van Zegwaart). Over de wijze waarop U dat toen deed en de voorstelling, die U er nu (laatste stuk) aan geeft, en waardoor U in een draaikolk zijt gevallen, zal ik het straks hebben. Maar gij behandelt deze Ie conclusie in 26 regels.

Hadt ge het overige onaangeroerd gelaten, het zou volkomen recht zijn geweest, doch dat deedt ge weer niet.

Gij trachtet mij op de meest minachtende wijze voor de lezers bespottelijk te maken: „De heer N. is druk aan het cijferen en berekenen geweest”. Voor Zegwaart is het volgens den heer N. een waar buitenkansje, als Zoetermeer zich losmaakt. „’t Komt mij voor, dat de geheele becijfering van den heer N. zeer wankel staat en dat er dus niet al te veel waarde aan gehecht moet worden.” En na op deze manier met meewarigheid uw schouders te hebben opgehaald, maakt ge er u van af met: „Ik zal maar niet op die berekeningen ingaan.”

En dan is het bij u van de baan. Maar dat gaat onder mannen van eer en karakter zoo niet, mijnheer V. U waart verplicht geweest deze tartend-minachtende kwalificaties te bewijzen. Zoo hebt gij van meet af het debat scheef getrokken en niet ik.

In no. 52 schreef ik er over, doch in uw antwoord no. 55 zwijgt gij over de andere posten.

In no. 57 schreef ik 40 regels om aan te toonen, dat die rekening nog niet voldoende was afgehandeld, zelfs zond ik u een uitnodiging tot debat, doch in uw antwoord no. 62 zwijgt u opnieuw, zegt zelfs niet: ik heb daarmee afgedaan.” Maar toen ik in no. 63 er weer 6 regels over gaf en beweerde, dat u het hoofdpunt in kwestie „glansrijk ontweken” had — nu verbreekt u in no. 67 het stilzwijgen en beweert: „afgedaan!” daarbij tevens insinuerende van „figuur redden”. ’k Geloof dat ik meer recht heb te veronderstellen, dat u dit als laatste uitvlucht gebruikt om uw positie te dekken.

Wees nu toch eens eerlijk tegenover u zelf en uw tegenstander en ga nu eens inzien, dat ik van mijn standpunt gezien, niet anders kon zeggen, dan dat de zaak in kwestie was ontweken. Ik gaf u daarbij den hoogsten graad van lof, toen ik schreef „glansrijk” ontweken. Werkelijk, gij hebt dat met virtuositeit aangelegd en voor dat talent breng ik u openlijk hulde.

Nu schrijft u: „de overige posten waren mij goed.” Toen (24 Juni) heette het: „geheel de rekening staat wankel, dus lezers, schenk er toch niet te veel aandacht aan.”

Nu luidt het: „ik heb slechts de genoemde begrooting van Zoetermeer willen aanvullen”. Toen blonk het: „de heer N. heeft dit en de heer N. heeft dat”, enkel de heer N. Maar nu o, zoo onschuldig, enkel de begrooting wat willen aanvullen, wel ja. Neen, mijnheer V., gij hebt mij willen bestrijden en kon dat niet anders doen, dan door mij in het zonnetje te zetten. Gij hebt u daarbij laten ophitsen door prastjesmakers, die niet publiek durven optreden, en die u ingefluisterd hebben het idiote argument van een Raadhuisbouw en een brugbouw en de lasterlijke bewering, dat ik het openbaar onderwijs een hak wilde zetten, een bewering, in strijd met mijn karakter en beginsel en dat van alle anti-rev. (Denk slechts aan

de benoeming van een overcompl. leerkr. en de tijdelijke aanstelling bij nog niet langdurige ziekte aan de openbare school met algemeene stemmen, zonder eenig verzet).

En zoo alleen is heel uw optreden in dezen zielkundig te verklaren.

En dat ge het wel degelijk tegen mij hadt en niet tegen een Zoetermeersche begrooting, blijkt toch ’t sterkst uit uw eigen woorden, toen ik u gewezen had op de cijfers uit de raadsvergadering (no. 52) schreef u in no. 55: „Toen ik mijn artikeltje schreef, had ik het raadsverslag niet nagelezen”. Ja nog sterker: „Het maakte op mij den indruk alsof de berekeningen van u waren”. U had er maar wat op los geschreven. Daarom is ’t totaal onbegrijpelijk hoe u kan beweren, dat mijn conclusies zijn weerlegd. Zelfs niet eens de Ie conclusie, waarop ge in uw laatste schrijven weer terugkomt. Er is niets weerlegd. En het kan ook niet weerlegd worden. Ik schreef duidelijk, dat ik de cijfers van Zoetermeer overnam, niet dat ik ze onder critiek bracht, ook niet dat ik verbeteren of aanvullen zou — dat was heel mijn doel niet. En nu moet u toch nog al aardig wat durf hebben om te beweren, dat, als in Z. wordt voorgerekend op grond van een begrooting van iemand, wiens begrooting altijd goed uitkomen”, dat een school alleen f 12,000 kost en gezamenlijk 2/5 van f 30,000, dat dan de conclusie niet deugt, dat dit juist evenveel is. Hoe komt u eigenlijk bij zoo’n dwaasheid?

En als naar uw beweren die begrooting in Z. niet deugt, waarom moest u dat dan eerst gaan publiceeren, toen ik mijn conclusie trok, terwijl ge in 2 nummers reeds gelegenheid hadt gehad?

Ik eindig, om in een volgende correspondentie voort te gaan met de andere punten. Waarlijk u is mij tegengevallen. ’k Dacht, dat ge meester waart in het debat op alle wapens, doch naar uw laatste stukken te oordeelen hanteert ge wel pistool en knuppel, maar niet den degen. Intuschen met hart. gr.

Uw dw.

H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 4 Sept. 1916.

Raad Zoetermeer 6 Sept 1916
Nieuws 9 Sept 1916

Een schrijven van het Bestuur der gemeente Zegwaart, waarbij bericht wordt, dat de Raad besloten heeft geen toestemming te verleenen tot opheffing der overeenkomst inzake de gemeenschappelijke school, en aan Gedeputeerde Staten verzocht zal worden de gerezen kwestie in der minne op te lossen, en bij niet slagen daarin, het geschil aan H. M. de Koningin ter beslissing voor te leggen.

De heer Duiniveld vraagt of de schoolbouw niet in de begroting opgenomen moet worden.

De Voorzitter antwoordt, dat de schoolkwestie eerst opgelost moet worden. Zoolang de opheffing der overeenkomst met Zegwaart niet is verleend, kan Zoetermeer geen school bouwen. Is de heer Duiniveld van een andere meening, dan kan hij in een volgende vergadering een voorstel voor een andere begroting doen.

Wat de schoolkwestie betreft, deelt de Voorzitter mede, dat de zaak al in werking is. Gedeputeerde Staten hebben aan B. en W. om advies gevraagd en om een zakelijk rapport, waarin de redenen der afscheiding vermeld worden.

Nieuws 13 Sept 1916

Den WelEd. Heer G. J. VERWER,
Hoofd der O. L. S.

II.
WelEd. Heer I

Heb ik U in de vorige correspondentie duidelijk trachten te maken, dat de hoofdzaak in onze discussie (de rekening) door U niet voldoende was weerlegd, en gij niet behoorlijk de gronden hebt aangegeven, waarop Uw minachtende critiek rustte, alsmede dat er veeleer bij U, dan bij mij van debat „scheef trekken” en „figuur redden” sprake was, thans wensch ik met U een woordje te wisselen over de paedagogische kwestie.

In onze discussie zijn daarover slechts 2 punten in geding gekomen, die ik kortheidshalve nu maar „driemansschool” en „dubbelschool” zal noemen.

Het eerste nu is van veel belang in de hangende kwestie en is dan ook door U meer op den voorgrond geschoven.

Ik heb echter steeds getracht daarvan in deze discussie, die een terugslag was op de bekende raadsvergadering in Zoetermeer, geen hoofdzaak te maken, om de discussie niet „scheef” te trekken. Op Uw herhaalde pogingen om mij op dat terrein te lokken, heb ik beleefdheidshalve er iets op geantwoord, doch met de uitdrukkelijke verklaring er niet dieper op in te gaan, „om geen paedagogisch diep punt” in dit blad te voeren.

Det was geen zwakte, doch eisch van goede polemiek. Nu het U echter goedgedacht heeft mij juist op dat punt 't meest en diepst te beledigen, mij voorstellende als leugenaar, ben ik, hoe ongaarne ook, verplicht tot handhaving van mijn naam, daarop in te gaan.

Gaarne had ik U uit consideratie voor Uw persoon een échec bespaard, doch ge hebt niet anders gewild.

De dubbel-school-geschiedenis staat in zoo ver verwijderd verband met ons debat, dat het beslist onnoodig was, er ook maar één enkel woord aan te verspillen, ware het niet, dat U ook op dat punt mij den lezers hebt voorgesteld, als een persoon, wien men alle vertrouwen dient te ontzeggen, 't zij dan op grond van onwaarheid of onkunde. Daarom ben ik verplicht ook daarop in te gaan. Vooraf zij echter geconstateerd, dat al was het waar, dat U in die kwestie volkomen gelijk had, het niets te maken heeft met ons punt in geschil.

Nu is dat begrijpelijk. Ge hadt op alle punten volkomen den nederlaag geleden. Ik herinner U slechts aan Uw citaat van een vooraanstaand man tegen mij, waaruit bleek dat U totaal onkundig was van wat eigenlijk werd beweerd. Toen ik het volledige gaf, bleek juist het tegendeel. (Het geheele referaat ligt in druk bij mij voor ieder ter lezing).

Denk ook slechts aan Uw beroep op een artikel in „Nederland en Oranje”, om bewijs voor een beschuldiging te vinden, een artikel, dat niet was verschenen toen U die beschuldiging dorst neer te schrijven. (Nieuws 55 en 57).

En zoo hebt ge heel dezen strijd gevoerd met lanssen, die bij den eersten stoot braken.

En daar ge wellicht niet schijnt te weten, dat „het boetekleed den man niet ontsiert”, hebt ge in plaats van kort en bondig schuld te erkennen en een woord van excuus te schrijven, veeleer gezocht of ge dan niet kondt vinden — en ja — daar stond het: „een ideale school” en „enkele op de honderdtallen.”

Ja, waarlijk, Uw doen is zielkundig te verklaren.

En was het nu nog maar juist, wat ge geschreven hebt, het zou nog te plaatsen zijn en zou niet terugdeinzen om beleefd excuus te vragen en ridderlijk ongelijk te bekennen. Maar tegendeel zal blijken.

Daar de splitsing der Openb. school in het belang is van de opvoeding en het onderwijs der kinderen van Zoetermeer en van Zegwaart, is het zaak, die kwestie dan nu maar eens niet al te beknopt onder de oogen te zien.

We moeten onszelven en den lezers eerst even herinneren hoe die scholen in de groote steden er bijgekomen zijn en in welk verband ze staan tot onze discussie.

In No. 50 zijt gij begonnen met te beweren dat het oordeel van 't Rijksschooltoezicht c. s. ging over zeer groote scholen, scholen met 400 à 600 leerlingen, z.g.n. „kinderpakhuisen.” (Mij citeer woordelijk). In No. 52 is toen door mij beweerd, dat het onderwijs aan een „volledige” school niet voldoet, blijkens de klachten.

In No. 55 herhaalt U uwe bewering, dat dit ongunstig oordeel, uitsluitend en alleen betrekking heeft op scholen van 600 kinderen met 12 of 14 leerkrachten.” (woordelijk). En verder: „Welnu, daar hebt ge die „Kazerneschoolen”, en een school van 200 à 240 leerlingen is geen „Kazerneschool.” (woordelijk). Daarin is in No. 57 door mij beweerd, dat in de groote steden scholen zijn met 200—300 leerlingen en dat die „Kazerneschoolen” (dubbel-scholen) slechts uitzonderingen waren, „een enkele op de honderdtallen.” En eindelijk gaat U in no. 62 met cijfers aantoonend, dat het aantal leerlingen op de stadsscholen niet varieert van 200—300 en het aantal dubbel-scholen niet is een enkele op de honderdtallen, 't welk U betoogt met cijfers uit Amsterdam, den Haag, Rotterdam, terwijl U in No. 67 Utrecht als getuige oproept en voorts staan nog klaar om U te helpen, als 't noodig mocht blijken de ambtenaren van Delft, Gouda, Arnhem, Leiden, enz.

Omdat ik nu beslist zeker van mijn zaak was, omdat ik in debat nooit „leugens” gebruik, omdat ik steeds meer dan 20 jaar mij ten volle op de hoogte heb gehouden en ik als meelevend vakman nog juist niet in den hoek der zeer onkundigen behoor te worden gezet, omdat ik, kort gezegd, wist, dat het recht hier aan mijn zijde was, heb ik nu ook eens cijfers verzameld en wel van: Delft, Amsterdam, den Haag, Rotterdam, Utrecht en Leiden — en daaruit blijkt mij, dat ik volkomen gelijk heb.

Nu zijn mijn cijfers beter dan de Uwe, want ik gebruik geen afschriften, maar de origineele stukken, die niet door I ambtenaar zijn verstrekt. Ook heb ik geen uittreksels, doch de volledige stukken, waardoor ik die cijfers behoorlijk met elkaar in verband kan brengen.

Dat wil nu weer niet zeggen, dat Uw cijfers onwaar zijn. Maar wel meen ik te mogen zeggen, dat gij Uw cijfers anders gebruikt dan ik, en m. i. niet op de juiste wijze.

Twee ongelijksoortige grootheden, moogt ge zoo maar niet met elkander gelijkstellen en vergelijken. Als ik zeg 200 à 300 leerlingen, dan heb ik het oog op een gewone volledige school met 6 lokalen, dus $6 \times 56 = 336$ leerlingen. Die zLijn er hier nog niet, daarom gaf ik ronde cijfers, 200—300, tot een maximum van 336. Zóó nu is de gemiddelde toestand ook in de steden.

Maar, gij vergelijkt scholen met vervolg en voorbereidende klassen — maar dat is niet zuiver. Zelf geeft ge het aan bij Utrecht (No. 67) „2 scholen met een voorbereidende klas.” Ge hebt dus wel gevoeld, dat Uw vergelijking mank ging. Waarbij nog komt, dat er niet 2 scholen zijn met een voorbereidingsklasse, doch 9 scholen met 22 fröbelklassen en 743 leerlingen. In Amsterdam zijn op de 133 scholen (gewoon lager onderwijs) 119 vervolg- en voorber.-klassen met 3217 leerlingen en alleen voor de door U bedoelde 76 dubbel-scholen 70 zulke klassen met 2064 leerlingen aan 40 van die scholen. In Utrecht is zelfs een school met 4 voorber.-klassen met 174 leerlingen; in Amsterdam vindt men tientallen scholen met 2 voorber.-klassen, zelfs één met 84 leerlingen (school No. 103).

Nu gevoelt ieder, dat dit bij de berekening wel degelijk in aanmerking dient te komen. Men moet vergelijken een school te Zegwaart met 6 lokalen voor 200—300 leerlingen tot een maximum van 336, met de zesklassigen (12 kl.) scholen ook voor 6 leerjaren in de steden. Doet men dit niet, doch rekent men met voorber. en vervolklassen, dan moet men voor Zegwaart ook die berekening maken n.l. volgens laatste begroting 8 lokalen, dus 112 leerl. meer of 200—400 leerl. tot een maximum van 448. Merk ik daarbij nog op, dat ik volstrekt niet alleen het gewoon lager onderwijs bedoelde, toen ik schreef van „het onderwijs in de steden”, maar in 't algemeen, den gemiddelden toestand van heel het lager onderwijs. Doch ik wil daar in wel met u medegaan — voor de zaak, hier in geding, maakt het niet zooveel onderscheid.

Ik zal nu mijn becijfering alleen voor Amsterdam uitwerken om u en de lezers niet te veel te vermoeien met getallen, want in de overige plaatsen is de doorsnee-toestand dezelfde. Met inbegrip van voorber. en vervolklassen 89288 leerl. op 303 scholen, gemiddeld 294; alleen openbaar onderwijs 61824 leerl. op 197 scholen, dus 313 en uitsluitend gewoon L. O. 47144:133 = 354. Dat blijft dus nog een behoorlijk aantal onder ons maximum 8 lokalen tot 448 leerl. En nemen we nu de 6 leerjaren zonder voorber. of vervolkl., dan zijn deze getallen voor alle scholen: 80608:303 = 266, alleen openb. scholen: 56794:197 = 289 en voor gewoon lager onderwijs 45927:133 = 330, blijft nog onder ons maximum 6 lokalen voor 336 leerl. Waarlijk ik was niet zoo yer mis, toen ik in ronde cijfers den algemeenen toestand aangaf „scholen met 200—300 leerl.”

Natuurlijk zijn er ook grootere scholen, doch evenzoo een respectabel getal die veel kleiner zijn, ook bij het gewoon L. O., in alle steden zelfs ver beneden de 200, ja, onder de 100 en toch met 6 kl. en onderwijzers.

Maar de algemeene toestand is 200—300. Mijn cijfers zijn van 15 Dec. '15, 1 Jan. '16 en 15 Jan. '16.

En nu: „Een enkele op de honderdtallen.” Ook dat blijft bij nauwkeurig onderzoek gehandhaafd.

Doch daarover een volgende keer.

Met bel. gr.,
Uw dw. dr.,
H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 11 September 1916.

WelEd. Heer!

Heb ik in mijn vorigen brief aangetoond, dat u uw cijfers op onnauwkeurige wijze hebt gebruikt, thans wil ik met een voorbeeld bewijzen, dat uw cijfers zelve ook niet geheel juist zijn.

In No. 62 schrijft ge, na een opsomming over Amsterdam, Den Haag en Rotterdam; „al deze scholen hebben 378—649 leerlingen. Bedoelt ge daar nu mede, de scholen in Rotterdam met 12 of meer leerkrachten, dan krijgen we 279 leerl. en noteert ge 100 te laag en meent ge te zeggen: ik bedoelde met 339—649 leerl. de door mij opgesomde dubbele scholen niet alleen uit R., doch ook Amsterdam en Den Haag, dan moet het zijn 211—649 — dus in ieder geval nog al wat verschil. Ziet u het maar na voor Rotterdam op uw gedrukten staat (school No. 22, 2e kl.).

Ik constateer dus, dat ge onnauwkeurige cijfers op min juiste wijze hebt gebruikt.

Nu hoor ik u tegen mijn berekening in mijn vorigen brief tweërlei bezwaar inbrengen.

Het eerste is dit: Ge zegt (ik veronderstel, dat u zoo zou kunnen spreken), gij trekt al die voorber. en vervolglk. af, doch al behooren die wettelijk niet tot de school, ze zijn er dan toch en maken de school groter. Juist, mijnheer V., doch met uw verlof — vooreerst ging hier de vergelijking met een gewoon volledige school te Z., zonder die klassen, dus moeten zij er af en voorts, als ge per sé die klasse er bij wilt houden, dan hadt ge ook de U. L. O. en M. U. L. O.-klassen er bij moeten nemen, waar leerl. van denzelfden leeftijd zijn. Ook scholen voor voortgezet onderwijs (Rotterd.), die dezelfde strekking hebben als vervolglklassen. Het maakt toch voor een opsomming een geheel anderen totaalindruk, als iemand schrijft Amsterdam 132 scholen, waarvan 76 dubbelsch. of A. met 303 scholen (ook alle L. O.). Zoo ook Rotterdam 115 scholen, in plaats van 239, Den Haag 52, in plaats van 149, Utrecht 16 in plaats van 80. Afgedacht van de vraag of uw aantal dubbelsch. juist is. Reeds het „enkele op de honderdtallen” was u een vingerwijzing, dat ik alle L. S. bedoelde.

Een tweede bedenking uwerzijds weegt zwaarder. Ik heb, zoo kunt ge redeneeren, gemeend, dat toen u (mijnheer N.) sprak van 200—300 leerl. ge niet het oog had op een gemiddeld aantal leerl. per school, doch op het aantal scholen met zulk een getal leerl. Nu bedoelde ik dat niet, doch ik wil daarin wel weer met u meegaan en zien wat er dan van uw beweren overblijft, dat in de groote plaatsen zooveel groote scholen zijn, en gaan aantal van beteekenis van 200—300. Om nu de gedachte af te snijden, alsof ik alleen met speciaal Amsterdamsche toestanden reken, geef ik Utrecht. Van de 80 L. S. zijn daar 63 scholen, door mij bedoeld (varieërend van 5—328 leerl.) — dus verreweg de meerderheid. Voor 't openbaar onderwijs alleen is dat van de 33 scholen 25 en wenschelijke uitsluitend gewoon O. L. O., dan van de 10 scholen 9. Hoe ik het dus wend of keer, toch

blijft het steeds de minderheid der scholen, die in leerl. varieeren in ronde cijfers van 200—300.

En op zulke looze gronden hebt ge tegenover mij een paar stukken geschreven, die alle perken te buiten gingen.

Natuurlijk is het voor alle steden weer niet precies hetzelfde, doch de algemeene toestand is zoo als ik die aangaf.

Laat ons nu eens in kalm, logisch betoog onderzoeken, wat er van aan is, dat in Amst. 76, Rott. 96, Den Haag 46 en Utr. 14 „dubbelsch.” zijn.

Als ik u nu, geachte heer V., op uw boozen weg volgen wilde, zou ik met vette letters moeten laten drukken „en nu de waarheid.” Ik zal u echter daarin niet volgen.

Het komt zelfs niet in mij op, mijn geachten tegenstander van onwaarheid te betichten. Het komt niet in mij op, u te kijk te zetten, als den meest onnoozelen hals, die te vinden is, zooals u mij deed.

Ziehier de uitkomst van mijn onderzoek: Amsterdam 303 scholen, met 28, Den Haag 149 met 12, Rotterdam 239 met 9, Utrecht 80 met 3 en Leiden 29 met 3 „dubbelsch.”

Dat ziet er wel wat anders uit, dan van u. Is dat nu niet in 't algemeen gesproken „enkele op de honderdtallen?”

Totaal 800 stadsscholen met 57 zulke scholen, of 7 per honderd.

En nu heb ik het aantal zoo groot mogelijk genomen — zonder aftrek van voorber. of vervolglk. Ik deed, dat om u zoo dicht mogelijk te naderen. Had ik ook die factor in rekening gebracht, dan daalde ik tot 4 à 5 per honderd.

Hoe komen wij nu aan zoo'n verschillende opsomming? U is heel spoedig klaar met uw antwoord: Leugen, man, leugen! Of — een zoo vreemde onkunde, dat het meer dan bar is.

Er is m. i. een geheel andere, en veel juister oplossing en wel deze: Er bestaat tusschen ons, omtrent het begrip „dubbelschool” een jammerlijk misverstand.

Hadt ge dat zelf nu ook niet kunnen gissen, toen onze schatting op dat punt zoo uiteenliep?

En waarin bestaat die misvatting? Hierin, dat u voor uw becijfering het aantal onderwijzers tot uitgangspunt koos, terwijl ik het aantal leerlingen ten grondslag mijner schatting legde. Stel nu eens, dat u ook daarin gelijk had en ik het mis had, dan was dat misverstand toch zeker nog geen aanleiding geweest, om zoo tegen mij uit te varen als u deed, daarbij eigen eer, fatsoen en positie geheel uit het oog verliezende.

Een misverstand mag nooit aanleiding zijn om iemand te beleedigen en nog wel in publieke geschriften.

Maar bij ernstig onderzoek blijkt, dat op dat punt, ook het oogen aan mijn zijde is.

Natuurlijk brengt ge me nu in de noodzakelijkheid mijn standpunt te verdedigen. Met een bloote bewering, dat het alzo is, ben ik er nu vooral tegenover onze lezers niet af.

Ik heb dus aan te toonen, dat voor de scholen in onze discussie bedoeld, niet het aantal onderwijzers, doch het aantal leerlingen beslist.

Daar het zijn nut kan hebben alles tusschen ons in geding onder het oog te zien, vooraf nog een opmerking en wel deze: Een misverstand is op zich zelf niet zoo onbegrijpelijk. Ook kan het nog geplaatst, dat beide partijen of één hunner zoo'n misverstand niet opmerkt, doch u' houding ten opzichte van dat misverstand is zoodanig, dat het waarlijk niet zoo onschuldig is, als het wel lijkt.

Ik motiveer deze bewering op de volgende gronden:

1. Gij hebt iets bestreden, wat ik niet had ontkend, noch beweerd.
2. Gij geeft zelf aanleiding tot dat misverstand.
3. Gij hebt geweten, dat dit misverstand bestond, voor dat ge uw laatste voor mij verdedigend artikel schreef, zonder den lezers er opmerkzaam op te maken, en 4o. gij zijt door omtrekkende bewegingen van front veranderd, om uw afzocht te kunnen dekken.

1o. Nergens heb ik beweerd, dat er in de groote steden slechts „enkele op de honderdtallen” scholen waren met 12 of meer leerkr. Dat wist ik wel beter. Reeds jarenlang is het mij bekend, dat men daar bij dozijnen overcompleet personeel aanstelt, op kosten van de belastingpennings, ook van tegenstanders van het openbaar onderwijs. Maar toen ik schreef „enkele op honderdtallen” hadden we het over „kazernescholen” of „kinderpakhuizen”, niet over „onderwijzerspakhuizen”. Leest u het maar na (No. 50 en 57), daar vindt u niets noch van mij, noch van u, dat betrekking heeft op „onderwijzers”, wel op „leerlingen”.

Om die leelijke naam „kinderpakhuizen” uit de discussie te weren, gaf ik de meer officiele „dubbelsch.” En als ik mij nu eens vergist had in deze terminologie, dan had u op dat woord aanmerking kunnen maken, doch de zaak, waar het over ging, veranderde daarmede niet, „kinderpakhuizen”.

2e. Gij geeft zelf aanleiding tot dat misverstand. Ik kon niet anders weten of u had ook het aantal „leerlingen” op 't oog. In No. 50 schreef u: „Zeer groote scholen, met 400 à 600 leerl. z.g.n. „kinderpakhuizen” (woordelijk). Daar staat niets van onderwijzers, wel van leerl. In No. 55 luidt het: „Weinu, daar hebt u die „kazernesch.” en een school voor 200 à 240 leerl. is geen „kazerneschool.” Alweer enkel leerl., geen onderwijzers. Wel zegge even eerder dat het ongunstige oordeel uit sluitend gaat over scholen van 600 en meer leerl. met 12 of 14 leerkr., doch 't leerlingental (en zeer hoog!) gaat voorop, terwijl 't dan van zelf spreekt, dat er bij 600 leerl. 12 leerkr. zijn. Ook hier was het leerlingental de maatstaf en niet de onderwijzers. En over zulke scholen nu schreef ik in No. 57 als antwoord daarop: „Een enkele op de honderdtallen”. En zou u dat nu heusch kunnen blijven ontkennen?

3e. Gij wist van dat misverstand, na ons persoonlijk onderhoud. Nadat ik uw gegevens had ingezien, heb ik o.m. gezegd: „Houdt u mij, ten goede, mijnheer V., doch al die scholen (staat Rotterdam) hebben nog een groot aantal leerl. al zijn er 12 onderw. 't Blijkt ook hier weer, dat nogal wat overcompleet personeel is aangesteld, zooals ook in Utrecht. Dat zijn alle geen kinderpakhuizen”. Daarop heeft u zeer beslist geantwoord, dat het aantal onderwijzers besliste. Reeds toen merkte ik in uw houding een zwenking. In plaats nu in uw laatste stuk op dat verschil van opinie te wijzen, en dus te concludeeren voor de lezers, dat ook ik met mijn beschouwing van het leerl. tal volkomen recht geconcludeerd had, van „enkele op de honderdtallen”, waarmede deze polemiek voor ons beiden eervol was geëindigd, begint u uw afmakingssysteem opnieuw door in te trekken het „leugenaar” zonder een woord van behoorlijk excuus) doch nu een zoo vreemde afstraffing over mijn onkunde, waarvoor geen fatsoenlijk woord te vinden is.

4e. Zoo maakt ge omtrekkende bewegingen en zijt ge in no. 67 van front veranderd, door uit de plaats van de leerl. de onderwijzers op den voorgrond te schuiven, terwijl ge daar tevens beweert, dat ge gezegd hadt, dat in die steden scholen waren met 12 of 14 leerkr. en heel handig uw aantal leerl. van 600 verzwijgt. Ge verminkt dus uw eigen citaten, om toch maar het recht aan uw zijde te krijgen en uw frontverandering goed te praten.

Thans staat mij nog te bewijzen, dat het aantal leerl. niet dat der onderwijzers, in dezen beslissend is.

Intusschen met bekende gevoelens,

Uw dw.

INGEZONDEN STUKKEN.

*Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.
De copie wordt niet teruggegeven.*

Geachte Redactie.

Garne zou ondergeteekende onderstaande als ingezonden in „Het Nieuws” zien opgenomen.

Er is in den laatsten tijd in onze dorpen Zegwaart en Zoetermeer heel wat te doen geweest in zake schoolbouw, zoowel in de gemeenteraadsvergaderingen als in de pers en in persoonlijke gesprekken. Ook ik heb met belangstelling van een en ander kennis genomen, maar het meest heeft mij getroffen een ingezonden stuk van onzen door allen geachten vroegeren dorpsgenoot en Raadslid den heer C. Noordam, thans te 's Gravenhage, en het is dan ook mijn bedoeling sympathie te betuigen met genoemd ingezonden stuk. Ik wil wel bekennen, vooral ook waar mij de tijd ontbreekt ernstig tot in bijzonderheden studie te maken van verschillende zaken, waartoe ik niet noodzakelijk groepen word. Evenwel mij dunkt waar het scheiding betreft van eenige publieke zaak in onze beide dorpen, en zoo ook op schoolgebied, zal elk rechtgeaard inwoner van deze dorpen de voorkeur moeten geven aan samenwerking. Het is toch niet voor weerlegging vatbaar, want het is een feit: Zegwaart en Zoetermeer zijn ja in naam twee afzonderlijke gemeenten, maar in werkelijkheid hebben we zoo ongeveer alles historisch geworden één. Wij hebben één Ned. Herv. kerk, één R.-C. kerk, één Geref. kerk, één postkantoor, enz. enz., terwijl op allerlei ander terrein de eenheid historisch is geworden. Wij hebben hier nooit anders gekend dan één kiesvereniging voor elk der partijen in de beide gemeenten. In één woord: wij zijn samen gegroeid op elk gebied, en de gedachte kwam dikwijls bij mij op of het niet mogelijk zou zijn dat wij in het vervolg ook officieel één gemeente zouden gaan vormen. Mij dunkt niets was daar tegen, maar zeer veel er voor. En waarom zou nu juist op schoolgebied die eenheid worden verbroken; het zou, dunkt mij, geen stap zijn in de goede richting.

Het heeft mij dan ook ten zonerste bevreemd, niet dat de gemeenteraad van Zoetermeer het besluit nam om zelfstandig een school te gaan bouwen, want ik stel de mogelijkheid dat ik mis zie, maar wel dat ik van geen argumenten heb gehoord, die voor het uiteen gaan van beide gemeenten op schoolgebied pleitten. Ik wil mij ook niet verdiepen in het financiële vraagstuk, maar mij dunkt ook dat kan niet wel mogelijk een reden zijn om uiteen te gaan. Het wil er bij mij ten minste niet in dat we elk afzonderlijk voordeeliger uit zouden zijn, dan wanneer we samen gaan. Overigens, het is er

mij niet om te doen met een of anderen inzonder in debat te komen want daar ontbreekt mij de tijd voor en is mijn pen waarschijnlijk ook niet welgenoeg versneden. Mijn schrijven bedoelt alleen in het publiek een stem te doen hooren uit het volk. Misschien volgen er meer. Bij voorbaat dankend voor de verleende plaatsruimte.

G. P. ROOS.

Een bijna gelijkkluidend schrijven als bovenstaande, is door mij al enkele weken geleden gericht aan den heer C. Noordam te 's Gravenhage, als bewijs van sympathie, zonder dat de heer G. P. Roos daarvan wist. Thans wil ik ook publiek bekennen, met het bovenstaande geheel accoord te gaan.

A. VAN DER SPEK.

Zegwaart (25 Sept. 1916).

Den WelEd. Heer G. J. Verwers,
Hoofd der O. L. S.

IV.

WelEd. Heer!

Maest ik in mijn vorig epistel tot de slotsom komen, dat het bij de beoordeeling van groote scholen of ze al of niet kazerneschoolen of „kinderpakhuisen” zijn, aankomt op het leerlingental en niet op het aantal onderwijzers, thans rest mij de taak, om de motieven, waarop die beschouwing rust, nader bloot te leggen.

Ik hoop daarbij op uwe welwillendheid te kunnen rekenen, dat het U niet al te zeer verdriet mij nu ten vierde male aan te hooren.

Waar het U heeft beaagd over mij een verpletterend vonnis te vellen, daar veronderstel ik, dat ge mij althans tot het einde toe zult aanhooren.

Ik grond mijn meening omtrent het leerlingental op wet en historie, op practijk en vakliteratuur, op rapporten en op uwe eigen woorden.

Reeds valt niet te ontkennen, dat op elk gebied niet uw, doch mijn maatstaf geldt.

Wie de grootte van een „zaak” wil aangeven, beroept zich op het aantal klanten en den wettelijk schen omzet, en niet allereerst op het aantal bedienden in den winkel, — dat doet alleen de oppervlakkige beoordeelaar.

Wie de grootte van een boerderij opgeeft, spreekt niet allereerst van het aantal arbeiders, doch wel van het aantal H.A. grond en stuks vee.

En zoo wie de grootte van een school nagaat, en onderzoekt of die school „groot” is, of de kwalificatie „kazerneschool” en „kinderpakhuis” past, die beroept zich op het aantal leerlingen.

U oordeelt wel wat oppervlakkig. Als er maar 10, 11, 12 of meer onderwijzers zijn, is het bij U al klaar — al zijn er slechts weinig leerlingen.

Of dat het aantal onderwijzers en klassen geen moeilijkheden schiept en de eenheid niet verbreekt? Natuurlijk wel, doch daarmede wordt een school nog niet „groot”.

Zoekt iemand hier voor zijn kinderen onderwijs en stelt hij, om niemand te passeeren, ieder half jaar een onzer onderwijzers aan, zoodat een twaalfstal krachten aan die kinderen werken, dan ondervinden ze zeker al de na-deelige gevolgen van zoo'n „12 klassige in-deeling”, doch daarmede is die inrichting van onderwijs aan die enkele kinderen nog geen „Kinderpakhuis” geworden. Dit nu gaat ook op voor scholen. Een enkel voorbeeld. In Amsterdam behoort school no. 102 tot de door U bedoelde „dubbelsch.” met 241 leelr. In Rotterdam no. 22, 2e kl. 13 leerkr. 279 leelr. In den Haag no. 24, met 15 leerkrachten en 278 leerlingen en in Utrecht no. 6 met 289 leerlingen en 13 leerkrachten.

Zijn dat nu „Kinderpakhuisen”? Wel neen, immers! Maar U rekent ze in uw omsomming. En zoo zijn er vele scholen. Een lange lijst, zou zijn op te maken, vooral als we zooals U met Rotterdam doet al beginnen met 10 leerkrachten. En nu zijn nog niet eens door mij voorber. en vervolg-klassen afgetrokken.

Maar tot zulke ongerijmdheden komt men, als men een verkeerd uitgangspunt neemt.

Waarlijk mijnheer V., als ge nog nooit een mal figuur hebt gemaakt, dan doet ge het nu zeker, nu U nog wel meent met „officieele” cijfers te werken.

Dat komt er van als men half ingelicht is en doet alsof men het geheel en alleen weet.

Neen, niet het aantal onderwijzers, doch dat der leerlingen, is hier het enig zuivere en betrouwbare uitgangspunt.

Zoo wees ik tevens reeds op de practijk. Uw eigen woorden zal ik in den breede niet herhalen. Ik gaf ze reeds in mijn vorigen brief „600 en meer leelr.” „400—600 leelr.”

Ook officieele rapporten stellen mij in 't gelijk, evenals vakliteratuur, wet en historie.

Over elk dezer punten zou een geheele brief zijn te schrijven, doch ik volsta met een enkele aanhaling.

Le hnt Paedagogisch Woordenboek van Zernike wordt over bezwaren aan groote scholen geschreven in verband met de persoonlijkheid van het kind, en dan heet het daar „groote scholen met honderden leerlingen.” (Blz. 511). Ik neem Zernike, omdat die als erkend paedagoog en voorstander openbaar onderwijs voor U wellicht ook eenig gezag heeft, en een Woordenboek, omdat daarin niet allereerst een persoonlijke meening wordt geuit, doch een algemeen geldende opinie wordt vertolkt.

In het rapport uitgebracht door den Inspecteur van het L. O. in de 2e Inspectie (Fabius) heet het „dat er omstandigheden zijn, waarom het noodig is eens te schrijven over den omvang der scholen. In de wet van 1884 werden grenzen gesteld voor het aantal kinderen (niet onderwijzers). Sedert dit is vervallen, is de mogelijkheid geopend om te komen tot de stichting van de zoogenaamde dubbelsch. met 400 en meer leelr. (niet met 12 onderwijzers), welke tot zooveel ellende aanleiding hebben gegeven.” (Regeeringsverslag L. O. 1913—14, Bijlagen H).

In 1884 was als grens gesteld 400 leerlingen per school.

In het Rapport inzake „Wetswijziging, uitgebracht door de Vereen. van Chr. Ond., wordt als eisch gesteld, dat weer in de Wet wordt opgenomen, dat geen school groter mag zijn dan 400 leerlingen, om te voorkomen dat z.g.n. „kazerneschoolen” kunnen ontstaan, was dus het leerlingental als maatstaf genomen, niet dat der onderwijzers. (Zie Rapport wetswijziging April 1912, Blz. 12).

In het verslag van de Comm. van Toezicht op het L. O. te Rotterdam, wordt een afzonderlijke paragraaf gewijd aan de z.g.n. groote scholen met 540—600 leerlingen en daardoor dus veel klassen en onderwijzers (verslag toestand L. O. te R. 1915, Blz. 19, 2e)

Trouwens heel de wet gaat steeds uit van het beginsel dat er leelr. zijn. 't Aantal onderwijzers komt in de 2e plaats, als gevolg van dat der leerlingen. Ook de erkenning voor subsidie is gebaseerd op 't aantal leelr. en de grootte der subsidie hangt af van het aantal leerlingen, zoowel voor 't personeel, als voor de voorzieningen in lokaliteit.

Nog rest de vraag hoeveel leerlingen nu aanwezig moeten zijn, eer er van een „kazerneschool, dubbelsch., kinderpakhuis”, gesproken kan worden.

Ook hieromtrent hangt niet alles af van u of van mij, doch geeft de wetgever ons voorlichting. Doch eerst: Wat is een dubbelsch.? Een dubbelsch. is een school, die zoodanig in leerlingental is gegroeid, dat er niet een enkel stel (6 of 7), doch een dubbelstel (12 of 13, 14) leerkrachten noodig zijn geworden (7, 13 en 14) hangt af van vervolglklas of van het al niet ambulant zijn van 't hoofd).

Nu zal ieder, die in een rond getal antwoord op de vraag geeft, hoe groot dat aantal is, steeds noemen 500 (480, 530, 540, 400—600, ja zelfs, zooals U zelf deed, 600 en meer).

Dit ronde getal 500 is niet willekeurig gekozen. Het hangt ook niet aan een persoonlijke opinie, doch is gegrond op wettelijke voorchriften en getoetst aan de practijk.

Ieder kan met de wet op het L. O. in de hand uitmaken, dat de gewoon enkelvoudige volledige school varieert van 4—364 leerlingen. Men heeft dan ten slotte 6 klassen met ieder een onderwijzer er een ambulant hoofd (ook wel een vervolglklasse). Zoo komt men in een rond getal aan 400 leelr.

Daarna begint zich de dubbelschool langzamerhand te ontwikkelen van 365—695 leerlingen. Nu is in de praktijk de school reeds een dubbelsch. geworden voordat de 695ste leerling er is. 't Zou dwaasheid zijn juist het maximum getal te nemen, maar evenzoo om het laagste cijfer te kiezen. Als de 365ste leerl. binnen de muren is, is er nog zoo maar geen dubbelschool. Dan begint die pas te ontstaan, dan wordt eerst de grootste klasse gesplitst in 2 parallelklassen of er worden 8 klassen gemaakt van 9 maanden. Eerst wanneer de groei zoover is gekomen, dat een 3- of 4-tal klassen moeten gesplitst worden, nadert de dubbelsch. haar voltooiing en praktisch gaat het gemeenlijk zoop toe, dus eerst gewacht wordt tot die toestand is ontstaan, terwijl men dan ook de overige klassen splitst en 6 dubbelsch. neemt of 12 halfj. klassen. Dit alles hangt af van de kwestie of men moet verbouwen of niet.

Wil men dus een rond getal zoeken, om aan te geven het aantal leerl. voor een dubbelsch., dan neemt men een middencijfer tusschen 365 en 695. Dit is juist 530. Vandaar dat ik als maatstaf nam 500 leerlingen en velen doen dat met mij. U kunt nu waarlijk niet zeggen, dat ik het getal te hoog neem. Ik blijf nog onder 600 en meen er juist in 't midden van 400—600.

Aan dien maatstaf getoetst krijg ik nu de door mij in vorigen brief genoemde getallen voor „dubbelsch.“, n.l. „enkele op de honderdallen.“ En koos ik Uw eigen cijfer van 600 en meer leerlingen, dan werd het nog minder; voor de 800 stadsscholen slechts 12 of 1½ per 100, met inbegrip van voorber. en vervolklassen. En zoudt ge met mij mee willen gaan, op beding, dat ik uw laagste cijfer 400 neem (wat niet billijk zou wezen) dan nog blijkt dat in de door U genoemde 3 steden bij het gewoon

openb. L. O. op een 300 scholen, toch nog een 75-tal „dubbelsch.“ minder zijn, dan gij hebt opgegeven.

Ook hier, hoe ook bezien, en hoe ik U ook in 't gevele kom, aan mijn zijde het recht, de waarheid. Aan uw zijde de onnauwkeurigheid en onjuistheid.

Hoe U op zulke losse gronden, aan de hand van een stel onvolledige gegevens, op onjuiste wijze gebruikt, er toe is kunnen komen, om mij zoo laag neer te zetten en mijn naam zóó met schande te overladden, gelijk U deed, blijft een raadsel, vooral als ik mij zelf wil opdringen, dat geen verkeerde motieven U dreven.

Nog één bedenking rijst bij U op en wel deze:

„Hoe komt ge aan die cijfers?“ Ge kunt wel wat getallen neergeschreven hebben. De mijne waren afkomstig van Afd. Onderwijs en gaf ik voor ieder ter inzage. Maar de Uwe?“

Laat ik daarop mogen antwoorden, dat de mijne nog meer officieel zijn. Ik vroeg en verkreeg ze van de hoogste autoriteiten op onderwijsgebied in de steden. In mijn vacantie vroeg ik persoonlijk audiëntie aan bij den wethouder van Onderwijs te Amsterdam, en ook voor de andere plaatsen ging ik den officieelen weg. Ik verkreeg geen geschreven of getypt briefje, geen uittreksels, geen lossen gedrukten staat — doch de volledige statistiek van 5 gemeenten over 1915, neergelegd in de gedrukte Verslagen van de Comm. van Toezicht op het L. O. boekwerken van 200—400 bladzijden. En daar ik als „leugenaar“ misschien ook dit maar verzin — geef ik U en ieder belangstellende gelegenheid, zich bij mij van de waarheid te komen overtuigen.

Zult ge, wellicht gaan beseffen, geachte heer V., dat ge zult moeten herroepen en mij uw excuus zult moeten aanbieden?

Ik noodig U voor de volgende maal uit met mij de „dubbelschool“ te verlaten, en de „driemansschool“ te bezoeken.

Met verschuldigde gevoelens,

Uw dn.

H. NIEUWENHUIJSEN

Zegwaart, 25 Sept. 1916.

Wij moeten den inzender verzoeken de volgende maal zijn serie te eindigen; hij vordert werkelijk te veel van onze plaatsruimte en... misschien ook van het geduld onzer lezers.
Red.

Stems. 4 Oct 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

*Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.
De copie wordt niet teruggegeven.*

Geachte Redactie!

Allereerst een woord van grooten dank voor de ruime plaats welke U afstond voor mijn verweerschrift tegen den heer V. en nadere uiteenzetting van de punten, welke bij de „schoolkwestie“ alhier ter sprake komen.

Ik heb over U geen klagen, doch niets dan lof. Als ik dan ook niet kan voldoen aan Uw verzoek onder mijn laatsten brief, om in nog één epistel te beëindigen, dan hoop ik, dat U daaruit niet afleid, dat ik mij onbillijk behandeld acht.

Volstrekt niet.

Ik kan mij zeer goed voorstellen, dat er voor U allerlei redenen zijn, welke U tot het schrijven van dat onderschryf brachten.

Maar aan de andere zijde, staat voor mij het dilemma niet anders dan of volledige verdediging jegens den heer V., gepaard met een zoo beknopt mogelijke, doch behoorlijk gemotiveerde en gedocumenteerde uiteenzetting van mijn zienswijze, of — geen enkele letter meer.

Het zou uit een tactisch oogpunt niet wél te verdedigen zijn, als ik aan Uw verzoek voldeed, omdat het eenvoudig niet kan.

Het groote bezwaar, wat aan „ingezonden“ stukken kleeft, is m. i. dit, dat ze te kort moeten zijn. Vandaar dat men zich dikwijls stukken ziet voorleggen met: „ik meen, ik vind, oppervlakkig bezien, enz., waarbij dan de schrijvers soms zelf komen vertellen, dat ze eigenlijk niet voldoende op de hoogte zijn.

Er wordt dan heel wat beweerd, doch niets aangetoond. Geldt dit nu zaken van ondergeschikt belang, of enkele detailpunten, dan komt dat minder uit, doch moet dat zoo met een levenskwestie voor de beide gemeenten, en tevens een zeer gecompliceerd geval, dan hindert dat wel. Hadden in het onderhavige geval, de schrijvers reeds in eerste instantie breedvoerig hunne meening met behoorlijke toelichting en motiveering gegeven, dan, ik ben er zeker van, zou heel wat misverstand zijn voorkomen, en zou in tweede instantie zoo breed betoog niet zijn noodig geweest.

Ga ik nu, mijn stof, in nog één epistel samenpersen, dan krijg ik niet alleen een stuk vol telegramstijl, totaal onbegrijpelijk, doch moet dan bewering op bewering stapelen, zonder ruimte voor motiveering of bewijsstukken.

Dien weg nu, mag ik niet op.

Ik zou bijv. moeten beweren, dat de heer V. de woorden van onzen schoolopziener niet juist heeft weergegeven — doch het bewijs zou achterwege moeten blijven. Dat de driemansschool ook een „ideaal“ school is genoemd, enz., doch alle zonder bewijslevering.

Wat men mij ook verwijten moge, zeker niet, dat ik het debat over deze schoolzaak niet ernstig heb opgevat. Dat is geen kwestie, waarvan men zich maar met een Jantje-van-Leiden kan afmaken, waarmede men klaar is met eenige beweringen en gevoelsuitingen. Wie over die zaak wil spreken of schrijven moet er studie van maken. Ik meen, dat ook ik daaraan iets gedaan heb.

Moet ik nu mijn pen neerleggen, 't zij zoo. Ieder is baas in eigen huis, doch nooit beweren dan ook, dat ik den heer V. niet heb kunnen weerleggen, of ook, dat voor splitsing der scholen geen argumenten zijn te noemen.

In een schoolzaak gaat 't allereerst om de opvoeding en het onderwijs der kinderen en niet om finantieele belangen of werkelijke of ingebeelde eenheidsidealen.

Nu is bij het begin (in den Raad van Zoetermeer) zeer ten onrechte de finantieele zijde op den voorgrond gebracht. Men moge dat betreuren, doch een feit is het.

Wel is toen nog door de heeren Scheer en v. d. Serr een poging gewaagd, om de paedagogische kwestie meer naar voren te brengen, doch het baatte niet. De een beriep zich (en zeer terecht) op mannen van naam, die de „driemansschool“ verdedigen, en waaronder er zelis zijn, die zoo'n school een „ideaal“ noemen (iets wat met de stukken te bewijzen is,) terwijl de ander betoogde, dat, wanneer 60 kinderen in een driemansschool zijn, dus 20 per lokaal, het onderwijs beter kan zijn, dan aan zoo'n groote school.

Doch er werd weinig op gelet. 't Eind bleef:

dat splitsing tot groote schade voor het onderwijs zou zijn.

Zoo gaat het met ieder argument voor de splitsing. Er wordt of niet naar geluisterd, of er wordt met een groot woord geantwoord: „Dat is geen argument.“

Daardoor nu heb ik ook de finantieele kwestie eigenlijk alleen in 't publiek gedragen. De paedagogische kwestie liet ik liggen.

Nu is echter doord en heer V. de opvoedingskwestie zóó op den voorgrond gebracht, dat ik er tot handhaving van mijn naam thans over schrijven moet.

Dit nu gaat niet in één brief.

We raakten dan verder van huis dan ooit.

Ik heb gemeend U dit publiek te moeten schrijven, om mijn houding ten opzichte van Uw verzoek te verdedigen.

Ik mag er zelis niet aan denken.

Waar vrijwel vaststaat onder de paedagogen van naam ('t zij dan in of buiten het schooltoezicht) dat 2 scholen, waarvan 1 in Zoetermeer met 60 à 70 leerl., die na langer of korter tijd ongeveer 90 à 100 leerl. kan bevatten, en 1 school te Zegwaart met 140 à 150 leerl., die aangroeit tot 200 of meer, (juist de ideaalschool van den heer V. en van den schoolopziener), beter is dan 1 groote school, die aanvankelijk met 200 en aangroeien kan tot 330, ja zelfs ruim 400 leerl., en dus na eenige jaren het stadstype-kazerneschool nadert, daar gaat het niet aan zoo'n belangrijke zaak nu maar in den doofpot te doen.

De tegenstanders van combinatie moeten alles slikken zonder bewijs. Twee scholen zijn zooveel duurder (nooit bewezen).

Schade voor het onderwijs — nimmer aangetoond en ook absoluut onwaar.

Verbreking der eenheid. Ook al de een den ander nabratende zonder motiveering.

Wanneer nu een voorstander van splitsing wil aantoonen: 1o. dat er geen wezenlijke eenheid is, en voorzover die uitwendig bestaat, ook door 2 scholen dezelfde zal blijven; 2o. Dat er van schade voor het onderwijs geen sprake is, eer het tegendeel, en 3o. dat het niet aangaat zonder meer te beweren, dat 2 scholen duurder zijn dan 1 en indien wel, die meerdere uitgave ruimschoots opweegt tegen de verbetering van het onderwijs, dan heeft het toch den schijn, dat die verdediging in Uw blad niet mag gevoerd worden ¹⁾, indien ge bij uw verzoek volhardt.

Dat ik een tweetal brieven moest invoegen over een paar punten die langs de kwestie teengaan, is de schuld van den heer V. door zijn vreemdsoortig optreden jegens mij.

Ik kan dus aan uw verzoek niet voldoen en zonder nadere toestemming past het mij niet maar door te schrijven.

Om nu te toonen, dat hier geen onwil is, heb ik een uitweg gevonden en wel deze:

Ik zal aan uw verzoek voldoen en aan den heer V. nog één brief richten, voor zoover het persoonlijke element betreft, om dan mijn serie te eindigen, op voorwaarde, dat U mij toestaat de kwestie zelf te gaan behandelen in een artikelenreeks, op de volgende voorwaarden: 1e. Eens per week een stukje van bijv. 1 kolom. 2e. Geen ontvangst van honorarium. 3e. Na beëindiging gelegenheid tot critiek, die mij eerst wordt toegezonden, opdat ik als dank voor gratis-arbeid, geen kans loop publiek in uw blad te worden beleedigd. Ik kan dan het persoonlijke uitsnijden en op het zakelijke van antwoord dienen.

Meent ge nu dat bemiddelingsvoorstel niet te kunnen aanvaarden, dan kan ik den heer V. ook geen slotbrief schrijven en zal dus mijn pen neerleggen.

Ik laat dan het oordeel gaarne aan den welkenkende lezer over.

Met belangstelling Uw antwoord afwachting en beleefde groeten,

Uw dw. dnr.,
H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 2 October '16.

¹⁾ De inzender begint met ons zijn lof en dank te betuigen voor de werkelijk niet geringe plaatsruimte, die wij hem afstonden (vanaf 1 Juli zijn niet minder dan acht ingezonden stukken van hem geplaatst). Dat is dus in orde.

Zeer in tegenstelling met die dankbaarheid is zijn opmerking, „dat het toch den schijn heeft, dat die verdediging niet in ons blad mag worden gevoerd.“ Dat is niet in orde. Die opmerking is zeer misplaatst. Het is onze bedoeling niet om de zaak in den doofpot te doen, maar wij vinden het geschrijf over „schoolbouw“ en zijn aanhang, op 't oogenblik dat de kwestie reeds ter beslissing aan hoogerhand is onderworpen, vrij nutteloos, en wij gelooven, dat wij in die opvatting niet alleen staan. Vandaar dat wij ook voor een artikelenreeks als door den inzender bedoeld, niets voelen.

Om echter zelfs den schijn te vermijden, dat wij de discussie willen smoren, zullen wij den inzender nog eenige plaatsruimte afstaan. Ons onderschrijft de vorige week bedoelde slechts hem in overweging te geven, zich te bekorten, en wij herhalen dit verzoek bij deze.

Red.

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

Zeer geachte Redactie!

Naar aanleiding van Uw onderschrift, onder mijn „ingezonden“ in het nummer van Woensdag j.l. is het mij eene behoefte U beleeft mijn excuus aan te bieden voor de „misplaatste“ bewering, als zou het den schijn wekken, dat U in Uw blad geen tegenbetoog wil opnemen.

Ik had Uw verzoek, om in nog één epistel te eindigen, opgevat als een bevel, in beleefden vorm.

Nu uit Uw onderschrift blijkt, dat Uw verzoek, werkelijk een verzoek was en geen bevel, moet ik erkennen, dat mijn zinsnede „misplaatst“ was.

Ook ik ben het met U eens, dat het „geschrijf“ over schoolbouw „nutteloos“ is, als U

daaronder verstaat, dat het ook maar eenigen invloed op den uitslag zou kunnen oefenen. Ik maak mij daaromtrent niet de minste illusie — doch de bewerking der publieke opinie heeft ook hare waarde.

Bij mij staat krachtens anti-rev. beginsel niet het reële, doch het ideële, niet het feit, doch het beginsel voorop.

Met beleefden groet,

H. NIEUWENHUIJSEN.

Zegwaart, 5 October 1916.

Wij beschouwen hiermede het „incident“ als geëindigd. Red.

Nieuw 11 Oct 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

O weel O weel men zal vergaan
De woordvloedgolf houdt immer aan
Het bad zal U bevangen.
Die stroom heeft al de school in tang
Met stouten greep en vasten prang
Schier aan de haren hangen.

Jaagt, als in koorts, in bangen droom
De scholen war'lend in dien stroom
Door stad, door dorp, door dreven.
En 't Nieuws lost steeds weer lett'eren vracht
Wat is er wachter van den nacht,
Daagt er geen licht, geen leven?

'k Trotseer veeleer een kogelspuit
Die doodt, doch 't pluist geen leven uit
Om 't heimwee van te krijgen.
De „Stof-Cultur“ baart eind'loos wee
Doe hier kan 't zijn, uw voordeel mee
En staak dat roemloos schrijven.

Laat vrij, wees vrij, maak vrij, o mensch!
Ieder heeft zijn plicht, zijn doel, zijn grens
Door 't Godsplan eens gegeven.
Volg gij uw keus, uw school, uw baan,
IJvert voor die school en uw bestaan,
Laat vrij ook d'ander streven.

N.

Zoetermeer, 8 October 1916

INGEZONDEN STUKKEN.

Buiten verantwoordelijkheid der Redactie.

De copie wordt niet teruggegeven.

KREUPELREIM van

N. te Zegwaart aan N. te Zoetermeer

Mijn dank! Uw dichterwoord
In vlek, dorp, stad gehoord,
Heeft zulk een diepen grond,
Dat velen niet terstond
Begrijpen, welk een zin
Uw kunstproduct houdt in.

Ook ik, als Gij, een N.
Hier openlijk beken;
't Gaat boven mijn vermoog',
De sfeer is mij te hoog,
Doch 'k gis (of heb 'k het mis?)
De zin wel deze is:

„'t Is steeds van ouds geweest
Schoenmaker, bij je leest!“
Juist! Daarom ga ik door
Op 't eigen levensspoor.
Die and'rer wegen gaan,
Houdt Hermandad tot staan!
Zegwaart, 12 Oct. '16. N.

Antwoord van N. te Zoetermeer,
aan N. te Zegwaart.

O, zeer geschoolde N. te Zegwaart, ik moet
wel weenen,
Uw opvoedkundig vers trof mij in 't diepst
der ziel,
Mijn dof gerijmel, door Uw stralend licht
beschenen,
Geleek 't glimwormlicht waar een zonnestraal
op viel.

Ik vermoed wel dat de school Uw pengenie
zal prijzen,
Het dankbaar nageslacht een gloriezuil U
sticht,
O, historische plek, waar die eens zal verrijzen!
Mijn ziensblik ziet reeds 't gesymboliseerde
licht.

Ja, dan maar weer „de leest“, nu mijn dichter-
tersvleugelen,
Mijn „kunstproduct“, mijn lier, verteerden in
uw gloed,
O mensch- waar is 't vernuft dat U zou wilt
teugelen!
Als U niet wiegelt, drijft, verloopt in eigen
vloed.

O, de paedagogiek, paedagogisch „buiten-
len“ *)
't Is de Al-weg, paedagoog! — waarom di
geslaakt? —
Doet mijn „onmondig“ woord Uw oor eet
weinig tuit'len,
God heeft voor ieder kind een levensschool
gemaakt.

Tot slot — oogst vrij de vrucht van 't geen
gij hebt geschreven,
Mijn letterkast, o heil is niet zoo rijk gespekt,
Maar het Mysticisme is mij niet vreemd ge-
bleven,
Weet dit geleerde hof als gij Uw conclusie
trekt!
N.

Zoetermeer, 16 Oct. 1916.

*) Zie Uw stuk in „Het Nieuws“ van 11 Oct. 1916.